

EDITH WHARTON

Vârsta inocenței

PARTEA I.

Într-o seară de ianuarie de la începutul anilor șaptezeci, Christine Nilsson cânta în Faust la Academia de Muzică din New York.

Deși se vorbea deja despre construirea unei noi Opere, departe de centrul elegant al metropolei, un edificiu care să concureze prin costurile ridicate și prin splendoare cu cele din marile capitale europene, lumea bună încă se mulțumea să se adune în fiecare iarnă în deja ponositele loji îmbrăcate în roșu și auriu, din vechea și intima Academie. Conservatorii o prețuiau pentru că era mică și greu accesibilă, ținându-i astfel la distanță pe „oamenii noi” de care New York-ul începea să se teamă și să simtă atras totodată. Cei sentimentali rămâneau legați de Academie din cauza conotațiilor sale istorice, în timp ce melomanii o preferau pentru excelența sa acustică, o trăsătură mereu problematică a sălilor construite pentru audiții muzicale.

Era prima apariție a doamnei Nilsson din acea iarnă, iar „publicul nemaipomenit de strălucitor”, după cum scrisese presa cotidiană, se adunase s-o asculte, purtat pe străzile alunecoase și înzăpezite în cupeuri private, în Jandouri familiale spațioase, sau într-un „cupeu Brown”, mai modest, dar mai convenabil. Să mergi la Operă într-un cupeu Brown era aproape la fel de respectabil ca și când ai fi mers cu propria trăsură, iar plecarea într-un asemenea cupeu îți oferea imensul avantaj (cu o aluzie ludică la principiile democratice) de a sări în primul Brown din șir, în loc să aștepti să vezi strălucind, sub porticul Academiei, nasul roșu de la frig și de la gin al propriului vizitiu. Trebuie să fi fost la mijloc intuiția genială a unui rânduș în livrea, care să-și fi dat seama că americanii vor să scape de distracții chiar mai repede decât își doresc să ajungă la ele.

Când Newland Archer a deschis ușa lojii, cortina tocmai se ridicase, dezvelind scena din grădină. Tânărul nu avusese nici un motiv pentru care să nu fi ajuns mai devreme, căci luase cina la ora șapte, doar cu mama și cu sora sa, și apoi zăbovise la o țigară de foi în biblioteca gotică, cu rafturi lucioase din nuc negru și scaune împodobite cu ornamente sculptate, singura cameră din casă unde doamna Archer permitea să se fumeze, însă, New York-ul era, mai presus de toate, o metropolă perfect conștientă că nicăieri nu „se cuvenea” să

ajungi devreme la operă; ce „se cuvenea” juca un rol la fel de important în New York-ul lui Newland Archer precum înspăimântătoarele și misterioasele totemuri care cârmuiseră destinele strămoșilor săi cu mii de ani în urmă.

Mai avea și un motiv personal să întârzie, își pierduse vremea fumând fiindcă, în adâncul sufletului, era un diletant care simțea o satisfacție mai subtilă când se gândea la o plăcere proximă decât în momentul realizării ei. Cu atât mai mult cu cât era vorba de o plăcere delicată, așa cum erau mai toate plăcerile sale; de această dată, momentul pe care îl aștepta era atât de rar și de special încât, nici dacă și-ar fi pregătit sosirea printr-o înțelegere cu regizorul secund al primadonei, tot n-ar fi intrat în Academie într-un moment mai plin de înțeles decât atunci când ea cânta: „Mă iubește nu mă iubește MĂ IUBEȘTE!”, presărând note limpezi ca rouă peste petalele smulse ale margaretelor.

Firește, ea cânta „M'ama!” și nu „mă iubește”, din moment ce o lege invariabilă și incontestabilă a lumii muzi cale cerea ca textul în germană al operelor franceze cântate de artiști suedezi să fie tradus în italiană, pentru ca publicul anglofon să înțeleagă mai bine. Acest aspect i se părea la fel de firesc lui Newland Archer ca toate celelalte convenții pe care se întemeia viața sa, între care obligația de a folosi două perii cu montura de argint, cu monograma lui în smalt albastru, ca să-și traseze cărarea din păr, sau necesitatea de a-și face apariția în societate cu o floare (de preferință, o gardenie) la butonieră.

„M'ama... Non m'ama...”, cânta primadona, și apoi „M'ama!”, cu o ultimă explozie de dragoste triumfătoare, lipindu-și de buze margareta răvășită și ridicându-și privirea, cu ochii ei mari, către figura rafinată a micului Faust cafeniu-domnul Capoul care încerca zadarnic, într-o tunică strămtă din catifea purpurie și cu o beretă cu pene, să arate la fel de nevinovat și de real ca victima sa ingenuă.

Sprîjinindu-se de peretele din fundul lojii, Newland Archer și-a întors privirea de la scenă, scrutând celălalt capăt al sălii, în partea din fața lui se afla loja doamnei Manșon Mingott, a cărei monstruoasă obezitate o împiedica de multă vreme să mai vină la operă, deși se lăsa mereu reprezentată, în nopțile de gală, de membrii mai tineri ai familiei. De această dată, în primul rând din lojă stăteau nora ei, doamna Lovell Mingott, și fiica ei, doamna Welland, iar în spatele acestor două matroane înveșmântate în brocart se zărea o tânără îmbrăcată în alb, cu ochii fixați în extaz asupra îndrăgostiților de pe scenă. Când Madame Nilsson a cutremurat sala cu al său „M'ama!” (în loje discuțiile se întrerupeau întotdeauna în timpul ariei cu margareta), o roșcată caldă a inundat obrajii fetei, cuprinzându-i fruntea până la rădăcinile cosițelor blonde și alunecândupe curba tânără a pieptului până la decolteul modest din tul, închis cu o singură gardenie. Fata și-a coborât privirea asupra buchetului uriaș de lăcrămioare de pe genunchi. Zărind-o atingând ușor florile cu vârfurile degetelor îmbrăcate în mânuși albe, Newland Archer a inspirat adânc cu vanitate satisfăcută și și-a întors privirea către scenă.

Nu se preocupase nici un efort când a fost vorba de decorul scenei, a cărui frumusețe o confirmau până și cei care trecuseră pragul operelor din

Paris și Viena. De la partea din față a scenei și până la luminile rampei, totul era acoperit cu o pânză verde ca smaraldul. La jumătatea distanței, niște dâmburi simetrice din mușchi de un verde pufos, prinse cu verigi de crochet alcătuiau baza unor tufe în formă de portocali, dar împodobite cu trandafiri mari, albi și rozalii. Panseluțe imense, mult mai mari decât trandafirii, și mult mai asemănătoare cu ștergătoarele pentru condeie făcute de enoriașe pentru preoții eleganți, se iveau din stratul de mușchi de sub arbuștii de trandafiri; iar ici-colo se zărea câte o margaretă altoită pe o ramură de trandafir înflorită, cu un aspect luxuriant ce prefața realizările discipolilor domnului Luther Burbank 11.

În mijlocul acestei grădini fermecate, îmbrăcată în cașmir alb brăzdat cu satin de un albastru pal, cu o poșetuță prinsă de un brâu albastru, și cu niște cosițe mari și bălaie trase cu grijă de fiecare parte a șemizetei de muselină, Madame Nilsson îl asculta cu privirea plecată pe domnul Capoul făcându-i curte cu înflăcărare și se prefăcea plină de candoare că nu-i înțelegea deloc așteptările, ori de câte ori, prin cuvinte sau ocheade, el îi sugera convingător fereastra de la parterul vilei de cărămidă ce se zărea în diagonală, din partea dreaptă.

„Draga de ea!”, își zise Newland Archer, cu privirea alunecându-i din nou spre tânăra cu buchetul de lăcrămioare. „Ea nici nu bănuiește despre ce-i vorba”, îi admira chipul tânăr, absorbit de scenă, cu un fior de posesivitate în care se amestecau mândria propriei inițieri masculine și venerația tandră față de puritatea ei abisală. „L-am citit împreună pe Faust... pe malul lacurilor din Italia”, își spusese el, confundând cumva ca prin ceață scena viitoarei luni de miere cu capodoperele literare pe care avea să i le dezvăluie, ca un privilegiu masculin, miresei sale. De-abia în acea după-amiază îi dăduse de înțeles May Welland că îi „păsa” (termenul newyorkez consacrat prin care tinerele își mărturiseau sentimentele) și, în imaginația lui, sărea peste etape precum inelul și sărutul de logodnă și peste marșul nupțial din Lohengrin, și se vedea deja împreună cu ea, într-o scenă parcă scoasă din vechile basme europene.

Nu-și dorea câtuși de puțin ca viitoarea doamnă Newland Archer să fie o nătângă, își propunea ca el (prin compania lui edificatoare) să-i formeze tactul social și iuțea de minte care să-i permită să facă față celor mai populare femei măritate din „societatea tânără”, în rândul cărora era recunoscut obiceiul de a-și asigura omagiile bărbaților în același timp în care le descurajau în joacă. Dacă ar fi cercetat până în adâncul vanității sale (așa cum aproape că făcea uneori), ar fi descoperit acolo dorința ca soția lui să fie la fel de versată și de nerăbdătoare să se facă plăcută ca și doamnele căsătorite, ale căror farmece îl atrăseseră de-a lungul a doi ani destul de frământați. Firește, excluzând orice urmă a slăbiciunii care aproape că-i tulburase viața bieteii fete și-i dăduse chiar lui planurile peste cap o iarnă întregă.

Nu se deranjase niciodată să se gândească mai bine cum se va crea acest miracol de foc și gheață și cum se va menține într-o lume aspră. Inșă era mulțumit să-și păstreze planul fără să-l analizeze, din moment ce știa că era

dorința comună a tuturor domnilor bine pieptănați, îmbrăcați în jilecki albe și cu flori la butonieră, care se perindau prin loji, salutându-l prietenește și întorcându-și cu un aer critic binoclurile de operă către cercul de doamne care formau produsul sistemului, în chestiunile intelectuale și artistice, Newland Archer se simțea superior în comparație cu acele specimene alese ale aristocrației newyorkeze. Probabil că citise mai mult, gândise mai mult și chiar văzuse mai mult din chipul lumii decât oricare dintre acei bărbați, care își trădau singuri inferioritatea, însă, adunați laolaltă, ei reprezentau „New York-ul”, iar obiceiul solidarității masculine îl făcea să le accepte doctrina asupra tuturor problemelor de sorginte morală. Simțea instinctiv că, în această privință, ar fi supărător și cam lipsit de maniere totodată să iasă din rând.

— Ah, pe legea mea! Exclamă Lawrence Lefferts, îndepărtându-și brusc binoclul de scenă.

În general, Lawrence Lefferts era autoritatea maximă în privința „etichetei” în New York. Probabil că-și dedicase mai mult timp decât oricine altcineva studierii acestei chestiuni complicate și fascinante; însă studiul nu era singura componentă a competenței sale facile și desăvârșite. Era destul să-i arunci o privire, de la linia abruptă a frunții sale pleșuve, până la curba mustății blonde și ferchezuite și până la pantofii de lac de la capătul siluetei lui subțiri și elegante, ca să-ți dai seama că noțiunile despre „etichetă” trebuie să fie congenitale la orice persoană care știe să poarte haine atât de bune cu atâta neglijență și să-și suporte înălțimea cu o asemenea grație domoală. Odată, un tânăr admirator spusese despre el: „Dacă există cineva care să-ți spună când să te îmbraci mai înformai seara și când nu, acela e Larry Lefferts”. Și niciodată nu-i fusese pusă la îndoială autoritatea în privința alegerii între pantofii de lac deschiși pe picior și cei închiși pe gleznă.

— O, Doamne! Zise el și-i înmâna în tăcere binoclul bătrânului Sillerton Jackson.

Urmărindu-i privirea lui Lefferts, Newland Archer observă cu mirare că exclamația fusese stârnită de apariția unui nou personaj în loja bătrânei doamne Mingott. Era o tânără zveltă, puțin mai scundă decât May Welland, cu părul castaniu revărsându-se în cârlionți aproape lipiți de tâmpile și fixați cu un șir îngust de diamante. Ideea acestei coafuri, care-i dădea ceva numit pe atunci „stilul Josephine”², era reluată în croiala rochiei de catifea de un albastru închis, strânsă cam ostentativ sub sâni cu un cordon prins cu o cataramă mare, de modă veche. Părând să nu-și dea seama de privirile pe care le atrăgea, femeia îmbrăcată în această rochie neobișnuită se opri o clipă în mijlocul lojii, dezbătând cu doamna Welland despre cât de cuviincios ar fi fost să-i ia locul în colțul drept din față al lojii. Apoi tânăra renunță cu un zâmbet vag și se așeză lângă doamna Lovell Mingott, cumnata doamnei Welland, care luase loc în colțul opus.

Domnul Sillerton Jackson îi înapoiase binoclul de operă lui Lawrence Lefferts. Întregul grup se întorsese din instinct ca să audă ce-avea de spus bărbatul în vârstă, căci bătrânul domn Jackson era o autoritate la fel de

importantă în materie de „familie” pe cât era Lawrence Lefferts în privința „etichetei”. Cunoștea toate legăturile de rudenie din New York și nu numai că putea elucida chestiunile complicate ale relațiilor dintre familia Mingott (prin clanul Thorley) cu familia Dallas din Carolina de Sud și relația dintre ramura veche a familiei Thorley din Philadelphia cu neamul Chiverse din Albany (care nu trebuia confundat, sub nici o formă, cu clanul Manșon Chiverse din University Place), ci era și în stare să enumere principalele trăsături ale fiecărei familii: de pildă, fabuloasa avariție a ramurii mai tinere a familiei Lefferts (cea din Long Island), tendința fatalistă a neamului Rushworth de a încheia căsătorii nesăbuite, sau nebunia recurentă la fiecare a doua generație a familiei Chivers din Albany, cu care verii lor din New York refuzaseră să încheie căsătorii cu excepția biete Medora Manșon, care, după cum știa oricine... Dar, pe de altă parte, mama ei era o Rushworth.

Pe lângă hățișul de arbori genealogici, domnul Sillerton Jackson mai avea între tâmpile-i înguste și adâncite și sub clăia moale de păr grizonat, un registru ce cuprindea majoritatea scandalurilor și misterelor care mocriseră sub suprafața netulburată a societății newyorkeze în ultimii cincizeci de ani. Într-adevăr, cunoștințele sale erau atât de vaste, iar memoria sa era atât de bună încât domnul Jackson trecea drept singura persoană care ți-ar fi putut spune cine era, cu adevărat, Julius Beaufort, bancherul, și ce se alesese de arătosul Bob Spicer, tatăl bătrânei doamne Manșon Mingott, care dispăruse în mod misterios (cu o sumă uriașă primită în păstrare) la mai puțin de un an după ce se căsătorise, în aceeași zi în care o frumoasă balerină spaniolă, care delectase spectatorii din vechea operă din Battery, se imbarcase cu destinația Cuba. Însă aceste mistere și multe altele rămâneau sub cheie la domnul Jackson, pe care nu numai că înaltul său simț al onoarei îl împiedica să repete chestiuni atât de intime, dar care totodată își dădea bine seama că reputația discreției sale îi sporea șansele de a afla ceea ce-și dorea să știe.

Prin urmare, grupul din lojă aștepta cu vizibilă nerăbdare în timp ce domnul Sillerton Jackson îi înapoia lui Lawrence Lefferts binoclul de operă. Preț de o clipă, bătrânul cercetă grupul care-l urmărea atent, privindu-i pe toți cu ochii săi albaștri și încetoșați, aproape acoperiți de niște pleoape bătrâne și străbătute de vinișoare. Apoi își răsuci gânditor mustața și spuse pe un ton firesc:

— N-aș fi crezut că familia Mingott ar îndrăzni să întindă coarda.

II.

În timpul acestui scurt incident, Newland Archer căzuse într-o stare ciudată de stinghereală.

Îl stânjenea că loja care atrăgea toată atenția masculină a New York-ului era tocmai cea în care se așezase logodnica sa, între mama și mătușa ei. Pentru o clipă, nu reuși s-o identifice pe doamna în rochia imperială și nici să-și închipuie de ce prezența ei stârnea un asemenea freamăt printre cunoscători. Apoi începu să priceapă și se simți năpădit pe dată de un val de indignare. Nu,

într-adevăr; nimeni nu și-ar fi imaginat că familia Mingott ar fi îndrăznit să întindă coarda!

Dar o făcuseră, o făcuseră negreșit, căci comentariile șoptite din spatele lui i-au șters lui Archer din minte orice îndoială că tânăra era verișoara lui May Welland, cea despre care familia spunea mereu „biata Ellen Olenska”. Archer știa că sosise pe neașteptate din Europa în urmă cu o zi, două, ba chiar auzise de la domnișoara Welland (și nu pe un ton dezaprobator) că fusese s-o vadă pe „biata” Ellen, care stătea la bătrâna doamnă Mingott. Archer aprecia din tot sufletul solidaritatea familiei și una dintre calitățile pe care le admira cel mai mult la clanul Mingott era susținerea fermă a puținelor oi negre pe care le produsese turma lor ireproșabilă, în inima tânărului nu exista nici măcar un strop de răutate sau de meschinărie, așa că se bucura că viitoarea sa soție nu va fi împiedicată, de vreo falsă pudoare, să se arate amabilă (în particular) față de nefericita ei verișoara. Însă s-o primească pe contesa Olenska în cercul familiei era cu totul altceva decât s-o afișeze în public, ba chiar la Operă și tocmai în aceeași lojă unde se afla tânăra a cărei logodnă cu el, Newland Archer, avea să fie anunțată în câteva săptămâni. Nu, era de aceeași părere cu bătrânul Sillerton Jackson: nu-și închipuise vreodată că familia Mingott ar fi îndrăznit să întindă coarda!

Știa, firește, că doamna Manșon Mingott, capul familiei, avea îndrăzneala celui mai curajos bărbat (din zona Fifth Avenue). Dintotdeauna o admirase pe bătrâna arogantă care, deși fusese doar Catherine Spicer din Staten Island, cu un tată discreditat misterior, fără avere și fără o poziție socială care să-i facă pe oameni să-i uite trecutul, se căsătorise cu capul bogatei familii Mingott, după care își măritase două fete cu „străini” (un marchiz italian și un bancher englez) și-și încununase îndrăznelile construind o casă enormă din piatră de un crem palid (când cafeniul nisipos părea singura culoare posibilă, la fel ca redingota purtată după-amiaza) într-o pustietate inaccesibilă din apropiere de Central Park.

Fiecele din străinătate ale bătrânei doamne Mingott deveniseră legendare. Nu se mai întorseseră niciodată să-și viziteze mama, care, asemenea multor persoane cu minte ascuțită și voință impunătoare rămăsese cu înțelepciune acasă, corpulentă cum era și cu deprinderi sedentare, însă casa în nuanță crem (aparent construită după modelul vilelor particulare ale aristocrației pariziene) era o dovadă vizibilă a curajului său moral. Acolo domnea ea, printre piese de mobilier de dinainte de Revoluție și suveniruri din Tuileries de pe vremea lui Ludovic Napoleon³ (unde strălucise și ea la vârsta a doua), tacticoasă de parcă n-ar fi fost nimic ciudat să locuiască dincolo de 34th Street sau să aibă ferestre franțuzești care se deschideau ca niște uși în locul cercevelor care se împingeau în sus.

Toată lumea (inclusiv domnul Sillerton Jackson) era de acord că bătrâna Catherine nu fusese niciodată o mare frumusețe, înzestrare care, în ochii newyorkezilor, justifica orice succes și scuza anumite cusururi. Persoanele mai puțin binevoitoare spuneau că, asemenea tizei sale imperiale, bătrâna își croise

drumul spre succes prin puterea voinței și prin asprimea inimii, cu un soi de insolență trufașă care se justifica într-o oarecare măsură prin decența exagerată și prin demnitatea vieții sale personale. Domnul Manșon Mingott murise pe când Catherine avea doar 28 de ani și-și blocase banii cu o prudență suplimentară născută din neîncrederea generală față de familia Spicer. Însă tânăra și neînfricată sa văduvă își văzuse de drum fără să șovăiască, amestecându-se nestingherită cu străinii, măritându-și fetele prin cine știe ce cercuri corupte și mondene, împrietenindu-se la cataramă cu duci și ambasadori, însoțindu-se cu papistași, întreținându-se cu cântăreți de operă și păstrând o prietenie strânsă cu Madame Taglioni⁴. Și, în tot acest timp (Sillerton Jackson o spusese primul) n-a existat nici cea mai mică pată pe reputația sa; după cum adăuga de fiecare dată domnul Jackson, acesta era singurul aspect care o deosebea de fosta Catherine.

Doamna Manșon Mingott reușise de multă vreme să deblocheze averea soțului ei și dusese un trai opulent jumătate de secol, însă amintirile despre penuriile din trecut o făcuseră exagerat de cumpătată și, deși când cumpăra câte o rochie sau câte o nouă piesă de mobilier avea grijă să fie de cea mai bună calitate, nu-și permitea să cheltuiască prea mult pe plăcerile trecătoare de la masă. Drept urmare și din motive complet diferite, bucatele de la masa ei erau la fel de sărace ca ale doamnei Archer, iar vinurile ei lăsau mult de dorit. Rudele considerau că penuria de la masa ei discredită numele Mingott, care fusese asociat dintotdeauna cu huzurul, însă oamenii continuau să vină în ciuda „mâncărurilor încropite” și a șampaniei insipide. Ripostând la dojenile fiului său, Lovell, (care încerca să recupereze reputația familiei angajându-l pe cel mai bun maestru bucătar din New York), bătrâna îi spunea râzând: „La ce bun să am doi bucătari buni într-o singură familie, acum că mi-am măritat fetele și nu mai pot să mănânc sosuri?”

În timp ce se gândea la aceste lucruri, Newland Archer își întoarse din nou privirea către loja familiei Mingott. Observă că doamna Welland și cumnata ei înfruntau semicercul de critici cu aplombul Mingottian pe care bătrâna Catherine îl insuflase în tot tribul ei și că doar May Welland, prin culoarea aprinsă din obraji (datorată poate faptului că-și dădea seama că e privită), lăsa să se întrevadă că ar percepe gravitatea situației, în ceea ce privește cauza agitației, aceasta ședea cu grație în colțul ei de lojă, cu ochii țintiți asupra scenei, dezvăluind, când se apleca în față, un pic mai mult din umeri și piept decât se obișnuia la New York, cel puțin la doamnele care aveau motive să-și dorească să treacă neobservate.

Puține lucruri i se păreau mai îngrozitoare lui Newland Archer decât o ofensă adusă „bunului gust”, acea divinitate îndepărtată din care „eticheta” era doar simplul reprezentant și delegat vizibil. Chipul palid și serios al doamnei Olenska i se părea adecvat prilejului și situației sale nefericite, însă îl frapa și îl tulbura destul de mult modul în care rochia ei (cu decolteul amplu) îi expunea umerii, îl deranja profund ideea că May Welland ar putea fi influențată de o tânără care demonstra o asemenea neglijență față de cerințele bunului gust.

— La urma urmei îl auzi spunând pe unul dintre tinerii din spatele său (toată lumea vorbea în timpul scenelor cu Mefistofel și Marta) la urma urmei ce anume s-a întâmplat?

— Ei bine, ea l-a părăsit, nimeni nu încearcă s-o tăgăduiască.

— El e o bestie îngrozitoare, nu-i așa? Continuă tânărul curios, un Thorley candid care se pregătea în mod limpede să îngroașe rândurile apărătorilor doamnei.

— De cea mai rea speță; l-am cunoscut la Nisa, spuse Lawrence Lefferts cu autoritatea cunosătorului. Un bărbat pe jumătate paralizat, cărunt și sarcastic, cu un cap destul de atrăgător, dar cu niște ochi umbriți de gene. Să vă explic ce gen de bărbat era: când nu era cu alte femei, colecționa porțelanuri. Plătea orice preț pentru amândouă, din câte mi s-a spus.

Urmă un hohot de răs general, după care tânărul apărător al doamnei spuse: -Așa, și...?

— Așa, și ea a fugit cu secretarul lui.

— Ah, înțeleg, spuse tânărul, cu chipul crispat.

— N-a durat mult, totuși; am auzit după câteva luni că ea trăia singură la Veneția. Cred că Lovell Mingott s-a dus după ea. Mi-a zis că era îngrozitor de nefericită. Foarte frumos din partea lui, dar s-o afișezi așa la Operă e cu totul altceva.

— Poate că e prea nefericită ca să rămână acasă, se aventură tânărul Thorley.

Replica lui stârni un hohot de răs ireverențios, iar tânărul se îmbujora aprins, încercând să dea impresia că avusese de gând să insinueze ceea ce cunosătorii numesc „double entendre”⁵.

— Ei bine, în orice caz e ciudat că au adus-o și pe domnișoara Welland, spuse cineva aproape în șoaptă, aruncându-i o privire piezișă lui Archer.

— Ah, și asta face parte din campanie: ordinele bunicii, fără îndoială, replică râzând Lefferts. Când bătrâna face ceva, o face la perfecțiune.

Actul se termina, iar în lojă se instalase deja un freamăt general. Dintr-odată, Newland Archer simți impulsul de a acționa cu fermitate. Dorința de a fi primul bărbat care să intre în loja doamnei Mingott, să proclame lumii aflate în expectativă logodna sa cu May Welland și să-i fie alături în orice dificultate ar implica-o anormala situație a verișoarei sale acest impuls îi anulase brusc toate scrupulele și ezitățile și-l făcuse să se îndrepte degrabă pe coridoarele roșii către celălalt capăt al sălii.

Când intră în lojă, se ciocni de privirea domnișoarei Welland și pricepu că ea îi înțelesese pe dată motivul care-l adusese acolo, deși demnitatea familiei, pe care amândoi o socoteau cea mai înaltă virtute, nu-i permitea s-o spună. Cei din lumea lor trăiau într-o atmosferă de aluzii vagi și de subtilități fine, iar tânărului i se părea că faptul că ei se înțelegeau fără cuvinte îi unea mai mult decât orice explicație. Ochii ei spuneau: „înțelegi de ce m-a adus mama”. Iar Archer îi răspunse din priviri: „Pentru nimic în lume nu te-aș fi împiedicat să vii”.

— O cunoști pe nepoata mea, contesa Olenska? Întrebă doamna Welland după ce-i strânse mâna viitorului său ginere.

Archer făcu o plecăciune fără să-i întindă mâna, așa cum dicta obiceiul când era prezentat unei doamne. Iar Ellen Olenska îi răspunse înclinând ușor din cap, ținându-și mâinile învelite în mănuși gălbui încleștate pe evantaiul imens din pene de vultur. După ce o salută pe doamna Lovell Mingott, o doamnă blondă și robustă îmbrăcată în satin foșnitor, se așeză lângă logodnica lui și-i spuse în șoaptă:

— Sper că i-ai spus doamnei Olenska că ne-am logodit. Vreau să știe toată lumea. Aș vrea să-mi permiți să fac anunțul la balul de astă-seară.

Chipul domnișoarei Welland căpătă brusc culoarea trandafirie a zorilor, iar ochii îi străluciră când îi răspunse:

— Dacă reușești s-o convingi pe mama. Însă de ce-am schimba ceva ce-am stabilit deja?

El îi răspunse din priviri, iar tânăra adăugă, zâmbind cu și mai multă încredere:

— N-ai decât să-i spui tu însuși verișoarei mele, îți dau eu voie. Zice că se juca cu tine în copilărie.

Apoi îi făcu loc, dându-și scaunul în spate și, de îndată, ba chiar cu o anumită ostentație, din dorința ca întreaga sală să vadă ce făcea, Archer se așeză lângă contesa Olenska.

— Îți amintești că ne jucam împreună, nu-i așa? Întrebă ea, fixându-l cu privirea. Erai un copil nesuferit și o dată m-ai sărutat în spatele unei uși. Însă eu eram îndrăgostită de vărul tău, Vandie Newland, care nu se uita niciodată la mine, zise contesa, dând roată cu privirea semicercului lojilor. Ah, câte amintiri îmi stârnește asta vă văd pe toți în pantaloni bufanți și pe fete în pantalonașii cu volane, șopti ea cu un accent lent și ușor străin, întorcându-și privirea asupra chipului lui Archer.

Oricând de agreabilă ar fi fost expresia din acei ochi, tânărul rămase frapat de faptul că reflectau o imagine atât de nepotrivită pentru augustul tribunal în fața căruia era prezentat cazul ei, chiar în acel moment. Nimic nu putea fi mai de prost gust decât frivolitatea deplasată, așa că-i răspunse pe un ton cam sec:

— Așa e, ai lipsit multă vreme.

— Ah, secole și secole, atât de mult, încât mi se pare că sunt deja moartă și îngropată, iar acest loc atât de frumos e raiul, spuse ea.

Din motive pe care nu și le putea defini, Newland Archer rămase uimit la auzul acestor cuvinte, care i se păreau un mod chiar și mai nerespectuos de a descrie societatea newyorkeză.

III.

Era mereu la fel.

În seara balului său anual, doamna Julius Beaufort își făcea neapărat apariția la operă. De fapt, își ținea balul în seara spectacolului ca să-și sublinieze superioritatea față de grijile casnice și să arate că avea o echipă de

servitori competenți, în stare să se ocupe de toate detaliile organizatorice în lipsa ei.

Casa familie Beaufort era una dintre puținele din New York care avea o sală de bal (mai veche chiar decât cea a doamnei Manșon Mingott, sau cea din casa Headly Chivers). Iar într-o perioadă în care începea să se creadă că e „provincial” să pui o pânză protectoare peste covoarele din salon și să muți mobila la etaj, deținerea unei săli de bal care era folosită doar în acest scop și ținută în întuneric 364 de zile pe an, cu scaunele aurii strânse într-un colț și cu candelabrul învelit în pânză, le dădea celor din familia Beaufort o indiscutabilă superioritate, care compensa orice situație deplorabilă din trecutul lor.

Așa că se puneau următoarea problemă: cine era Beaufort? Se dădea drept englez, era agreabil, arătos, irascibil, ospitalier și spiritual. Venise în America cu scrisori de recomandare din partea ginerelui englez bancherul al bătrânei doamne Manșon Mingott și-și construisese rapid o poziție bună în lumea afacerilor; însă avea obiceiuri libertine, limba ascuțită și antecedente misterioase, iar când Medora Manșon îi anunțase logodna cu verișoara ei, toată lumea văzuse în acest gest o nouă nebunie din lista lungă de imprudențe ale biete Medora.

Însă, cu timpul, roadele nebuniei încep să treacă drept înțelepciune, iar la doi ani după căsătorie, lumea recunoștea că vila tinerei doamne Beaufort era una dintre cele mai distinse case din New York. Nimeni nu știa exact cum se produsese acest miracol. Ea era indolentă, pasivă, iar cei sarcastici o numeau de-a dreptul banală. Dar îmbrăcată ca un idol, plină de coliere de perle, arătând mai tânără și mai blondă de la an la an, Regina domnea în palatul extrem de încărcat, din piatră cafenie, al doamnei Beaufort, atrăgând acolo pe toată lumea, fără să miște nici măcar degetul mic, plin de bijuterii.

Cunoscătorii spuneau că Beaufort însuși își instruia servitorii, îl învăța pe bucătarul șef ce noi feluri de mâncare să gătească, le spunea grădinarilor ce flori de seră să cultive pentru masa din sufragerie și saloane și că tot el selecta oaspeții, pregătea puncicul care se servea după cină și dicta bilețelele scrise de soția sa prietenilor ei. Dacă așa stăteau lucrurile, aceste activități erau realizate în particular, iar domnul Beaufort ația lumii imaginea unui milionar primitiv și lipsit de griji, intrând în propriul salon cu detașarea unui oaspete și zicând:

— Gloxiniile soției mele sunt o minunăție, nu-i așa? Cred că le aduce tocmai din Kew.

Toți erau de părere că secretul domnului Beaufort consta în modul în care se descurca. Ce importanță mai aveau zvonurile că fusese „ajutat” să plece din Anglia de către instituția bancară unde lucrase; suportase acel zvon la fel de ușor ca pe multe altele, deși conștiința de afaceri newyorkeză nu era mai puțin sensibilă decât codul său moral. Biruia toate obstacolele și avea tot New York-ul adunat în saloanele sale, iar de mai bine de douăzeci de ani lumea bună începuse să spună că mergeau „la casa Beaufort” pe același ton liniștit de parcă ar fi zis că se duc în vizită la doamna Manșon Mingott și cu satisfacția

suplimentară de a ști că se vor delecta cu preparate din rață sălbatică și cu vinuri bune în locul șampaniei Veuve Clicquot care nu împlinise încă un an și a crochetelor din Philadelphia încălzite.

Ca de obicei, doamna Beaufort apăruse în loja ei chiar înainte de aria bijuteriilor; și când, tot ca de obicei, se ridicase la sfârșitul actului trei, își trăsese pe umerii săi minunați mantia de operă și dispăruse, New York-ul știa că în jumătate de ceas avea să înceapă balul.

Casa Beaufort era cea cu care newyorkezii se mândreau în fața străinilor, mai ales în noaptea balului anual. Soții Beaufort fuseseră printre primii din New York care-și desfășuraseră covorul de catifea roșie pe trepte, operațiune realizată de lacheii proprii, sub propriul cort, în loc să-l închirieze odată cu cina și cu scaunele din sala de bal. Tot ei mai lansaseră și obiceiul de a permite doamnelor să-și scoată mantiile în vestibul, în loc să urce târându-le până în dormitorul gazdei, și să-și încrețească părul cu ajutorul duzei de gaz. Se spunea că Beaufort ar fi zis că presupunea că toate prietenele soției sale aveau servitoare care aveau grijă ca doamnele să iasă din casă perfect coafate.

În plus, casa fusese prevăzută în mod îndrăzneț cu o sală de bal, astfel încât, în loc să se înghesuie printr-un coridor îngust ca să ajungă acolo (așa cum se făcea în casa Chivers), oaspeții păseau lejer printr-un șir dublu de saloane (cel verde marin, cel stacojiu și cel bouton d'or¹), văzând de departe scânteierea luminilor din candelabre reflectată în parchetul lustruit și, mai încolo, pe umbra unei sere în care cameliile și ferigile arborescente își arcuiau frunzișul bogat peste băncile de bambus negru și auriu.

Așa cum se cuvinea de la un tânăr cu statutul său, Newland Archer își făcu apariția destul de târziu, își lăsase paltonul la lacheul cu șosete de mătase (una dintre puținele nerozii ale soților Beaufort), zăbovise o vreme în biblioteca tapițată cu piele spaniolă și mobiliată cu piese ornate cu buhl și malahit, unde câțiva bărbați sporovăiau și-și puneau mânușile de dans, și, în cele din urmă, se alăturase șirului de invitați pe care doamna Beaufort îi primea în pragul salonului stacojiu.

Note:

1 Auriu, de culoarea florii de pintenul cocoșului.

Archer era vădit nervos. Nu se întorsese la club după spectacolul de la operă (așa cum făceau de obicei tinerii de familie bună, ca el), ci, din moment ce era o seară plăcută, se plimbase îndelung pe Fifth Avenue înainte să se îndrepte spre casa Beaufort. Îi era realmente teamă că familia Mingott ar putea merge mai departe cu povestea asta și că, de fapt, ar fi primit ordin de la bunica Mingott să o aducă pe contesa Olenska la bal.

După tonul folosit în loja clubului, își dăduse seama că aceasta ar fi fost o greșeală foarte gravă și, deși era hotărât, mai mult ca oricând, să meargă „până la capăt”, nu se mai simțea atât de nerăbdător și curajos să se declare apărătorul verișoarei logodnicei sale, așa cum făcuse înainte de scurta lor conversație de la operă.

Intrând în salonul bouton d'or (unde Beaufort avusese curajul să expună controversatul nud al lui Bouguereau Amor victorios), Archer le-a găsit pe doamna Welland și pe fiica ei lângă ușa sălii de bal, unde se zăreau deja perechi dansând. Lumina lumânărilor de ceară cădea pe fustele de tul care se învârteau, pe capetele fetelor încununute cu flori simple, peste egretele superbe, peste podoabele din coafurile tinerelor căsătorite și peste strălucirea plastroanelor scrobite și a mânușilor proaspăt satinat.

Domnișoara Welland, evident pregătindu-se să li se alătore dansatorilor, rămăsese în prag, cu buchetul de lăcrămioare în mână (singurele flori pe care le purta), cu chipul cam palid, cu ochii scânteind de emoție candidă, în jurul ei se adunase un grup de tineri băieți și fete și se auzeau multe aplauze, râsete și glume, pe care doamna Welland, stând ușor într-o parte, le aproba, ascunzând o scăpărare de bucurie. Era limpede că domnișoara Welland își anunța logodna în acel moment, în vreme ce mama sa afișa postura de opoziție maternă care era considerată potrivită pentru un asemenea prilej.

Archer se opri o clipă. Anunțul fusese făcut la dorința sa expresă și totuși nu aceasta era maniera în care ar fi dorit să-și facă cunoscută fericirea. S-o declare în căldura și zgomotul unei săli de bal ticsite însemna să o priveze de prospețimea delicată a intimității care trebuie să încadreze chestiunile sentimentale. Fericirea lui era atât de profundă, încât această pată superficială nu-i atingea esența, însă ar fi preferat ca și stratul de suprafață să rămână la fel de pur. Era o mare satisfacție pentru el să vadă că May Welland îi împărtășea impresia. Privirea fetei zbură imploratoare către a lui, parcă spunând: „Nu uita că facem asta fiindcă așa trebuie”.

Nici un alt mesaj n-ar fi avut o reacție mai rapidă în inima lui Archer, însă tânărul prefera ca motivul deciziei sale să fi fost inspirat de vreun motiv sublim și nu doar de biata Ellen Olenska. Grupul din jurul domnișoarei Welland îi făcu loc cu zâmbete pline de înțeles, iar după ce-și primi partea de felicitări, își conduse logodnica spre centrul sălii de bal și o cuprinse de mijloc.

— Acum nu va mai trebui să vorbim, spuse el, zâmbind sub privirea ei candidă, în timp ce pluteau pe valurile domoale ale Dunării Albastre.

May nu-i răspunse. Buzele îi tremurară surâzătoare, dar ochii își mențineau privirea distantă și serioasă, de parcă ar fi urmărit o viziune inefabilă.

— Draga mea, șopti Archer, strângând-o la piept.

Își dădea seama că primele ore ale logodnei, chiar dacă le petreceau într-o sală de bal, aveau în ele ceva grav și sacru. Ce viață nouă se deschidea înaintea lui, cu această candoare, strălucire, bunătate lângă el!

Când se termină dansul, cei doi se îndreptară spre seră, așa cum li se potrivea unor logodnici, și se așezară în spatele unui paravan înalt de ferigi și camelii, iar Newland duse la buze degetele înmănușate ale domnișoarei Welland.

— Am făcut așa cum mi-ai cerut, zise ea.

— Da Nu mai puteam să aștept, răspuse el, zâmbind, iar după un moment, adăugă: doar că aş fi preferat să nu se întâmple la un bal.

— Da, ştiu, răspunse fata, cu o privire înţelegătoare, însă, la urma urmei, chiar şi aici suntem singuri împreună, nu-i așa?

— Oh, draga mea, dragă pentru totdeauna! Izbucni Archer. Era limpede că ea avea să-l înţeleagă mereu, avea să spună mereu ce se cuvenea. Această descoperire făcu să i se reverse paharul fericirii, iar Archer continuă voios:

— Cel mai rău e că vreau să te sărut şi nu pot.

În timp ce spunea asta, aruncă o privire rapidă prin seră, se asigură de intimitatea lor momentană, şi, strângând-o la piept, o sărută fugitiv pe buze. Ca să compenseze îndrăzneala acestui gest, o conduse spre un divan de bambus dintr-o parte mai puţin retrasă a serei şi, aşezându-se lângă ea, îi rupse o lăcrămioară din buchet. May rămase tăcută, în timp ce lumea se întindea la picioarele lor ca o vale însorită.

— I-ai spus verişoarei mele, Ellen? Îl întrebă ea imediat, de parcă ar fi vorbit prin vis.

Archer se trezi la realitate şi-şi aminti că nu o făcuse. Repulsia de neînvinş de a-i spune asemenea lucruri ciudatei străine îi oprise cuvintele pe buze.

— Nu, până la urmă n-am mai avut ocazia, zise el, inventând repede o minciună.

— Ah!

May părea dezamăgită, însă hotărâtă să-şi atingă scopul cu blândeţe.

— Atunci trebuie s-o faci, căci nici eu nu i-am spus şi n-aş vrea să creadă că...

— Bineînţeles că nu. Dar, la urma urmei, nu eşti tu persoana potrivită să-i spună?

Fata îi cântări cuvintele.

— Dacă aş fi făcut-o la vremea potrivită, da. Însă acum că a intervenit o întârziere cred că tu trebuie să-i explici că te-am rugat să-i spui la operă, înainte să-i anunţăm pe toţi cei de aici. Altminteri ar putea crede că am uitat de ea. Vezi tu, ea face parte din familie şi a fost plecată atâta vreme încât e puţin cam... Susceptibilă.

Archer îi aruncă o privire incandescentă. -

— Înger scump şi adorat! Fireşte că-i voi spune.

Se uită apoi cu o oarecare nelinişte spre sala de bal ticsită de lume.

— Dar n-am văzut-o încă. A venit?

— Nu; în ultimul moment s-a hotărât să nu vină. În ultimul moment? Repetă el ca un ecou, trădându-şi uimirea faţă de faptul că May crezuse că verişoara ei chiar şi-ar fi putut face apariţia.

— Da. Adoră să danseze, răspunse cu simplitate fata. Dar s-a hotărât brusc că rochia ei nu era destul de elegantă pentru un bal, deşi tuturor ni se părea minunată. Aşa că mătuşa mea a trebuit s-o ducă acasă.

— Atunci... Zise Archer cu fericită nepăsare.

Nimic nu-i plăcea mai mult la logodnica sa decât hotărârea ei fermă de a duce până în pânzele albe acel obicei de a ignora subiectele „neplăcute”, cu care fuseseră deprinși amândoi din copilărie.

„Știe și ea la fel de bine ca mine adevăratul motiv al absenței verișoarei ei, dar eu nu-i voi da de înțeles niciodată că sunt perfect conștient că există o urmă de pată pe reputația bieteii Ellen Olenska”, își spuse Archer în sinea lui.

IV.

A doua zi începu schimbul de vizite obișnuite la orice logodnă. Ritualul newyorkez era precis și inflexibil în asemenea chestiuni. Drept urmare, Newland Archer se duse cu mama și cu sora lui s-o viziteze pe doamna Welland, după care, împreună cu doamna Welland și cu May se îndreptară spre casa bătrânei doamne Manșon Mingott ca să primească binecuvântarea acelei venerabile membre a familiei.

Vizitele la doamna Manșon Mingott i se păruseră întotdeauna amuzante tânărului Newland. Casa în sine era deja un document istoric, deși bineînțeles că nu la fel de venerabil ca alte case vechi din University Place sau din partea inferioară a zonei Fifth Avenue. Acelea erau în cel mai praștii 1830, cu armonia aspră a covoarelor tivite cu ghirlande și ornamente în formă de trandafir, cu console din palisandru, șeminee cu arce rotunjite cu polițe din marmură neagră și uriașe rafturi de cărți din mahon lăcuit, în ceea ce o privește pe bătrâna doamnă Mingott, care își construisese casa ulterior, eliminase complet mobilele masive din tinerețe și amestecase suvenirurile de familie din casa Mingott cu tapiseriile frivole în stilul celui de-al Doilea Imperiu I.

Bătrâna obișnuia să se așeze la fereastra din salonul ei de zi de la parter, de parcă ar fi așteptat în tihnă ca viața și moda să se îndrepte către nord, bătând la poarta ei izoată. Nu părea grăbită să le vadă sosind, căci răbdarea îi egala încrederea. Era sigură că, în curând, gardurile, aleile despărțitoare, restaurantele cu un etaj, serele din lemn din grădinile neîngrijite și pietrele de pe care caprele urmăreau panorama aveau să dispară din calea construirii unor reședințe la fel de maiestuoase ca a ei poate chiar și mai maiestuoase (căci era o femeie imparțială), își spunea că pavajul pietruit peste care treceau huruind vechile omnibuze avea să fie înlocuit cu asfalt neted, așa cum i se spusese că exista la Paris, între timp, cum toți cei pe care-și dorea să-i vadă o vizitau (și-ar fi putut umple încăperile la fel de ușor ca soții Beaufort, ba chiar fără să adauge nimic în meniul de la cină), nu suferea de pe urma izolării sale geografice.

La maturitate, uriașa acumulare de carne care o înfășură ca un râu de lavă acoperind un oraș condamnat, o transformase dintr-o femeie durdulie și activă, cu piciorul și glezna bine modelate, într-o făptură enormă și impunătoare ca un fenomen natural. Acceptase această aluviune cu aceeași filosofic cu care își înfruntase toate celelalte încercări din viață, iar acum, când ajunsese la o vârstă foarte înaintată, primea răsplata rășfrângerii în oglindă a unei întinderi de carne fermă, trandafirică și albă, aproape deloc zbârcită, în mijlocul căreia supraviețuiseră trăsăturile unui chip micuț care parcă aștepta

să fie excavat. Șirul de bărbii duble ducea la profunzimea ameteitoare ale unui piept încă alb ca neaua, acoperit de muselină albă, prinsă bine cu un portret în miniatură al răposatului domn Mingott. Și, atât în jur cât și sub ea, val după val de mătase neagră se revărsau peste marginile unui fotoliu încăpător, cu două mânuțe albe așezate ca niște pescăruși pe suprafața talazurilor.

Trecuse deja multă vreme de când greutatea o împiedica pe doamna Manșon Mingott să urce și să coboare scările, așa că, prin tipica sa independență, își mutase saloanele de primire la etaj și ea se instalase la parterul casei, într-o încălcare flagrantă a tuturor normelor de decență newyorkeze.

Așa că, în timp ce stăteai cu ea în salonul de zi, puteai întrezări (printr-o ușă deschisă tot timpul și pe după o draperie de damasc auriu prinsă într-o verigă) priveliștea neașteptată a unui dormitor cu un pat'jos și imens, tapisat cu un divan, și cu o masă de toaletă împodobită cu volane frivole de dantelă și o oglindă cu ramă aurită.

Musafirii ei rămâneau uimiți și totodată fascinați de ciudățenia acestei amenajări, care le reamintea scene din literatura franceză și imorale stimulente arhitectonice la care modeștii americani nici nu visaseră vreodată. Așa trăiau femeile cu amanți în vechile societăți depravate, în apartamente cu toate încăperile pe același etaj, cu toate promiscuitățile indecente descrise în respectivele romane. Newland Archer (care își imagina scenele de dragoste din Monsieur de Camors în dormitorul doamnei Mingott) se amuza închipuindu-și cum s-ar fi scurs viața ei ireproșabilă în acel decor de adulter, însă își spunea, cu multă admirație, că dacă și-ar fi dorit un amant, acea femeie cutezătoare n-ar fi șovăit să și-l procure.

Spre ușurarea tuturor, contesa Olenska nu se prezentă în salonul bunicii sale în timpul vizitei proaspeților logodnici. Doamna Mingott spuse că nepoata ei ieșise, gest care, într-o zi atât de însorită și tocmai la „ceasul cumpărăturilor”, părea extrem de indecent din partea unei femei cu reputația compromisă, în orice caz, asta îi scuti de jena pe care le-ar fi provocat-o prezența ei și de umbra vagă pe care trecutul ei nefericit ar fi putut s-o arunce asupra viitorului lor luminos. Vizita decurse în mod foarte plăcut, după cum era de așteptat. Bătrâna doamnă Mingott era încântată de logodnă, care, prevăzută cu mult înainte de niște rude vigilente, fusese dezbătută cu grijă într-un consiliu de familie. Iar inelul de logodnă, un safir enorm și compact prins cu cleme invizibile, îi stârnise o profundă admirație.

— E o montură modernă; firește că scoate în evidență de minune piatra, dar arată cam dezgolită în ochii de modă veche, explicase doamna Welland, aruncându-i o privire împăciuitoare viitorului ei ginere.

— Ochii de modă veche? Sper că nu te referi la mine, dragă. Mie îmi plac toate noutățile, spuse bătrâna doamnă, ridicând piatra în dreptul ochilor ei mici și scânteietori, pe care nici o lentilă nu-i slufise vreodată. Foarte frumos, adăugă ea, înapoind bijuteria. Foarte liberal. Pe vremea mea era de-ajuns un medalion încrustat cu perle. Dar mâna e cea care înfrumusețează inelul, nu-i

așa, dragul meu domn Archer? Spuse ea, lăcând un semn cu una dintre mânuțele sale cu unghii ascuțite și cu inele de grăsime pe care vârsta i le fixase pe încheieturi ca pe niște brățări de fildeș. Al meu a fost modelat la Roma de marele Ferrigiani. Ar trebui să-l comanzi pe al lui May tot acolo; sunt sigură că ți-l va face, dragul meu. Are mâna mare din cauza sporturilor acestora care întind încheieturile, dar pielea e albă. Și când va fi nunta? Se întrerupse ca brusc, țintuindu-l pe Archer cu privirea.

— Ah, murmură doamna Welland, în vreme ce tânărul, zâmbind către logodnica sa, răspunse:

— Cât mai curând, dacă mă susțineți, doamnă Mingott.

— Trebuie să le dăm timp să se cunoască puțin mai bine, mamă, interveni doamna Welland, simulând opoziția convenită.

Însă bătrâna ripostă:

— Să se cunoască? Prostii! În New York toată lumea se cunoaște dintotdeauna. Lasă-l pe tânăr să facă așa cum vrea, draga mea, nu aștepta până când se răsuflă vinul. Să se căsătorească înainte de postul Paștelui, de acum pot să fac o pneumonie în orice iarnă și vreau să le ofer eu micul dejun de nuntă.

Aceste afirmații succesive fură primite cu expresiile convenite de amuzament, îndoială și recunoștință, iar vizita se încheie într-o atmosferă de dulce voieșie, timp în care când ușa se deschise pentru contesa Olenska, care intră cu bonetă și mantie, urmată de figura neașteptată a lui Julius Beaufort.

Urmă un murmur de satisfacție între doamne, iar doamna Mingott îi întinse bancherului modelul ei Ferrigiani.

— Ha! Beaufort, ce privilegiu rar! Pufni ea, respectându-și ciudatul obicei de a se adresa bărbaților pe numele de familie.

— Mulțumesc. Mi-ar face plăcere să se întâmple mai des, spuse musafirul pe tonul său lejer și arogant. De obicei sunt foarte prins, dar m-am întâlnit cu contesa Olenska în Madison Square și ea a avut amabilitatea de a-mi permite s-o însoțesc până acasă.

— Sper că această casă va fi mai veselă acum, când Ellen e aici! Strigă doamna Mingott cu o impertinență biruitoare. Ia loc, ia loc, Beaufort, trage mai aproape fotoliul galben. Acum că te-am prins, vreau ultimele bârfe. Am auzit că balul tău a fost splendid, înțeleg că ai invitat-o pe doamna Lemuel Struthers? Mă rog, și eu sunt curioasă s-o văd cu ochii mei pe femeia aceasta.

Uitase deja de propriile rude, care se îndreptau spre hol, conduse de Ellen Olenska. Bătrâna doamnă Mingott manifestase dintotdeauna o mare admirație față de Julius Beaufort și exista o anumită asemănare în atitudinile lor imperturbabile și dominante și în felul lor de a ocoli convențiile. Acum murea de curiozitate să afle ce-i făcuse pe soții Beaufort s-o invite (pentru prima oară) pe doamna Lemuel Struthers, văduva lui Struthers „Vacs”, care se întorsese în urmă cu un j an dintr-un lung sejur de inițiere prin Europa ca să asedieze micuța și vajnica citadelă a New York-ului.

— Bineînțeles că dacă dumneata și Regina o invitați, s-a terminat discuția. Mă rog, avem nevoie de sânge nou și de bani noi și am auzit că ea e încă foarte arătoasă, spuse bătrâna, hotărâtă.

În hol, în timp ce doamna Welland și May își puneau blănurile, Archer observă că Ellen Olenska îl privea cu un zâmbet ușor întrebător.

— Firește că știi deja despre mine și May, spuse el, făspunzându-i cu un râset timid. M-a dojenit că nu ți-am dat vestea aseară, la operă; promisem ordin să-ți spun că ne-am logodit, dar n-am putut s-o fac în mulțimea aceea.

Surâsul contesei Olenska îi alunecă din priviri pe buze: arăta mai tânără, mai asemănătoare cu acea Ellen Mingott îndrăzneată și castanie din copilăria lui.

— Firește că știi. Da. Și mă bucur nespus. Dar, bineînțeles, nu poți da asemenea vești în mijlocul mulțimii.

Doamnele erau deja în prag, iar ea le întinse mâna.

— La revedere. Veniți să-mi faceți o vizită într-o zi, spuse ea, cu ochii încă fixați asupra lui Archer.

În trăsură, pe Fifth Avenue, cei trei discutară aprins despre doamna Mingott, despre vârsta ei, despre vioiciunea ei și toate celelalte calități minunate pe care le avea. Nimeni n-o pomeni pe Ellen Olenska, însă Archer știa ce-și spunea doamna Welland: „Nu se cuvine ca Ellen să se arate, chiar a doua zi după ce a sosit, plimbându-se pe Fifth Avenue la ora cea mai aglomerată, împreună cu Julius Beaufort”, iar tânărul adăugă imediat în sinea lui: „Și ar trebui să știe că un bărbat care tocmai s-a logodit nu-și petrece timpul vizitând femeii căsătorite. Dar presupun că, în mediul în care a trăit, așa fac bărbații ba chiar nici nu fac altceva”. Și, în ciuda opiniilor cosmopolite cu care se mândrea, Newland îi mulțumi cerului că era newyorkez și că se pregătea să-și unească destinul cu cineva de seama lui.

În seara următoare, bătrânul domn Sillerton Jackson luă cina la familia Archer.

Doamna Archer era o femeie timidă și retrasă din societate, deși îi plăcea să fie la curent cu tot ce se întâmpla. Vechiul său prieten, Sillerton Jackson, se dedica cercetării treburilor prietenilor săi cu răbdarea unui colecționar și cu știința unui naturalist, iar sora lui, domnișoara Sophy Jackson, care locuia cu el și era asaltată de toți cei care nu reușeau să-și asigure prezența extrem de solicitată a fratelui său, contribuia cu câteva bârfe mai puțin importante, ce completau de minune golurile din relatarea lui Sillerton.

Așadar, ori de câte ori se întâmpla câte ceva despre care ar fi vrut să afle și ea, doamna Archer îl invita la cină pe domnul Jackson. Și cum puțini erau cei privilegiați de invitațiile sale, iar ea și fiica ei, Janey, erau un auditoriu excelent, domnul Jackson venea, de obicei, în persoană, în loc s-o trimită pe sora sa. Dacă ar fi putut să-și impună propriile condiții, ar fi ales serile când Newland nu era acasă, însă nu pentru că tânărul îi era antipatic (cei doi se înțelegeau de minune la club), ci fiindcă bătrânul anecdotist avea uneori

senzația că Newland avea tendința de a-i cumpăni informațiile, lucru pe care doamnele din familie nu-l făceau niciodată.

Dacă perfecțiunea ar fi fost posibilă pe pământ, domnul Jackson ar fi cerut și ca mâncarea oferită de doamna Archer să fi fost un pic mai bună. Dar, pe de altă parte, după măsura memoriei umane, New York-ul se împărțise dintotdeauna în cele două grupuri fundamentale ale clanurilor Mingott și Manșon, cărora le plăceau mâncarea bună, hainele și banii, și tribul Archer-Newland-van-der-Luyden, care erau mult mai interesați de călătorii, de horticultura și de literatură și disprețuiau plăcerile vulgare.

La urma urmei, nu poți avea totul. Dacă luai cina cu familia Lovell Mingott, te alegeai cu rață și broască țestoasă de apă dulce și cu vinuri din recolte bune; în casa lui Adeline Archer puteai discuta despre peisajul alpin și despre Faunul de marmură și, cu puțin noroc, vinul de Madeira ar fi ajuns la toți. Prin urmare, când primea câte o invitație de la doamna Archer, domnul Jackson, care era realmente eclectic, îi spunea surorii sale:

— După ultima masă din casa Lovell Mingott m-a cam supărat guta, așa că mi-ar prinde bine să încerc dieta de la cina Adelinei.

Doamna Archer era văduvă de multă vreme și trăia cu fiul și cu fiica sa pe West 28th Street. Etajul îi era rezervat lui Newland, iar cele două femei se înghesuiau în apartamentele mai strâmte de la parter, în mijlocul unei armonii senine de gusturi și interese, fiica și mama cultivau ferigi în ghivece, croșetau macrameuri și broderii de lână pe in, colecționau vase de sticlă din perioada Revoluției americane, erau abonate la Good Words și citeau romanele lui Ouida de dragul atmosferei italiene. (Le preferau pe cele despre viața rurală, datorită descrierilor peisajelor și ale sentimentelor mai agreabile, deși, în general, le plăceau romanele despre oameni de societate, ale căror acțiuni și obiceiuri le erau mai lesne de înțeles; îl criticau dur pe Dickens, care „n-a descris niciodată vreun gentleman”, iar despre Thackeray spuneau că e mai puțin în largul lui în lumea bună decât Bulwer care, totuși, începea să fie socotit demodat).

Doamna și domnișoara Archer erau amândouă mari iubitoare de peisaje. Asta căutau și admirau cel mai mult în ocazionalele călătorii în străinătate; considerau că arhitectura și pictura erau subiecte mai potrivite pentru bărbați și, mai ales, pentru oameni erudiți care-l citeau pe Ruskin. Doamna Archer se născuse Newland, iar mama și fiica, părănd ca două surori, erau, după cum spunea lumea, „adevărate vlăstare Newland”: înalte, palide, cu umerii ușor încovoiați, cu nasul lung, zâmbetul dulce și cu un soi de distincție apatică precum în anumite portrete decolorate de-ale lui Reynolds. Asemănarea lor fizică ar fi fost completă dacă aspectul corpulent specific vârstei n-ar fi întins mai mult brocartul negru al doamnei Archer, în vreme ce poplinurile cafenii și purpurii alunecau tot mai slobode cu trecerea anilor peste trupul virginal al domnișoarei Archer.

Însă Newland era convins că, la nivel mental, asemănarea dintre ele era mai redusă decât lăsau să se înțeleagă gesturile lor afectate, care erau absolut

identice, îndelungata deprindere de a trăi împreună într-o intimitate de interdependență le dăduse același vocabular și același obicei de a-și începe propozițiile cu expresii precum „Mama crede” sau „Janey crede”, în funcție de care dintre ele dorea să formuleze o părere proprie, însă, în realitate, dacă lipsa senină de imaginație a doamnei Archer se rezuma cu ușurință la domeniile acceptate și familiare, Janey era predispusă la tresăltări și rătăcirii ale imaginației care izvorau dintr-un romantism reprimat.

Mama și fiica se adorau reciproc și-și venerau fiul și fratele. Iar Archer le iubea și el cu o gingășie necondiționată și plină de remușcări datorate admirației lor exagerate și satisfacției intime pe care i-o provoca aceasta. La urma urmei, i se părea potrivit pentru un bărbat ca autoritatea să-i fie respectată în propria casă, chiar dacă, uneori, simțul umorului îl făcea să se îndoiască de puterea influenței sale.

De această dată, tânărul era foarte sigur că domnul Jackson ar fi preferat ca el să ia cina în altă parte, însă avea motive proprii să rămână acasă.

Bineînțeles că bătrânul Jackson voia să vorbească despre Ellen Olenska și bineînțeles că doamna Archer și Janey voiau să audă ce avea de spus. Toți trei aveau să se simtă ușor jenați de prezența lui Newland, acum că viitoarea sa relație cu clanul Mingott fusese făcută publică. Așa că tânărul aștepta cu o curiozitate amuzată să vadă cum avea să iasă din impas.

Au început într-un mod indirect, printr-o discuție despre doamna Lemuel Struthers.

— Mare păcat că soții Beaufort au invitat-o, spuse cu blândețe doamna Archer. Dar, pe de altă parte, Regina face întotdeauna așa cum îi zice el, iar Beaufort...

— Lui Beaufort îi scapă anumite nuanțe, spuse domnul Jackson, examinând cu grijă scrumbiile fripte și întrebându-se pentru a mia oară de ce bucătarul doamnei Archer frigea mereu icrele până le transforma în cenușă. (Newland, care îi împărtășea de ani buni uimirea, reușea să i-o depisteze de fiecare dată în dezaprobarea melancolică ce se citea pe chipul bătrânului).

— Ah, inevitabil; Beaufort e un bărbat vulgar, spuse doamna Archer. Bunicul meu, Newland, îi spunea mereu mamei: „Orice ai face, să nu accepți ca acel Beaufort să le fie prezentat fetelor”. Dar cel puțin a avut avantajul să se asocieze cu domni adevărați. Ba chiar și în Anglia, din câte se spune. Totul e învăluit în mister...

Îi aruncă o privire lui Janey și se opri. Amândouă cunoșteau toate detaliile misterului lui Beaufort, însă, în public, doamna Archer continua să simuleze că acest subiect nu era potrivit pentru o fată nemăritată.

— Însă această doamnă Struthers, continuă doamna Archer. Ce-ai spus că era, Sillerton?

— A ieșit dintr-o mină sau mai curând din cârciuma de la capătul puțului. Apoi a făcut un turneu prin Noua Anglie cu un spectacol cu figuri de ceară. Când poliția a pus capăt acestui episod, se spune că a trăit.

Domnul Jackson își întoarse și el privirea către Janey, ai căror ochi se făcuseră mari sub pleoapele proeminente, încă mai existau surprize pentru ea în trecutul doamnei Struthers.

— Atunci, reluă domnul Jackson (și Archer își dădu seama că bătrânul se întreba de ce nimeni nu-i spusese majordomului să taie feliile de castraveți cu un cuțit de oțel), atunci a apărut Lemuel Struthers. Se spune că publicistul lui se folosea de capul fetei pentru postere cu vacs, din cauza părului ei, de un negru intens, doar o știți, genul egiptean, în orice caz, până la urmă... S-a însurat cu ea.

Se simțea o insinuare răutăcioasă în felul în care pronunțase acel „până la urmă”, apăsând în parte pe fiecare silabă.

— Mă rog, la impasul la care am ajuns în prezent, nu mai contează, spuse doamna Archer pe un ton indiferent.

Doamnele nu erau prea interesate de doamna Struthers în acel moment. Subiectul Ellen Olenska li se părea prea proaspăt și prea captivant. De fapt, doamna Archer pomenise numele doamnei Struthers doar pentru a putea adăuga:

— Și noua verișoară a lui Newland, contesa Olenska? A fost și ea la bal?

Strecurase o ușoară nuanță de sarcasm atunci când se referise la fiul său, iar Archer o simțise și o anticipase. Chiar și pe doamna Archer, care rareori demonstra vreun interes excesiv față de evenimentele mondene, o bucurase extrem de mult logodna fiului său. („Mai ales după povestea aceea necugetată cu doamna Rushworth”, după cum îi spusese ea lui Janey, făcând aluzie la un episod care i se păruse odinioară lui Newland o tragedie care-i va lăsa o cicatrice în suflet pentru tot restul vieții). Din orice unghi ai fi privit situația, nu exista în tot New York-ul o partidă mai bună decât May Welland. Firește că Newland merita cu prisosință o asemenea căsătorie, însă tinerii sunt nesăbuiți și imprezizibili, iar unele femei sunt atât de lipsite de scrupule și atât de pricepute să-i prindă în mrejele lor, încât era de-a dreptul un miracol să-și vadă fiul trecând teafăr și nevătămat pe lângă Insula Sirenelor și ajungând în paradisul inocentei vieți casnice.

Asta simțea doamna Archer, iar fiul ei știa foarte bine; însă mai știa și că era tulburată de anunțarea prematură a logodnei sale, sau, mai degrabă, de motivul, acestui gest. Tocmai din această cauză rămăsese acasă Newland în seara aceea fiindcă, în fond, era un stăpân blând și indulgent.

— Nu că n-aș fi de acord cu acest esprit de corps al familiei Mingott, dar nu înțeleg de ce logodna lui Newland trebuie amestecată cu acest du-te-vino al uneia ca madam Olenska, bodogâni doamna Archer înspre fiica ei, singurul martor al rarelor sale devieri de la perfecta-i suavitate.

Se purtase minunat nimeni n-o întrecea în privința purtării minunate în timpul vizitei la doamna Welland, însă Newland își dăduse seama (iar logodnica sa ghicise negreșit) că, de-a lungul întregii vizite, mama și sora sa stătuseră ca pe ace, temându-se de eventuala apariție inoportună a contesei Olenska. Iar când ieșiseră din casă, își îngăduise să-i spună fiului ei:

— Îi sunt recunoscătoare Augustei Welland că ne-a primit în particular.

Aceste semne de tulburări lăuntrice îl influențau și mai mult pe Archer să creadă că familia Mingott întinsese coarda. Dar, cum era împotriva normelor codului familiei ca mama și fiul să facă măcar aluzie la gândurile lor cele mai intime, el se mulțumi să-i răspundă:

— Ei bine, la orice lodognă e firesc să treci printr-o etapă de reuniuni familiale și, cu cât le parcurgi mai repede, cu atât mai bine.

La care mama sa îi răspunse strângând din buze pe sub vălul de dantelă care i se revărsa de pe boneta de catifea cenușie împodobită cu struguri brumării decorativi.

Note:

1 Spirit de grup, de solidaritate (fr.)

Archer presimțea că, în acea seară, răzbunarea mamei sale răzbunarea ei legitimă avea să constea în a-l „asmuți” pe domnul Jackson pe contesa Olenska. Și, din moment ce-și îndeplinise deja public datoria de viitor membru al clanului Mingott, tânărul nu avea nici o obiecție să asculte ce se discuta în privat despre respectiva doamnă, doar că subiectul începea deja să-l plictisească.

Domnul Jackson se servise cu o felie din fileul călduț pe care majordomul posomorât i-l înmânase cu o privire la fel de sceptică precum cea a bătrânului domn, însă refuzase sosul de ciuperci după ce-l mirosise într-o manieră aproape imperceptibilă. Arăta derutat și înfometat, iar Archer își spuse că, probabil, avea să termine înfulecând-o pe Ellen Olenska. Domnul Jackson se rezemă de spătarul scaunului și aruncă o privire spre portretele Archer-ilor, Newland-ilor și van der Luyden-ilor, încadrate în rame închise pe pereții întunecați.

— Ah, dragul meu Newland, cum îi mai plăcea mâncarea bună bunicului tău, Archer! Spuse el, fixând cu privirea portretul unui tânăr durduliu cu gulerul ridicat și cu un veston albastru, așezat în fața unei case rurale cu coloane albe. Zău, zău, zău, mă întreb ce-ar fi avut el de zis despre toate aceste căsătorii cu străini!

Doamna Archer ignoră aluzia la oferta sa culinară ancestrală și domnul Jackson își reluă deliberarea:

— Nu, ea n-a fost deloc la bal.

— Ah, șopti doamna Archer, pe un ton care lăsa să se înțeleagă: „Cel puțin a avut decența să nu meargă”.

— Poate că soții Beaufort n-o cunosc, sugeră Janey, cu malițiozitatea ei naturală.

Domnul Jackson luă o sorbitură aproape imperceptibilă, de parcă ar fi degustat un Madeira invizibil.

— Poate că Regina nu o cunoaște, dar Beaufort o știe negreșit, căci tot New York-ul i-a văzut plimbându-se pe Fifth Avenue azi după-amiază.

— Oh, Doamne, suspină doamna Archer, evident pricepând zădărnicia oricui tentative de a trata acțiunile străinilor cu unui simț al delicateții morale.

— Mă întreb dacă după-amiaza poartă pălărie rotundă sau bonetă, speculă Janey. Știu că la operă a fost într-o rochie de catifea de un albastru închis, absolut modestă și insipidă ca o cămașă de noapte.

— Janey! Exclamă mama ei, iar domnișoara Archer se îmbujora și, încercând să adopte o atitudine îndrăzneță, spuse:

— În orice caz, a făcut un gest de bun-gust când a ales să nu meargă deloc la bal.

Un impuls de perversitate îl făcu pe fiul doamnei Archer să replice:

— Nu cred că în cazul ei a fost o chestiune de bun-gust. May mi-a zis că voia să meargă și că apoi s-a hotărât că rochia respectivă nu era destul de elegantă.

Doamna Archer zâmbi la auzul acestei confirmări a deducției sale.

— Biata Ellen, observă ea cu simplitate, adăugând pe un ton compătimitor: nu trebuie să uităm ce educație excentrică i-a oferit Medora Manșon. La ce te poți aștepta de la o fată căreia i s-a permis să se îmbrace în satin negru la propriul bal de ieșire în societate?

— Ah, ca și cum aș putea să uit cum arăta atunci! Spuse domnul Jackson, adăugând: „Biata fată!” pe tonul cuiva care, desfătându-se cu acea amintire, înțelesese încă de pe atunci ce prevestea o asemenea apariție.

— E ciudat, observă Janey, că și-a păstrat acest nume urât, Ellen. Eu mi l-aș fi schimbat în Elaine, adăugă, plimbându-și privirea de-a lungul mesei ca să vadă efectele spuselor sale.

Fratele ei râse.

— De ce Elaine?

— Nu știu, sună mai mai polonez, replică Janey, roșind.

— Pare mai ostentativ și ea nu poate să-și dorească așa ceva, spuse doamna Archer pe un ton rezervat.

— De ce nu? Intervenii fiul ei, cu un subit impuls polemic. De ce n-ar trebui să fie ostentativă dacă ar vrea? De ce-ar trebui să se furișeze ca și cum ea ar fi cea care s-ar fi făcut de rușine? E „biata Ellen”, cum să nu, fiindcă a avut ghinionul de a încheia o căsătorie regretabilă. Dar nu înțeleg de ce acesta ar fi un motiv să stea cu capul plecat de parcă ea ar fi de vină.

— Presupun că asta va fi și abordarea pe care o va adopta familia Mingott, spuse domnul Jackson pe un ton meditativ.

Tânărul se înroși.

— N-a trebuit să aștept verdictul lor, dacă asta vreți să insinuați, domnule. Madame Olenska a avut o viață nefericită: asta n-o transformă într-o proscrisă.

— Există zvonuri... Începu domnul Jackson, aruncându-i o privire lui Janey.

— Ah, știi: secretarul, îl întrerupse Archer. Nu fi absurdă, mamă, Janey e adultă. Se spune nu-i așa? Continuă el, că secretarul a ajutat-o să scape de bestia aceea de soț care o ținea practic prizonieră. Bun, și ce dacă ar fi așa? Sper că oricare dintre noi ar fi făcut același lucru într-un asemenea caz.

Domnul Jackson aruncă o privire peste umăr ca să-i spună majordomului celui posomorât:

— Poate că... Sosul acela... Doar un strop, la urma urmei.

Apoi, după ce se servi, observă:

— Mi s-a spus că e în căutarea unei case. Are de gând să locuiască aici.

— Eu am auzit că vrea să obțină divorțul, zise Janey cu îndrăzneală.

— Și sper să-l obțină! Exclamă Archer.

Cuvântul căzuse ca o bombă în atmosfera calmă și senină din sufrageria casei Archer. Doamna Archer ridică din sprâncenele-i delicate, vrând să spună: „E și majordomul de față...”, iar tânărul, conștient și el de gestul de prost-gust de a discuta chestiuni atât de intime în public, schimbă repede subiectul, începând să-și relateze vizita la bătrâna doamnă Mingott.

După cină, potrivit unui obicei imemorial, în timp ce domniile fumau la parter, doamna Archer și Janey urcară în salon, târându-și faldurile lungi de mătase, iar acolo se așezară lângă o veioză Carcer cu un glob gravat, față în față și despărțite de o masă de lucru din palisandru, sub care se afla o pungă de mătase verde, și începură să brodeze la cele două capete ale unei tapiserii cu flori de câmp menite să împodobescă „la nevoie” vreun scaun din salonul tinerei doamne Newland Archer.

În timp ce în salon se desfășura acest ritual, Archer îl pofti pe domnul Jackson să ia loc într-un fotoliu de lângă șemineul din biblioteca gotică și-i oferi o țigară de foi. Domnul Jackson se așeză satisfăcut în fotoliu, își aprinse țigara cu deplină încredere (Newland era cel care le cumpăra) și, întinzându-și gleznele bătrâne și subțiri spre căldura tăciunilor, spuse:

— Zici că secretarul a ajutat-o doar să scape, dragul meu? Ei bine, atunci poate vrei să zici că o mai ajuta încă și după un an. Căci cineva s-a întâlnit cu ei când trăiau împreună în Lausanne.

Newland se înroși.

— Trăiau împreună? Ei bine, de ce nu? Ea avea tot dreptul din lume să-și refacă viața. M-am săturat de ipocrizia care ar îngropa de vie o femeie de vârsta ei dacă soțul său preferă să trăiască cu niște cocote.

Se opri și-și întoarse mânios privirea ca să-și aprindă țigara.

— Femeile ar trebui să fie libere, la fel de libere ca noi, afirmă el, dându-și seama că era prea iritat ca să mai măsoare groaznicele consecințe ale unor asemenea declarații.

Domnul Sillerton Jackson își întinse gleznele mai aproape de tăciuni și scoase un fluierat sarcastic.

— Mă rog, zise el după o scurtă tăcere, se pare că și contele Olenski e de aceeași părere cu dumneata, căci n-am auzit să fi ridicat vreun deget ca să-și recupereze soția.

VI în seara aceea, după plecarea domnului Jackson și după ce doamnele se retrăseseră în dormitorul lor cu draperii de creton, Newland Archer urcă în camera sa de lucru cu un aer gânditor. Ca de obicei, o mână grijulie îi întreținuse focul și îi potrivise lumina lămpii, iar camera, cu șirurile nesfârșite

de cărți, cu statutele de spadasini din bronz și oțel așezate pe polița șemineului și cu nenumăratele fotografii după tablouri faimoase, arăta extrem de agreabilă și primitoare.

Trântindu-se în fotoliul de lângă foc, ochii i se fixară asupra unei fotografii mari a lui May Welland, pe care tânăra i-o dăduse în primele zile ale idilei lor și care înlocuise de-acum toate celalalte portrete de pe masă. Cu o senzație reînnoită de admirație, Newland privi fruntea generoasă, ochii serioși și gura veselă și inocentă a tinerei căreia avea să-i păstorească sufletul. Produs îngrozitor al sistemului social din care el însuși făcea parte și în care credea, tânăra, care nu știa nimic și aștepta să primească totul, îi întorcea privirea unei necunoscute prin trăsăturile cunoscute ale lui May Welland. Newland se văzu nevoit să considere din nou că acea căsătorie nu era ancorarea sigură în care fusese învățat să creadă, ci o călătorie pe mări neexplorate.

Cazul contesei Olenska răscolise vechi convingeri înrădăcinate și le lăsase să plutească periculos în mintea lui. Propria-i exclamație „Femeile ar trebui să fie libere, la fel de libere ca noi” atingea miezul unei probleme pe care lumea sa se hotărâse s-o considere inexistentă. Femeile „decente”, oricât rău li s-ar fi făcut, n-ar revendica niciodată genul de libertate la care se referise el, iar bărbații cu intenții generoase ca el ar fi și mai dispuși, la modul cavaleresc, să le-o ofere, în ardoarea discuției. Acest tip de generozități verbale nu era, de fapt, decât o mască înșelătoare a convențiilor inexorabile care legau un lucru de altul și-i fixau pe oameni în vechea structură, însă în acest caz se vedea silit să apere, de dragul verișoarei logodnicei sale, un comportament care, dacă ar fi fost vorba de soția lui, l-ar fi îndreptățit să invoce împotriva ei toate tunetele și fulgerele Bisericii și ale Statului.

Firește că dilema era strict ipotetică; din moment ce el nu era un nobil polonez ticălos, era absurd să presupună care ar fi fost drepturile soției sale dacă el ar fi fost acel om. Însă Newland Archer avea o imaginație prea bogată ca să nu considere că, în cazul lui și al lui May, legătura s-ar fi deteriorat din motive mult mai puțin vulgare și palpabile. Căci ce știau ei unul despre celălalt, din moment ce era datoria lui de bărbat „decent” să-și ascundă propriul trecut de logodnica sa, așa cum obligația ei de fată de măritat era să nu aibă nici un trecut de ascuns? Ce s-ar fi întâmplat dacă, din vreun motiv subtil, s-ar fi săturat unul de celălalt, dacă nu s-ar fi înțeles sau dacă s-ar fi enervat reciproc? Trecu în revistă căsniciile prietenilor săi cele așa-zis fericite și-și dădu seama că niciuna nu corespundea, nici măcar de pe departe, relației de camaraderie pătimașă și delicată pe care visase că o va avea întotdeauna cu May. Pricepu că o asemenea imagine se întemeia pe experiența, versatilitatea și libertatea de discernământ a fetei, când ea fusese instruită cu grijă să nu posede asemenea calități. Și, cu un presentiment înfiorător, își dădu seama că mariajul său avea să fie la fel ca toate celalalte căsnicii din jurul lui: o uniune banală de interese materiale și sociale, încheată prin ignoranța unei părți și ipocrizia celeilalte. I se păru că Lawrence Lefferts era soțul care transformase cel mai bine această realitate într-un ideal demn de invidiat. După cum se

cuvenea pentru un mare preot al etichetei, își formase soția atât de mult după bunul său plac încât, în momentele cele mai evidente ale frecvențelor sale aventuri cu nevestele altor bărbați, ea se afișa cu o ignoranță surâzătoare, spunând că „Lawrence e cumplit de strict” și fusese văzută roșind indignată și plecând privirea când cineva făcea aluzie, în prezența ei, la faptul că Julius Beaufort (ca orice „străin” de origine îndoielnică) avea ceea ce în New York se numea „o altă reședință”.

Archer încercă să se consoleze cu gândul că nu era chiar un măgar ca Larry Lefferts și că nici May nu era o nătângă ca biata Gertrude, însă, la urma urmei, diferența era doar de inteligență și nu de standarde morale, în realitate, trăiau cu toții într-un fel de lume hieroglifică, în care adevărurile nu se pronunțau, nu se înfăptuiau și nici măcar nu se gândeau, ci se reprezentau doar printr-o serie de semne arbitrare. Un asemenea exemplu era doamna Welland, care știa perfect de ce Archer o presase să anunțe logodna fiicei sale la balul Beaufort (și care se și așteptase ca el s-o facă), dar se simțea totuși obligată să simuleze împotrivirea față de acest gest și să dea de înțeles că i se forțase mâna, așa cum mireasa sălbatică e târâtă în urlete din cortul părinților ei în cărțile despre omul primitiv pe care lumea cultă începea să le citească în acea perioadă.

Firește, rezultatul era că fata care constituia centrul acestui complicat sistem de mistificare rămânea cea mai greu de înțeles, tocmai datorită sincerității și siguranței sale. Biata de ea era sinceră, fiindcă nu avea nimic de ascuns, era în siguranță fiindcă nu știa că ar fi pândit-o vreo primejdie; și, fără altă pregătire, avea să plonjeze peste noapte în ceea ce oamenii numeau pe un ton vag „valurile vieții”.

Tânărul era îndrăgostit sincer, dar calm. Îi făcea plăcere imaginea radioasă a logodnicei sale, constituția ei sănătoasă, aptitudinile sale pentru echitație, grația și vioiciunea demonstrată la jocuri și interesul timid față de cărți și idei pe care începea să și-l formeze sub îndrumarea lui. (Făcuse destule progrese ca să ridiculizeze împreună cu el Idilele regelui[^] și să simtă frumusețea poveștii lui Ulise pe insula mâncătorilor de lotus). Era deschisă, cinstită și curajoasă și avea simțul umorului (demonstrat mai ales prin faptul că râdea la glumele lui). Iar Newland bănuia că, în adâncul sufletului ei inocent, se ascundea o înflăcărare emoțională pe care avea-i face mare plăcere s-o trezească la viață. Dar la capătul acestei scurte analize, tânărul se simți dezamăgit, la gândul că toată această sinceritate și inocență erau doar un produs artificial. Neinstruită, natura umană nu era nici sinceră și nici inocentă, ci plină de duplicități și de subterfugii defensive, de o viclenie instinctivă. Se simți oprimat de această creare a unei purități fictive, fabricată cu atâta îndemănare de către mame, mătuși, bunici și străbune moarte de mult, fiindcă se presupunea că asta-și dorea el și la asta avea dreptul ca să-și poată face plăcerea seniorială de a o strivi ca pe un idol din zăpadă.

Exista o anume doză de frivolitate în aceste cugetări care erau cele obișnuite în rândul tinerilor în preajma casă- tonei lor. Însă, în general, aceste

gânduri erau însoțite de un val de remușcări și de umilință de sine total străine de Newland. Nu se putea plânge (așa cum făceau protagoniștii lui Thackeray, exasperându-l) că nu avea o pagină albă pe care să i-o ofere logodnicei sale în schimbul foi imaculate pe care avea să i-o dea ea. Nu putea ignora faptul că, dacă ar fi fost crescut la fel ca ea, atunci împreună n-ar fi fost în stare să-și găsească drumul, nu mai mult decât Hansel și Gretel rătăciți în pădure. Așa cum nu putea, în ciuda intenselor sale reflecții, să găsească vreun motiv cinstit (adică orice motiv independent de propria-i plăcere trecătoare și de pasiunea vanității masculine) pentru care mireasa lui n-ar fi avut dreptul să se bucure de aceeași libertate ca și el.

Era logic să fie năpădit de aceste întrebări, la o asemenea oră, însă își dădea seama că persistența și precizia lor incomodă se datora sosirii inoportune a contesei Olenska. Așa că iată-l, tocmai în momentul logodnei sale clipă de gânduri pure și speranțe senine iată-l țintuit într-un scandal complicat ce răscolea toate problemele personale pe care ar fi preferat să le dea uitării.

— La naiba cu Ellen Olenska! Mormăi el, stingând focul și începând să se dezbrace.

Nu înțelegea de ce destinul contesei trebuia să aibă vreo legătură cu al lui. Totuși, intuia vag că abia acum începea să măsoare riscurile poziției de cavaler la care îl obliga lodogna sa cu May.

Vestea căzu ca un trăsnet câteva zile mai târziu.

Familia Lovell Mingott trimisese invitații la o așa-numită „cină formală” (adică trei lachei în plus, două farfurii la fiecare fel de mâncare și, în mijloc, punct roman), începându-și mesajele cu următoarele cuvinte: „Pentru prezentarea contesei Olenska”, potrivit uzanțelor ospitalității americane, care îi tratează pe străini de parcă ar fi niște capete încoronate sau cel puțin ambasadorii acestora.

Oaspeții fuseseră aieși cu o îndrăzneală și o discriminare în care cunoscătorii recunoscuseră intervenția categorică a Ecaterinei cea Mare. Pe lângă prezențe consacrate precum soții Selfridge Merry, care erau invitați peste tot pentru că așa se făcuse dintotdeauna, ca soții Beaufort, care puteau fi considerați rude într-o oarecare măsură, ca domnul Sillerton Jackson și sora lui, Sophy, (care se ducea oriunde îi spunea fratele ei să meargă), mai erau și câțiva reprezentanți de seamă și absolut ireproșabili ai grupului de „tmen căsătoriți”: soții Lawrence LefFerts, doamna Lefferts Rushworth (încântătoarea văduvă), soții Harry Thorley, cuplul Reggie Chivers și tânărul Morris Dagonet cu soția lui (care era o van der Luyden). Invitații fuseseră aieși cu mare grijă într-adevăr, căci toți făceau parte din micul grup intim de oameni pe care îndelungatul sezon social newyorkez îi obliga să se distreze împreună zi și noapte, cu o energie aparent nedomolită.

După patruzeci și opt de ore, se produse și evenimentul incredibil: toată lumea refuzase invitația familiei Mingott în afară de soții Beaufort și de bătrânul domn Jackson împreună cu sora sa. Acest act intenționat de dispreț era accentuat de faptul că până și cuplul Reggie Chivers, care făcea parte din

clanul Mingott, se număra printre cei care respinseseră întâlnirea și că formularea biletelor de refuz era identică, toți spunând „că regretau că nu pot accepta”, fără să adauge măcar tipica scuză cerută de normele de politețe: „din cauza unei obligații anterioare”.

Pe atunci, societatea newyorkeză era mult prea redusă și nu existau destule evenimente pentru ca membrii săi (inclusiv valeții în livrea de la grajduri și bucătarii) să nu știe exact ce sen erau libere. Prin urmare, invitații doamnei Lovell Mingott au reușit, cu mare cruzime, să-și exprime cât mai clar hotărârea categorică de a nu o cunoaște pe contesa Olenska.

Lovitura era neașteptată, însă clanul Mingott, după bunul său obicei, o primi cu eleganță. Doamna Lovell Mingott discută în particular cu doamna Welland, care, la rândul ei i se destăinuie lui Newland Archer, iar acesta, indignat de ofensă, apellă cu înflăcărare și autoritate la mama sa. După un chinuitor proces de împotrivire lăuntrică și după o tentativă externă de a trăgăna răspunsul, doamna Archer cedă în fața insistenței fiului său (așa cum făcea întotdeauna) și, cu o energie înzecită de șovăirile sale anterioare, îi îmbrățișa de îndată cauza, își puse boneta de catifea cenușie și zise'

— Mă duc s-o văd pe Louisa van der Luyden.

Pe vremea lui Newland Archer, New York-ul era o piramidă micuță și alunecoasă, în care, până atunci, nu se strecurase nici o fisură și nu se stabilise nici măcar un avanpost. Baza era o temelie solidă formată din cei pe care doamna Archer îi numea „oameni de rând”, o majoritate onorabilă, dar obscură, de familii respectabile care (așa cum se întâmpla în cazul clanurilor Spicer, Lefferts sau Jackson) se ridicaseră peste statutul lor prin încheierea de căsătorii cu reprezentanții clasei dominante. Doamna Archer spunea mereu că oamenii nu mai erau la fel de pretențioși ca înainte; și cu Catherine Spicer tronând într-un capăt de Fifth Avenue și cu Julius Beaufort în celălalt, nu te puteai aștepta ca vechile tradiții să mai reziste multă vreme.

Urcând cu fermitate spre vârful piramidei din substratul lor bogat, dar discret, grupul compact și dominant era reprezentat puternic de clanurile Mingott, Newland, Chivers și Manșon. Cei mai mulți îi vedeau pur și simplu în vârful piramidei, însă ei (cel puțin cei din generația doamnei Archer) erau perfect conștienți că, în ochii unui genealogist profesionist, doar un număr și mai mic de familii putea revendica un asemenea rang.

— Nu-mi veniți cu toate prostiile acestea din ziarele noi despre aristocrația newyorkeză, le zicea doamna Archer copiilor săi. Dacă așa ceva există, din ea nu fac parte nici familiile Mingott și Manșon, dar nici clanurile Newland sau Chivers. Bunicii și străbunicii noștri erau doar niște negustori englezi sau olandezi respectabili, care au venit în colonii ca să facă avere și au rămas aici fiindcă le-a mers bine. Unul dintre străbunicii voștri a semnat Declarația, iar altul a fost general în statul major al lui Washington și a primit spada generalului Burgoyne după bătălia de la Saratoga.

Note:

1 Charles Cornwallis (1738-1895), general britanic din perioada războiului de independență american, înfrânt în 1781 de George Washington.

Avem de ce să fim mândri, însă aceste motive n-au nici o legătură cu rangul sau cu clasa. New York-ul a fost dintotdeauna o comunitate comercială și nu există decât vreo trei familii care pot susține că au o origine aristocratică în adevăratul sens al cuvântului.

Doamna Archer și copiii săi, ca toată lumea din New York, știau cine erau acești privilegiați: clanul Dagonet din Washington Square, descendenți ai unei străvechi familii dintr-un comitat englez înrudită cu casele Pitt și Fox; familia Lanning, care încheiase căsătorii cu urmașii contelui de Grasse, și familia van der Luyden, descendenți direcți ai primului guvernator olandez al Manhattan-ului și înrudiți prin mariaje dinaintea revoluției cu câțiva membri ai aristocrației franceze și britanice.

Familia Lanning supraviețuia doar prin cele două domnișoare Lanning, foarte bătrâne, dar pline de viață, care trăiau voioase și absorbite de amintiri printre portrete de familie și piese de mobilier Chippendale. Clanul Dagonet era destul de numeros, înrudit cu cele mai bune nume din Baltimore și Philadelphia, însă familia van der Luyden, care se plasa mai presus de toți, alunecase într-un soi de asfințit supralumesc, din care se distingeau doar două figuri impresionante: cele ale domnului și doamnei Henry van der Luyden.

Doamna Henry van der Luyden se născuse Louisa Dagonet, iar mama ei fusese nepoata colonelului du Lac, membru al unei vechi familii din Insula Canalului, care luptase sub Cornwallis¹ și se stabilise în Maryland, după război, împreună cu soția lui, Lady Angelica Trevenna, a cincea fiică a contelui de St. Austrey. Legătura dintre familiile Dagonet, du Lac din Maryland și Trevenna (neamurile lor aristocrate din Cornwall) fusese dintotdeauna strânsă și cordială. Domnul și doamna van der Luyden îi făcuseră de mai multe ori vizite lungi actualului cap al casei Trevenna, ducele de St. Austrey, la domeniul său rural din Cornwall și la St. Austrey, în Gloucestershire, iar Grace Trevenna își anunțase adesea intenția de a le întoarce vizita (neînsoțită de ducesa, căreia îi era frică să traverseze Atlanticul).

Note:

1 Proprietar al unei moșii concesionate de guvernul olandez din New York și New Jersey în secolul al XVIII-lea.

Domnul și doamna van der Luyden își împărțeau timpul între Trevenna, casa lor din Maryland și Skuytercliff, enormul domeniu de pe Hudson care fusese una dintre marile concesiuni ale guvernului olandez către faimosul guvernator dintâi și asupra căruia domnul van der Luyden își păstra încă titlul de „Patroon”¹. Reședința lor imensă și impunătoare din Madison Avenue își deschidea rareori ușile, iar când stăpânii se aflau în oraș îi primeau acolo doar pe prietenii cei mai apropiați.

— Aș prefera să mergi cu mine, Newland, îi spuse mama sa, oprindu-se brusc la ușa cupeului Brown. Îi ești drag Louisei și firește că fac acest pas de

dragul scumpei May și totodată pentru că, dacă nu stăm uniți, nu va mai rămâne nimic din ceea ce numim societate.

VII.

Domnul Henry van der Luyden ascultă în tăcere relatarea doamnei Archer.

Musafirii trebuiau să-și aducă aminte că doamna van der Luyden era mereu tăcută și că, deși era rezervată din fire și prin educația primită, se arăta foarte amabilă față de oamenii care îi plăceau cu adevărat, însă nici măcar experiența personală cu aceste chestiuni nu îl ferea întotdeauna pe musafir de frigul care îl învăluia în salonul înalt cu pereți albi din vila de pe Madison Avenue, cu fotoliile tapisate cu brocart gălbui care fuseseră evident dezvelite cu prilejul vizitei, cu voalul încă acoperind ornamentele de bronz aurit de pe polița șemineului și cu superba ramă veche sculptată a tabloului Lady Angelica du Lac, de Gainsborough.

Portretul doamnei van der Luyden pictat de Huntington (îmbrăcată în catifea neagră cu dantelă venețiană) era așezat în fața tabloului faimoasei sale predecesoare, în general era considerat „la fel de de frumos ca un Cabanei”¹ și, deși trecuseră douăzeci de ani de la realizarea sa, oglindea încă o „asemănare perfectă”. De fapt, doamna van der Luyden, care se așezase sub portret ca să o asculte pe doamna Archer, ar fi putut foarte bine să fie sora geamănă a femeii blonde cu aer tineresc rezemată de un fotoliu auriu în fața unei draperii de rips verde. Doamna van der Luyden se mai îmbrăca încă în catiNote:

1 Alexandre Cabanei (1823-1889), pictor francez, artistul favorit al lui Napoleon al III-lea.

Fea neagră cu dantelă venețiană atunci când ieșea în lume sau mai degrabă când își deschidea porțile reședinței ca să primească lumea la ea acasă (din moment ce nu lua niciodată cina în altă parte), își aranja părul blond, care se decolorase fără să încărunțească, cu o cărare perfectă pe mijloc, iar nasul drept care-i separa ochii de un albastru spălăcit avea doar câteva riduri în plus, în jurul nărilor, față de momentul când fusese realizat portretul. Lui Newland Archer îi lăsa mereu impresia unei făpturi îngrozitor de bine conservate în atmosfera lipsită de aer a unei existențe absolut ireproșabile, așa cum cadavrele congelate în interiorul ghețarilor păstrează ani la rând o imagine trandafirică a vieții de dincolo de moarte.

Ca toată familia sa, o stima și o admira pe doamna van der Luyden, însă i se părea că suavitatea ei gentilă și supusă era mai inaccesibilă decât înverșunarea unora dintre bătrânele mătuși ale mamei sale, fete bătrâne cumplite care spuneau „nu” din principiu, înainte să știe ce urma să li se ceară.

Atitudinea doamnei van der Luyden nu spunea nici da nici nu, ci părea mereu înclinată spre clemență până când buzele ei subțiri, schițând un surâs șovăielnic, dădeau răspunsul aproape invariabil: „Va trebuie să mă consult cu soțul meu înainte”. Semăna atât de bine cu domnul van der Luyden, încât Archer se mira adesea cum se făcea că, după patruzeci de ani de viață conjugală atât de ermetică, aceste două identități împletite se mai separau

îndeajuns încât să poarte o discuție polemică, însă cum niciunul dintre ei nu lua vreo decizie fără s-o prezinte înainte în acest misterios conclav, doamna Archer și fiul său, după ce-și înfățișaseră cazul, așteptau resemnați obișnuita propoziție.

Totuși, doamna van der Luyden, care nu surprindea pe nimeni mai niciodată, îi surprinse acum întinzându-și mâna lungă către cordonul clopoțelului.

— Cred că aș prefera să audă și Henry ceea ce mi-ați spus mie.

Își făcu apariția un valet, iar doamna van der Luyden îi spuse pe un ton grav:

— Dacă domnul van der Luyden și-a terminat de citit ziarul, te rog întreabă-l dacă ne-ar face favoarea să vină până aici.

Pronunțase „citit ziarul” pe același ton pe care l-ar fi folosit soția unui ministru ca să zică „prezidarea unei ședințe de cabinet”, însă nu din aroganță, ci pentru că obiceiul de o viață întreagă, alimentat de atitudinea prietenilor și cunoștințelor, o făcuse să acorde celui mai neînsemnat gest al domnului van der Luyden o importanță aproape sacerdotală.

Promptitudinea acestei reacții demonstra că pentru ea cazul era la fel de urgent ca pentru doamna Archer; însă, temându-se să nu dea impresia că-și asumase anticipat vreo obligație, adăugă, cu privirea sa cea mai dulce:

— Lui Henry îi face mereu plăcere să te vadă, draga mea Adeline. Și va vrea să-l felicite și pe Newland.

Ușile duble se deschiseră solemn, iar în prag își făcu apariția dl Henry van der Luyden înalt, sobru și îmbrăcat în redingotă, cu părul de un blond șters, cu nasul drept ca al soției sale și cu aceeași privire blândă și glacială în ochii de un cenușiu spălăcit în loc de albastru spălăcit.

Domnul van der Luyden o salută cu amabilă familiaritate pe doamna Archer, îi oferi felicitările lui Newland pe un ton grav, exprimându-se cu aceleași cuvinte ca soția sa, și se așază într-unul dintre fotoliile de brocart cu naturalețea unui suveran aflat la putere.

— Tocmai terminasem de citit Times, spuse el, împreunându-și vârful degetelor lungi. Când mă aflu în oraș, am diminețile atât de ocupate, încât prefer să citesc ziarul după prânz.

— Ah, există multe argumente în favoarea acestui sistem, replică doamna Archer, îmi aduc aminte că unchiul meu' Egmont, spunea mereu că i se părea mai liniștitor să citească ziarele de dimineață abia după cină.

— Așa e, tatăl meu detesta graba, însă acum trăim într-o pripă continuă, spuse domnul van der Luyden pe un ton măsurat, privind cu o încetineală satisfăcută încăperea mare și întunecoasă care lui Archer i se părea a fi imaginea leită a stăpânilor casei.

— Însă sper că ai terminat de citit, Henry, îl întrerupse soția sa.

— Absolut, absolut, o asigură el.

— Atunci mi-ar plăcea ca Adeline să-ți spună...

— Ah, de fapt e problema lui Newland, spuse doamna Archer surâzând și se apucă să repete monstruoasa poveste a afrontului adus doamnei Lovell Mingott.

— Firește, încheie ea, Augusta Welland și Mary Mingott cred că tu și Henry trebuie să fiți la curent, mai ales având în vedere logodna lui Newland.

— Ah, făcu doamna van der Luyden, inspirând adânc. Urmă o tăcere în care ticăitul monumentalului ceas de bronz aurit de pe polița de marmură albă a șemineului răsuna la fel de puternic ca o salvă de artilerie. Archer se uita cu groază la cele două figuri subțiri și șterse, așezate alături într-un soi de rigiditate viceregală, ca niște exponenți ai unei îndepărtate autorități ancestrale pe care soarta îi obliga s-o exercite, când ei ar fi preferat mult mai mult să ducă un trai simplu și izolat, smulgând buruieni invizibile de pe peluzele impecabile de la Skuytercliff și jucând pasiențe împreună la ceas de seară.

Domnul van der Luyden vorbi primul.

— Crezi cu adevărat că această situație se datorează vreunei... Intervenții intenționate de-a lui Lawrence Lefferts? Întrebă el, întorcându-se spre Archer.

— Sunt sigur, domnule, în ultima vreme, Larry s-a purtat și mai nesăbuit decât de obicei dacă verișoara Louisa îmi va ierta această referință întreținând o relație destul de serioasă cu soția directorului poștei din satul lor sau ceva de genul acesta. Și ori de câte ori biata Gertrude începe să bănuiască ceva și el se teme că ar putea avea probleme, stârnește o agitație de tipul acesta, ca să demonstreze cât de extrem de moral este el și vorbește de sus despre ce impertinent e gestul de a-i invita soția să cunoască oameni pe care el nu vrea ca ea să-i cunoască. Pur și simplu se folosește de Madame Olenska pe post de paratrăsnet. L-am mai văzut adesea încercând să facă același lucru.

— Soții Lefferts! Spuse doamna van der Luyden.

— Soții Lefferts! Repetă ca un ecou doamna Archer. Ce-ar fi spus unchiul Egmond dacă l-ar fi auzit pe Lawrence Lefferts pronunțându-se asupra poziției sociale a cuiva? Asta ne arată la ce-a ajuns societatea.

— Să sperăm că nu a ajuns chiar la așa ceva, spuse cu fermitate domnul van der Luyden.

— Ah, dacă tu și Louisa ați ieși mai mult din casă! Suspină doamna Archer.

Dar își dădu seama imediat ce greșeală făcuse. Soții van der Luyden erau patologic de sensibili la orice critică adusă existenței lor izolate. Ei erau arbitrii modei, curtea de maxim apel, și o știau prea bine, așa că se plecau în fața sorții. Însă, fiind persoane timide și retrase, cu nici o înclinație firească față de acest rol, își petreceau cea mai mare parte a timpului în singurătatea silvestră a moșiei Skuytercliff, iar când veneau în oraș, refuzau toate invitațiile sub pretextul stării proaste de sănătate a doamnei van der Luyden.

Newland Archer îi sări în ajutor mamei sale.

— În New York toată lumea știe ce reprezentanți dvs și verișoara Louisa. De aceea doamnei Mingott i s-a părut că nu putea trece cu vedere această desconsiderare a contesei Olenska fără să se consulte cu dvs.

Doamna van der Luyden îi aruncă o privire soțului ei, care se uită înapoi la ea.

— Ceea ce-mi displace e principiul, spuse domnul van der Luyden. Atâta vreme cât un membru al unei familii cunoscute e sprijinit de acea familie, n-ar trebui să mai fie nimic de discutat.

— Sunt de aceeași părere, spuse soția lui, de parcă ar fi articulat vreo idee nouă.

— Habar nu aveam, continuă domnul van der Luyden, că situația a ajuns într-un asemenea impas.

Se opri și-i aruncă o altă privire soției sale.

— Mi se pare, draga mea, că madame Olenska e deja înrudită cumva cu noi, prin primul soț al Medorei Manșon, în orice caz, va fi rudă cu noi când se va însura Newland, spuse domnul van der Luyden și, întorcându-se către tânăr, adăugă: „Ai citit Times de dimineață, Newland?”

— Ah, firește, domnule, răspunse Archer, care, de obicei, devora vreo șase ziare la cafeaua de dimineață.

Soțul și soția se priviră din nou. Ochii lor spălăciți își păstrară privirea fixă de parcă s-ar fi desfășurat vreo consfătuire prelungită și serioasă. Apoi, un zâmbet șters înflori pe chipul doamnei van der Luyden. Era limpede că ghicise intențiile soțului său și le încuviința.

Domnul van der Luyden se întoarse spre doamna Archer.

— Dacă sănătatea i-ar permite Louisei să cineze în altă parte sper că-i veți spune asta doamnei Lovell Mingott am fi amândoi fericiți să le... Ținem locul soților Lawrence Lefferts la cină, spuse el, lăsând ironia acestor spuse să-și găsească ecoul. După cum știți, asta e imposibil.

Doamna Archer își exprimă asentimentul cu un zâmbet înțelegător.

— Însă Newland îmi spune că a citit Times de dimineață, deci probabil că a văzut că ruda Louisei, ducele de St. Austrey, va sosi săptămâna viitoare pe vaporul Russia. Vine să-și înscrie noua goeletă, Guinevere, în Cupa Internațională de la vară. Și totodată să vâneze niște rațe sălbatice la Trevenna.

Domnul van der Luyden se opri din nou, după care continuă cu tot mai multă bunăvoință:

— Înainte să-l conducem în Maryland, am invitat câțiva prieteni să se întâlnească aici cu el doar o cină simplă, urmată de o recepție. Sunt sigur că Louisa va fi la fel de fericită ca și mine dacă madame Olenska ne va permite s-o includem printre oaspeții noștri.

Se ridică, își înclină cu o amabilitate rece trupul lung către verișoara sa și adăugă:

— Cred că pot vorbi în numele Louisei ca să vă spun că ea însăși va duce invitația la cină când va ieși cu trăsura, în scurt timp. Cu cărțile noastre de vizită, firește, cu cărțile noastre de vizită.

Doamna Archer, care înțelese aluzia că armăsarii care nu erau ținuți niciodată în așteptare se aflau deja la poartă, se ridică murmurând în grabă câteva cuvinte de mulțumire. Doamna van der Luyden îi răspunse cu surâsul

Esterei intervenind pe lângă Artaxerxe, însă soțul ei ridică o mână în semn de protest.

— N-ai pentru ce să-mi mulțumești, dragă Adeline, n-ai pentru ce. Genul acesta de lucruri nu trebuie să se întâmple în New York și nici nu se vor întâmpla, atâta vreme cât pot să le împiedic, declară el cu o amabilitate regească, însoțindu-și verii până la ușă.

După două ore, toată lumea știa că imensul landou în care doamna van der Luyden ieșea să ia aer în orice anotimp fusese văzut la poarta bătrânei doamne Mingott, unde se livrase un plic pătrat enorm. Și în acea seară, la operă, domnul Sillerton Jackson putu să spună că plicul conținea un bilet prin care contesa Olenska era invitată la cina oferită de soții van der Luyden săptămâna următoare în cinstea ' vărului lor, ducele de St. Austrey.

Unii dintre tinerii din loja clubului își zâmbiră la auzul acestei vești și-l priviră cu coada ochiului pe Lawrence.

VIII.

Tot New York-ul căzuse de acord că madame Olenska își pierduse frumusețea.

Prima dată când își făcuse apariția în oraș, pe când Newland Archer era doar un copil, Ellen era o fetiță superbă de nouă sau zece ani, despre care lumea spunea că „ar trebui să i se picteze portretul”. Părinții săi cutreieraseră toată Europa și, după o pruncie rătăcitoare, la moartea lor Ellen ajunsese în grija mătușii sale, Medora Manșon, o altă mare amatoare de călătorii, care de-abia se întorsese la New York ca „să se așeze la casa ei”.

Biata Medora, rămasă văduvă de mai multe ori, se întorcea mereu ca să se așeze la casa ei (de fiecare dată casa era tot mai modestă), aducând câte un soț nou sau un copil adoptat, însă, după câteva luni, se despărțea invariabil de soț sau se certa cu pupilul și, vânzându-și casa cu pierderi considerabile, pornea din nou în pribegie. Din moment ce mama ei fusese o Rushworth, iar ultima sa căsătorie nefericită o legase de unul dintre nebunii Chivers, New York-ul îi accepta excentricitățile cu indulgență, însă, când se întorsese cu nepoțica orfană, ai cărei părinți fuseseră foarte populari, în ciuda regretabilei lor predilecții pentru călătorii, tuturor li se păruse lamentabil că minunata fetiță încâpuse pe asemenea mâini.

Toată lumea era dispusă să fie amabilă cu micuța Ellen Mingott, deși chipul său oacheș și rumen încadrat de bucle dese îi dădea un aer de veselie ce părea nepotrivit la un copil care fi trebuit să țină încă doliu după părinții săi. Aceasta fusese o altă bizarerie eronată de-ale Medorei, prin care încălcase normele inalterabile ce guvernau doliul american: la debarcare, familia se scandalizase văzând că vâlul negru de doliu după fratele ei era cu optsprezece centimetri mai scurt decât cele purtate de cumnatele ei, iar micuța Ellen era îmbrăcată în lână stacojie brodată cu mărgelușe de chihlimbar, ca o țigăncușă găsită pe marginea drumului.

Însă New York-ul se resemnase deja de multă vreme cu comportamentul Medorei, astfel încât numai câteva doamne în vârstă dăduseră dezaprobator din

cap la vederea hainelor țipătoare ale lui Ellen, pe când celelalte rude rămăseseră vrăjite de veselia fetei și de roșeața din obraji ei. Era o făptură neînfricată și simplă, care punea întrebări derutante, făcea comentarii precoce și posedea talente stranii știa dansul spaniol cu șaluri și cânta melodii de dragoste napolitane pe acompaniament de chitară. Sub îndrumarea mătușii ei (al cărei nume adevărat era doamna Thorley Chivers, însă care, după primirea unui titlul papal, revenise la patronimicul primului său soț și își spunea marchiza Manșon, fiindcă în Ital ia își putea transforma numele în Manzoni), fetița primise o educație scumpă, deși incoerentă, care includea activități precum „desenarea după model viu”, lucru la care nimeni nu visase înainte, și să cânte la pian cvintete cu muzicieni profesioniști.

Era limpede că o asemenea educație n-avea să ducă la nimic bun. Așadar, după câțiva ani, când bietul Chivers a murit, în cele din urmă, într-o casă de nebuni, văduva lui (îmbrăcată în haine de doliu bizare) își făcuse din nou bagajele și plecase cu Ellen, care crescuse deja și era o fată înaltă și ciolănoasă, cu ochi minunați. Pentru o vreme nimeni nu mai știuse de ele, după care sosise vestea despre căsătoria lui Ellen cu un aristocrat polonez extrem de bogat și cu o faimă legendară, pe care tânăra îl cunoscuse la un bal de la Tuileries și despre care se spunea că avea reședințe princiere la Paris, Nisa și Florența, un iaht în Cowes și un domeniu de vânătoare care se întindea pe multe mile pătrate în Transilvania. Ellen dispăruse într-un fel de apoteoză infernală și când, după câțiva ani, Medora se întorsese iar la New York, abătută, sărăcită, în doliu după al treilea soț și în căutarea unei case și mai mici, lumea se întrebese de ce oare n-o ajutase nepoata ei bogată. Apoi venise vestea că mariajul lui Ellen se sfârșise dezastruos și că avea să se întoarcă și ea acasă, în căutarea tihnei și a uitării în mijlocul rudelor sale.

Toate aceste lucruri îi treceau prin minte lui Newland Archer o săptămână mai târziu, în timp ce o privea pe contesa Olenska intrând în salonul van der Luyden în seara acelei cine cruciale. Prilejul era solemn, iar tânărul se întrebese cam agitat cum se va descurca biata Ellen. Aceasta sosise cu o oarecare întârziere, fără o mânășă pe o mână și închizându-și o brățară la încheietura celeilalte. Totuși, intrase fără să pară Note:

1 Alessandro Manzoni (1785-1873), unul dintre cei mai faimoși romancieri italieni din secolul al XIX-lea, comparat cu Balzac sau Walter Scott.

Grăbită și nici stingherită, în salonul în care se adunase cu supunere cea mai selectă companie din New York.

Madame Olenska se opri în mijlocul sălii, privi înjur cu o expresie serioasă și cu ochii surâzători. Iar în acea clipă Newland Archer respinse verdictul general în privința frumuseții ei. Era adevărat că își pierduse strălucirea de odinioară. Obrajii îmbujorați păliseră, era slabă, obosită, oarecum consumată pentru vârsta ei de aproximativ treizeci de ani. Dar avea acea autoritate misterioasă a frumuseții, o siguranță în poziția capului, în mișcarea ochilor, care, fără să fie deloc teatrală, i se păru extrem de bine exersată și plină de o putere conștientă, în același timp, ținuta ei era mai

simplă de cât a majorității doamnelor prezente la eveniment, iar mulți rămaseră dezamăgiți (după cum îi spuse ulterior Janey) că apariția ei nu fusese mai „stiiată” căci stilul era elementul cel mai de preț pentru newyorkezi. Archer își spuse că asta se datora, pesemne, dispariției fostei sale viioșii; fiindcă ora atât de discretă în mișcări și în tonalitatea joasă a vocii. New York-ul se așteptase la ceva mult mai frapant din părlea unei femei cu o asemenea poveste.

Cina era o treabă destul de formidabilă. O cină în casa van der Luyden nu era deloc o nimica toată și o cină cu un duce care era vărul lor părea aproape o ceremonie religioasă. Archer se amuza gândindu-se că numai un newyorkez cu vechime putea face distincția subtilă (pentru un newyorkez) între un simplu duce și ducele familiei van der Luyden. New York-ul îi primea liniștit pe nobilii rătăciți, ba chiar (cu excepția clanului Struthers) cu o anumită aroganță neîncrezătoare, însă, când veneau cu asemenea recomandări, erau primiți cu o cordialitate demodată despre care s-ar fi înșelat amarnic oricine ar fi pus-o doar pe seama poziției pe care o ocupau în Debrett¹. Însă, tocmai pentru aceste distincții își adora Archer vechiul New York, chiar dacă râdea de moravurile orașului.

Note:

1 Anuar cu informații genealogice despre aristocrația britanică.

2 Vesela George II este o argintărie grea din secolul al XVIII-lea; porțelanul Lowesoft era porțelan chinezesc de export, fabricat în China pentru piețele europeană și americană; Crown Derby era considerat cel mai fin porțelan englezesc între jumătatea secolului al XVIII-lea și jumătatea secolului al XIX-lea.

Soții van der Luydens făcuseră tot posibilul ca să scoată în evidență importanța evenimentului. Scosuseră porțelanurile de Sevres ale familiei du Lac și argintăria George II a clanului Trevenna, dar și porțelanurile „Lowesoft” (Compania Indiilor de Est) ale familiei van der Luyden și porțelanul Crown Derby² al ramurii Dagonet. Doamna van der Luyden arăta mai mult decât oricând ca o pictură de Cabanei, iar doamna Archer, etalând perlele și smaraldele bunicii sale, îi amintea lui Newland de o miniatură de Isabey¹. Toate doamnele își puseseră cele mai frumoase bijuterii, dar era un obicei al casei și aplicabil în asemenea ocazii ca aceste bijuterii să aibă monturi încărcate și demodate. Bătrâna domnișoară Lanning, care fusese convinsă să vină, chiar purta cameele mamei sale și un șal spaniol auriu.

Contesa Olenska era singura femeie tânără de la cină; totuși, cercetând chipurile îmbătrânite și dolofane, împodobite cu coliere de diamante și cu impunătoare pene de struț, Archer le găsi, în mod ciudat, mai imature în comparație cu Ellen. Se înfiora imaginându-și prin ce-ar fi trecut ca să capete o asemenea expresie în ochi. Ducele de St. Austrey, așezat la dreapta amfitrioanei, era, firește, personajul principal al evenimentului, însă, dacă madame Olenska era mai puțin ostentativă decât se așteptau cei prezenți, ducele era aproape invizibil. Ca orice bărbat bine crescut, nu se prezentase la cină în costumul de călărie (așa cum făcuse un recent oaspete ducal), însă

ținuta sa de seară era atât de ponosită și de lărgită, iar el o purta cu un aer atât de lejer, încât (cu maniera sa de a se așeza aplecat în față și cu barba lungă care-i acoperea plastronul) cu greu s-ar fi zis că era îmbrăcat pentru o cină pretențioasă. Era scund, cu umerii încovoiați, ars de soare, cu nasul borcânat, ochii mici și un zâmbet sociabil, însă deschidea gura rar și când o făcea vorbea pe un ton atât de jos încât, în ciuda frecventelor tăceri de expectativă de la masă, observațiile sale nu ajungeau decât la urechile vecinilor.

După cină, când bărbații se alăturară doamnelor, ducele se duse direct la contesa Olenska și se așezară amândoi într-un colț, cufundându-se imediat într-o conversație însuflețită. Niciunul nu păru să-și dea seama că ducele ar fi trebuit să-și prezinte omagiile mai întâi doamnei Lovell Mingott și doamnei Headly Chivers, iar contesa ar fi trebuit să vorbească mai întâi cu domnul Urban Dagonet, amabilul ipohondru din Washington Square, care, pentru a avea plăcerea de a face cunoștință cu ea, își încălcase obiceiul fix de a cina doar acasă între ianuarie și aprilie. Cei doi sporovăiau de mai bine de douăzeci de minute când contesa se ridică și, traversând singură salonul, se îndreptă spre Newland Archer și se așeză lângă el.

În saloanele newyorkeze nu se obișnuia ca doamnele să se ridice și să plece de lângă vreun domn pentru a căuta compania altuia. Potrivit etichetei, ar fi trebuit să aștepte, neclintită ca o statuie, în vreme ce bărbații care doreau să-i vorbească se perindau pe lângă ea. Însă, din câte se părea, contesa nu știa că încălcase vreo regulă. Se așeză cu naturalețe într-un colț al canapelei, lângă Archer, și-l privi cu mare afecțiune.

— Vreau să-mi vorbești despre May, zise ea. În loc să-i răspundă, tânărul o întrebă:

— Îl cunoșteai dinainte pe duce?

— Oh, da, ne întâlneam cu el în fiecare iarnă la Nisa. Îi plac foarte mult jocurile de noroc, venea frecvent la noi acasă.

Contesa vorbise foarte firesc, de parcă ar fi zis: „îi plac foarte mult florile de câmp”, după care adăugă pe un ton sincer:

— Cred că e cel mai plictisitor om pe care l-am cunoscut vreodată.

Această observație îi făcu atâta plăcere însoțitorului ei, încât acesta uită de uimirea pe care i-o stârnise remarca ei anterioară. Nu mai încăpea nici o îndoială că era extrem de interesant să cunoști o doamnă căreia ducele familiei van der Luyden i se părea plictisitor și care îndrăznea s-o spună cu glas tare. Ar fi dorit să-i pună întrebări, să afle mai multe despre viața aceea din care întrezărise câte ceva, prin cuvintele ei neglijente. Dar se temea să nu stârnească amintiri dureroase și, înainte ca el să găsească ceva de zis, contesa reveni la subiectul ei inițial.

— May e o scumpă: n-am mai văzut în New York o alta fată la fel de frumoasă și de inteligentă. Ești foarte îndrăgostit de ea?

Newland Archer se îmbujora și râse.

— Pe cât de îndrăgostit poate fi un bărbat.

Contesa continuă să-l privească gânditoare, de parcă n-ar fi vrut să-i scape nici o nuanță din cuvintele lui și apoi zise:

— Atunci crezi că există o limită?

— Când ești îndrăgostit? Dacă există, eu n-am găsit-o! Madame Olenska radia de simpatie.

— Ah, e o idilă reală și adevărată?

— Cea mai idilică dintre idile!

— Ce încântător! Și ați găsit dragostea de unii singuri fără nici un aranjament exterior la mijloc?

Archer o privi neîncrezător.

— Ai uitat, întrebă el surâzând, că în această țară nu se mai permit căsătoriile aranjate?

O roșcată întunecată îi năpădi obrajii contesei, iar tânărul își regretă imediat cuvintele.

— Da, răspuse ea, am uitat. Va trebui să mă ierți dacă fac asemenea greșeli uneori. Nu-mi amintesc întotdeauna că tot ce e bun aici era... Rău acolo de unde vin.

Își coborî privirea asupra evantaiului din pene de vultur, iar el observă că buzele îi tremurau.

— Îmi pare rău, spuse el impulsiv, dar acum te afli între prieteni aici, să nu uiți.

— Da, știu asta. O simt oriunde merg. De aceea m-am întors. Vreau să uit tot restul, vreau să fiu din nou o americană adevărată, ca cele din familiile Mingott și Welland, ca tine și ca încântătoarea ta mamă, ca toți oamenii aceștia binevoitori pe care-i văd aici astă-seară. Ah, uite-o pe May, vei vrea să dai fuga spre ea, adăugă contesa, fără să se clikească, desprinzându-și privirea de la ușă și fixând-o asupra chipului tânărului.

Saloanele începeau să se umple de oaspeții veniți la recepția de după cină și, urmărindu-i privirea doamnei Olenska, Archer o văzu pe May Welland intrând cu mama sa. Într-o rochie albă argintie, cu o cunună de flori argintii în păr, fata/veltă părea o imagine a Dianei radiind în toiul vânătorii.

— Ah, făcu Archer. Am atâția rivali, au înconjurat-o deja. Ițe că i-l prezintă pe duce acum.

— Atunci mai stai puțin cu mine, spuse madame Olenska pe un ton jos, atingându-i ușor genunchiul cu evantaiul ei de pene o atingere aproape imperceptibilă, dar care-l înfiora ca o mângâiere.

— Da, permite-mi să mai zăbovesc, răspuse el pe același ton, nestând prea bine ce spunea.

Dar tocmai în acel moment apăru domnul van der Luyden, urmat de bătrânul domn Urban Dagonet. Contesa îi salută cu zâmbetul ei serios, iar Archer, simțind privirea dojenitoare cu care îl fixa gazda, se ridică și-i cedă locul. Doamna Olenska îi întinse mâna de parcă și-ar fi luat rămas bun.

— Atunci te aștept mâine, după cinci, spuse ea, după care se întoarse ca să-i facă loc domnului Dagonet.

— Măine, se auzi Archer repetând, deși nu stabiliseră nici o întâlnire, iar în timpul conversației ea nu-i dăduse de înțeles că ar fi dorit să-l revadă.

În timp ce se îndepărta îl zări pe Lawrence Lefferts, înalt și arătos, conducându-și soția ca să li se facă prezentările, și o auzi pe Gertrude Lefferts spunându-i contesei cu zâmbetul ci larg și imperceptibil:

— Dar cred că am luat lecții de dans împreună când eram mici.

În spatele ei, așteptându-și rândul să se prezinte contesei, Archer observă mai multe cupluri îndărătnice, care refuzaseră s-o cunoască acasă la doamna Lovell Mingott. După cum observase doamna Archer: când soții van der Luyden voiau să dea o lecție cuiva, știau cum s-o facă. Surprinzător era că asta se întâmpla atât de rar.

Tânărul simți o atingere pe braț și o văzu pe doamna van der Luyden privindu-l de la înălțimea rangului său învelit în catifea neagră și diamante de familie.

— Foarte frumos din partea ta, dragă Newland, să te dedici cu atâta generozitate doamnei Olenska. I-am spus vărului tău, Henry, să vină să te salveze.

Tânărul își dădu seama că-i zâmbise vag, iar doamna van der Luyden adăugă, de parcă i-ar fi înțeles timiditatea firească:

— N-am văzut-o niciodată pe May mai fermecătoare. Ducele zice că e cea mai frumoasă fată din salon.

IX.

Contesa Olenska spusese „după cinci”, iar la jumătate de ceas după cinci, Newland Archer suna la ușa unei case cu tencuiala scorojită și cu o glicină uriașă sufocându-i plăpândul balcon din fier forjat, reședință închiriată de hoinara Medora și afiată departe, pe West 23rd Street 1.

Era cu certitudine ciudat să te instalezi într-un asemenea cartier. Vecinii cei mai apropiați erau croitorese modeste, meșteșugari care împăiau păsări și „oameni care scriau”; iar mai departe, pe strada neîngrijită, la capătul unei alei pavate, Archer recunoscuse o casă din lemn dărăpănată unde știa că locuia un scriitor și jurnalist pe nume Winsett, cu care se întâlneau uneori. Winsett nu invita pe nimeni la el în casă, însă i-o arătase lui Archer în timpul unei plimbări nocturne, iar mai târziu, acesta se întrebuse, înfiorându-se, dacă umaniștii locuiau în condiții atât de mizere în alte capitale.

Reședința contesei Olenska se deosebea de casa lui Winsett doar prin faptul că ramele ferestrelor erau vopsite mai bine. Plimbându-și privirea peste fațada modestă, Archer își spusese că acel conte polonez îi furase, probabil, lui Ellen și averea, împreună cu visurile și speranțele.

Tânărul avusese o zi neplăcută. Luase prânzul cu familia Welland, sperând ca după aceea s-o poată lua pe May la o plimbare prin parc. Voia să fie singur cu ea, să-i spună cât de fermecătoare arătase noaptea trecută, cât de mândru era de ea și s-o preseze să se căsătorească mai repede, însă doamna Welland îi amintise cu fermitate că runda de vizite familiale nu ajunsese nici măcar la jumătate și, când el făcuse aluzie la devansarea datei nunții, viitoarea

soacră ridicase din sprâncene în semn de reproș și suspinase: Câte două duzini din toate... Brodate de mână... Înghesuiți în landoul familiei, călcaseră un prag tribal după altul, iar când șirul de vizite de după-amiază era aproape gata, Archer se despărți de logodnica sa cu sentimentul că fusese exhibit peste tot ca un animal sălbatic prins cu mare viclenie. Presupuse că lecturile sale de antropologie îl făcuseră să privească în acest mod un episod care fusese, la urma urmei, doar o demonstrație simplă și firească a unui sentiment de familie, însă când își aduse aminte că familia Welland nu se aștepta ca nunta să aibă loc până la toamnă și-și închipui că viața sa va continua astfel până atunci, se simți extrem de abătut.

Note:

1 Foarte departe (spre vest) de noua zonă la modă, Madison Square, aflată pe East 23rd Street.

— Măine, strigă doamna Welland după el, trecem pe la familiile Chivers și Dallas.

Tânărul își dădu seama că doamna Welland trecea în revistă vizitele la rudele de ambele părți în ordine alfabetică și realizează că erau de-abia în primul sfert al alfabetului.

Avusese de gând să-i spună lui May despre invitația contesei Olenska ordinul ei, mai bine zis de a o vizita în acea după-amiază, însă, în scurtele momente în care rămăsese singur cu ea, avusese lucruri mai urgente să-i spună. Și, de altfel, i se păruse cam absurd să facă aluzie la respectiva cerere. Știa că May, mai ales May, voia ca el să fie amabil cu -i verișoara ei; oare nu această dorință grăbise anunțarea logodnei lor? Se simți ciudat când își spuse că, dacă nu și-ar fi făcut apariția contesa, el ar fi, dacă nu un bărbat încă liber atunci cel puțin un bărbat făgăduit într-un mod mai puțin irevocabil. Însă aceasta fusese dorința lui May, iar el se simțise destul de despovărat de responsabilități și, prin urmare, liber dacă voia să o viziteze pe verișoara ei fără să-i spună logodnicei sale. În timp ce aștepta în pragul casei doamnei Olenska, principalul sentiment care pusese stăpânire pe el era curiozitatea, îl intriga tonul pe care fusese convocat aici și ajunsese la concluzia că Ellen era mai puțin simplă decât părea.

Îi deschise ușa o servitoare brunetă, cu înfățișare de străină și cu pieptul generos sub o broboadă viu colorată, pe care Archer o asocia vag cu Sicilia. Fata îl întâmpină cu un/âmbet larg și-i răspunse la întrebări prin mișcări din cap care trădau necunoașterea limbii, după care îl conduse prin holul îngust, către un salonaș luminat de flăcările focului. Camera era goală, iar fata îl lăsă singur o bună vreme, astfel încât Archer ajunsese să se întrebe dacă plecase să-și caute stăpâna, sau dacă înțelesese măcar pentru ce se afla el acolo, sau dacă o fi crezut că venise să întoarcă ceasurile, dar atunci observă că singurul exemplar vizibil stătuse. Tânărul știa că rasele din sud comunicau prin limbajul pantomimei și simțea jignit că nu înțelesese nimic din felul în care îi zâmbise și dăduse din umeri fata. După o vreme, aceasta se întoarse cu o

lampă, iar Archer, care între timp închegase o frază preluată din Dante și Petrarca, primi în sfârșit un răspuns:

— La signora e fuori; mă verrà subito, din care el înțelese: „A ieșit, dar veți vedea în curând1”.

Note:

1 Doamna a ieșit, dar se va întoarce în curând; e limpede că Archer nu cunoaște prea bine italiana.

Între timp, cu ajutorul lămpii, observă farmecul șters și sumbru al unei încăperi foarte diferite de toate camerele pe care le mai văzuse. Știa că madame Olenska își păstrase câteva obiecte, pe care le adusese cu ea frânturi din naufragiu, după cum le spunea ea iar Archer presupuse că acestea constau în câteva măsuțe de lemn brun, un bronz grec mic și delicat, așezat pe șemineu, și o bucată de damasc roșu țintuită peste tapetul decolorat, în spatele câtorva tablouri aparent italiene, în rame vechi.

Newland Archer se mândrea cu cunoștințele sale despre arta italiană. Copilăria-i fusese îmbibată cu Ruskin și citise deja toate cărțile recente: John Addington Symonds, Euphorion de Vernon Lee, eseurile lui P. G. Hamerton și un minunat volum nou, intitulat Renașterea, de Walter Pater1. Vorbea cu ușurință despre Botticelli, iar despre Fra Angelico2 se pronunța cu un ușor aer de superioritate, însă aceste picturi îl năuceau, căci nu semănau deloc cu acelea pe care se obișnuise să le privească (și, prin urmare, pe care le putuse vedea) când călătorise în Italia; și poate că și simțul său de observație era afectat de ciudățenia senzației de a se afla în acea casă goală și stranie, unde se ar fi zis că nu-l aștepta nimeni, îi părea rău că nu-i spusese lui May Welland despre invitația contesei Olenska și se simțea ușor tulburat când se gândea că logodnica sa ar putea veni să-și viziteze verișoara. Ce-ar fi crezut dacă l-ar fi găsit acolo, cu nuanța de intimitate sugerată de faptul că aștepta singur în penumbra înserării, în fața șemineului din casa unei doamne?

Însă dacă tot venise, se hotărî să aștepte. Se așeză pe un scaun și-și întinse picioarele spre lemnele de foc.

Era foarte ciudat că-l convocase în felul acesta, pentru ca apoi să uite de el, însă Archer se simțea mai degrabă curios decât jignit. Atmosfera din încăpere era atât de diferită de toate acelea pe care le respirase înainte ca timiditatea să facă loc simțului aventurii. Nu se afla pentru prima oară într-un salon tapetat cu damasc roșu, cu tablouri din „școala italiană”, însă ceea ce-i atrăgea atenția era modul în care dărăpănata casă închiriată de la Medora Manșon, cu fundalul său decăzut de iarbă din pampas și statuete de Rogers1, se transformase, prin puțină muncă și aranjarea potrivită a câtorva piese de mobilier, într-un loc intim, „străin”, care sugera subtil vechi scene și sentimente romantice. Tânărul încerca să analizeze artificul, să descopere cheia atmosferei în gruparea scaunelor și a meselor, în faptul că în vaza subțire de la cotul său se aflau doar doi trandafiri Jacqueminot2 (din care nimeni nu cumpăra mai puțin de o duzină) și în parfumul vag care impregna totul înjur și care nu era cel folosit pentru îmbibarea batistelor, ci mai degrabă aroma unui

baxar îndepărtat, o mireasmă de cafea turcească, ambră cenușie și trandafiri uscați.

Mintea începu să-i rătăcească și se întrebă cum ar arăta salonul lui May. Știa că doamna Welland, care se purta „cu atâta generozitate”, pusese deja ochii pe o casă nouă de pe East 39th Street. Cartierul era, de fapt, destul de departe, iar casa fusese construită dintr-o piatră verzui-gălbuie îngrozitoare, pe care tinerii arhitecți începeau s-o folosească în semn de protest față de gresia de construcție care îmbrăca aproape uniform New York-ul ca un sos rece de ciociată, însă instalațiile erau în perfectă stare. Archer ar fi preferat să călătorească și să amâne problema casei, însă, deși familia Welland era de acord cu o lună de miere prelungită în Europa (poate chiar o iarnă în Egipt), se arătaseră categorici în privința necesității ca tânărul cuplu să aibă o casă la întoarcere. Newland avea senzația că soarta îi fusese pecetluită: pentru tot restul zilelor, avea să urce seară de seară printre balustradele din fier forjat ale pragului verde-gălbui și să treacă printr-un antreu pompeian, ajungând într-un vestibul cu lambriuri din lemn galben lăcuit, însă imaginația sa nu reușea să treacă de acest punct. Știa că salonul de sus avea un bovindou, dar nu și-o putea închipui pe May decorându-l. Fata acceptase voioasă satinul purpuriu și ciucurii galbeni din salonul Welland, copiile după măsuțele Buhl și vitrinele aurite pline de Saxe modern1. Newland nu vedea de ce ea și-ar fi dorit ceva diferit în propria-i casă, iar singura lui alinare era să-și spună că, probabil, May îl va lăsa să-și amenajeze biblioteca după gustul lui, ceea ce însemna, firește, mobilă „adevărată” Eastlake2 și rafturi moderne simple, fără vitrine.

Servitoarea cu pieptul generos intră în salon, trase draperiile, împinse la loc un butuc de foc și spuse pe un ton consolator:

— Verră... Verră.

După ce ieși fata, Archer se ridică și începu să se întrebe ce să facă. Oare ar fi trebuit să mai aștepte? Situația i se părea deja ridicolă. Poate că o înțelesese greșit pe madame Olenska, poate că nu-l invitase deloc, la urma urmei.

Pe pietrele de pavaj ale străzii liniștite răsunară potcoavele unui bidiviu; se opriră în fața casei, iar tânărul auzi ușa unei trăsuri deschizându-se. Dând la o parte draperiile, aruncă o privire în amurgul timpuriu, în față zări un felinar' iar în lumina lui, cupeul lui Julius Beaufort, tras de un murg uriaș; bancherul se dădu jos și-i întinse mâna contesei ca s-o ajute să coboare.

Beaufort rămase lângă ea, cu pălăria în mână, spunând ceva ce însoțitoarea lui păru să refuze, apoi își dădură mâna, iar el urcă în trăsură, în timp ce ea urca treptele casei.

Note: 'Porțelan de Dresda; Saxe vechi era porțelanul de Meissen
Arhitectul englez Charles L. Eastlake promova simplitatea decorațiilor de interior victoriene.

Când intră în cameră, nu păru deloc surprinsă să-l vadă pe Archer acolo; s-ar fi zis că surprinderea era emoția la care madame Olenska era cel mai puțin predispusă.

— Cum îți place casa mea caraghioasă? Întrebă ea. Penru mine e raiul pe pământ.

În timp ce vorbea, își dezlegă bonetica din catifea și o aruncă împreună cu mantia lungă, privindu-l pe Archer cu ochi gânditori.

— Ai aranjat-o minunat, îi răspunse el, conștient de banalitatea afirmației, însă încătușat în registrul convențional din dorința de a fi simplu și frapant.

— Ah, e doar o biată căsuță. Rudele mele o detestă, însă, în orice caz, e mai puțin lugubră decât cea a soților van der Luyden.

Aceste cuvinte îl străbătură ca un șoc electric, fiindcă puține erau spiritele rebele care ar fi îndrăznit să numească „lugubră” maiestuoasa reședință a familie van der Luyden. Pe cei ce aveau privilegiul să-i treacă pragul îi treceau toate emoțiile și o descriau drept „frumoasă”, însă, dintr-odată, se bucură că ea exprimase atât de bine acel frison general.

— E încântător... Ce ai făcut aici, repetă el.

— Îmi place căsuța aceasta, recunosc ea. Însă presupun că ceea ce-mi place cel mai mult e fericirea de a mă afla aici, în țara mea și în orașul meu, și de a fi singură aici.

Vorbise atât de șoptit încât el de-abia reuși să audă ultima propoziție, însă, în stângăcia lui, nu o lăsă să treacă neobservată.

— Ți place atât de mult să fii singură?

— Da, atâta vreme cât prietenii mă ajută să nu mă simt singură.

Se așeză lângă foc și spuse:

— Nastasia ne va aduce niște ceai imediat.

După care îi făcu semn să se întoarcă în fotoliul lui, adăugând:

— Văd că ți-ai ales deja ungherul.

Lăsându-se pe spate, își împreună brațele pe după cap și se uită la focul din șemineu cu pleoapele aproape închise.

— Aceasta e ora mea preferată, nu-ți place și ție? Un simț adecvat al demnității îl făcu să răspundă:

— Mi-era teamă că ai uitat ce oră e. Probabil că Beaufort a fost foarte captivant.

Ea părea amuzată.

— De ce? Aștepti de mult? Domnul Beaufort m-a dus să văd mai multe case, din moment ce se pare că n-am voie să stau aici.

Păru să și-i alunge din minte atât pe Beaufort cât și pe Archer și continuă:

— N-am mai fost niciodată într-un oraș în care să existe o asemenea aversiune față de cartierele excentrice. Ce contează unde locuiești? Mi s-a spus că strada aceasta e respectabilă.

— Nu e la modă.

— La modă! Asta chiar contează atât de mult pentru voi toți? De ce să nu-ți faci o modă proprie? Dar presupun că am trăit prea independent; în orice

caz, vreau să fac așa cum faceți toți... Vreau să mă simt îndrăgită și în siguranță.

Tânărul se înduioșă, ca în noaptea dinainte, când ea îi vorbise despre nevoia de a fi călăuzită.

— Asta vor prietenii tăi să simți. New York-ul e un loc îngrozitor de sigur, adăugă el cu o scânteie de sarcasm.

— Da, nu-i așa? Îți dă senzația aceasta, strigă ea, fără să-i sesizeze ironia. Senzația de a mă afla aici e ca... Și cum aș fi dusă în vacanță fiindcă am fost o fetiță cuminte și mi-am făcut toate lecțiile.

Analogia era sinceră, dar lui nu-i plăcu prea mult. Nu-l deranja să vorbească despre New York pe un ton impertinent, dar nu-i plăcea să audă pe altcineva vorbind pe același ton. Se întrebă dacă ea nu începuse cumva să vadă ce mașinărie puternică era acel oraș și cum aproape că o strivise,

Cina din casa Lovell Mingott, cârpită la rezezeală prin tot soiul de șmecherii sociale, ar fi trebuit să-i arate contesei cât de mărginită îi era evadarea, însă, fie că ea nu-și dăduse seama că fusese la un pas de dezastru, fie că uitase de asta după triumful din seara recepției van der Luyden. Archer înc l ină în favoarea primei teorii, închipuindu-și că, pentru ea, New York-ul era încă absolut nediferențiat, iar această ipoteză îl enerva.

— Aseară, New York-ul ți s-a întins la picioare, spuse el. Soții van der Luyden nu fac nimic cu jumătate de măsură.

— Într-adevăr! Și ce amabili sunt! A fost o petrecere atât de agreabilă. Toată lumea pare să-i respecte enorm.

Nu era cea mai potrivită exprimare; contesa ar fi putut să vorbească astfel despre un ceai în casa bătrânei domnișoare Lannings.

— Familia van der Luyden, spuse Archer, simțind că folosea un ton cam infatuat, este cea mai influentă din societatea newyorkeză. Din păcate, starea de sănătate a doamnei îi împiedică să primească vizite mai des.

Madame Olenska își desprinsese mâinile din spatele capului și-i aruncă o privire gânditoare.

— N-o fi tocmai acesta motivul?

— Motivul...?

— Puternicei lor influențe; fiindcă se arată atât de rar.

El se înroși puțin, o privi fix și simți dintr-odată profunzimea remarcei. Dintr-o singură lovitură, Ellen îi împunsese pe soții van der Luyden, dărâmându-i de pe pedestal. Tânărul râse și-i sacrifică.

Nastasia aduse ceaiul, cu ceșcuțe japoneze fără toartă și cu farfuriuțe acoperite, și așeză tava pe o măsuță joasă.

— Dar tu îmi vei explica aceste lucruri, îmi vei spune tot ce trebuie să știu, continuă madame Olenska, aplecându-se să-i întindă ceașca.

— Tu ești cea care trebuie să-mi spună mie, să-mi desj chidă ochii față de lucruri pe care le am înainte de atâta, vreme, încât am încetat să le mai văd.

Contesa desprinsese un porttigaret micuț de aur dintr-o brățară și i-l întinse, servindu-se ea însăși cu o țigară, în șemineu erau destule așchii lungi cu care să le aprindă.

— Ah, atunci ne putem ajuta reciproc. Dar eu vreau mult mai mult ajutor. Trebuie să-mi spui exact ce am de făcut.

Tânărului îi stătea pe limbă să-i răspundă: „Să nu fii văzută pe stradă în trăsură lui Beaufort”, dar era mult prea vrăjit de atmosfera din cameră, de ea, și un asemenea sfat era ca și cum i-ar fi spus cuiva care se târguia să cumpere ulei de trandafiri în Samarkand că ar trebui să-și ia șoșoni pentru iarna newyorkeză. New York-ul părea mult mai îndepărtat decât Samarkand și, dacă chiar aveau de gând să se ajute reciproc, ea contribuia deja cu eventuala probă dintâi a întrajutorării lor făcându-l să-și privească orașul natal cu obiectivitate, în această perspectivă, ca și cum l-ar fi văzut de la capătul greșit al telescopului, orașul părea derutant de mic și de distant, însă, pe de altă parte, poate că așa se și vedea din Samarkand.

O flacără scapără din șemineu și ea se aplecă spre foc, întinzându-și mâinile subțiri atât de aproape încât o aureolă vagă străluci în jurul unghiilor ei ovale. Lumina dădea o nuanță roșiatică buclilor întunecate care-i scăpau din părul împletit și o făcea să pară mai palidă.

— Sunt destui oameni care să-ți spună ce ai de făcut, replică Archer, simțind o invidie neclară.

— Ah, toate mătușile mele? Și draga mea bunică? Madame Olenska se gândi nepărtinitoare la această idee.

— Sunt cam supărate pe mine fiindcă am venit să trăiesc singură mai ales biata mea bunică. Voia să mă țină lângă ea, dar eu am nevoie de libertate.

Archer era impresionat de această manieră lejeră de a vorbi despre formidabila Catherine și se înduioșa imaginându-și ce îi stărnise contesei Olenska această dorință de a se bucura de cea mai solitară formă de libertate, însă ideea apropiării de Beaufort îl rodea.

— Cred că înțeleg cum te simți, zise el. Totuși, familia poate să-ți dea sfaturi, să-ți explice diferențele, să-ți arate calea.

Contesa ridică din sprâncenele-i negre.

— Atât de labirintic e New York-ul? Mi s-a părut atât de simplu și de limpede, ca Fifth Avenue. Cu toate intersecțiile numerotate!

Păru să perceapă o ușoară dezaprobare din partea lui și adăugă, cu acel zâmbet straniu care-i lumina tot chipul:

— Dacă ai ști cât de mult îmi place tocmai pentru asta, pentru simplitatea lui, pentru etichetele mari și sincere care se pun peste tot.

El își sesiză oportunitatea.

— Poate că obiectele sunt etichetate, însă oamenii, nu.

— Poate. Probabil că eu simplific prea mult, însă utrage-mi atenția dacă o fac.

Se întoarse de la foc ca să se uite la Archer.

— Doar două persoane de aici îmi dau senzația că înțeleg ce vreau să spun și care ar putea să-mi explice mersul lucrurilor: tu și domnul Beaufort.

Archer tresări la alăturarea numelor și, apoi, revenindu-și imediat, înțelese, se înduioșa și o compătimi. Probabil că trăise atât de aproape de puterile răului încât încă respira mai liber în atmosfera lor. Dar, din moment ce credea că și el o înțelegea, strategia lui avea să fie aceea de a i-l înfățișa pe Beaufort așa cum era el, cu tot ceea ce reprezenta, ca s-o lăcă să-l deteste.

Tânărul îi răspunse cu blândețe:

— Înțeleg. Dar, pentru început, nu te îndepărta de vechii prieteni; mă refer la femeile în vârstă, la bunica Mingott, la doamna Welland, la doamna van der Luyden. Ele te iubesc și te admiră și vor să te ajute.

Ea dădu din cap și suspină.

— Ah, știi, știi! Inșă cu condiția să nu spun nimic care să le deranjeze. Mătușa Welland a folosit tocmai aceste cuvinte când am încercat... Nimeni nu vrea să știe adevărul aici, domnule Archer? Adevărata singurătate e să trăiești printre acești oameni amabili care nu-ți cer decât să te prefaci!

Își prinse capul în mâini și el îi văzu umerii scuturați de suspine.

— Madame Olenska! Ellen, nu plânge! Strigă el, sărind de pe scaun și aplecându-se spre ea. Îi luă o mână, i-o strânse și i-o fricționă de parcă ar fi fost un copil, în același timp șoptindu-i cuvinte de alinare, înșă ea își retrase mâna brusc și-l privi cu ochii umezi.

— Nimeni nu plânge aici, nu-i așa? Presupun că nu e nici o nevoie, în acest paradis, spuse ea, îndreptându-și buclele rebele, râzând, și apoi se aplecă spre ceainic.

Pe Archer îl rodea că o strigase „Ellen” de două ori: chiar și ea nu păruse să-și dea seama, în depărtare, prin telescopul așezat invers, zări vag chipul alb al lui May Welland... În New York.

Pe neașteptate, Nastasia băgă capul pe ușă și spuse ceva în italiana ei sonoră.

Madame Olenska, ducându-și din nou mâna la păr, scoase o exclamație de încuviințare, un scurt „Giâ... Giâ”, și! Ducele de St. Austrey își făcu intrarea, conducând o doamnă în blănuri generoase, cu o perucă neagră formidabilă și cu pene roșii.

— Dragă contesă, am venit în vizită cu o veche prietenă, doamna Struthers. N-a fost invitată la recepția de aseară și voia să vă cunoască.

Ducele zâmbi grupului, iar madame Olenska înainta spre bizarul cuplu cu o șoptă de bun venit. Părea să nu-și dea seama ce pereche ciudată alcătuiau și nici de îndrăzneala ducelui de a-și aduce însoțitoarea, înșă, la drept vorbind, Archer observă că nici ducele nu era conștient de gestul său.

— Bineînțeles că voiam să vă cunosc, dragă contesă, exclamă doamna Struthers cu o voce răsunătoare, care se potrivea cu penele ei îndrăznețe și cu peruca neobrăzată. Vreau să cunosc toate persoanele tinere, interesante și fermecătoare. Iar ducele îmi spune că vă place muzica, nu-i ușa? Sunteți pianistă, din câte am înțeles. Ei bine, vreți să-l ascultați pe Sarasate l mâine

seară la mine acasă? Știți că pregătesc câte ceva în fiecare duminică seara, fiindcă e ziua când New York-ul nu mai știe ce să facă și atunci eu zic: „Veniți și distrați-vă”. Iar ducele s-a gândit că v-aș putea lăsa cu Sarasate. Vă veți reîntâlni cu mai mulți prieteni.

Fața contesei Olenska străluci de plăcere.

— Ce amabil din partea dvs! Ce frumos din partea ducelui să se gândească la mine!

Apropie un scaun de măsuta de ceai, iar doamna Struthers se așează cu satisfacție.

— Bineînțeles că-mi va face mare plăcere să vin.

— Prea bine, draga mea. Puteți să-l aduceți și pe tânărul dumneavoastră prieten.

Doamna Struthers îi întinse o mână cordială lui Archer.

— Nu-mi aduc aminte numele dvs, dar sunt sigură că vă cunosc. Am cunoscut pe toată lumea de aici, din Paris sau din Londra. Sunteți diplomat cumva? Toți diplomații vin în casa mea. Și vă place și muzica? Duce, trebuie să vă asigurați că va veni și el.

Ducele spuse un „cum să nu” din adâncurile bărbii sale, iar Archer se retrase cu o plecăciune circulară rigidă care-l făcu să se simtă la fel de ridicol ca un școlar timid aflat printre adulți nepăsători și neatenți.

Note:

1 Pablo de Sarasate (1844-1908), celebru compozitor și violonist spaniol.

Nu regreta deznodământul vizitei, doar că și-ar fi dori; să se fi produs mai devreme, ca să-l scutească de o anumită risipă de emoție. Când ieși în noaptea hibernală, New York-u) redeveni vast și iminent, iar May Welland, cea mai fermecătoare femeie din oraș. Se îndreptă spre florărie ca să-i trimită cutia zilnică de lăcrămioare pe care, spre rușinea lui, uitase s-o trimită de dimineață.

În timp ce scria câteva rânduri pe bilet și aștepta să i se dea un plic, aruncă o privire prin florăria îngropată în verdeață, iar ochii i se opriră asupra unui mănunchi de trandafiri galbeni. Nu mai văzuse niciodată niște trandafiri atât de aurii și primul său impuls fu să i-i trimită lui May, în locul lăcrămioarelor, însă nu semănau cu ea: frumusețea lor incandescentă avea ceva prea abundent, prea puternic, într-o schimbare bruscă de dispoziție, aproape fără să știe ce face, îi făcu semn florarului să-i pună trandafirii în altă cutie lungă și-și strecură cartea de vizită într-un alt plic pe care scrisese numele contesei Olenska. Apoi, tocmai când dădea să iasă din florărie, se întoarse și scoase cartea de vizită, lăsând plicul gol în cutie.

— Îi trimiteți imediat? Întrebă el, făcând semn spre trandafiri.

Florarul îl asigură că da.

A doua zi o convinsese pe May să iasă pentru o plimbare în parc după prânz. Potrivit uzanțelor din demodatul New York episcopal, ea își însoțea, de obicei, părinții la biserică duminica după-amiază, însă doamna Welland îi iertă chiulul, din moment ce în acea dimineață o convinsese de necesitatea unei

logodne lungi, care să-i dea timp să pregătească un trusou brodat de mână cu numărul adecvat de duzini.

Ziua era minunată. Bolta golașă a copacilor înșiruiți de-a lungul aleii principale era acoperită cu nuanțe de lapislazuli ții se arcuia peste zăpada care strălucea ca niște frânturi de cristal. Această vreme scotea cel mai mult în evidență frumusețea radioasă a lui May, care strălucea precum un arțar tânăr în mijlocul înghețului. Archer se simțea mândru observând privirile ațintite asupra logodnicei lui, iar pura fericire de a ști că ea îi aparținea îi alungă toate dilemele anterioare.

— Ce încântător... Să te trezești în fiecare dimineată cu mireasma de lăcrămioare în cameră! Zise ea.

— Ieri au sosit târziu. N-am avut timp de dimineată...

— Dar faptul că-ți aduci aminte să le trimiți în fiecare zi mă face să le iubesc mai mult decât dacă ai fi aranjat să-mi (ie trimise în fiecare dimineată, la aceeași oră, ca profesorul de muzică... După cum știu că îi erau livrate lui Gertrude Lefferts, de exemplu, când s-a logodit cu Lawrence.

— Ah, zău așa! Râse Archer, amuzat de agerimea ei.

Se uită dintr-o parte la obrajii ei proaspeți ca două fructe și se simți destul de mulțumit și de sigur de sine ca să adauge:

— Ieri după-amiază, când ți-am trimis lăcrămioarele, a J văzut niște trandafiri galbeni superbi și i-am trimis contesei Olenska. Am făcut bine?

— Ce frumos din partea ta! Adoră aceste gesturi. Ce ciudat că nu mi-a pomenit nimic: a luat prânzul cu noi azi și ne-a spus că dl Beaufort i-a trimis niște orhidee minunate, iar vărul Henry van der Luyden un coș întreg de garoafe de la Skuytercliff. Pare atât de uimită să primească flori, în Europa nu se face așa ceva? Ei i se pare un obicei fermecător.

— Ah, mă rog, nu-i de mirare că florile mele au fost eclipsate de ale lui Beaufort, spuse Archer pe un ton iritat.

Apoi își aminti că nu-și trimisese cartea de vizită împreună cu trandafirii și se supără că deschisese subiectul. Voia să spună: „I-am făcut o vizită verișoarei tale ieri”, dar ezită. Ca să treacă la altceva, începu să vorbească despre planurile lor, despre viitorul lor împreună și despre insistența doamnei Welland de a prelungi logodna.

— Dacă ție ți se pare lungă! Isabel Chivers și Reggie au j fost logodiți doi ani, iar Grace și Thorley, aproape un an și jumătate. Noi de ce nu ne mulțumim cu ce avem?

Era obișnuita întrebare feminină și tânărul se rușina că i se părea atât de infantilă. Fără îndoială că ea doar repeta ceea ce i se spusese; dar în curând avea să îplinească douăzeci și doi de ani, iar el se întrebă la ce vârstă începeau să vorbească independent femeile „decente”. „Niciodată, dacă nu le permitem, presupun”, își zise în sinea lui, amintindu-și de răbufnirea furioasă în fața domnului Sillerton Jackson: „Femeile ar trebui să fie la fel de libere ca noi...” în viitorul apropiat, avea să fie de datoria lui să ridice vâlul de pe ochii acestei fete și s-o facă să se uite la lumea din juR. Însă câte generații de femei

care își dedicaseră viața acej lei educații primite și de May coborâseră legate la ochi în cripta familiei? Se înfiora amintindu-și unele dintre noile idei din cărțile sale științifice și exemplul atât de des menționat al peștelui de grotă din Kentucky, căruia au încetat să-i mai crească ochii fiindcă nu-i folosea. Ce s-ar fi întâmplat dacă, alunei când i-ar fi poruncit lui May Welland să deschidă ochii, ca i-ar fi răspuns doar printr-o privire goală ațintită în gol?

— Am fi mult mai fericiți fără toate astea. Am fi mereu împreună... Am putea călători.

Chipul fetei se luminează brusc.

— Ar fi minunat, recunosc ea. I-ar fi plăcut să călătorească, însă mama sa nu înțelegea de ce ei voiau să procedeze altfel.

— De parcă faptul că suntem „altfel” n-ar explica totul! Insistă logodnicul.

— Newland, ești atât de original! Exclamă ea, jubilând. Archer simți o strângere puternică de inimă, dându-și seama că spunea tocmai ceea ce era de așteptat de la tinerii în situația lui, iar ea îi oferea răspunsurile pe care le învățase instinctiv sau din tradiție, mergând până într-acolo încât să-l considere original.

— Original! Suntem cu toții la fel, ca păpușile acelea decupate din aceeași hârtie împăturită. Suntem ca niște șabloane tipărite pe un perete. Oare noi doi nu ne-am putea deosebi de restul, alegându-ne propriul drum?

Se opri în înflăcărea deplină a discuției și o privi. Ochii ei îl țintuiau în continuare cu o expresie strălucitoare de admirație senină.

— O, Doamne... Vrei să fugim? Râse ea.

— Dacă vrei...

— Deci mă iubești cu adevărat, Newland! Sunt atât de fericită.

— Arunci... De ce să nu fim și mai fericiți?

— Nu putem să ne comportăm totuși ca oamenii din romane, nu-i așa?

— De ce nu, de ce nu, de ce nu?

May părea ușor plictisită de insistența lui. Știa foarte bine că nu puteau face așa ceva, însă o obosea încercarea de a găsi un motiv.

— Nu sunt destul de inteligentă ca să mă cert cu tine. Dar genul acesta de lucruri sunt cam... Vulgare, nu crezi? Sugeră ea, ușurată că găsise un cuvânt care avea să pună negreșit capăt discuției.

— Atunci ți-e chiar atât de frică să nu fii vulgară? Era limpede că întrebarea lui o uimise.

— Firește că-mi displace, la fel ca și ție, răspunse ea, ușor iritată.

Tânărul păstră tăcerea, lovindu-se nervos cu bastonul peste carâmbul cizmei. Crezând că găsise, în sfârșit, modul potrivit ca să încheie discuția, ea continuă pe un ton voios:

— Ah, ți-am spus că i-am arătat inelul lui Ellen? Mi-a zis că e cea mai frumoasă montură pe care a văzut-o vreodată. N-are pereche nici pe Rue de la Paix, așa mi-a zis. Te iubesc, Newland, pentru firea ta de artist!

A doua zi, după-amiază, înainte de cină, când Archer fuma morocănos în camera de lucru, Janey intră pe la el. Tânărul nu trecuse pe la club la întoarcerea de la biroul unde exercita profesiunea de avocat cu totul calmul cuvenit la un newyorkez cu stare ca el. Era abătut și ușor scos din fire, năpădit de groaza de a face același lucru în fiecare zi, la aceeași oră.

— Monotonie, monotonie! Murmură el și cuvântul îi gonia prin minte ca o melodie chinuitoare în timp ce-și amintea siluetele familiare cu jobenuri, tolănite în spatele geamurilor. Venise direct acasă chiar dacă, de obicei, la ora aceea trecea pe la club. Nu numai că știa ce subiecte ar fi fost abordate probabil la club, dar și ce rol își va asuma fiecare în discuție. Ducele ar fi, bineînțeles, principalul subiect; deși apariția unei doamne blonde pe Fifth Avenue într-un cupeu auriu tras de doi cai (pentru care toată lumea îl considera răspunzător pe Beaufort) ar fi fost, fără îndoială, dezbătută pe larg. Aceste „femei” (după cum li se spunea) erau puține în New York, cele care-și conduceau propriile trăsură erau chiar și mai puține, iar apariția domnitoarei Fanny Ring pe Fifth Avenue la o asemenea oră mondenă tulburase profund societatea. Cu doar o zi în urmă, l răsura ei trecuse pe lângă cea a doamnei Lovell Mingott, care sunase imediat clopoțelul pe care-l avea la îndemână ca să-i poruncească vizitiului să o ducă acasă.

— Ce s-ar fi petrecut dacă asta i s-ar fi întâmplat doamnei van der Luyden? Se întreba lumea, înfiorându-se. Lui Archer i se părea că-l aude pe Lawrence Lefferts, în acel moment, perorând despre dezintegrarea societății.

Ridică iritat capul când Janey intră în cameră și apoi se cufundă în paginile cărții pe care o citea (Chasterland¹, de Swinburne, recent publicată), de parcă n-ar fi observat-o pe sora sa. Aceasta aruncă o privire la masa de lucru plină de teancuri de cărți, deschise un volum din Contes Drolatiques², se strâmbă la vederea francezei vechi și suspină:

— Ce cărți savante citești!

— Ce e? Întrebă el, văzând-o planând precum Casandra în jurul lui.

— Mama e foarte supărată.

— Supărată? Pe cine? De ce?

— Domnișoara Sophy Jackson tocmai a trecut pe aici. Ne-a spus că după cină va veni și fratele ei: n-a putut să ne zică foarte multe, fiindcă fratele ei i-a interzis; preferă să ne dea toate detaliile personal. Acum e la verișoara Louisa van der Luyden.

— Pentru numele lui Dumnezeu, draga mea, ia-o de la început. Doar o zeitare atotștiutoare ar înțelege despre ce vorbești.

— Nu e cazul să hulești, Newland... Mama se simte și așa destul de prost fiindcă nu mergi la biserică...

Scoțând un oftat, tânărul se cufundă din nou în lectură.

— Newland! Ascultă-mă. Prietena ta, madame Olenska, a fost la petrecerea doamnei Lemuel Struthers aseară: s-a dus acolo cu ducele și cu domnul Beaufort.

La auzul ultimei părți a acestei afirmații, Archer simți o furie necugetată moccându-i în piept. Ca s-o înăbușe, izbucni în râs.

— Așa, și? Știam că avea de gând să meargă. Janey păli și făcu ochii mari.

— Știai că avea de gând să meargă... Și n-ai încercat s-o împiedici? S-o avertizezi?

— S-o împiedic? S-o avertizez? Făcu Newland, râzând din nou. Nu sunt logodit cu madame Olenska!

Cuvintele căpătară un ecou fantastic în urechile sale.

— Te însori cu cineva din familia ei.

— Ah, familia, familia! Exclamă el în batjocură.

— Newland... Ție nu-ți pasă de familie?

— Nici cât negru sub unghie.

— Nu-ți pasă nici de ce va crede verișoara Louisa van der Luyden?

Note:

1 Chasterland, piesa lui Swinburne despre Măria Stuart, a fost publicată în 1865.

2Leș cents contes drolatiques, de Balzac, a apărut în 1832.

— Cătuși de puțin, dacă ea crede asemenea prostii de fată bătrână.

— Mama nu e o fată bătrână, spuse sora lui feciorelnică, strângând din buze.

Lui Newland îi venea să urle la ea: „Ba da, este, la fel ca tine și ca van der Luyden, la fel ca noi toți când vine vorba să ne atingă doar în treacă vârfurile aripilor Realității”. Înăbușându-și chipul alungit al surorii sale schimonosindu-se într-un hohot de plâns și se rușina de durerea inutilă pe care i-o provocase.

— La naiba cu contesa Olenska! Nu fi prostată, Janey... Nu sunt paznicul ei.

— Nu, dar ai cerut familiei Welland să anunțe mai devreme logodna ta cu May ca să o susținem cu toții pe madame (Menska. Și, dacă n-ar fi fost asta la mijloc, verișoara Louisa n-ar fi invitat-o niciodată la cina dată în cinstea ducelui.

— Mă rog, i-a făcut cuiva vreun rău invitând-o? Contesa era cea mai arătoasă femeie din salon; prezența ei a dat cinei un aer mai puțin funebru decât e de obicei la ospetele din casa van der Luyden.

— Știi că vârfurile Henry a invitat-o ca să-ți facă o favoare; el a convins-o pe verișoara Louisa. Iar acum sunt atât de supărați, încât mâine pleacă înapoi la Skuytercliff. Newland, cred că ar fi mai bine să cobori acum. S-ar zice că nu înțelegi cât de tare suferă mama.

Newland o găsi pe doamna Archer în salon. Aceasta ridică privirea de la broderia la care lucra și-l întrebă cu o expresie îngrijorată:

— Ți-a spus Janey?

— Da.

Tânărul încerca să-și mențină tonul la fel de cumpătat ca al ei.

— Dar nu pot s-o iau în serios.

— Și nici faptul că i-a jignit pe verișoara Louisa și pe vărul Henry?
— Nu iau în serios faptul că se pot simți jigniți de ceva atât de trivial precum vizita contesei Olenska în casa unei femei pe care ei o consideră vulgară.
— O consideră!
— Mă rog, care este vulgară. Dar care oferă muzică bună iji-și distrează musafirii duminica seara, când întregul New York moare de plictiseală.
— Muzică bună? Tot ce știu eu e că ea a fost o femeie care s-a urcat pe o masă și a cântat melodiile acelea care se cântă în locurile unde mergi tu la Paris. Și că se fuma și se bea șampanie.
— Mă rog, asemenea lucruri se întâmplă și în alte locuri, iar lumea nu se oprește în loc.
— Dragul meu, presupun că nu încerci să aperi duminica franțuzească 1.
— Te-am auzit adesea, mamă, plângându-te de duminica englezească 2 atunci când am fost la Londra.
— New York-ul nu e nici Paris și nici Londra.
— Oh, nu, nu e! Oftă fiul ei.
— Vrei să spui că societatea nu e la fel de strălucitoare aici? Se prea poate să ai dreptate, dar aici e locul nostru, iar oamenii ar trebui să ne respecte obiceiurile când vin aici. Mai ales Ellen Olenska; ea s-a întors ca să scape tocmai de stilul de viață pe care îl duc oamenii din societățile strălucitoare.

Newland nu-i răspunse, iar după un moment, doamna Archer se hazarda:

— Aveam de gând să-mi pun boneta și să te rog să mă duci la verișoara Louisa puțin, înainte de cină.

Tânărul se încruntă, însă mama lui continuă:

— Mă gândeam că ai putea să-i explici ceea ce mi-ai zis mie adineauri: că societatea e diferită în străinătate... Că oamenii nu sunt la fel de pretențioși și că poate madame Olenska nu și-a dat seama ce părere avem noi despre anumite lucruri, înțelegi, dragul meu adăugă ea, făcând-o pe nevinovata că ai face-o pentru binele contesei Olenska.

— Dragă mamă, chiar nu înțeleg de ce ne privește pe noi povestea aceasta. Ducele î dus-o pe madame Olenska la doamna Struthers. De fapt, el a dus-o pe doamna Struthers acasă la contesă ca s-o invite. Eram acolo când au ajuns.

Note:

1 Obiceiul parizian din a doua jumătate a secolului al XIX-lea era ca, duminica, francezii să iasă la promenadă pe bulevard tocmai ca să fie văzuți.

2 Potrivit tradiției și cutumei religioase, duminica englezească e zi de odihnă, ceea ce, în societate, însemna pentru mulți o plictiseală insuportabilă.

Dacă soții van der Luyden vor să se certe cu cineva, adevăratul vinovat se află chiar sub acoperișul lor.

— Să se certe? Newland, ai auzit vreodată că vărul Henry s-ar fi certat cu cineva? De altfel, ducele e oaspetele lor și mai e și străin. Străinii nu

discriminează; de ce-ar face-o? Contesa Olenska e o newyorkeză și ar fi trebuit să respecte sensibilitatea newyorkeșilor.

— Prea bine atunci, dacă le trebuie o victimă, ai permisiunea mea să le-o oferi pe madame Olenska, strigă fiul ei, exasperat. Nu mă văd pe mine și nici pe tine sacrificându-ne ca să-i ispășim crimele contesei.

— Oh, firește că tu vezi situația doar din punctul de vedere al familiei Mingott, replică mama lui, pe tonul susceptibil care la ea era maxima expresie a mâniei.

Majordomul posomorât trase draperiile salonului și anunță:

— Domnul Henry van der Luyden.

Doamna Archer aruncă broderia și-și dădu scaunul în spate cu mâna tremurând.

— Mai adu o lampă, strigă ea după servitorul care se retrăgea, în vreme ce Janey se apleca să-i netezească boneta mamei sale.

În prag se întrezări silueta domnului van der Luyden, iar NTewland Archer se ridică să-și întâmpine vărul.

— Tocmai vorbeam despre dumneavoastră, domnule, /Ase el.

Domnul van der Luyden păru copieșit de afirmație, își scoase mânușa ca să dea mâna cu doamnele și își netezi jobenul cu un aer timid, în vreme ce Janey îi împinse un scaun în față, iar Archer continuă:

— Și despre contesa Olenska. Doamna Archer păli.

— Ah, o femeie fermecătoare. Tocmai am fost la ea, zise domnul van der Luyden, expresia sa recăpătându-și aerul de mulțumire de sine. Se așază pe scaun, își lăsă jobenul și mânușile pe podea, alături, într-un gest de modă veche și continuă: are un adevărat talent pentru aranjamente florale h trimisesem câteva garoafe de la Skuytercliff și am rămas uimit. In loc să le adune în mănunchiuri mari, așa cum face grădinarul nostru șef, le-a împrăștiat neglijent, pe ici pe l colo. Nu pot să explic cum a reușit. Ducele mi-a spusă zis: „Du-te să vezi cât de ingenios și-a amenajat salonul” Și așa și este. Chiar mi-ar plăcea s-o duc pe Louisa în vizită' dacă n-ar fi așa de... Neplăcut cartierul.

Acest neobișnuit torent de cuvinte din partea domnului van der Luyden fu întâmpinat cu o tăcere absolută. Doamna i Archer își scoase broderia din coșulețul în care o aruncase cu un gest nervos, iar Newland, rezemat lângă foc și rotind masca șemineului, zări chipul gol al lui Janey luminându-se la sosirea celei de-a doua lămpi. 7

— Adevărul e continuă domnul van der Luyden mangamdu-și piciorul lung și cenușiu cu o mână ofilită și împovărată de inelul cu sigiliu al protectoratului olandez adevărul e că am trecut pe la ea ca să-i mulțumesc pentru biletal foarte drăguț pe care mi l-a trimis la primirea florilorl și totodată (dar asta rămâne între noi, firește) ca să o previn prietenește să nu-i permită ducelui s-o ia cu el la anumite petreceri. Nu știu dacă ați auzit...

Doamna Archer îi răspunse printr-un surâs indulgent

— Ducele a luat-o cu el la petreceri?

— Știți cum sunt nobilii aceștia englezi. Sunt toți la fel Louisa și cu mine ținem foarte mult la vărul nostru dar e muți sa ne așteptăm ca oamenii obișnuiți cu atmosfera curților europene să se deranjeze cu micile noastre distincții republicane. Ducele merge oriunde găsește prilej de distracție. ' J '

Domnul van der Luyden se opri o clipă, dar nimeni nu lua cuvântul.

— Da, se pare că a luat-o cu el aseară la doamna Lemuel și ruthers. Sillerton Jackson tocmai ne-a vizitat ca să ne spună povestea aceasta ridicolă, care a cam tulburat-o pe Louisa. L Vin urmare, mi-am spus că cea mai scurtă cale era să mă duc ilircct la contesa Olenska și să-i explic, prin minime insinufri, mă înțelegeți, ce părere avem în New York despre anumite lucruri. Am crezut că aș putea s-o fac, iară nici o lipsă de Inct, fiindcă în seara în care a luat cina la noi, ea ne-a sugeiit... Mai bine zis, mi-a dat de înțeles că ne-ar fi recunoscătoare dacă i-am oferi îndrumare. Și s-a arătat recunoscătoare.

Domnul van der Luyden aruncă o privire prin încăpere, cu o expresie care, pe un chip cu trăsături mai puțin purificate de pasiuni vulgare, ar fi părut una de mulțumire de sine. L'c fața lui, această expresie se transformă într-una ușor binevoitoare, reflectată cu supunere pe chipul doamnei Archer.

— Cât de amabili sunteți amândoi, dragă Henry... Întotdeauna! Newland vă va rămâne extrem de recunoscător pentru ce-ați făcut pentru draga de May și pentru noile sale rude.

Doamna Archer îi aruncă o privire prevenitoare fiului său, care zise:

— Vă sunt extrem de recunoscător, domnule. Dar eram sigur că vă va plăcea madame Olenska.

Domnul van der Luyden îl privi cu nemăsurată bunătate.

— Dragul meu Newland, niciodată nu invit la mine acasă pe cineva de care nu-mi place. Așa i-am spus adineauri și lui Sillerton Jackson.

Aruncând o privire fugară la ceas, se ridică și zise:

— Louisa mă așteaptă. Luăm cina devreme ca să-l însoțim pe duce la operă.

După ce draperiile căzură solemn în urma musafirului, tăcerea se așternu peste familia Archer.

— Pentru Dumnezeu, ce romantic! Izbucni Janey într-un final.

Nimeni nu înțelegea vreodată exact ce anume îi inspira aceste comentarii eliptice, iar familia ei renunțase de mult să mai încerce să le interpreteze.

Doamna Archer dădu din cap și oftă.

— Atâta vreme cât totul iese bine... Spuse ea, pe tonul cu. Iva care știe că asta nu se va întâmpla. Newland, trebuie să rămâi acasă și să-l vezi pe Sillerton Jackson când va veni în seara aceasta: mă tem că eu n-aș ști ce să-i spun.

— Biata mama! Dar nu va veni, râse fiul ei, aplecându-se; ca s-o sărute și să-i alunge încruntarea.

XI.

După vreo două săptămâni, Newland Archer era cufundat într-o stare de inactivitate absentă în cabinetul său personal din biroul de avocatură Letterblair, Lamson & Low, când fu convocat de directorul firmei.

Bătrânul domn Letterblair, consilier juridic acreditat și urmașul a trei generații de mică nobilime newyorkeză, trona în spatele biroului său din mahon, într-o stare evidentă de nedumerire, în timp ce-și mângâia mustățile albe și tăiate scurt și-și trecea mâna prin părul grizonat și ciufulit care-i cădea peste fruntea proeminentă, tânărul său coleg își spuse că domnul Letterblair semăna cu un medic de familie supărat pe un pacient căruia nu-i poate clasifica simptomele.

— Dragul meu domn i se adresa mereu lui Archer cu apelativul „domn” te-am chemat aici pentru a discuta o mică problemă cu dumneata; o problemă pe care, pentru moment, prefer să nu o abordez cu domnul Skipworth și nici cu domnul Redwood.

Domnii la care se referise erau ceilalți parteneri principali din firmă; căci, așa cum se întâmpla mereu în cazul birourilor de avocatură cu tradiție din New York, toți partenerii care dădeau numele firmei muriseră de mult; iar domnul Letterblair, de pildă, era, din punct de vedere profesional, propriul său nepot.

Se lăsă pe spate în scaun, cu o expresie încruntată.

— Din motive de familie... Continuă el.

Archer ridică privirea.

— Familia Mingott, spuse domnul Letterblair cu un zâmbet explicativ și cu o reverență. Doamna Manșon Mingott m-a chemat ieri la ea acasă. Nepoata sa, contesa Olenska, vrea să-i intenteze un proces de divorț soțului ei. Mi-au fost înmânate anumite documente.

Domnul Letterblair se opri și începu să bată cu degetele în birou.

— Având în vedere viitoarea dumitale alianță cu familia, aș fi vrut să mă consult cu dumneata, să analizăm împreună cazul, înainte să facem vreun pas.

Archer simți sângele pulsându-i în tâmpile. Pe contesa Olenska o văzuse o singură dată după vizita la ea acasă și apoi se întâlniseră la operă, în loja familiei Mingott. În acest timp, imaginea ei își pierduse din intensitate și din insistență, dispărând din prim-planul pe care îl ocupa din nou May Welland, pe bună dreptate. Despre divorțul ei nu mai auzise nimic de la prima aluzie aleatorie a lui Janey și respinsese subiectul, considerându-l o bârfă neîntemeiată. Teoretic, ideea de divorț i se părea la fel de dezagreabilă ca și mamei lui și îl deranja că domnul Letterblair (la îndemnul lui Catherine Mingott, fără îndoială) plănuia într-un mod atât de evident să-l oblige să preia cazul. La urma urmei, existau destui bărbați cu numele Mingott potriviți pentru asemenea îndeletniciri, iar el încă nu se putea considera un Mingott, nici măcar prin căsătorie.

Așteptă ca bătrânul avocat să continue. Domnul Letterblair descuie un sertar și scoase un pachet.

— Ți-aș rămâne recunoscător dacă ai arunca o privire la hârtiile acestea...

Archer se încruntă.

— Îmi pare rău, domnule, dar tocmai din cauza viitoarei noastre înrudiri, aş prefera să vă consultaţi asupra cazului cu domnul Skipworth sau cu domnul Redwood.

Domnul Letterblair părea surprins şi uşor jignit. Nu era lucru obişnuit ca un tânăr avocat să respingă o asemenea oportunitate. Plecând capul, zise:

— Îţi respect considerentele morale, domnule, însă în acest caz cred că adevărata fineţe de caracter te obligă să faci ceea ce îţi cer. De fapt, iniţiativa nu-mi aparţine mie, ci doamnei Manşon Mingott şi fiului ei. Am fost la Lovell Mingott şi m-am întâlnit şi cu doamna Welland şi toţi mi-au sugerat să apelez la dumneata.

Archer îşi simţi furia crescând, în ultimele două săptămâni, nu făcuse altceva decât să se lase purtat de mersul evenimentelor şi să permită ca frumuseţea lui May şi firea ei radioasă să şteargă orice urmă a constrângerilor apăsătoare ale clanului Mingott. Dar această poruncă venită din partea bătrânei doamne Mingott îl făcea să înţeleagă cu toată claritatea ce credea clanul că avea dreptul să pretindă de la un viitor ginere. Iar acest rol îl irita peste măsură.

— Unchii ei ar trebui să se ocupe de asta, zise el.

— Şi au făcut-o deja. Această problemă a fost analizată deja în familia. Se opun cu toţii ideii contesei, însă ea e holărâtă şi insistă să aibă parte de consiliere juridică.

Tânărul păstră tăcerea. Nu deschisese încă pachetul pe care-l avea în mână.

— Vrea să se recăsătorească?

— Cred că s-a sugerat această posibilitate, dar ea o dezminte.

— Atunci...

— Mi-ai face favoarea, domnule Archer, să-ţi arunci mai întâi un ochi peste aceste hârtii? Pe urmă, după ce vom fi discutat cazul, îţi voi oferi părerea mea.

Archer se retrase fără nici o tragere de inimă cu documentele nedorite. De la ultima lor întâlnire, colaborase aproape inconştient cu mersul evenimentelor ca să scape de povara reprezentată de contesa Olenska. Ora pe care o petrecuse cu ea la lumina focului îi plasase într-o intimitate momentană întreruptă providenţial de sosirea neaşteptată a ducelui de St. Austrey însoţit de doamna Lemuel Struthers şi de salutul vesel cu care îi primise contesa. Două zile mai târziu, Archer asistase la comedia reinstalării ei în graţiile familiei van der Luyden şi îşi spusese, nu fără o nuanţă de acreală, că o doamnă care ştia cum să mulţumească, cu rezultate atât de bune, unor puternici domni în vârstă nu avea nevoie de consolări private sau de apărarea publică a unui tânăr atât de neînsemnat ca el. Abordarea situaţiei din acest punct de vedere îi simplifica propriul caz şi, în mod uluitor, îi puneă din nou în lumină toate calităţile sumbre ale vieţii casnice. Nu şi-o putea închipui pe May Welland, în nici o împrejurare neprevăzută, trâmbiţându-şi problemele personale sau făcându-le confidenţe unor bărbaţi necunoscuţi; niciodată nu i se păruse mai

frumoasă sau mai distinsă decât în săptămâna următoare. Cedase până și în fața dorinței ei de a avea o logodnă lungă, din moment ce May îi oferise singurul motiv dezarmant cu care se putea opune rugăminții lui de a avansa data nunții.

— Știi, când vine vorba de asta, că părinții tăi ți-au făcut mereu pe plac, încă din copilărie, argumentase el, iar ea îi răspunsese, aruncându-i o privire extrem de limpede:

— Da și tocmai de aceea îmi vine atât de greu să le refuz tocmai acest lucru pe care mi-l cer în calitate de fiică.

Aceasta era amprenta vechiului New York, era genul de răspuns pe care i-ar fi plăcut mereu să-l audă din parte soției sale. Dacă erai obișnuit să respiri aerul din New York, uneori orice atmosferă mai puțin cristalină părea înăbușitoare.

Hârțiile pe care le luase să le citească nu-i spuseră mare lucru, de fapt; însă îl cufundară într-o atmosferă în care se simțea asfixiat și sugrumat, în mare parte, pachetul consta în corespondența de scrisori dintre avocații contelui Olenski și o firmă juridică franceză la care contesa apelase pentru n-și pune în ordine situația financiară. Mai avea acolo și o scurtă scrisoare trimisă de contesa soției sale; după ce o citi, Newland Archer se ridică, puse hârțiile la loc în plic și intră clin nou în biroul domnului Letterblair.

— Poftim scrisorile, domnule. Dacă doriți, voi vorbi cu madame Olenska, spuse el pe un ton forțat.

— Mulțumesc, mulțumesc mult, domnule Archer. Te invit la cină la mine în seara asta, dacă ești liber, și vom analiza mai atent problema, în cazul în care dorești să-i faci o vizită mâine clienței noastre.

În după-amiaza aceea, Newland Archer se duse direct acasă din nou. Era o seară de iarnă de o limpezime transparentă, iar deasupra acoperișurilor se ridica o inocentă lună nouă. Tânărul ar fi vrut să-și umple plămâni cu acea strălucire pură și să nu schimbe o vorbă cu nimeni până nu se întâlnea cu domnul Letterblair după cină. N-ar fi putut lua o altă decizie: trebuia s-o vadă personal pe madame Olenska pentru a o împiedica să-și dezvăluie secretele față de altcineva. Un val uriaș de compasiune îi șterse toată indiferența și nerăbdarea: o vedea în fața lui ca pe o figură vulnerabilă și deplorabilă, care trebuia salvată cu orice preț înainte să-și facă și mai mult rău prin avântările ei nebunești împotriva sorții.

Își amintea ce-i spusese ea despre cererea doamnei Welland de a elimina toate aspectele „dezagreabile” din trecutul ei și tresări la gândul că poate tocmai această atitudine mentală menținea puritatea aerului din New York. „Să fie adevărat că suntem cu toții doar niște farisei, la urma urmei?” se întrebă Archer, derutat de efortul de a-și împăca dezgustul instinctiv față de josnicia umană cu compasiunea la fel de instinctivă față de fragilitatea umană.

Pentru prima oară, își dădea seama cât de primitive fuseseră dintotdeauna principiile sale. Părea un tânăr care nu se lăsa de riscuri și știa că aventura lui secretă cu biata și prostuța doamnă Thorley Rushworth nu

fusese chiar atât de secretă încât să nu-i confere un anumit aer de aventură, însă doamna Rushworth era „acel gen de femeie” -nesăbuită, înfumurată, cu o înclinație naturală spre aspectele clandestine ale vieții și mult mai atrasă de secrete și de primejdia unei idile ilicite decât de farmecele și de calitățile lui Archer. Când înțelesese asta, aproape că i se rupsesse inima, dar de-acum privea momentul respectiv ca pe factorul izbăvitor din toată povestea. Pe scurt, relația fusese genul de aventură pe care o trăiau toți tinerii de vârsta lui și din care își revin cu conștiința împăcată și cu o încredere netulburată în diferența imensă dintre femeile pe care un bărbat le iubește și le respectă și cele cu care se... Distrează și apoi le compătimentește, în acest sens, toți erau instigați asiduu de către mamele lor, de mătuși și de alte femei în vârstă din familie, care împărtășeau convingerea doamnei Archer că atunci când „se întâmplă asemenea lucruri” e pentru că bărbatul a făcut, fără îndoială, o prostie, dar femeia a comis un act abominabil. Toate doamnele în vârstă pe care le cunoștea Archer considerau că o femeie care se implică într-o relație imprudentă e neapărat stricată și intrigantă, iar bietul bărbat e neputincios odată prins în ghearele ei. Singurul lucru ce trebuia făcut într-un asemenea caz era să-l convingă pe bărbat să se însoare, cât mai curând cu putință, cu o fată drăguță, căreia să i-l încredințeze pentru a avea grijă de el.

Archer începea să înțeleagă că, în vechile și complicatele comunități europene, problemele amoroase erau mai puțin simple și nu atât de ușor de clasificat. Societățile bogate, trândave și decorative pot produce multe situații de acest gen; și probabil că există una în care o femeie rezer; vată și sensibilă din fire poate, prin forța împrejurărilor și printr-o absolută singurătate și lipsă de apărare, să fie atrasă într-o relație inacceptabilă după criteriile convenționale.

După ce ajunsese acasă, îi scrisese un bilet contesei, întrebând-o la ce oră ar putea să-l primească a doua zi și îl trimise printr-un curier, care se întoarse repede cu vorbă că madame Olenska pleca la Skuytercliff a doua zi de dimineață, unde urma să stea până duminică împreună cu soții van der Luyden, însă tânărul o va găsi singură acasă în acea seară, după cină. Biletul era scris pe o jumătate de foaie de hârtie cam boțită, fără dată și nici adresă, dar caligrafia era fermă și liberă. Archer se amuză la gândul că ea avea să-și petreacă sfârșitul de săptămână în singurătatea impunătoare a domeniului Skuytercliff, însă își spuse imediat că tocmai acolo, dintre toate locurile din lume, ea avea să simtă răceala acelor minți care se abăteau riguros de la orice aspect „dezagreabil”.

Se prezentă la domnul Letterblair la ora șapte fix, bucuros să aibă un pretext pentru a se retrage imediat după cină. Își formase propria părere despre documentele care îi fuseseră încredințate și nu avea nici un interes aparte să le discute cu superiorul său. Domnul Letterblair era văduv, așa că luara cina singuri, copios și lent, într-o cameră întunecoasă și sărăcăcioasă, cu gravuri îngălbenite după Moartea lui Chatham1 și încoronarea lui Napoleon. Pe bufet, între cutii lungi de cuțite Sheraton, se afla o carafa de Haut Brion2 și o uita de

vin vechi de porto Lanning (cadou de la un client), pe care risipitorul Tom Lenning îl vânduse în întregime cu vreo doi ani înainte de misterioasa și compromițătoarea sa moarte la Sânt Francisco, incident mai puțin umilitor la nivel social pentru familia sa decât vânzarea cramei.

După o supă de stridii foarte fină, serviră stridii cu castraveți, apoi curcan fraged fript cu porumb copt, urmat de rață sălbatică cu jeleu de coacăze și maioneză cu țelină.

Domnul Letterblair, care la prânz servea doar un sandviș și un ceai, lua o cină tihnită și îmbelșugată, insistând ca oaspetele său să-i urmeze exemplul, în cele din urmă, după îndeplinirea ritualurilor finale, se strânse masa, se aprinseră țigările și domnul Letterblair, rezemându-se de spătarul scaunului și dând la o parte vinul de porto, spuse, relaxându-și spinarea la căldura plăcută a tăciunilor aprinși din spatele său:

— Întreaga familie e împotriva divorțului. Și cred că aj dreptate.

Archer se simți dintr-odată la capătul opus al discuției.

— Dar de ce, domnule? Dacă a existat vreodată un caz...

— Mă rog, ce contează? Ea e aici, iar el e acolo; îi desparte Atlanticul. Ea nu va mai recupera nici măcar un dolar peste banii pe care el i i-a înapoiat de bună voie: afurisitele de clauze păgâne ale acordului marital rezolvă cu prisosință problema aceasta. La cum stau lucrurile acolo, Olenski s-a arătat generos; ar fi putut s-o lase fără nici un sfanț.

Tânărul știa asta, așa că nu zise nimic.

— Totuși, înțeleg continuă domnul Letterblair că ea nu acordă nici o importanță banilor. Așadar, după cum zice familia, de ce să nu lăsăm lucrurile așa cum sunt acum?

Note:

1 Una dintre cele mai renumite picturi ale artistului american John Singleton Copley, care a emigrat în Anglia și a devenit membru al Academiei Regale. Conte de Chatham era William Pitt, ilustru politician britanic, înrudit, în romanul lui Wharton, cu familia Dagonet.

2 Vin de Bordeaux.

Archer ajunse acasă cu o oră înainte, împărțășind pe deplin punctul de vedere al domnului Letterblair. Însă această opinie, exprimată de cuvintele unui asemenea bătrân egoist, bine hrănit și extrem de indiferent, se transformă pe neașteptate în vocea fariseică a unei societăți absolut obsedate să se baricadeze față de toate aspectele dezagreabile ale vieții.

— Cred că ea trebuie să decidă asta.

— Hmm, te-ai gândit la consecințe dacă ea decide să i divorțeze?

— Vă referiți la amenințarea din scrisoarea soțului ei? Cât de greu ar putea să atârne? Nu e decât o acuzație vagă din partea unui escroc mânios.

— Da; dar ar putea stârni discuții dezagreabile dacă el s ar decide să-și susțină serios cazul.

— Dezagreabile! Explodă Archer.

Domnul Letterblair îl privi pe sub sprâncenele sale interogative, iar tânărul, dându-și seama cât era de inutil să încerce să explice ce avea în minte, își plecă în semn de încuviințare capul în timp ce bătrânul domn continuă:

— Divorțul e mereu dezagregabil. Nu ești de acord cu mine? Adăugă el după o clipă de tăcere în așteptarea unui răspuns.

— Firește, spuse Archer.

— Prea bine, atunci, pot conta pe dumneata; familia Mingott poate conta pe dumneata... Să o convingi să renunțe la această idee?

Archer șovăi.

— Nu-mi pot asuma angajamentul până nu mă întâlnesc cu madame Olenska, spuse el în cele din urmă.

— Domnule Archer, nu te înțeleg. Vrei să te căsătorești cu cineva dintr-o familie asupra căreia planează un scanda-; l os proces de divorț?

— Nu cred că asta are vreo legătură cu cazul. Domnul Letterblair lăsă paharul de porto pe masă și-l fixă pe tânărul său partener cu o privire prudentă și temătoare.

Archer înțelese că risca să i se retragă mandatul și, dintr-un motiv necunoscut, perspectiva nu-i făcea plăcere. Acum că i se încredinșase acest caz, nu avea de gând să renunțe la el și, ca să evite o asemenea posibilitate, își dădu seama că trebuia să-i dea asigurări acelui bătrân domn lipsit de imaginație, dar care era conștiința juridică a familiei Mingott.

— Vă asigur, domnule, că nu mă voi angaja înainte să mă consult cu dvs. Voiam să spun că aș prefera să nu îmi dau cu părerea până nu aud ce are de spus madame Olenska.

Domnul Letterblair dădu aprobator din cap în fața acestui. Exces de prudență care făcea cinste celei mai bune tradiții newyorkeze, iar tânărul, aruncând o privire la ceas, pretextă o altă obligație, se scuză și plecă.

XII.

În New York-ul de modă veche cina se servea la ora șapte și obiceiul de a face vizite după masă, oricât de ridiculizat în cercul lui Archer, era încă larg răspândit, în vreme ce tânărul urca pe Fifth Avenue dinspre Waverley Place, lungă arteră era aproape pustie, în afară de câteva trăsuri oprite în fața casei Reggie ChiVers (unde se oferea un dineu în onoarea ducelui) și de silueta unui domn în vârstă, cu palton gros și fular, care urcă treptele de gresie și se făcu nevăzut într-un vestibul luminat cu lămpi de gaz. Astfel când traversa Washington Square, Archer observă că bătrânul domn Du Lac era în vizită la verii lui din familia Dagonet iar după ce dădu colțul pe West 10th Street, îl văzu pe dl Skipworth, de la firma sa de avocatură, care mergea, fără îndoială, în vizită la domnișoarele Lanning. Puțin mai sus pe Fifth Avenue, Beaufort își făcu apariția în pragul casei sale proiectându-și umbra pe fundalul unei lumini scânteietoare și se urcă în cupeul personal, după care porni spre o destinație misterioasă și probabil inefabilă. Nu era o seară de operă și nimeni nu dădea vreo petrecere, așa că ieșirea lui Beaufort era, fără îndoială, de natură clandestină. Archer o asocie în minte cu o căsuță de dincolo de Lexington

Avenue, în care apăruseră recent ghivece cu flori și draperii împodobite cu panglici la ferestre și unde, în fața ușii proaspăt vopsite, se zărea adesea cupeul auriu al domnișoarei Fanny Ring.

Dincolo de piramida micuță și alunecoasă care alcătuia lumea doamnei Archer se întindea un cartier ignorat aproape complet și locuit de artiști, muzicieni și „oameni care scriau”. Aceste crâmpoșe comunitare dispersate nu manifestaseră niciodată vreo dorință de a se contopi cu structura socială, în ciuda nenumăratelor lor cutume neobișnuite, se spunea că oamenii erau, în mare parte, destul de respectabili, însă preferau să trăiască izolați de nucleul social newyorkez. În zilele sale de prosperitate, Medora Manșon inaugurase un „salon literar”, care dispăruse repede din cauză că literații refuzaseră să-l onoreze cu prezența.

Mai făcuseră și alții aceeași încercare, iar în casa familiei Blenkerformată dintr-o mamă dârză și volubilă și trei fiice șleampete care o imitau te puteai întâlni cu Edwin I Jooth I și Patti, cu William Winter² și cu noul actor shakespearian George Rignold, cu câțiva editori de reviste, critici de muzică și critici literari.

Doamna Archer și cunoștințele ei simțeau o oarecare timiditate față de aceste persoane. Erau ciudați, capricioși, aveau multe necunoscuturi pe fundalul vieții și al minții lor. Literatura și arta erau foarte respectate în cercul lui Archer, iar mama lui se străduia din răspuțeri să le explice copiilor săi la ce nivel superior de farmec și de erudiție se aflase societatea atunci când număra în rândurile sale personaje precum Washington Irving³, Fitz-Greene Halleck⁴ și autorul poemului *The Culprit Fay*⁵. Cei mai renumiți autori ai Theatre des Italiens, pe scurt „Leș Italiens” era o operă italiană din Parisul secolului al XIX-lea. Aici au avut loc multe spectacole și premiere ale operelor compuse de Bellini, Rossini și Donizetti, între alții acelei generații fuseseră „domni”; poate că necunoscuții care le luaseră locul aveau sentimente mai puțin „elegante”, însă originea lor, înfățișarea, apropierea lor de scenă și de operă făcea imposibilă aplicarea vechilor criterii newyorkeze în cazul lor.

— În copilăria mea spunea mereu doamna Archer știam pe toată lumea dintre Battery și Canal Street și doar cu-1 noscuții noștri aveau trăsuri. Era extrem de ușor să-i identifici pe atunci; acum e deja imposibil și nici n-aș vrea să încerc.

Doar bătrâna Catherine Mingott, cu lipsa ei de prejudecăți morale și cu indiferența arivistă față de distincțiile mai subtile putea să treacă peste abisul care despărțea aceste laturi ale societății, însă ea nu deschisese niciodată o carte și j nici nu se uitase la vreun tablou, iar muzica o interesa doar pentru că-i amintea de nopțile ei de gală la Leș Italiens¹ și de zilele sale de triumf la Tuileries. Poate că lui Beaufort i care îi egala îndrăzneala, i-ar fi reușit o asemenea fuziune, ' i însă vila lui elegantă și valeții cu ciorapi de mătase reprezentau o piedică în calea sociabilității informale. Mai mult chiar, I Beaufort era la fel de incult ca bătrâna doamnă Mingott, iar pe „oamenii care scriau” îi considera niște simpli furnizori plătiți să satisfacă plăcerile celor bogați. Și nici

o persoană destul de bogată încât, să-i influențeze opinia nu pusese la îndoială vreodată această perspectivă.

Newland Archer fusese conștient de toate acestea încă ' din copilărie și le acceptase ca parte integrantă a structurii universului său. Știa că existau societăți în care pictorii, poeții, romancierii și oamenii de știință, ba chiar și marii actori, erau la fel de solicitați ca ducii; își închipuise adesea cum ar fi fost să trăiască în intimitatea saloanelor dominate de conversații despre Merimee (a cărui *Lettres à une Inconnue* era una dintre lecturile de care nu s-ar fi despărțit), despre Thackeray, Browning, sau William Morris, însă aceste lucruri erau de neconceput la New York, unde societatea s-ar fi neliniștit numai gândindu-se la ele. Archer îi cunoștea pe mai toți „oamenii care scriau”, pe muzicieni și pe pictori; îi întâlnea la *Century* sau prin micuțele cluburi musicale sau teatrale care începuseră să apară în New York. Îi plăcea să-i întâlnească acolo și se plimbarea cu ei în casa *Blenkers*, unde îi vedea amestecându-se cu femei înflăcărate și șleampete, care treceau de la unul la altul ca niște curiozități capturate; până și după discuțiile sale cele mai captivante cu Ned Winsett, pleca de acolo cu sentimentul că dacă lumea lui era mică, la fel era și a lor, și că singura posibilitate de a le extinde pe amândouă era să atingă un nivel de cultură la care să poată fuziona în mod natural.

Își aminti de aceste lucruri încercând să-și închipuie societatea în care trăise și suferise contesa Olenska și în care poate cunoscuse plăceri misterioase, își aduse aminte cu oarecare amuzament că ea îi spusese că bunica *Mingott* și familia *Welland* se opuseseră ideii ei de a trăi într-un cartier „boem”, abandonat în mâinile „oamenilor care scriau”. Ceea ce-i displăcea familiei ei nu era primejdia, ci sărăcia, însă acea nuanță îi scăpa contesei, care presupunea că rudele sale considerau că literatura era compromițătoare.

În ceea ce o privea pe madame Olenska, ei nu-i era frică de literatură, iar cărțile împrăștiate prin salonul ei (parte a casei unde se presupunea, în general, că n-aveau ce căuta cărțile), deși erau mai ales opere de ficțiune, îi stârniseră interesul lui Archer cu nume noi precum *Paul Bourget*, *Huysmans* și frații *Goncourt*. Meditând la aceste lucruri în timpul ce se apropia de ușă, tânărul își dădu seama încă o dată de modul curios în care contesa îi răsturna valorile și de necesitatea lui de a avea încredere în sine însuși pentru a se confrunța cu niște condiții extrem de diferite de cele pe care le cunoștea asta dacă ar fi vrut să-i fie de vreun folos real în situația dificilă în care se afla în acel moment madame Olenska.

Nastasia îi deschise ușa cu un zâmbet misterios. Pe banca din vestibul se afla un palton tivit cu blană de samur, un joben de seară din mătase mată cu inițialele *J. B.* Aurite și un fular din mătase albă; nu mai încăpea nici o îndoială că acele articole costisitoare îi aparțineau lui *Julius Beaufort*.

Note:

1 *Century Association*, celebru club newyorkez fondat în 1847 ca sălaș al „artiștilor, scriitorilor, iubitorilor de litere și de bele-arte”.

2 Paul Bourget (1852-1935), romancier și critic francez care s-a opus curentelor literare dominante ale epocii naturalismul și raționalismul considerând că reduceau viața spirituală la latura deterministă, ignorând aspecte mult mai importante.

Archer se înfurie atât de mult, încât fu cât pe ce să mâzgălească niște cuvinte pe cartea de vizită și să plece. Dar își aminti că în biletul pe care i-l trimisese contesei Olenska făcuse un exces de discreție și nu-i spusese de ce voia să o vadă în particular. Prin urmare, nu era decât vina lui dacă madame Olenska primea și vizita altor musafiri. Așa că intră în salon cu hotărârea dârză de a-l face pe Beaufort să se simtă incomod și să stea mai mult decât el în casa contesei.

Bancherul ședea rezemat de consola căminului, acoperită cu o broderie veche prinsă de niște candelabre de bronz cu lumânări de biserică din ceară gălbuie. Stătea cu pieptul scos în față și cu umerii lipiți de polița șemineului, sprijindu-și greutatea pe un picior mare încălțat într-un pantof de lac. Când intră Archer, Beaufort zâmbea și se uita la gazda sa, care ședea pe o canapea, la dreapta șemineului. O masă plină de flori forma un paravan în spatele canapelei pe care, încadrată de orhideele și de azaleele pe care tânărul le consideră un prinos din serele lui Beaufort, stătea madame (Menska, cu capul sprijinit într-un braț dezvelit până la cot de mâneca largă.

Se obișnuia ca doamnele care primeau vizite seara să poarte niște „veșminte simple de cină”: o armură strâmtă din mătase ivorie, ușor deschisă pe gât, cu volane de danielă acoperind decolteul și cu mâneci strâmte cu volane care abia dezveleau încheietura mâinii pentru a expune o brățară etruscă din aur sau o panglică de catifea, însă madame Olenska, fără să acorde atenție uzanțelor, era îmbrăcată într-o tunică lungă de catifea roșie tivită înjurai bărbiei și în partea din față cu blană neagră lucioasă. Archer își aduse aminte că, în timpul ultimei sale vizite la Paris, văzuse un portret realizat de un nou pictor, Carolus Duran, ale cărui tablouri erau senzația Salonului, și în care doamna pictată purta un asemenea halat îndrăzneț care semăna cu o cuverliiră, cu bărbia cuibărită în blană. Ideea de a purta blănuri noaptea, într-un salon încălzit, avea ceva pervers și provocator, la fel ca îmbinarea dintre gâtul înfosit și brațele goale, însă efectul era, fără nici o îndoială, foarte agreabil.

— Doamne sfinte, trei zile întregi la Skuytercliff! Spunea Beaufort cu glasul lui răsunător și sarcastic în momentul în care intră Archer. Va trebui să vă luați toate blănurile și o sticlă de apă caldă.

— De ce? Atât de friguroasă e casa? Întrebă ea, întinzându-i mâna stângă lui Archer, printr-un gest care sugera pe ascuns că se aștepta să i-o sărute.

— Casa nu, dar stăpâna casei da, spuse Beaufort, salutându-l pe tânăr printr-un semn neglijent cu capul.

— Dar mie mi s-a părut atât de amabilă. A venit personal să mă invite. Bunica zice că trebuie să merg negreșit.

— Bineînțeles că bunica zice. Și eu zic că e un mare păcat că veți rata micul supeu de stridii pe care vi-l pregătisem la Delmonico's¹ duminica viitoare, cu Campanini² și Scalchi³ și un întreg grup de oameni veseli.

Contesa se uită gânditoare la bancher și apoi la Archer.

— Ah, ce ispititor sună! În afară de serata aceea la doamna i Struthers, n-am cunoscut nici un artist de când sunt aici.

— Ce fel de artiști? Eu cunosc vreo doi pictori, amici foarte buni, pe care aș putea să-i aduc aici dacă mi-ai permite, interveni Archer pe un ton sfidător.

— Pictori? Există pictori în New York? Întrebă Beaufort, vrând parcă să spună că nu exista niciunul din moment ce el nu le cumpăra tablourile.

— Aș fi încântată, spuse madame Olenska, zâmbindu-i lui Archer. Inșă eu mă gândeam, de fapt, la artiști dramatici, la cântăreți, actori, muzicieni. Casa soțului meu era mereu plină de asemenea oameni.

Note:

¹ Fondat în 1827, Delmonico's e considerat de mulți drept primul restaurant din Statele Unite care le oferea clienților un decor rafinat meniu a la carte și, ulterior, listă de vinuri separată

²Italo Campanini (1845-1896), tenor italian. Cum Edith Wharton își plasează acțiunea, încă din prima frază a romanului, la începutul anilor șaptezeci, prezența lui Campanini la New York indică mai precis anul 1873. Campanini fost în turneu în Statele Unite în 1873 și în 1879-1880 Sofia Scalchi (1850-1922), soprană italiană; a întreprins un turneu m Statele Unite în 1882. Îl pomenise pe soțul ei ca și cum acele cuvinte n-ar fi ex-l primat nici o legătură sinistră și, pe deasupra, le pronunțase de parcă ar fi oftat după plăcerile pierdute ale vieții matrimoniale. Archer o privi nedumerit, întrebându-se dacă indiferența sau disimularea o făceau să vorbească despre trecut cu atâta ușurință tocmai în clipa în care își risca reputația ca să se desprindă de el.

— Nu cred continuă ea, adresându-se ambilor musafiri că neprevăzutul îți poate spori o plăcere. Probabil e o greșeală să te întâlnești cu aceiași oameni în fiecare zi.

— E îngrozitor de plictisitor, în orice caz; New York-ul moare de plictiseală, mormăi Beaufort. Iar când încerc să-l însuflețesc puțin pentru dumneavoastră, îmi întoarceți spalole. Haideți, gândiți-vă mai bine! Duminică e ultima dumneavoastră șansă, căci Campanini pleacă săptămâna viitoare către Baltimore și Philadelphia; am rezervat un salon privat și un Steinway, așa că vor cânta toată noaptea pentru mine.

— Ce minunat! Pot să mă mai gândesc și să vă scriu mâine dimineață?

I se adresase pe un ton prietenos, deși cu o minimă alu/ie de refuz în glas. Beaufort sesiză nuanța imediat și, nefiind obișnuit cu refuzurile, se uită fix la ea, cu o expresie îndârjită în ochi.

— Și de ce nu acum?

— E o chestiune prea serioasă ca să pot lua o hotărâre la această oră târzie.

— Vi se pare o oră târzie?

Contesa îl privi cu aceeași răceală cu care o fixa el.

— Da, fiindcă mai am treburi de discutat cu domnul Archer pentru o vreme.

— Ah, exclamă Beaufort.

Tonul ei nu ascundea nici o invitație, așa că bancherul ridică ușor din umeri, își recapătă sângele rece și-i luă mâna contesei, sărutând-o cu un aer experimentat, după care adăugă din prag:

— Newland, dacă o convingi pe contesă să rămână în oraș, ești și dumneata invitat la supeu, spuse Beaufort înainte de a ieși din cameră cu mersul său apăsător și arogant.

Preț de o clipă, Archer își spuse că domnul Letterblair probabil o informase pe contesă de venirea lui, însă irelevanța următoarei ei observații îl făcu să se răzgândească.

— Așadar cunoști pictori? Te învârti prin cercurile lor? Într-o zi ea, cu ochii plini de interes.

— Ah, nu tocmai. N-aș zice că artele au un cerc al lor aici, niciuna dintre ele, ci reprezintă mai degrabă o periferie. Rie de-abia întemeiată.

— Dar te interesează asemenea lucruri?

— Enorm de mult. Când merg la Paris sau la Londra nu ratez nici o expoziție, încerc să mă mențin la curent.

Contesa își plecă privirea și o fixă asupra vârfului ghetuței de satin care se ivea de sub faldurile tunicii ei lungi.

— Și mie îmi plăcea enorm de mult; viața mea era plină de asemenea lucruri. Dar acum vreau să încerc să nu mă implic.

— Vrei să încerci să nu te mai implic?

— Da, vreau să mă lepăd de fosta mea viață, să devin la fel ca toți cei de aici.

Archer se înroși.

— Nu vei fi niciodată la fel ca ceilalți, zise el. Contesa își arcui puțin sprâncenele drepte.

— Ah, nu spune asta. Dacă ai ști cât de mult îmi displace să fiu diferită!

Chipul ei se întunecă precum o mască tragică. Se aplecă în față, prizându-și genunchii cu mâinile-i subțiri și-și desjprinse privirea de pe Newland, fixând-o asupra unui loc înjdepărtat și sumbru.

— Vreau să scap de toate, insistă ea. Tânărul așteptă un moment și-și drese glasul.

— Știu. Domnul Letterblair mi-a spus.

— A, da?

— De aceea am și venit. M-a rugat... Ei bine, știi că lu-i crez la firmă.

Contesa se arătă puțin surprinsă, dar apoi ochii ei se... luminară.

— Vrei să spui că te poți ocupa de toate acestea pentru mine? Că pot să discut cu tine și nu cu domnul Letterblair? Ah, va fi mult mai ușor!

Tonul ei îl înduioșă, iar încrederea îi spori senzația de mulțumire de sine. Înțelese că ea îi vorbise despre afaceri lui Beaufort doar pentru a scăpa de el; iar faptul că îl învinsese pe Beaufort i se părea un adevărat triumf.

— Am venit să discutăm despre asta, repetă el.

Contesa rămase tăcută, cu capul încă proptit în brațul sprijinit de spătarul canapelei. Avea chipul palid și stins, parcă umbrit de roșul aprins al tunicii. Dintr-odată, madame Olenska i se păru lui Archer o figură patetică și chiar vrednică de milă.

„Acum vine partea dificilă”, își spuse el, dându-și seama că simțea aceeași aversiune instinctivă pe care i-o critica adesea mamei sale și contemporanilor ei. Cât de puțină experiență avea cu situațiile neobișnuite! Până și vocabularul necesar îi era necunoscut și părea să țină mai degrabă de lumea ficțiunii și a scenei. Confruntat cu ceea ce urma, se simțea ca la fel de stingherit și de stângaci ca un copil.

După o pauză, madame Olenska răbufni cu o vehemență neașteptată:

— Vreau să fiu liberă, vreau să șterg cu totul trecutul!

— Înțeleg asta.

Chipul contesei se aprise.

— Atunci mă vei ajuta?

— Mai întâi șovăi el poate că ar trebui să știu puțin mai mult.

Contesa părea surprinsă.

— Știi despre soțul meu? Despre viața mea cu el? Tânărul făcu un semn de încuviințare.

— Bine, atunci ce mai vrei? În țara asta se tolerează asemenea lucruri? Sunt protestantă, Biserica noastră nu interzice divorțul în asemenea cazuri.

— Desigur că nu.

Tăcură amândoi din nou, iar Archer simți că spectrul scrisorii contelui Olenski se interpunea între ei cu un rânjet hidos. Scrisoarea se întindea doar pe jumătate de pagină și era tocmai ceea ce descrisese tânărul când vorbise despre ea cu domnul Letterblair: o acuzație vagă a unui escroc mândros. Dar oare cât adevăr se ascundea în acele rânduri? Numai soția contelui Olenski se putea pronunța.

— Am aruncat o privire peste hârtiile pe care i le-ai dat domnului Letterblair, spuse Archer într-un sfârșit.

— Și crezi că ar putea exista ceva mai abominabil?

— Nu.

Contesa își schimbă ușor poziția, acoperindu-și ochii cu mâna ridicată.

— Știi, bineînțeles continuă Archer că dacă soțul tău se hotărăște să se apere în acest proces, după cum amenință să-ți ofacă...

— Atunci?

— Poate spune lucruri... Lucruri care ar putea fi neplăcute... ar putea fi dezagreabile pentru tine spuse în public, ca să se ducă vorba și să-ți faci rău chiar dacă...

— Chiar dacă...?

— Vreau să spun că ți-ar putea face rău chiar dacă ar fi lipsite de temeii.

Ea păstră tăcerea o bună bucată de vreme; atât de lungă încât, cum nu voia să-și fixeze privirea pe chipul ei sumbru, tânărul avu timp să-și întipărească în memorie conturul precis al celeilalte mâini a contesei, cea pe care și-o ținea pe genunchi, cu fiecare detaliu al celor trei inele de pe inelar și de pe degetul mic, printre care observă că nu se afla nici o verighetă.

— Și ce rău ar putea să-mi facă aici aceste acuzații, chiar dacă le-ar face în public?

Tânărului îi stătea pe limbă să exclame: „Biata de tine, j mult mai mult rău decât oriunde altundeva!”, în schimb, îi răspunse pe un ton care, în mintea lui, semăna cu cel al domnului Letterblair:

— Societatea din New York e o lume foarte mică în comparație cu cea în care ai trăit. Și e guvernată, în ciuda aparentelor, de câțiva oameni cu. Ei bine, cu idei cam de modă veche.

Contesa nu spuse nimic, așa că tânărul continuă:

— Concepțiile noastre despre căsătorie și divorț sunt exlrcm de învechite. Legislația de aici susține divorțul, însă u/anțele noastre sociale, nu.

— Sub nici o formă?

— Mă rog... Nu dacă femeia, oricât de lezată și oricât de ireproșabilă ar fi, are împotriva o minimă aparență de vinovăție, dacă s-a expus prin orice acțiune neconvențională... Unor insinuări ofensive...

Ea își plecă mai mult capul, iar el așteptă din nou, sperând intens să vadă un semn de indignare sau cel puțin un strigăt scurt de protest. Nu se întâmplă nimic.

Ticăitul unui ceas mic de voiaj marca scurgerea minutelor lângă cotul contesei, iar un buștean se rupse în două și azvârli în șemineu o ploaie de scânteii. Toată camera aceea liniștită și abătută părea să aștepte în tăcere împreună cu Archer.

— Da, șopti ea în cele din urmă, asta îmi spune și familia mea.

O mică grimasă înflori pe chipul lui Archer.

— E normal...

— Familia noastră, se corectă contesa, făcându-l pe Archer să se înroșească. Fiindcă vei fi vărul meu în curând, continuă ea cu blândețe.

— Așa sper.

— Și le împărtășești opinia?

La auzul acestei întrebări, tânărul se ridică, începu să umble prin cameră, fixând cu ochii goi unul dintre tablourile agățate pe damascul vechi și roșu, după care se întoarse nehotărât lângă contesă. Cum ar fi putut să-i spună: „Da, dacă e adevărat ce insinuează soțul tău sau dacă n-ai cum să demonstrezi contrariul”.

— Sincer, spuse ea când tânărul se pregătea să ia cuvântul.

Archer își coborî privirea asupra focului din șemineu.

— Sincer, atunci, ce ai câștiga ca să compensezi posibilitatea mai bine zis certitudinea potopului de coment animalice?

— Dar libertatea mea, asta nu valorează nimic?

Lui Archer îi trecu prin minte în acel moment că acuzația din scrisoare era adevărată și că ea spera să se mărite cu complicele culpabilității sale. Cum putea să-i spună că, dacă ea'i chiar ținea la un asemenea plan, legile Statului i se opuneau implacabil? Simpla bănuială că ea ar fi nutrit aceste gânduri îl împietri și-l făcu să o privească nerăbdător.

— Dar nu ești deja liberă ca pasărea cerului? O întrebă el.: Cine te poate atinge? Domnul Letterblair îmi spune că situația financiară a fost aranjată.

— Ah, da, spuse ea cu indiferență.

— Bine, atunci, chiar merită să-ți asumi riscul unei situații mult mai dezagreabile și mai dureroase? Gândește-te la ziare, la josticia lor! Totul e stupid, îngust și nedrept, dar nu putem remodela societatea.

^ Nu, consimți ea, pe un ton atât de sleit și de devastat încât tânărul simți o bruscă remușcare față de severitatea propriilor gânduri.

— În asemenea cazuri, individul e sacrificat aproape întotdeauna în favoarea așa-zisului interes colectiv: oamenii se^agață de orice convenție care păstrează unitatea familiei și îi protejează pe copii, dacă aceștia există, îndrugă el mai' departe, deșertând inventarul de fraze ce i se adunau pe buze în dorința sa intensă de a acoperi realitatea urâtă pe care părea s-o dezgolească tăcerea ei.

Cum ea nu voia, sau nu putea să articuleze singurul cu-j vânt care ar fi limpezit atmosfera, el nu voia s-o lase să simtă că încerca să-i examineze secretul. Mai bine să rămână la suprafața lucrurilor, în prudentul stil newyorkez de modă veche, decât să-și asume riscul dezvăluirii unei răni pe care nu o putea vindeca.

— E treaba mea, îți dai seama continuă el să te ajut să vezi aceste lucruri la fel ca oamenii care țin cel mai mult la line. Familiile Mingott, Welland, van der Luyden, toți prietenii și cunoscuții tăi. Dacă nu ți-aș arăta cinstit cum judecă ei iccste chestiuni, n-ar fi corect din partea mea, nu-i așa?

Archer vorbise pe un ton stăruitor, aproape implorând-o prin râvna lui să umple acea tăcere prăpăstioasă. Iar ea răspunse încetișor:

— Nu, n-ar fi corect.

Focul se mistuise în tăciuni cenușii, iar una dintre lămpi clipea ca și cum le-ar fi cerșit atenția. Madame Olenska se ridică, o stinse și se întoarse lângă șemineu, dar fără să-și reia locul de pe canapea.

Faptul că rămăsese în picioare însemna că nu mai era nimic de adăugat, așa că Archer se ridică și el din fotoliu.

— Prea bine, voi face cum vrei tu, spuse ea pe un ton tăios. Sângele năvăli înroșindu-i fruntea lui Archer; surprins de supunerea ei bruscă, tânărul îi prinse cu stângăcie amândouă mâinile într-ale lui.

— Eu... Eu chiar vreau să te ajut, spuse el.

— Și chiar mă ajuți. Noapte bună, vere.

Archer se aplecă și-și lipi buzele de mâinile ei reci și inerte. Contesa și le retrase, iar el se îndreptă spre ușă, își găsi paltonul și pălăria la lumina slabă a

lămpii de gaz din hol și se cufundă în noaptea de iarnă, răbufnind din cauza elocvenței tardive a ființelor incapabile să se exprime în momentul potrivit.

XIII.

Teatrul Wallack era ticsit în acea seară.

Se juca The Shaughraun, cu Dion Boucicault în rolul! Principal și cu Harry Montague¹ și Ada Dyas² în rolurile îndrăgostiților. Popularitatea admirabilei companii de teatru engleze era pe culmi, iar Shaughraun se juca de fiecare dată cu sala plină. Balcoanele explodau de entuziasm, iar în sală și în loji oamenii zâmbeau discret la dialogurile răsuflăte și la situațiile absurde, delectându-se însă cu piesa la fel ca spectatorii de la balcon.

Piesa conținea un episod care ținea întreaga sală ca pe! Ghimpi: cel în care Harry Montague, după o scenă tristă și aproape monosilabică cu domnișoara Dyas, își lua rămas-bun de la ea și se întorcea să plece. Actrița, care stătea în picioare lângă șemineu, cu privirea fixată asupra focului, purta o rochie cenușie din cașmir, fără cordoane sau podoabe la modă, muiată pe silueta ei înaltă și revărsându-i-se în falduri lungi până la picioare. La gât avea o panglică îngustă de catifea neagră, ale cărei capete îi alunecau pe spate.

Când curtezanul se îndepărta, ea se sprijinea cu brațele de polița șemineului și-și ascundea chipul în mâini. El se oprea în prag și o privea, apoi se furișa înapoi, ridica unul dintre capetele panglicii de catifea, îl săruta și părăsea camera fără ca ea să-l audă sau să-și schimbe poziția. Iar în mijlocul acestei despărțiri tăcute, cădea cortina.

Tocmai pentru această scenă se ducea Newland Archer să vadă The Shaughraun. L se părea că despărțirea lui Montague de Ada Dyas era la fel de minunată ca orice scenă pe care o văzuse cu Croisette¹ și Bressant² la Paris sau cu Madge Robertson și Kenda^P la Londra. Și, prin reticența sa, prin amărăciunea mută, îl înduioșa mai mult decât cele mai faimoase efuziuni histrionice.

În acea seară, scena respectivă avea un efect și mai covârșitor, aducându-i aminte deși nu-și dădea seama ele ce de modul în care se despărțise de madame Olenska după discuția lor confidențială care avusese loc cu o săptămână sau zece zile în urmă.

Note:

¹ Henry James Montague (1844-1878), actor american născut în Anglia; a jucat rolul căpitanului Molineux în premiera piesei The Shaughraun...

²Actriță irlandeză (1834-1908); rolul Claire Follott din The* Shaughraun al lui Boucicault a fost marele rol al carierei sale. Ar fi fost la fel de greu să găsească vreo asemănare între cele două situații ca și între fizionomiile persoanelor în cauză. Newland Archer nu putea pretinde că se apropia de frumusețea romantică a tânărului actor englez, iar domnișoara Dyas era o roșcată înaltă cu o constituție monumentală și un chip palid și plăcut în urâtenia lui, care era total diferit de înfățișarea expresivă a lui Ellen Olenska. Tot așa cum Archer și madame Olenska nu erau doi îndrăgostiți care se despărțeau într-o tăcere sfâșietoare; erau un avocat și o clientă care își luau

rămas-bun după o discuție ce-i lăsase avocatului cea mai proastă impresie despre cazul clienței sale. Unde se afla, așadar, asemănarea care-i făcea inima tânărului să galopeze plină de o emoție retrospectivă? I se părea că ră punsul se regăsea în talentul misterios al contesei Olensk, de a sugera posibilități tragice și înduioșătoare, dincolo, experiența vieții cotidiene.

Ea nu-i spusese nici măcar un cuvânt care să-i dea acești impresie, dar făcea parte din ea, ca o proiecție a atmosferei misterioase și bizare în care trăise, sau ca ceva inerent din tic, pătimaș și neobișnuit din personalitatea ei. Archer avusesse! Dintotdeauna înclinația de a crede că soarta și împrejurările joacă un rol neînsemnat în modelarea norocului oamenilor și comparație cu tendința lor înăscută de a permite să li se întâmple anumite lucruri. Observase încă de la început această tendință la madame Olenska. Tânăra retrasă și aproape pasivă se părușeafix exact genul de persoană căreia îi erau hărăzite aceste lucruri, oricât de mult s-ar fi ferit ea din calea lor și oricât ar fi încercat să le evite. Aspectul fascinant era ca ea trăise într-o atmosferă atât de încărcată de dramatism meat propria-i tendință de a-l provoca trecuse aparent neob' servata. Tocmai ciudata lipsă a oricărei capacități de a fi surprinsă îi lăsa lui Archer impresia că fusese smuls dintr-un vârtej: lucrurile pe care ea le accepta cu ușurință ofereau măsura acelora împotriva cărora se răzvrătise. Archer plecase din casa ei convins că acuzația contelui Olenski nu era lipsită de temei. Persoana misterioasă care figura în trecutul soției sale drept „secretarul” lui probabil că fusese recompensată pentru contribuția la evadarea contesei. Contextul de care fugise ea era intolerabil, incredibil, indescriptibilera tânără, era speriată, era disperată-ce-ar fi putut fi mai firesc decât să se arate recunoscătoare față de salvatorul ei? Regretabil era că recunoștiința o așeza, în ochii legii și ai lumii, la același nivel cu abominabilul său soț. Archer o făcuse să înțeleagă atâta lucru, așa cum era de datoriată, o mai făcuse să înțeleagă că New York-ul naiv și amabil, pe a cărei amplă indulgență se părea că se bizuise înlcsa, era tocmai locul unde n-ar fi trebuit să se aștepte la un asemenea sentiment.

Fusese extrem de dureros pentru Archer să-i explice clar m est lucru și să o vadă acceptându-l cu resemnare. Se simțea „lins de ea prin sentimente confuze de gelozie și compasiune, de parcă greșeala ei, recunoscută printr-o mărturisire înnlă, ar fi pus-o la mila lui, umilind-o și făcându-i-o totodată mult mai dragă. Archer se bucura că madame Olenska îi dezvflluise acest secret lui și nu în fața atitudinii critice a domnului Letterblair, sau a privirii jenate a familiei ei. Își asumase imediat obligația de a-i asigura pe aceștia că ea renunțase la Ideca de a intenta divorț, bazându-și decizia pe faptul că înțelt'sese inutilitatea unei asemenea proceduri. Și toți, cu o infinalt senzație de ușurare, își întorseseră de îndată privirile de In „situația dezagreabilă” de care tocmai îi scutise contesa.

— Eram sigură că Newland va reuși, spusese doamna Welland, mândră de viitorul său ginere.

Iar bătrâna doamnă Mingott, care îl convocase la o întrevvedere confidențială, îl felicitase pentru ingeniozitatea lui și adăugase cu nerăbdare:

— Prostata de ea! Eu însămi i-am zis că era absurd. Să vrea să treacă drept Ellen Mingott, fată bătrână, când are nolocul să fie o femeie căsătorită și contesă pe deasupra!

Aceste incidente îi reamintiseră cu o asemenea intensitate lui Archer ultima sa discuție cu madame Olenska încât, atunci când căzu cortina după despărțirea celor doi actori, tânărul își simți ochii plini de lacrimi și se ridică să părăsească teatrul.

Făcând asta, se întoarse cu fața spre capătul opus al sălii și o zări pe doamna la care tocmai se gândea așezată într-o lojă cu Beaufort, Lawrence Lefferts și încă vreo doi domni. Nu-i mai vorbise între patru ochi din acea seară și încercase să evite să fie văzut împreună cu ea. Însă privirile li se întâlniră și, cum doamna Beaufort îl recunoscuse în același timp și-i făcu un gest apatic de invitație, n-avea cum să nu se ducă la loja lor.

Beaufort și Lefferts îi făcură loc și, după ce schimbă câteva cuvinte cu doamna Beaufort, care prefera mereu să fie frumoasă și să nu trebuiască să deschidă gura, Archer se așeză în spatele contesei Olenska. În lojă nu mai era decât domnul Sillerton Jackson, care îi povestea domnului Beaufort pe un ton confidențial despre recepția dată duminică de doamna Lemuel Struthers (unde se și dansase, după cum îi spusese câteva persoane). La adăpostul acestei reiatări circumstanțiale, pe care doamna Beaufort o asculta cu surâsul ei perfect și cu capul plecat în unghiul potrivit ca să fie văzută din profil de cei din sală, madame Olenska se întoarse și vorbi aproape în șoaptă.

— Crezi întrebă ea, privind spre scenă că îi va trimite un buchet de trandafiri galbeni mâine dimineață?

Archer se înroși, iar inima îi tresări de mirare. O vizitase doar de două ori pe madame Olenska și, de fiecare dată, îi trimisese câte o cutie de trandafiri galbeni, de fiecare dată fără carte de vizită. Ea nu mai făcuse aluzie la flori până în acel moment, iar tânărul presupuse că nu-și închipuise vreodată că el ar fi expeditorul. Faptul că acum ea recunoștea darul într-un mod atât de neașteptat, asociindu-l cu despărțirea afectuoasă de pe scenă, îl umplu de o plăcere agitată.

— Și eu mă gândeam la asta... Mă pregăteam să ies din teatru ca să duc cu mine această imagine, spuse el.

Spre mirarea lui, chipul contesei se îmbujora, căpătând o culoare intensă, fără ca ea să se poată abține. Madame Olenska își plecă privirea asupra binoclului de operă din sidef pe care îl ținea în mâinile acoperite cu mănuși fine și spuse, după o scurtă tăcere:

— Ce faci cât e May plecată?

— Îmi văd de muncă, răspunse el, ușor deranjat de întrebare.

Respectând un obicei bine înrădăcinat, familia Welland plecase cu o săptămână în urmă la St. Augustine 1, unde își petreceau mereu ultima parte a iernii, din grijă față de presupusa sensibilitate a bronhiilor domnului Welland.

Acesta era un bărbat blând și tăcut, fără opinii, dar cu multe tabieturi, în care nimeni nu se putea amesteca. Iar unul dintre aceste tabieturi le impunea soției și fiicei sale să-l însoțească în călătoria anuală în sud. Continuitatea vieții casnice era absolut necesară pentru liniștea sa sufletească; dacă n-ar fi avut-o cu el pe doamna Welland, n-ar fi știut de unde să-și ia propria perie de păr și nici n-ar fi reușit să găsească timbre pentru scrisori.

Cum toți membrii familiei se adorau reciproc, iar domnul Welland era obiectul central al idolatriei lor, soției sale și lui May nu le trecuse niciodată prin cap să-l lase să plece singur la St. Augustine. Iar fiii săi, care erau amândoi în avocatură și nu puteau părăsi New York-ul în timpul iernii, i se alăturau de Paști și îl însoțeau pe drumul de întoarcere.

Lui Archer îi era imposibil să discute dacă era neapărat necesar ca May să-și însoțească tatăl. Reputația doctorului familiei Mingott era bazată, în mare parte, pe pneumonia pe care domnul Welland n-o avusese niciodată; prin urmare, insistența sa asupra sejurului la St. Augustine era neînduplecată. Inițial, avuseseră de gând să nu anunțe logodna lui May până la întoarcerea din Florida, iar acum nu se puteau aștepta ca devansarea acestei date să-i modifice planurile domnului Welland. Lui Archer i-ar fi plăcut să-i însoțească în voiaj și să se bucure de câteva săptămâni de soare și plimbări cu barca împreună cu logodnica sa. Însă și el era îngrădit de obiceiuri și convenții. Oricât de puțin anevoioase ar fi fost îndatoririle sale profesionale, întreg clanul Mingott l-ar fi acuzat de frivolitate dacă le-ar fi sugerat să-și ia o vacanță în toiu iernii. Așa că acceptase plecarea lui May cu resemnarea care își închipuia că va fi unul dintre principalele componente ale vieții sale conjugale.

Își dădea seama că madame Olenska îl privea pe sub pleoapele plecate.

— Am făcut ce doreai... Ce m-ai sfătuit, spuse ea brusc.

— Ah, mă bucur, răspunse Archer, stânjenit că ea aborda subiectul într-un asemenea moment.

— Înțeleg că aveai dreptate, continuă ea, cu răsuflarea întretăiată, însă uneori viața e dificilă... Derutantă...

— Știu.

— Și voiam să-ți spun că realmente înțeleg că aveai dreptate. Și că îți rămân recunoscătoare, încheie ea, ducându-și repede la ochi binoclul de operă, în vreme ce ușa lojii se deschise, iar vocea puternică a lui Beaufort le răsună în urechi.

Archer se ridică și ieși din lojă și din teatru.

Cu o zi înainte primise o scrisoare de la May Welland, în care, cu specifică-i candoare, ea îl ruga să fie „amabil cu Ellen” în lipsa ei. „Te place și te admiră atât de mult și știi că, deși nu lasă să se vadă, e încă foarte singură și nefericită. Nu cred că bunica o înțelege și nici unchiul Lovell Mingott. Ei chiar o cred mult mai mondenă și mai amatoare de societate decât este ea, de fapt. Iar eu îmi dau seama cât de plictisitor trebuie să i se pară New York-ul, deși familia. Nu va recunoaște așa ceva. Cred că e obișnuită cu nenumărate lucruri pe care noi nu le avem aici: muzică minunată, spectacole și celebri artiști,

autori și toți oamenii inteligenți pe care îi admiri tu. Bunica nu poate înțelege că ea și-ar dori altceva în afară de petreceri și rochii, dar îmi dau seama că tu ești aproape singurul din New York care poate vorbi cu ea despre ceea ce o interesează cu adevărat”.

Ce înțeleaptă era May a lui și cât de mult o iubise pentru acea scrisoare! Însă nu avusese de gând să dea curs îndemnelor ei; în primul rând, era prea ocupat și, ca bărbat logodit, au avea chef să joace prea vădit rolul de apărător al contesei Olenska. I se părea că ea știa să se apere de una singură mult mai bine decât își imagina ingenua May. Îl avea pe Beaufort la picioare, domnul van der Luyden îi dădea târcoale ca o zeitățe protectoare și avea numeroși candidați (printre care și Lawrence Lefferts) care-și așteptau oportunitatea să se ivească la orizontul apropiat. Totuși, de fiecare dată când o vedea sau schimba câte o vorbă cu ea, avea sentimentul că, la urma urmei, candoarea lui May era aproape ca un har al divinității. Ellen Olenska era singură și nefericită.

XIV.

Când ieși în foaiere, Archer dădu peste prietenul său, Ned Winsett, singurul dintre cei pe care Janey îi numea „oamenii lui deștepți” cu care îl interesa să abordeze subiecte mai profunde decât banalele discuții de la club sau din restaurant.

Il zărise în celălalt capăt al sălii, cu spinarea lui gârbovită și cu costumul uzat, și observase că, la un moment dat, ochii i se îndreptaseră spre loja lui Beaufort. Își dădură mâna, iar Winsett îi propuse să meargă să bea o halbă la un mic restaurant german de la colțul străzii. Cum Archer nu avea dispoziția potrivită pentru genul de discuție pe care ar fi purtat-o cu siguranță într-un asemenea loc, îi refuză invitația sub pretextul că avea treabă de făcut acasă.

— Ei bine, și eu am de lucru la o adică; deci voi încerca să fiu și eu un ucenic sârguincios ca tine.

Porniră pe jos împreună, iar Winsett îi zise imediat:

— Uite, ceea ce mă interesează e cum o cheamă pe doamna brunetă din loja aceea elegantă în care te-am zărit, cu soții Beaufort, dacă am văzut eu bine. Cea de care pare atât de îndrăgostit amicul tău Lefferts.

Fără să știe de ce, Archer se simți ușor deranjat. De ce naiba voia Ned Winsett să știe cum o cheama pe Ellen Olenska? Și, mai presus de toate, de ce-i asocia numele cu al lui Lefferts? Acest tip de curiozitate nu era obișnuit la Winsett; însă, la urma urmei, era jurnalist, își aminti Archer.

— Sper că nu vrei un interviu, răsese el. Ah, nu un interviu, ci doar o întrevedere, replică Winsett. Adevărul e că mi-e vecină cam bizar cartierul pentru ca o asemenea frumusețe să se stabilească acolo și a fost extrem de amabilă cu băiețelul meu, care a căzut în curtea ei fugind după pisoi și s-a julit destul de tare. Ea a venit în goană, cu capul gol, ducându-l în brațe, cu genunchii superb pansați, și a fost atât de înțelegătoare și de frumoasă, încât soția mea a rămas prea uluită ca s-o mai întrebe cum o cheamă.

O văpaie plăcută îi încinse inima lui Archer. Povestea nu avea nimic extraordinar: orice femeie ar fi făcut același lucru pentru copilul unui vecin,

însă i se păru că era tipic pentru Ellen să dea fuga cu capul descoperit, cu copilul în brațe, și s-o impresioneze atât de tare pe biata doamnă Winsett, încât aceasta să uite s-o întrebe cum se numește.

— Este contesa Olenska, nepoata bătrânei doamne Mingott.

— Zău așa, o contesă! Făcu Net Winsett. Ei bine, nu știam că și contesele sunt vecine atât de amabile. Fiindcă cei din familia Mingott nu-s deloc amabili.

— Ar fi, dacă i-ai lăsa.

— Mă rog...

Era vechea și interminabila lor dispută despre opoziția încăpățânată a „oamenilor deștepți” de a-i frecventa pe mondeni, iar amândoi știau că n-avea nici un rost s-o lungească.

— Mă întreb, interveni Winsett, cum se face că o contesă locuiește în mahalaua noastră?

— Fiindcă nu-i pasă nici cât negru sub unghie unde locuiește, așa cum nu-i pasă deloc de micile noastre repere sociale, spuse Archer, cu o mândrie secretă față de modul în care și-o închipuia.

— Hmmm, presupun că a trăit la case mai mari, comentă amicul său. Ei bine, eu o iau încolo.

Winsett o luă pe Broadway, cu umerii căzuți și târându-și picioarele, iar Archer rămase uitându-se după el și meditănd la ultimele sale vorbe.

Ned Winsett avea acele scântei de perspicacitate, care reprezentau latura lui cea mai interesantă și care-l făceau mereu pe Archer să se întrebe de ce-i permiseseră să accepte cu atâta nepăsare eșecul la o vârstă la care majoritatea bărbaților se străduiesc să izbândească.

Archer știa că Winsett avea soție și copil, dar nu-i văzuse niciodată. Cu Ned se întâlnea mereu la Century sau în vreo speluncă de-ale jurnaliștilor și oamenilor de teatru, precum restaurantul unde îi propusese Winsett să bea o halbă de bere. Ii dăduse de înțeles lui Archer că soția lui era invalidă, ceea ce putea fi adevărat sau ar fi putut la fel de bine să însemne că biata doamnă ducea lipsă de aptitudini sociale sau de haine de seară sau de ambele. Winsett însuși simțea o ură sălbatică față de practicile sociale; Archer, care își schimba hainele seara, fiindcă i se părea un obicei mai curat și mai comod, și care nu se oprise niciodată să se gândească că aspectele precum curățenia și confortul erau două dintre cele mai scumpe componente ale oricărui buget modest, considera că atitudinea lui Winsett făcea parte din acea plictisitoare postură „boemă” ce-i făcea întotdeauna pe oamenii de lume (care-și schimbau hainele fără discuție și care nu vorbeau tot timpul despre câți servitori țineau în casă) să pară mult mai modești și mai puțin timizi decât ceilalți. Cu toate acestea, Winsett îl stimula întotdeauna și, ori de câte ori zărea chipul bărbos și slab și ochii melancolici ai jurnalistului, îl ridica din colțul lui și-l lua la o lungă discuție.

Winsett nu era jurnalist din plăcere. Era un adevărat om de litere, născut înainte de a-i sosi vremea într-o lume care nu avea nevoie de literați, însă, după ce publicase un volum de scurte opinii literare desăvârșite din care se

vânduseră o sută douăzeci de exemplare, treizeci fuseseră dăruite, restul fiind probabil distruse de editori (conform contractului) pentru a face loc unor materiale mai comerciale, Winsett își abandonase adevărata vocație și acceptase o slujbă de corector editorial la un săptămânal feminin, unde modelele de rochii și tiparele erau alternate cu povești de dragoste plasate în Noua Anglie și reclame la băuturi fără alcool.

Când vorbea despre *Hearth-fires* (așa se numea revista), era amuzant peste măsură, însă sub hazul lui se ascundea amărăciunea searbădă a tânărului care încercase și se dăduse bătut. Conversația lui îi dădea mereu lui Archer o idee despre propria-i viață și despre cât de sărăcicioasă era în conținut, însă viața lui Winsett, la urma urmei, era și mai săracă și, deși fondul lor comun de interese și de curiozități intelectuale le însuflețea discuțiile, schimbul de opinii rămânea, în general, în limitele unui diletantism meditativ.

— Adevărul este că viața n-a fost dreaptă cu niciunul dintre noi, îi spusese odinioară Winsett. Eu sunt lefter, n-am ce-i face. Am un singur produs de oferit, dar aici nu există piață pentru așa ceva și nici nu va exista cât voi trăi eu. Însă tu ești liber și înstărit. De ce nu te zbați? Există o singură cale spre succes: să intri în politică.

Archer își dădu capul pe spate și râse. Se contura de îndată diferența ireconciliabilă dintre oamenii ca Winsett și ceilalți cei de tipul lui Archer, în cercurile alese, toată lumea știa că, în America, „un gentleman n-ar putea intra în politică”, însă, din moment ce nu-i putea explica asta lui Winsett în asemenea termeni, Archer preferă să răspundă evaziv:

— Uită-te la cariera bărbaților cinstiți din politica americană! Nu ne vor acolo.

— Cine sunt cei care nu ne vor? De ce nu vă strângeți cu toții ca să le luați locul?

, Râsul lui Archer se transformă treptat într-un surâs ușor îngâmfat. N-avea rost să mai lungească discuția: toată lumea cunoștea soarta tristă a puținilor domni care-și riscaseră bunul nume intrând în politica municipală sau statală din New York. Trecuse deja epoca în care se mai puteau face asemenea lucruri; țara încăpuse pe mâinile patronilor și ale emigranților, iar oamenii decenti erau nevoiți să se mulțumească cu domenii precum sportul și cultura.

— Cultura! Da, dacă am avea-o! Dar n-avem decât câteva petice mici, pe ici pe colo, care se ofilesc din lipsă de... Ei bine, de prăsiere și de altoire; sunt ultimele rămășițe ale vechii tradiții europene pe care au adus-o cu ei strămoșii voștri. Dar voi sunteți o minoritate vrednică de milă: n-aveți centra, n-aveți concurență și nici public. Sunteți ca tablourile de pe pereții unei case goale: Portretul unui domn. Nu veți ajunge la nimic, niciunul dintre voi, până nu vă suflecați mânecile și treceți la lopețile cu bălegar. Asta sau emigrarea... Doamne! Dacă aș putea să emigrez!

Archer ridică din umeri în mîntea lui și reluă discuția despre cărți, domeniu în care Winsett, deși șovăia, era mereu interesant. Să emigreze! Ca și

cum un gentleman ar putea să-și părăsească patria! Nu putea să emigreze, așa cum nici nu putea să-și suflece mânecile și să treacă la bălegar. Un gentleman trebuia să stea acasă și să se abțină. Dar n-aveai cum să-l faci pe un om ca Winsett să înțeleagă asta. Și tocmai de aceea cluburile literare și restaurantele exotice din New York, deși păreau un caleidoscop la prima vedere, se dovedeau a fi, în cele din urmă, doar o cutie mai mică, cu desene mai banale decât firele de țărână de pe Fifth Avenue.

A doua zi dimineață, Archer colindă în zadar orașul în căutare de trandafiri galbeni. Din acest motiv ajunse târziu la birou și, constatând că întârzierea lui nu interesa pe nimeni, se simți năpădit de o senzație bruscă de exasperare față de inutilitatea complicată a vieții sale. De ce nu putea să fie, în acel moment, pe plaja din St. Augustine, împreună cu May Welland? Nu păcălea pe nimeni prefăcându-se că e ocupat profesional. În firmele de avocatură de modă veche precum cea condusă de domnul Letterblair, care se dedicau mai ales administrării marilor domenii și investițiilor „conservatoare”, existau mereu câte doi sau trei tineri înstăriți și fără ambiții profesionale, care, vreme de câteva ore pe zi, se așezau la birou și îndeplineau sarcini triviale, sau citeau pur și simplu ziarele. Deși se presupunea că se cuvenea ca ei să aibă o ocupație, chestiunea brută a câștigării banilor era încă privită cu dispreț, iar avocatura, fiind o profesie, era considerată o ocupație mult mai potrivită pentru un domn decât afacerile, însă niciunul dintre acești tineri nu-și făcea mari speranțe de a avansa în carieră și nici nu avea vreo dorință sinceră s-o facă. Peste mulți dintre ei se așternea deja vizibil spectrul verde al rutinei.

Archer se înfiora la gândul că i s-ar putea întâmpla și lui același lucru. Firește, el avea alte gusturi și interese; își petrecea vacanțele călătorind prin Europa, lega prietenii cu „oamenii deștepți” la care se referise May și, în general, încerca să se mențină „la curent”, după cum se exprimase, oarecum nostalgic, față de madame Olenska. Dar după nuntă, ce avea să se aleagă de această îngustă lizieră a vieții în care se trăiau experiențele reale? Văzuse deja destui tineri care avuseseră același vis ca și el, deși poate nu la fel de pătimăș, și care se cufundaseră treptat în rutina placidă și luxoasă a părinților lor.

De la birou îi trimise un bilet contesei Olenska printr-un curier, întrebând-o dacă îi putea face o vizită în acea după-amiază și rugând-o să-i lase un răspuns la club. Însă, când ajunse la club, nu găsi nimic și nici a doua zi nu primi vreo scrisoare. Această tăcere neașteptată îl jignește irațional și, deși a doua zi dimineață văzu un mănunchi superb de trandafiri galbeni în vitrina unei florării, îl lăsă acolo. Abia în a treia dimineață primi câteva rânduri trimise prin poștă de contesa Olenska. Spre mirarea lui, biletul venea de la Skuytercliff, unde se retrăseseră soții van der Luyden de îndată ce-l conduseseră pe duce la vapor.

„Am fugit”, începea abrupt scrisoarea (fără introducerea obișnuită) „a doua zi după ce ne-am întâlnit la teatru, iar acești buni prieteni m-au primit. Voiam liniște ca să reflectez. Aveai dreptate când mi-ai zis cât de buni sunt; mă simt în absolută siguranță aici. Mi-ar fi plăcut să fii și tu aici cu noi”. Biletul se

încheia cu un salut convențional, fără nici o aluzie la data întoarcerii la New York.

Tonul biletului îl surprinse pe tânăr. De ce anume fugea madame Olenska și de ce simțea nevoia să se afle în siguranță? Primul gând care îi dădu prin cap fu o amenințare întunecată din străinătate, dar apoi își spuse că el nu cunoștea stilul epistolar al contesei și că acesta ar putea merge până la o exagerare foarte colorată. Femeile exagerează întotdeauna; cu atât mai mult ea, care nu stăpânea engleza la perfecție și care adesea vorbea de parcă ar fi tradus din franceză. „Je me suis évadée!” în această formulare, era o propoziție care sugera imediat posibilitatea ca ea să fi vrut pur și simplu să scape de o serie de obligații plictisitoare, ceea ce putea fi foarte adevărat, căci el o considera o femeie capricioasă, care se plictisea repede de plăcerea momentului, îl amuza gândul că soții van der Luyden o duseseră a doua oară la Skuytercliff și, de această dată, pe o perioadă nedeterminată. Porțile de la Skuytercliff se deschideau doar rareori și cu zgârcenie în fața musafirilor, iar puținii privilegiați se alegeau cel mult cu câte un sfârșit de săptămână friguros, însă, în ultima sa vizită la Paris, Archer văzuse fermecătoarea piesă a lui Labiche Le Voyage de M. Perrichon și-și aminti de atașamentul stăruitor și neabătut al domnului Perrichon față de tânărul pe care îl salvase din ghețar. Soții van der Luyden o salvară pe madame Olenska de la o soartă aproape la fel de înghețată și, deși erau multe alte motive să se simtă atrași de ea, Archer știa că, dincolo de ele, se afla hotărârea onorabilă și încăpățânată de a continua s-o salveze.

Simți o dezamăgire limpede când află că era plecată din oraș. Dar își aduse aminte aproape imediat că, numai cu o zi înainte, el însuși refuzase invitația de a-și petrece următoarea duminică împreună cu familia Reggie Chivers, la casa lor de pe Hudson, la numai câteva mile de Skuytercliff.

Note:

1 Am evadat, am fugit (fr.)

Se săturase de multă vreme de petrecerile zgomotoase ale amicilor lui la Highbank, de plimbările cu barca, de săniuş, de drumurile în săniile cu pânze, de promenadele lungi prin zăpadă și de savoarea generală a flirturilor ușurele și a festelor și mai ușurele. Tocmai primise un pachet de cărți noi de la librarul său din Londra și preferase perspectiva unei duminici liniștite acasă, cu acest tezaur. Dar acum se îndrepta spre biroul clubului, unde scrise o telegramă urgentă și-i spuse servitorului să o trimită imediat. Știa că pe doamna Reggie n-o deranja dacă invitații săi se răzgândeau brusc și că în casa ei flexibilă se găsea întotdeauna o cameră disponibilă.

XV.

Newland Archer ajunsese la casa familiei Chivers vineri seara, iar sâmbătă parcurse conștiincios toate ritualurile specifice unui sfârșit de săptămână în Highbank.

De dimineață se plimbase cu sania cu pânze împreună cu gazda sa și cu câțiva oaspeți mai temerari, iar după-amiază străbătuse „ferma” împreună cu

Reggie și ascultase, în grajdurile amenajate cu grijă, expuneri lungi și impresionate despre cai. După ceai, stătuse de vorbă într-un colț al salonului luminat de flăcările focului cu o tânără doamnă care se declarase cu inima zdrobită în ziua anunțării logodnei lui, dar care de-acum se arăta foarte nerăbdătoare să-i vorbească despre propriile speranțe de căsătorie. Și, în cele din urmă, pe la miezul nopții, participase la strecurarea unui caras auriu în patul unui oaspete, se deghizase în hoț în baia unei mătuși speriate și urmărise zorii în timpul unei bătăi cu perne care se desfășurase prin toată casa, din camerele copiilor până în pivniță, însă duminică, după prânz, împrumută o sanie și se îndreptă spre Skuytercliff.

Dintotdeauna se spusese că reședința de la Skuytercliff era o vilă italiană. Cei care nu fuseseră niciodată în Italia credeau asta, dar și unii dintre cei care cunoșteau țara. Casa fusese construită de domnul van der Luyden în tinerețe, la întoarcerea din „grand tour”¹ și în vederea viitoarei sale căsătorii cu domnișoara Louisa Dagonet. Era o structură din lemn, amplă și pătrată, cu ziduri văruițe în nuanțe de verzui și alb, cu un portic corintic și pilaștri canelați între ferestre. De pe terenul ridicat unde se afla casa coborau terase mărginite cu balustrade și urne în stilul gravurilor în oțel și care conducea spre un lac mic, cu formă nereguiată, cu o margine de asfalt dominată de bizare conifere plângătoare. La stânga și la dreapta, faimoasele peluze fără buruieni, cu „exemplare” de copaci (fiecare dintr-o altă specie) se îndepărtau spre rânduri lungi de pajiști împodobite cu ornamente complicate din fier forjat. Iar jos, într-o mică vale, se afla casa de piatră cu patru încăperi pe care o construisese primul patroon pe pământul concesionat în 1612.

Pe fundalul stratului uniform de zăpadă și al cerului plumburiu de iarnă, vila italiană era o imagine cam înfiorătoare. Chiar și în timpul verii te-ar fi ținut la distanță și nici cei mai curajoși arbuști nu se apropiaseră niciodată la mai mult de zece metri de îngrozitoarea sa fațadă. Când Archer sună la ușă, clinchetul clopoțelului păru să răzbată ca un ecou printr-un mausoleu, iar surprinderea majordomului care îi răspunse, într-un final, fu atât de mare, de parcă l-ar fi trezit din somnul de veci.

Din fericire, Archer făcea parte din familie și, prin urmare, oricât de nelegitimă ar fi fost sosirea lui, era îndreptățit să afle că madame Olenska plecase cu trăsura, cu doamna van der Luyden, la slujba de după-amiază de la biserică, cu exact trei sferturi de ceas înainte.

— Domnul van der Luyden, continuă majordomul, e acasă, domnule, însă cred că își termină siesta sau citește numărul de ieri din Evening Post. L-am auzit spunând, domnule, când s-a întors de la biserică de dimineață, că avea de gând să-și arunce un ochi peste Evening Post după prânz. Dacă vreți, domnule, aș putea merge să trag cu urechea la ușa bibliotecii...

Însă Archer îi mulțumi și-i spuse că va merge să se întâlnească cu doamnele, iar majordomul, evident ușurat, îi înj chise ușa cu un gest afectat.

Un rânđaș îi duse sania la grajduri, iar Archer o tăie prin l parc spre șosea. Sa, tul Skuytercliff era la numai o milă și jumătate distanță, dar tânărul

știa că doamna van der Luyden nu mergea niciodată pe jos și că trebuia să rămână pe șosea j ca să-i vadă trăsura. Totuși, foarte repede zări apropiindu-se, pe o cărare care traversa șoseaua, o siluetă zveltă într-o mantie roșie, cu un câine mare alergând înainte. Archer se grăbi, iar madame Olenska încremeni pe loc, cu un zâmbet de bun venit pe buze.

— Ah, ai venit! Zise ea și-și scoase mâna din manșon.

Mantia roșie o făcea să pară veselă și însuflețită, ca acea Ellen Mingott de altădată. Tânărul o luă de mână și râse, spunându-i:

— Am venit să văd de ce fugeai.

Chipul contesei se întunecă, dar îi răspunse:

— Ah, mă rog... Vei vedea în curând. Răspunsul îl derută.

— Vai! Vrei să spui că ești prizonieră?

Contesa dădu din umeri, cum făcea Nastasia, și replică pe un ton mai voios:

— Hai să ne punem în mișcare. M-a luat frigul după predică. Și ce contează, acum că ești tu aici ca să mă aperi?

Sângele îi năvăli în tâmple lui Archer, care atinse un j pliu din mantia contesei.

— Ellen, ce se întâmplă? Trebuie să-mi spui.

— Ah, imediat; hai să ne întrecem mai întâi mi-au în j ghețat picioarele, strigă ea și, ridicându-și mantia, o rupse l la fugă prin zăpadă, cu câinele făcând salturi în jurul ei și lătrând sfidător. Preț de o clipă, Archer se opri s-o privească, încântat de scânteierea meteorului roșu prin omăt Apoi o luă după ea și se întâlniră, gâfâind și râzând, la o porțiță ce dădea spre parc.

Ea ridică privirea și-i zâmbi.

— Știam că ai să vii!

— Asta demonstrează că voiai să vin, răspunse el, bucurându-se peste măsură de prostioara lor.

Sclipirea albă a copacilor umplea aerul cu propria-i strălucire misterioasă, iar în timp ce pășeau prin zăpadă, pământul părea să cânte sub picioarele lor.

— De unde ai venit? Întrebă madame Olenska. El îi spuse, adăugând:

— Am venit pentru că am primit biletul tău.

După o scurtă tăcere, ea îi zise cu un fior imperceptibil în glas:

— May te-a rugat să ai grijă de mine.

— Nu trebuia să mă roage nimic.

— Vrei să spui că e atât de limpede că sunt neajutorată și vulnerabilă?

Voi toți mă considerați atât de vrednică de milă! Însă femeile de aici nu par... Nu par să simtă niciodată nevoia, ca sfinții din ceruri.

El îi spuse aproape în șoaptă:

— Ce fel de nevoie?

— Ah, nu mă întreba! Eu nu vorbesc limba ta, îi replică ca arțăgoasă.

Răspunsul îl izbi ca o lovitură, iar Archer se opri pe cărare, privind-o fix.

— Atunci pentru ce am venit, dacă nu vorbesc limba ta?

— Ah, dragul meu prieten! Suspină ea, punându-și mâna cu delicatețe pe brațul lui Archer, care o rugă pe un ton serios:

— Ellen, de ce nu vrei să-mi spui ce s-a întâmplat? Ea dădu iar din umeri.

— Se întâmplă vreodată ceva în ceruri?

El rămase tăcut și mai făcură câțiva pași fără să schimbe o vorbă, în cele din urmă, ea spuse:

— Ți voi spune... Dar unde, unde? Nu am nici măcar un minut de singurătate în casa aceea ca un pension uriaș, cu toate ușile larg deschise, prin care intră mereu câte un servitor aducând ceai, sau lemne pentru foc, sau ziarul. Există vreun loc într-o casă americană unde să poți sta singur? Sunteți atât de timizi și totuși atât de publici. Am tot timpul senzația că m-aș fi întors la mânăstire, sau că aș fi pe scenă, în fața unui public îngrozitor de politicos care nu aplaudă niciodată.

— Ah, nu-ți place de noi! Exclamă Archer.

Tocmai treceau pe lângă casa vechiului patroon, cu pereții ei chirchiți și cu ferestruicile pătrate grupate compact în jurul unei vetre centrale. Obloanele erau larg deschise, iar printr-unul dintre geamurile proaspăt spălate Archer zări flăcările focului.

— Ia te uită, casa e deschisă! Zise el. Ea nu se clinti.

— Nu. E doar pentru azi. Eu voiam s-o văd, iar domnul van der Luyden a pus să se facă focul și să se deschidă ferestrele ca să ne oprim aici la întoarcerea de la biserică.

Urcă scările în fugă și încercă mânerul ușii.

— N-au încuiat-o încă. Ce noroc! Hai înăuntru să stăm liniștiți de vorbă. Doamna van der Luyden s-a dus să-și viziteze mătușile bătrâne de la Rhinebeck și n-o să ne simtă nimeni lipsa acasă pentru încă un ceas.

Tânărul o urmă în holul îngust. Entuziasmul său, doborât de ultimele ei cuvinte, se aprinse cu un avânt irațional. Căsuța îmbietoare, cu lambriurile și alăturările scânteind la lumina focului, era parcă creată ca prin farmec pentru a-i găzdui pe ei. Un strat gros de tăciuni mocnea încă în vatra din bucătărie, sub o oală de fier agățată de un suport străvechi. Pe podeaua cu dale se aflau dispuse față în față niște fotolii cu fundul de trestie, iar pe rafturile de pe pereți stăteau aliniate șiruri de porțelanuri de Delft. Archer se aplecă și aruncă un lemn peste tăciunii aprinși.

Scotându-și mantia, madame Olenska se așeză pe un scaun. Archer se rezemă de șemineu și se uită la ea.

— Acum râzi, dar când mi-ai scris erai nefericită, zise el.

— Da, răspunse ea, și se opri o clipă, însă n-am cum să fiu nefericită cu tine aici.

— Nu voi rămâne prea mult, replică el, strângând din buze în încercarea de a spune doar strictul necesar și nimic mai mult.

— Nu, știu deja. Dar eu sunt nehibzuită: trăiesc momentul în care sunt fericită.

Aceste cuvinte i se strecurară în suflet ca o ispită și, pentru a-și închide simțurile în fața ei, se îndepărtă de șemineu și își fixă privirea asupra trunchiurilor întunecate ale copacilor pe fundalul oceanului de zăpadă. Dar era ca și cum și ea s-ar fi mutat din loc, fiindcă o mai vedea încă, așezată între el și copaci, aplecată asupra focului cu zâmbetul ei indolent. Archer își simți inima bătând nestăpânită. Ce-ar fi fost dacă tocmai de el fugise contesa, dacă asta ar fi așteptat să-i spună până când se regăsiseră singuri în acea cameră secretă?

— Ellen, dacă chiar îți sunt de ajutor, dacă chiar voiai să vin aici, spune-mi ce ai, spune-mi de ce anume fugi, insistă el.

Vorbi fără să-și schimbe poziția, fără să se întoarcă spre ea măcar; dacă avea să se întâmple, trebuia să se întâmple așa, cu întreg spațiul a camerei între ei doi, în timp ce el încă își ținea privirea fixată în zăpada de afară.

Ea păstră tăcerea un lung răstimp, în care Archer și-o imaginea, aproape auzind-o, apropiindu-se pe furiș de el ca să-și arunce brațele ușoare în jurul gâtului lui. În timp ce aștepta, tremurând trup și suflet la gândul miracolului ce se apropia, ochii săi întrevăzură mecanic imaginea unui bărbat îmbrăcat într-un palton gros, cu gulerul ridicat, care înainta pe potecă spre casă. Era Julius Beaufort.

— Ah! Strigă Archer, izbucnind în răs.

Madame Olenska țâșnise de la locul ei și se mutase lângă el, strecurându-și mâna într-ale lui. Dar, după ce aruncă o privire pe fereastră, păli și se dădu înapoi.

— Deci asta era? Întrebă Archer ironic.

— Nu știam că e aici, șopti madame Olenska.

Mâna ei era încă în mâinile lui Archer, însă acesta se îndepărtă de ea și, îndreptându-se spre holul îngust, 'âfeschise ușa casei.

— Salut, Beaufort, pe aici! Madame Olenska te'aștepta, spuse el.

A doua zi dimineață, pe drumul de întoarcere la New York, Archer retrăi cu o intensitate istovitoare ultimele clipe de la Skuytercliff.

Beaufort, deși vădit deranjat să-l găsească împreună cu madame Olenska, înfruntase situația cu obișnuita-i aroganță. Modul său de a-i ignora pe oamenii a căror prezență îl deranja le dădea acestora, dacă erau sensibili, o senzație de invizibilitate, de non existență. În timp ce toți trei traversau împreună parcul, Archer era conștient de această senzație ciudată de separare de trup. Și, oricât de umiltoare ar fi fost pentru orgoliul lui, îi dădea avantajul imaterial de a observa fără să fie observat.

Beaufort intrase în căsuță cu obișnuita-i siguranță de sine, însă surâsul său nu reușise să-i șteargă încruntarea de pe frunte. Era cât se poate de limpede că madame Olenska nu știuse că el va veni, deși, din ceea ce-i spusese lui Archer, se întrezărea și această posibilitate, în orice caz, era evident că nu-i spusese unde se ducea când plecase din New York, iar dispariția ei inexplicabilă îl exasperase. Presupunusul motiv al apariției lui era că descoperise, cu o noapte înainte, o „căsuță perfectă” care nu era pe piață, dar care era ideală pentru ea și care ar fi fost vândută cât ai zice pește dacă n-ar fi luat-o imediat.

Apoi Beaufort se lansă într-o tiradă de false reproșuri pentru problemele pe care i le provocase contesa, dispărând tocmai când el găsisese respectiva căsuță. Dacă acest nou sistem de a vorbi printr-un fir ar fi fost puțin mai apropiat de perfecțiune, v-aș fi putut spune totul din oraș și mi-aș fi încălzit picioarele, în acest moment, la tocul de la club, în loc să umblu după dumneavoastră prin/ăpadă, mormăi el, deghizând o iritare reală sub aspectul unei supărări disimulate.

Madame Olenska profită de prilej ca să devieze discuția la posibilitatea formidabilă că într-o zi vor putea conversa de-a adevăratelea de pe o stradă pe alta, sau chiar ce vis incredibil dintr-un oraș într-altul. Această idee le evocă tuturor imagini din Edgar Poe și Jules Verne, iar acest gen de banalități le vin pe buze în mod firesc chiar și celor mai inteligenți atunci când vorbesc în pripă și deschid subiectul unei noi invenții care pare incredibilă pentru moment. Și chestiunea telefonului îi conduse în siguranță până în vila familiei van der Luyden.

Doamna van der Luyden nu se întorsese încă, iar Archer își luă rămas bun și ieși să-și recupereze sania, în vreme ce Beaufort o urmă înăuntru pe contesa Olenska. Având în vedere cât de puțin apreciau soții van der Luyden vizitele neașteptate, era puțin probabil să fie invitat la cină, ci mai degrabă trimis la gară să ia trenul de ora nouă. Însă era sigur că mai mult de-atât n-avea să obțină, căci ar fi fost de neconceput pentru gazdele sale ca un domn care călătorea fără bagaj să dorească să-și petreacă noaptea în casa lor și li s-ar fi părut de prost gust să-i propună așa ceva cuiva ca Beaufort, cu care aveau legături de o cordialitate foarte limitată.

Beaufort știa toate acestea și probabil că prevăzuse problemele, iar faptul că întreprinsese o călătorie atât de lungă pentru o recompensă atât de mică îi oglindea nerăbdarea. Era fără îndoială pe urmele contesei Olenska, iar Beaufort urmărea un singur obiectiv atunci când umbla după femei frumoase. Se săturase de mult de casa lui plictisitoare și lipsită de copii și, pe lângă alte consolări mai permanente, era mereu în căutare de aventuri cu femei din propriul cerc social. Acesta era bărbatul de care fugea, fără nici o îndoială, madame Olenska: singura întrebare care se mai punea era dacă fugise fiindcă insistențele lui îi displăceau sau fiindcă nu avea destulă încredere în sine însăși ca să le reziste. Bineînțeles, mai exista și posibilitatea ca toată povestea cu evadarea ei să fi fost un simplu pretext, iar plecarea din oraș, numai o stratagemă.

Archer nu credea cu adevărat asta. Oricât de puțin ar fi cunoscut-o pe madame Olenska, începea să creadă că-i putea citi chipul și, dacă nu chipul, cel puțin glasul. Iar amândouă îi trădaseră supărarea, ba chiar exasperarea, la apariția bruscă a lui Beaufort. Însă, la urma urmei, dacă așa stăteau lucrurile, nu era oare mai bine astfel decât ca ea să fi plecat din New York cu scopul expres de a se întâlni cu el? Dacă făcuse asta, încetase să mai fie o femeie demnă de interes și trecuse în categoria celor mai vulgare ipocrite: o femeie care avea o aventură cu Beaufort se „eticheta” într-o manieră iremediabilă.

Nu, era de o mie de ori mai rău dacă, judecându-l pe Beaufort și probabil disprețuindu-l, ea se simțea totuși atrasă de el datorită calităților care-i ofereau un avantaj asupra tuturor bărbaților din jurul ei: cunoașterea a două continente și a două societăți, amicitia sa neceremonioasă cu artiști, actori și, în general, figuri publice și disprețul său nepăsător față de prejudecățile autohtone. Beaufort era vulgar, era incult, era mândru de banii săi. Însă detaliile vieții sale și acea viclenie înnăscută îl făceau mai atrăgător decât alți bărbați, superiori lui la nivel noral și social, oameni al căror orizont era delimitat de Battery și de Central Park. Cum ar fi putut cineva care provenea dintr-o lume mai vastă să nu simtă diferența și să nu se lase atras de ea?

Într-o răbufnire de supărare, madame Olenska îi spusese lui Archer că nu vorbeau aceeași limbă, iar tânărul știa că, în! Anumite privințe, avea dreptate, însă Beaufort înțelegea până și cea mai mică flexiune a dialectului ei, pe care îl vorbea fluent: perspectiva lui asupra vieții, tonul și atitudinea sa erau doar o reflexie mai grosolană a celor dezvăluite în scrisoarea contelui Olenski. Toate acestea ar fi putut reprezenta dezavantajul său în fața soției contelui Olenski, însă Archer era prea inteligent ca să creadă că o femeie tânără ca Ellen Olenska ar respinge neapărat tot ceea ce-i amintea de trecutul său. Poate că se credea cufundată într-o rebeliune completă față de acest trecut, însă ceea ce o fascinase înainte probabil că o mai fascina și acum, deși împotriva propriei voințe.

Așadar, cu o imparțialitate dureroasă, tânărul analiză cazul lui Beaufort și pe cel al victimei lui Beaufort. Tânjea din tot sufletul să clarifice ideile contesei și uneori își imagina că ea nu-i ceruse decât această clarificare.

În acea seară își despacheta cărțile primite de la Londra. Cutia era plină de tomuri pe care le așteptase cu nerăbdare: un nou volum de Herbert Spencer¹, o culegere de povestiri splendide ale prolificului Alphonse Daudet și un roman intitulat Middlemarch², despre care criticii scriseră recent lucruri foarte interesante. Refuzase trei invitații la cină ca să se dedice acestui ospăț literar, însă deși devora paginile cu bucuria senzorială a unui iubitor al cărților, nu știa ce citea și lăsa din mână o carte după alta. Dintr-o dată, printre ele, zări un mic volum de versuri pe care-l comandase fiindcă îi plăcuse titlul: Casa vieții, îl deschise și se trezi cufundat într-o atmosferă diferită de toate ambianțele din cărți: atât de caldă, atât de bogată și, totuși, atât de inefabil delicată, încât conferea o frumusețe nouă și obsedantă celor mai primitive pasiuni umane. Toată noaptea căută în acele pagini fermecate viziunea unei femei cu chipul lui Ellen Olenska, însă, când se trezi a doua zi dimineață și privi casele de piatră de pe partea cealaltă a străzii și se gândi la biroul său din cabinetul domnului Letterblair și la strana familiei din Grace Church, ora petrecută în parcul din Skuytercliff se transformă într-o imagine la fel de îndepărtată de hotarele realității probabile ca și viziunile sale nocturne.

— Doamne, Newland, ce palid arăți! Comentă Janey privind-l peste ceștile de cafea de la micul dejun. Iar mama lui adăugă:

— Newland, dragule, am observat că ai cam tușit în ultima vreme. Sper că nu exagerezi cu munca.

Amândouă doamnele erau convinse că, sub despotismul de fier al partenerilor principali, viața tânărului se consuma în cele mai istovitoare trude profesionale, iar lui nu i se păruse niciodată necesar să le risipească această iluzie.

Următoarele două-trei zile se scurseră foarte anevoios. Gustul cotidianului era ca cenușa și, de câteva ori, se simți îngropat de viu sub povara viitorului său. Nu mai primise nici o veste despre contesa Olenska sau despre căsuța perfectă și deși se întâlnise la club cu Beaufort, se salutaseră scurt cu capul peste mesele de whist. Abia într-a patra seară găsi un bilet așteptându-l acasă. „Vino mâine târziu. Trebuie să-ți explic. Ellen”. Acestea erau singurele cuvinte din bilet.

Tânărul, care trebuia să ia masa în oraș, își îndesă biletul în buzunar și zâmbi ușor în fața formulării franțuzite. După cină, se duse să vadă o piesă de teatru și de-abia la întoarcerea acasă, după miezul nopții, scoase din nou misiva contesei Olenska și o reciti încet, de mai multe ori. Putea să-i răspundă în mai multe feluri, pe care le cumpăni cu mare grijă de-a lungul acelei nopți de veghe agitate. Varianta pe care o alese, de dimineață, fu să-și adune câteva haine într-un portmantou și să se îmbarce pe vaporul care pleca în aceeași după-amiază către St. Augustine.

XVI.

Coborând pe nisipoasa stradă principală din St. Augustine către casa despre care i se spusese că era a domnului Welland și zărind-o pe May Welland stând sub o magnolie cu soarele strălucindu-i în păr, Archer se întrebă de ce nu venise mai devreme.

Acolo era adevărul, realitatea, viața care-i aparținea, iar el, care credea că disprețuiește piedicile arbitrare, se temuse să lipsească de la birou ca nu cumva lumea să creadă că-și lua câteva zile de vacanță!

— Newland! S-a întâmplat ceva? Fu prima exclamație a lui May.

Tânărul își spuse că ar fi fost mai „feminin” dacă ea i-ar fi citit imediat în ochi de ce venise.

— Da, mi-ani dat seama că trebuie să te văd, răspunse el. Roșeața fericită de pe chipul lui May înlătură orice urmă de răceală din mirarea ei, iar Archer înțelese cât de ușor va fi iertat și că slaba dezaprobare a domnului Letterblair va fi foarte repede dată uitării cu un simplu surâs al unei familii tolerante.

Fiind foarte devreme, strada principală nu era un loc potrivit pentru saluturi formale, iar Archer tânjea să fie singur cu May și să-și reverse toată afecțiunea și nerăbdarea. Mai era încă o oră până la micul dejun servit târziu de familia Welland și, în loc să-l invite în casă, fata îi propuse să facă o plimbare până la o veche livadă de portocali din afara orașului. Tocmai fusese la o promenadă cu barca pe râu, iar soarele care acoperea valurile cu un strat aurit părea să-o fi prins în năvodul său. Vântul îi adia prin păr, făcându-l să

strălucească precum niște fire de argint peste obraji bronzăți, iar ochii îi păreau și ei mai luminoși, aproape aurii în limpezimea lor tinerească, în timp ce se plimba alături de Archer cu mersul său legănat, pe chip i se așternea seninătatea inexpresivă a unei tinere atlete din marmură.

Pentru nervii încordați ai lui Archer, această imagine era; la fel de mângâietoare ca cerul senin și apele leneșe ale râului. Se așezară pe o bancă sub portocali, iar el o cuprinse cu brațele și o sărută. Era ca și cum ar fi băut dintr-un izvor rece peste care se revărsa căldura soarelui, însă, din câte se părea, îmbrățișarea lui era mai vehementă decât crezuse, fiindcă May se îmbujora și se retrase de parcă ar fi speriat-o.

— Ce e? O întrebă zâmbind.

— Nimic, răspunse ea, privindu-l surprinsă.

Se simțeau stingheriți amândoi, iar May își retrase mâna dintr-a lui. Era prima dată când o sărutase pe buze, în afară de îmbrățișarea fugitivă din sera lui Beaufort, iar tânărul își dădu seama că o tulburase și o făcuse să-și piardă calmul indiferent și tineresc.

— Spune-mi ce faci toată ziua, zise el, încrucișându-și brațele pe sub capul lăsat pe spate și trăgându-și pălăria în față ca să se ferească de lumina orbitoare a soarelui. S-o facă să vorbească despre lucruri familiare și simple i se părea cel mai bun mod de a-și continua șirul independent al propriilor gânduri. Așa că începu s-o asculte povestindu-i pe un ton firesc cum înotase, cum se plimbase cu barca și fusese la călărit, intercalând câteva dansuri la hanul rudimentar, când sosea câte un vas de război. La han poposea un grup de oameni plăcuți din Philadelphia și din Baltimore, iar familia Selfridge Meny venise pentru trei săptămâni, fiindcă Kate Merry avusese bronșită. Plănuiau să traseze un teren de tenis pe nisip, însă, în afară de Kate și May, nimeni n-avea rachetă, iar ceilalți, în mare parte, nici n-auziseră vreodată despre acest sport.

Toate aceste activități îi ocupau aproape tot timpul și nu apucase nici măcar să arunce o privire la cărțulia cu hârtie pergament pe care i-o trimisese Archer cu o săptămână înainte (Sonetele portugheze¹); însă știa deja pe de rost versurile poeziei Cum s-a dus vestea cea bună din Ghent în Aix², fiindcă fusese unul dintre primele lucruri pe care i le citise el. Și îi spuse încântată că Kate Merry nici măcar nu auzise de vreun poet pe nume Robert Browning.

Apoi sări brusc de pe bancă, spunând că vor întârzia la micul dejun. Cei doi grăbiră pasul ca să se întoarcă în căsuța veche, cu veranda decolorată și cu gardul viu netăiat cu geranii de nuanțe indigo și trandafirii, unde se instalase familia Welland să-și petreacă iarna. Sensibilitatea sa casnică îl făcea pe domnul Welland să deteste incomoditatea hotelului neîngrijit din sud, motiv pentru care doamna Welland se vedea nevoită, an de an, să improvizeze, cu costuri uriașe și biruind greutăți aproape insurmontabile, o gospodărie compusă, în parte, din servitori nemulțumiți din New York, al căror număr se completa cu slugi africane din rezerva locală.

— Doctorii vor ca soțul meu să se simtă ca acasă, altminteri ar fi atât de nefericit, încât clima nu i-ar face nici un bine, le explica doamna Welland, în fiecare iarnă, compătimitorilor amici din Philadelphia și Baltimore.

În acel moment, domnul Welland, radios de fericire în fața unui mic-dejun garnisit ca prin minune cu tot soiul de delicatose, îi spunea lui Archer:
Note:

1 Culegere de 44 de sonete de dragoste scrise de Elizabeth Barret Browning între 1845-1846 și publicate în 1850, care se referă, în mare parte, la perioada dinaintea căsătoriei cu Robert Browning.

2 Poezie de Robert Browning, referitoare la pacea de la Ghent din 1814, care pecetluia încheierea conflictului dintre Statele Unite și Marea Britanie.

— Iată-ne, dragul meu, trăim literalmente într-o tabără. Le spun soției mele și lui May că vreau să le învăț să trăiască fără toate avantajele confortului.

Sosirea neașteptată a tânărului îi surprinsese la fel de mult pe domnul și pe doamna Welland ca și pe fiica lor. Însă lui Archer îi dăduse prin cap să invoce pretextul că se simțise încolțit de o răceală primejdioasă, iar pentru domnul Welland acest motiv era mai mult decât suficient ca să justifice părăsirea oricărei îndatoriri.

— Trebuie să ai mare grijă, mai ales la începutul primăverii, îi zise el, umplându-și farfuria cu clătite aurii pe care le scaldă în sirop. Dacă aș fi fost și eu la fel de prudent la vârsta ta, May ar dansa acum la petreceri în loc să-și petreacă iernile în această pustietate, împreună cu un bătrân invalid.

— Ah, dar îmi place la nebunie aici, tată, o știi prea bine! Măcar dacă Newland ar putea rămâne cu noi, mi-ar plăcea de o mie de ori mai mult aici decât la New York.

— Newland trebuie să rămână până scapă de răceală, spuse doamna Welland cu îngăduință.

Iar tânărul râse și spuse că-și amintea că avea și el o profesie, la urma urmei.

Totuși, după un schimb de telegrame cu cabinetul de avocatură, reuși să rămână răcit o săptămână; situația căpăta o nuanță ironică știind că indulgența domnului Letterblair se datora, în parte, modului satisfăcător în care tânărul său partener rezolvase problematicul caz al divorțului Olenski. Domnul Letterblair îi spusese doamnei Welland că domnul Archer făcuse „un serviciu neprețuit” întregii familii și că bătrâna doamnă Manșon Mingott era deosebit de mulțumită. Și, într-o zi când May ieșise să se plimbe cu tatăl său în singurul vehicul din toată localitatea, doamna Welland profită de prilej ca să abordeze un subiect pe care-l evita mereu în prezența fiicei sale.

— Mă tem că ideile lui Ellen diferă de ale noastre. Avea doar optsprezece ani când Medora Manșon a dus-o înapoi în Europa, îți amintești ce agitație s-a produs când a apărut îmbrăcată în negru la balul ei de prezentare în societate? Un alt capriciu de-ale Medorei, dar de data aceasta a fost aproape profetic! Au trecut vreo doisprezece ani de-atunci și, între timp, Ellen nu s-a mai întors în America. Nu-i de mirare că s-a europeanizat cu totul.

— Însă societatea europeană nu prea tolerează divorțul; contesa Olenska a crezut că acționa conform principiilor americane atunci când și-a cerut libertatea.

Era prima dată când tânărul îi pronunța numele după plecarea de la Skuytercliff și simți sângele năvălindu-i în obraji. Doamna Welland zâmbi compătimitoare.

— Povestea aceasta se înscrie exact în genul de lucruri extraordinare pe care străinii le născocesc despre noi. Ei cred că servim masa la ora două și că sprijinim divorțul! Tocmai de aceea mi se pare atât de absurd să-i primim cu brațele deschise când vin la New York. Ne acceptă ospitalitatea, după care se întorc acasă și repetă aceleași prostii despre noi.

Archer nu făcu nici un comentariu, iar doamna Welland continuă:

— Dar îți suntem extrem de recunoscători că ai convins-o pe Ellen să renunțe la această idee. Bunica ei și unchiul Lovell nu reușeau să se înțeleagă cu ea; amândoi ne-au scris că numai tu ai reușit s-o faci să se răzgândească de fapt chiar așa i-a zis ea însăși bunicii sale. Are o admirație nemărginită față de tine. Biata Ellen... A fost dintotdeauna o copilă îndărătnică. Mă întreb care-i va fi soarta.

„Soarta ei va fi cea la care am silit-o cu toții”, îi venea lui să răspundă. „Dacă voi preferați să fie amanta lui Beaufort în loc s-o vedeți măritată cu vreun bărbat decent, nu mai încape nici o îndoială că ați ales calea cea mai potrivită”.

Se întrebă ce-ar fi zis doamna Welland dacă ar fi pronunțat acele cuvinte cu glas tare în loc să le rostească în sinea lui. Își închipui dispariția bruscă a liniștii de pe trăsăturile ei senine și neclintite, cărora controlul obișnuit în fața fleacurilor le dăduse un aer de autoritate artificială. Chipul doamnei Welland încă mai păstra urmele unei frumuseți pline de prospețime, ca cea a fiicei sale, iar Archer se întrebă dacă și fața lui May era condamnată să se îngrașe și să se transforme, la vârsta mijlocie, în aceeași imagine a inocenței invincibile.

Ah, nu, nu voia ca May să aibă acel gen de inocență inocența care izolează mintea de imaginație și inima de experiență!

— Cred cu toată sinceritatea, continuă doamna Welland, că dacă această poveste îngrozitoare ar fi apărut în ziare, ar fi fost o lovitură mortală pentru soțul meu. Nu cunosc nici un amănunt; singurul lucru pe care îl cer e să nu știu nimic, i-am și spus-o bieteii Ellen când a încercat să-mi vorbească despre asta. Având deja în grijă un invalid, trebuie să-mi mențin mintea ageră și veselă, însă domnul Welland a fost extrem de tulburat, a avut nițică febră în fiecare dimineață, când așteptam să primim vești despre decizia lui Ellen. Îi era groază că fiica lui ar afla că asemenea lucruri sunt cu putință, însă, firește, dragă Newland, și tu te-ai simțit la fel. Știam cu toții că te gândeai la May.

— Mă gândesc întotdeauna la May, replică tânărul, ridicându-se ca să pună capăt conversației.

Avusese de gând să profite de prilejul conversației în particular cu doamna Welland pentru a insista asupra devansării datei nunții, însă nu găsea

argumente cu care s-o convingă și se simți ușurat când îi văzu pe domnul Welland și pe May ajungând la ușă.

Singura lui speranță era să încerce s-o convingă din nou pe May, iar în ziua dinaintea plecării ieși cu ea la o plimbare prin grădina neîngrijită a misiunii spaniole. Contextul era plin de aluzii la panorama europeană, iar May, care arăta splendid cu o pălărie cu boruri largi ce arunca o umbră de mister în ochii ei prea limpezi, radia de înflăcărare în timp ce el îi vorbea despre Granada și Alhambra.

— Am putea să le vedem chiar primăvara aceasta, am putea petrece Săptămâna Mare în Sevilla, insistă el, exagerându-și cererea, în speranța unei concesiuni mai mari.

— Pastele în Sevilla? Săptămâna viitoare începe postul! Râse ea.

— Și de ce nu ne-am căsători în post? Replică Archer, însă ea se arătă atât de revoltată încât tânărul își înțelese greșeala.

— Bineînțeles că n-am vrut să spun așa ceva, draga mea, dar la scurtă vreme după Paști, ca să ne putem îmbarca la sfârșitul lunii aprilie. Sunt sigur că nu voi avea nici o problemă la birou.

May zâmbi visătoare la auzul acestei posibilități, însă el își dădu seama că logodnica sa se mulțumea să viseze. Era ca și cum l-ar fi ascultat citind cu glas tare din cărțile lui de poezii lucruri frumoase care nu s-ar putea întâmpla niciodată în realitate.

— Ah, te rog, Newland, continuă! Descrierile tale sunt așa de captivante!

— Însă de ce-ar trebui să fie numai niște descrieri? De ce n-am putea să le transformăm în realitate?

— O vom face, dragul meu, firește că o vom face, dar la anul, spuse ea, șovăind.

— Nu vrei să devină reale mai curând? Nu te pot convinge să fugi cu mine chiar acum?

Ea își plecă ușor capul, făcându-se nevăzută sub complicitatea pălăriei cu boruri largi.

— De ce să mai visăm un an întreg? Uită-te la mine, draga mea! Nu înțelegi cât de mult te doresc de soție?

Ea rămase încremenită o clipă, după care își ridică ochii și îl fixă cu o privire plină de o dragoste atât de disperată, încât Newland aproape că-și retrase brațele de pe mijlocul ei. Dar, brusc, privirea i se schimbă și deveni de nepătruns.

— Nu sunt sigură dacă înțeleg bine, zise ea. E cumva pentru că nu ești sigur că vei continua să ții la mine?

Archer sări de pe scaun.

— O, Doamne... Poate... Nu știu, răbufni el furios.

May Welland se ridică și ea; când se priviră, i se parii că logodnica sa crescuse în înălțime și în demnitate feminină. Păstrarea amândoi tăcerea o clipă, de parcă i-ar fi îngrozit neașteptata direcție a cuvintelor lor, după care ea spuse aproape în șoaptă:

— Dacă așa stau lucrurile... E cineva la mijloc între noi doi?

— Cineva la mijloc... Între noi doi? Repetă Archer foarte lent, de parcă nu i-ar fi înțeles bine cuvintele și ar fi avut nevoie de timp ca să-și repete întrebarea pentru sine.

Ea păru să observe nesiguranța din vocea lui, căci continuă pe un ton și mai șters:

— Hai să vorbim sincer, Newland. Am simțit uneori ceva diferit la tine, mai ales de la anunțul logodnei noastre.

— Draga mea, ce nebunie! Exclamă el, recuperându-și stăpânirea de sine.

Ea îi întâmpină protestul cu un surâs șters.

— Dacă așa e, atunci n-ar strica să vorbim despre asta. Se opri o clipă și apoi adăugă, ridicându-și capul cu obișnuita-i distincție:

— Și chiar de-ar fi adevărat, de ce n-am putea discuta despre asta? E atât de ușor să faci o greșală.

El își plecă imediat capul, fixându-și privirea asupra desenului negru format de frunze pe cărarea însoțită de sub picioarele lor.

— E foarte ușor să faci greșeli; dar dacă aș fi făcut o greșală așa cum sugerezi tu, ți s-ar părea logic să te implor să ne căsătorim mai repede?

Își plecă și ea privirea, răscolind desenul cu vârful umbrelei de soare, în vreme ce se străduia să găsească vorbele potrivite.

— Da, zise într-un sfârșit. Poate că ai vrea odată pentru totdeauna să rezolvi problema; există această posibilitate.

Luciditatea ei senină îl uimi, dar Archer nu se amăgi cu gândul că ea ar fi fost indiferentă. Sub borurile pălăriei îi zărea profilul palid și nările tremurând ușor, deasupra buzelor strâns lipite.

— Ei bine? O întrebă el, așezându-se pe bancă și privind-o cu o încruntare pe care încerca s-o disimuleze drept glumă.

May se trânti pe locul ei și continuă:

— Să nu crezi că fetele știu atât de puțin cum își imaginează părinții lor. Auzi și observi lucruri în jurul tău, ai sentimente și idei proprii. Și, firește, cu mult înainte să-mi spui că ții la mine știam că mai erai interesat de cineva. Toată lumea vorbea despre asta acum doi ani, la Newport. Și o dată v-am văzut împreună pe terasă, la un bal, iar când s-a întors în casă avea fața tristă și mi-a părut rău pentru ea. Mi-am adus aminte de asta mai târziu, când ne-am logodit.

Vocea lui May era aproape ca o șoaptă, iar fata își încleșta și-și descleșta mâinile pe mânerul umbrelei de soare. Tânărul își apăsă ușor mâinile peste ale ei, iar inima i se umplu de o ușurare inexprimabilă.

— Draga mea copilă... Asta era? Dacă ai ști adevărul! Ea ridică repede capul.

— Atunci există un adevăr pe care nu-l cunosc? Archer nu-și retrase mâinile.

— Voiam să spun adevărul despre această veche poveste la care te referi.

— Dar tocmai asta vreau să știu, Newland... Trebuie să știu. Nu mi-aș putea clădi fericirea pe un prejudiciu, pe o nedreptate făcută altcuiva. Și vreau să cred că și tu gândești la fel. Ce fel de viață ne-am putea clădi pe o asemenea temelie?

Pe chipul ei se așternuse o expresie de curaj atât de tragică, încât lui îi venea să îngenuncheze la picioarele ei.

— Voiam să-ți spun asta de multă vreme, continuă ea. Voiam să-ți spun că, atunci când doi oameni se iubesc cu adevărat, înțeleg că pot apărea situații care să-i îndreptățescă să se comporte... În contra opiniei publice. Iar dacă tu te simți în vreun fel legat... Legat de acea persoană despre care am vorbit... Dacă există vreun mod... Vreun mod prin care ți-ai putea împlini promisiunea față de ea... Chiar și dacă ar fi nevoie de un divorț... Newland, nu renunța la ea din cauza mea!

Uimirea pe care o simțea aflând că temerile ei se refereau la un episod atât de îndepărtat și complet depășit precum aventura lui cu doamna Thorley Rushworth îl făcu să-i admire logodnicei sale generozitatea. Atitudinea ei, atât de necugetat corectă, avea ceva supraomenesc și, dacă nu l-ar fi apăsate alte probleme, Archer ar fi rămas copieșit de uimire în fața genialității fiicei soților Welland care-l îndemna să se însoare cu fosta lui amantă, însă se simțea încă amețit de întrezărirea prăpastiei pe marginea căreia se aflaseră pentru un moment și totodată copieșit de uimire în fața misterului tinereții.

Preț de o clipă, nu putu să vorbească, dar apoi spuse:

— Nu există nici o promisiune, nici un fel de obligație precum cea pe care ți-o imaginezi. Aceste cazuri nu se prezintă întotdeauna într-o formă atât de simplă... Dar asta nu contează... Îți ador generozitatea, fiindcă și eu gândesc la fel în privința acestor lucruri... Cred că fiecare caz trebuie judecat în parte, după propriile-i caracteristici... Independent de conveniențele stupide ale societății... Vreau să spun, dreptul fiecărei femei de a fi liberă...

Archer se ridică, speriat de întorsătura gândurilor sale, și continuă, privind-o cu un surâs pe buze:

— Din moment ce pricepi atâtea lucruri, draga mea, de ce nu mergi puțin mai departe, ca să înțelegi inutilitatea încercării de a ne supune unei alte forme a acelorași conveniențe prostești? Dacă între noi nu se află nimeni și nimic, nu-i acesta un bun motiv să ne căsătorim mai repede, în loc să ne amânăm atâta nunta?

Ea se îmbujora de bucurie și-și ridică chipul; aplecându-se spre ea, tânărul îi văzu ochii plini de lacrimi de-fericire. Dar, într-o clipă, May părea să fi coborât de la înălțimea distincției sale feminine ca să-și reia postura neajutorată și timidă a tinereții. Archer înțelese că tot curajul și inițiativa ei erau pentru alții și că nu avea câtuși de puțin pentru sine înseși. Era limpede că efortul de a vorbi fusese mai mare decât i se citea pe chip și că, la primul lui cuvânt de alinare, își reluase postura obișnuită, așa cum un copil care s-a aventurat prea departe se adăpostește repede în brațele mamei sale.

Pe Archer nu-l mai lăsa inima să insiste, era prea dezamăgit de dispariția noii făpturi care îl țintuise cu acea privire profundă prin ochii ei transparenți. May părea să-și dea seama de dezamăgire, dar nu știa cum s-o aline. Așa că se ridicară și porniră în liniște către casă.

XVII

— Verișoara ta, contesa, i-a făcut o vizită mamei cât ai fost plecat, îi spuse Janey Archer fratelui său în seara revenirii sale la New York.

Tânărul, care lua cina doar cu mama și sora sa, ridică surprins privirea și văzu că doamna Archer se uita cu prefăcută sfială în farfurie. Doamna Archer nu considera că izolarea ei de lume era un motiv îndreptățit ca oamenii să uite de ea, iar Newland presupuse că o deranjase faptul că se arătase surprins de vizita contesei Olenska.

— Purta o poloneză l de catifea neagră cu nasturi lucioși și un mic manșon verde și nostim; n-am mai văzut-o niciodată atât de elegant îmbrăcată, continuă Janey. A venit singură, duminică după-amiază devreme; din fericire, focul era deja aprins în salon. Avea un portvizit din acelea noi. A spus că voia să ne cunoască, fiindcă tu ai fost așa de bun cu ea.

Newland râse.

— Madame Olenska vorbește mereu așa despre prietenii ei. E foarte fericită să se afle din nou în lumea noastră, care e și a ei.

— Da, ne-a spus, interveni doamna Archer. Trebuie să fiu de acord că pare recunoscătoare să se afle aici.

— Sper că ți-a plăcut de ea, mamă. Doamna Archer strânse din buze.

Note:

1 Veșmânt care se purta peste rochie și care era strâmt până în talie și larg deschis în jos, lăsând să se vadă rochia de dedesubt.

— Nu mai încapе nici o îndoială că încearcă din răspuțeri să se facă plăcută, chiar și când vizitează o bătrână.

— Mama n-o consideră simplă, zise Janey, sfredelind cu privirea chipul fratelui său.

— E doar părerea mea demodată; draga de May e idealul meu, spuse doamna Archer.

— Ah, nu seamănă deloc, spuse fiul ei.

Archer plecase din St. Augustine cu multe mesaje pentru bătrâna doamnă Mingott și, la o zi sau două după ce se întoarse în oraș, îi făcu o vizită.

Bătrâna îl primi cu o cordialitate neobișnuită; îi era foarte recunoscătoare că o convinsese pe contesa Olenska să renunțe la ideea divorțului. Iar când tânărul îi spuse că-și părăsise biroul fără permisiune ca să dea fuga la St. Augustine pur și simplu pentru că voia s-o vadă pe May, doamna Mingott izbucni într-un chicotit adipos și se lovi peste genunchi cu mâna-i durdulie.

— Ah, ah, deci te-ai răzvrătit, nu-i așa? Presupun că Augusta și Welland au rămas dezamăgiți și s-au comportat de parcă ar fi venit sfârșitul lumii? Însă micuța May... Ea a înțeles... Sau mă înșel?

— Sper că da, însă, la urma urmei, n-a acceptat să facă ceea ce m-am dus să-i cer.

— Zău așa? Și ce anume era?

— Voiam s-o fac să-mi promită că ne vom căsători în aprilie. Ce rost are să mai irosim un an?

Doamna Manșon Mingott își răsuci gurița într-o grimasă de falsă pudoare și clipi către el printre pleoape răutăcioase.

— „întreb-o pe mama”, presupun, povestea obișnuită. Ah, oameniiăștia din familia Mingott toți o apă și-un pământ. Se nasc într-un șanț și nu poți să-i dezlipești de-acolo. Când am construit casa asta, ai fi zis că mă mutam în California! Nimeni nu construisese nimic mai sus de 40th Street nu, le-am zis, și nici mai sus de Battery, înainte ca Cristofor Columb să descopere America. Nu, nu, niciunul dintre ei nu vrea să fie altfel; asta îi sperie la fel de tare ca vărsatul de vânt. Ah, dragă domnule Archer, slavă Domnului că eu nu sunt decât o vulgară Spicer; însă niciunul dintre copiii mei nu-mi seamănă, în afară de micuța mea Ellen.

Se întrerupse, clipind încă la el, și întrebă, cu impertinența specifică bătrâneții:

— Acum, de ce Dumnezeu nu te-ai însurat cu micuța mea Ellen?

Archer râse.

— În primul rând, pentru că nu era aici ca să se mărite;

— Nu, desigur că nu, dar mare păcat. Iar acum e prea târziu, ea și-a trăit traiul.

Vorbise cu sângele rece complezent al bătrânilor care aruncă țărână peste mormântul tinerelor speranțe. Inima lui Archer încremeni, dar tânărul spuse în grabă:

— Nu vă pot convinge să vă folosiți influența asupra familiei Welland, doamnă Mingott? Eu nu sunt făcut pentru logodne lungi.

Bătrâna Catherine îi zâmbi radioasă cu un semn de aprobare.

— Nu, îmi dau și eu seama. Ești destul de ager. Sunt sigură că atunci când erai mic îți plăcea să fii servit primul.

Își dădu capul pe spate într-un hohot de răs care-i făcu bărbia să se onduleze în valuri.

— A, iat-o pe Ellen a mea! Exclamă bătrâna, în timp ce draperiile se dădeau la o parte în spatele ei.

Madame Olenska intră surâzând. Chipul ei părea însufletit și fericit când îi întinse mâna lui Archer și se aplecă să-și sărute bunica.

— Tocmai îi spuneam, draga mea: uite, de ce nu te-ai însurat cu micuța mea Ellen?

Madame Olenska se uită la Archer, păstrându-și surâsul pe buze:

— Și ce-a răspuns?

— Ah, draga mea, asta va trebui să descoperi singură. A fost în Florida să-și vadă logodnica.

— Da, știu, spuse contesa, cu privirea fixată încă pe Archer. I-am făcut o vizită mamei tale, s-o întreb unde ai plecat. Am trimis un bilet la care n-am primit nici un răspuns și mi-era teamă să nu te fi îmbolnăvit.

Archer îndrugă ceva despre plecarea sa neașteptată, în mare grabă, și despre cum avusese de gând să-i scrie de la St. Augustine.

— Și, firește, de îndată ce-ai ajuns acolo ai uitat cu desăvârșire de mine!

Contesa îl privea cu aceeași expresie radioasă și veselă care ar fi putut să fie o mască de indiferență studiată.

„Dacă mai are nevoie de mine, e hotărâtă să nu mi-o arate”, își zise el, rănit de purtarea contesei. Voia să-i mulțumească pentru vizita făcută mamei lui, dar sub privirea malițioasă a bătrânei se simțea constrâns și rămăsese fără glas.

— Ia te uită la el, strigă bătrâna pe un ton disprețuitor. Așa de grăbit să se însoare încât a șters-o de la birou fără să-și ia la revedere și a dat fuga s-o implore în genunchi pe fata aia prostată! Așa da îndrăgostit; așa a cucerit-o arătosul de Bob Spincer pe biata mea mamă și după aia s-a săturat de ea înainte să mă înțarce pe mine, deși după mine n-au avut de așteptat decât opt luni! Dar gata ta nu ești un Spincer, tinere; mai bine pentru tine și pentru May. Doar biata mea Ellen a păstrat un strop din sângele lor năvălaş. Ceilalți sunt cu toții niște Mingott exemplari.

Archer era conștient că madame Olenska, așezată lângă bunica ei, încă îl privea cu atenție. Veselia îi dispăruse din ochi și-i spuse cu mare blândețe:

— Bunico, nu mai încape îndoială că dacă ne unim noi două putem obține ceea ce-și dorește el atât de mult.

Archer se ridică să plece și, când dădu mâna cu madame Olenska, avu senzația că aceasta aștepta ca el să facă vreo aluzie la biletul rămas fără răspuns.

— Când ne putem vedea? O întrebă, în timp ce ea-l conducea la ușa camerei.

— Oricând vrei; dar trebuie să fie curând dacă vrei să-mi mai vezi căsuța. Mă mut săptămâna viitoare.

Tânărul simți un junghi străbătându-i corpul când își aminti de ceasurile petrecute la lumina lămpii din salonul contesei. Așa puține cum fuseseră, erau pline de amintiri.

— Măine seară? Ea dădu din cap.

— Măine, da; însă devreme. Ies în oraș.

A doua zi era duminică și, dacă ieșea duminică seara, nu i se putea duce decât la doamna Lemuel Struthers, firește. Archer simți o ușoară iritare, nu neapărat fiindcă ea se ducea acolo (fiindcă îi cam plăcea că ea mergea unde voia, în ciuda principiilor familiei van der Luyden), ci fiindcă era tocmai genul de casă unde cu siguranță avea să se întâlnească cu Beaufort, unde probabil că știa dinainte că se va întâlni cu el și unde, pesemne, mergea tocmai din acest motiv.

— Prea bine, mâine seară, repetă el, după ce se hotărî în sinea lui să nu se ducă devreme, fiindcă dacă ajungea târziu i avea s-o împiedice să meargă la doamna Struthers, sau n-avea s-o mai găsească acasă, ceea ce, la urma urmei, era, fără îndoială, soluția cea mai simplă.

În cele din urmă, era de-abia opt și jumătate când sună la ușa de sub glicine. Cu jumătate de oră mai devreme decât j avusesede gând, însă o agitație nemaîntâlnită îl adusesese la ușa ei. Își spuse, totuși, că seratele duminicale ale d-nei < Struthers nu erau ca balurile și că invitații ei se duceau devreme, ca să-și minimalizeze delictul.

Singurul lucru la care nu se aștepta, când intră în holul contesei Olenska, era să găsească pălării și paltoane acolo.

De ce-l rugase să vină devreme dacă invitase oameni la cină? La o cercetare mai atentă a articolelor lângă care Nastasia le așeza și pe ale lui, indignarea sa făcu loc curiozității. Paltoanele erau realmente cele mai ciudate pe care le văzuse într-o casă decentă și-i ajunse o singură privire să se asigure că niciunul nu-i aparținea lui Julius Beaufort. Unul era un mantou galben ponosit, fără îndoială croit de gata, iar celalalt era o mantie foarte veche și roasă, cu glugă, asemănătoare cu cele pe care francezii le numeau „Macfarlane”. Această haină, care părea făcută pentru o persoană foarte voluminoasă, rezistase vizibil la o folosință dură și îndelungată, iar pliurile negre-verzui emanau un miros umed de rumeguș care indica sesiuni prelungite de agățare pe pereții barurilor. Pe această haină se afla o eșarfa cenușie ponosită și o ciudată pălărie de fetru cu o formă semiclericală.

Archer ridică din sprâncene întrebător spre Nastasia, care îi răspunse prin același gest și printr-un fatalist „Giâ” în timp ce deschidea larg ușa salonului.

Tânărul observă de îndată că gazda sa nu se afla în încăpere, iar apoi remarcă surprins că lângă șemineu stătea o altă doamnă înaltă, slabă și deșirată, cu veșminte pline de noduri și tivuri complicate, cu pătrățele, dungi și panglici unicolore dispuse într-un model căruia părea să-i lipsească ideea centrală. Părul ei, care încercase să încărunțească dar nu reușise decât să se decoloreze, era ridicat cu un pieptene spaniol și o eșarfa din dantelă neagră, iar mâinile-i reumatice îi erau acoperite cu mănuși de mătase, cu cârpeli vizibile.

Lângă ea, într-un nor de fum de țigară, se aflau proprietarii celor două paltoane, amândoi îmbrăcați în haine de zi, pe care era limpede că nu și le mai schimbaseră de dimineață. Archer îl recunoscu mirat pe Ned Winsett; în schimb, nu-l cunoștea pe celălalt, un bărbat mult mai în vârstă, a cărui talie uriașă îl dădea de gol drept posesorul Macfalane-ului; avea un cap ușor leonin, cu părul grizonat și încrețit și-și mișca brațele în gesturi ample, ca și cum ar fi distribuit binecuvântări unei mulțumi îngenucheate.

Aceste trei persoane stăteau grupate pe covorașul din fața șemineului, cu ochii ațintiți asupra unui buchet uriaș de trandafiri stacojii, împrejmuț cu un mănunchi de pansele purpurii, care era așezat pe canapeaua unde ședea de obicei madame Olenska.

— Cât or fi costat în acest sezon! Deși, firește, ceea ce contează cel mai mult e sentimentul, spunea doamna cu un suspin întretăiat, în timp ce Archer intra în cameră.

Cei trei se întoarseră spre el surprinși, iar doamna, făcând câțiva pași în față, îi întinse mâna.

— Dragă domnule Archer, aproape vărul meu Newland! Spuse ea. Eu sunt marchiza Manșon.

Archer înclină din cap, iar ea continuă:

— Ellen a mea m-a primit câteva zile. Vin din Cuba, unde petrec iarna împreună cu câțiva prieteni spanioli. Ce oameni încântători și distinși: marea nobilime din vechea Castilie... Cât de mult mi-ar plăcea să-i cunoști și dumneata. Dar am fost chemată aici de dragul nostru prieten, doctorul. Carver. Îl cunoști pe doctorul Agathon Carver, fondatorul cornunității Valea Dragostei?

Doctorul Carver își înclină capul leonin, iar marchiza adăugă:

— Ah, New York, New York, cât de puțin l-a atins viața spiritului! Dar văd că-l cunoașteți pe domnul Winsett.

— Oh, da, l-am cunoscut cu multă vreme în urmă, dar nu pe acea cale, spuse Winsett cu surâsul său sec.

Marchiza dădu din cap dezaprobat.

— Și dumneata de unde știi, domnule Winsett? Spiritul suflă încotro îi place.

— Încotro îi place, oh, da, încotro îi place! Exclamă doctorul Carver într-o șoaptă tunătoare.

— Dar ia loc, domnule Archer. Noi patru am avut parte de o încântătoare cină, iar copila mea s-a dus să se schimbe. Te așteaptă; va coborî în câteva clipe. Tocmai admiram împreună aceste flori minunate, care o vor surprinde când își va face din nou apariția.

Winsett rămase în picioare.

— Mă tem că trebuie să plec. Vă rog să-i transmiteți contesei că ne vom simți pierduți cu toții când ne va părăsi și se va muta de pe strada noastră. Această casă a fost o oază.

— Ah, dar nu vă va părăsi pe dumneavoastră. Poezia și arta sunt suflul vieții pentru ea. Dumneavoastră scrieți poezie, d-le Winsett, nu-i așa?

— Ei bine, nu, dar citesc poezie uneori, spuse Winsett, salutând întregul grup cu capul și ieșind din cameră.

— Un spirit caustic un peu sauvage! Dar atât de ager. Doctore Carver, dumneavoastră nu vi s-a părut ager?

— Eu nu sunt niciodată atent la agerime, spuse doctorul Carver pe un ton sever.

— Ah, ah, nu sunteți niciodată atent la agerime! Ce nemilos e cu noi, bieții muritori, domnule Archer! Însă el trăiește numai viața spiritului, iar astă-seară se pregătește mental pentru prelegerea pe care o va susține în curând la doamna Blenker. Doctore Carver, n-ați avea timp, înainte să porniți spre casa doamnei Blenker, să-i explicați și domnului Archer descoperirea

dumneavoastră edificatoare despre Contactul Direct? S-ar zice că nu, văd și eu că e aproape ora nouă și nu avem nici un drept să vă reținem când atâția oameni așteaptă să vă audă mesajul.

Doctorul Carver păru ușor dezamăgit de această concluzie, dar, după ce și compară ceasul greu de aur cu micuțul ceas de voiaj al contesei Olenska, se urni din loc fără chef, pregătindu-se să plece.

Note:

1 Puțin cam sălbatic, primitiv (fr.)

— Ne vedem mai târziu, dragă prietenă? O întrebă pe marchiză, care-i răspunse cu un surâs:

— De îndată ce ajunge trăsura lui Ellen, vin și eu după dvs. Sper că nu vă veți începe prelegerea până atunci.

Doctorul Carver îi aruncă o privire gânditoare lui Archer.

— Poate că, dacă acest tânăr domn e interesat de experiențele mele, doamna Blenker v-ar permite să-l aduceți cu dvs?

— Ah, dragul meu prieten, dacă s-ar putea... Sunt sigură că i-ar face mare plăcere. Dar mă tem că Ellen a mea are planuri proprii cu domnul Archer.

— Mare păcat, spuse doctorul Carver. Dar poftiți cartea mea de vizită.

I-o înmâna lui Archer, care citi scrisul gotic de pe ea:

Agathon Carver.

Valea Dragostei.

Kittasquattamy, N. Y.

Doctorul Carver făcu o plecăciune și ieși din cameră, iar) doamna Manșon, cu un oftat care ar fi putut să fie de regret sau de ușurare, îi făcu semn din nou lui Archer să ia loc.

— Ellen va coborî imediat; și, înainte să vină, mă bucur că am un moment de liniște cu dumneata.

Archer îngăimă în șoaptă câtă plăcere îi făcea să o cunoască, iar marchiza continuă, cu vocea ei întreruptă de suspine:

— Știu totul, dragă domnule Archer; copila mea mi-a spus tot ce-ai făcut pentru ea. Sfatul dumitale înțelept, fermitatea dumitale curajoasă; slavă Domnului că nu a fost prea târziu!

— Madame Olenska exagerează; eu i-am oferit pur și simplu o opinie juridică, așa cum mi se ceruse.

— Ah, dar făcând asta... Făcând asta ai fost instrumentul inconștient al... al... Ce cuvânt avem noi, oamenii moderni, pentru Providență, domnule Archer? Strigă doamna, înclinându-și capul într-o parte și coborându-și pleoapele cu un aer misterios. N-aveați de unde să știți că în același timp se apela la mine, că eram chemată, de fapt, de pe celălalt mal al Atlanticului!

Ea aruncă o privire peste umăr, de parcă s-ar fi temut să n-o audă altcineva, și apoi, trăgându-și scaunul mai aproape și ducându-și la buze un evantai micuț din fildeș, îi șopti:

— De către conte însuși, de către bietul, nebunul și nesăbuitul meu Olenski, care nu-i cere decât să se întoarcă, în condițiile în care vrea ea.

— Doamne sfinte! Exclamă Archer, sărind în picioare.

— Ești îngrozit? Da, firește; înțeleg. Nu-l apăr pe bietul Stanislas, deși m-a considerat mereu prietena lui cea mai bună. Nici el nu se apără, ci mai degrabă se aruncă la picioarele ei, prin mine, spuse marchiza, lovindu-se peste pieptul vlăguit. Am scrisoarea lui aici.

— O scrisoare? Madame Olenska a văzut-o? Îngăimă Archer, cu capul învârtindu-se după anunțul neașteptat.

Marchiza Manșon dădu din cap ușor.

— Timp, timp; îmi trebuie timp. O cunosc pe Ellen a mea, semeață, năzuroasă, aș zice că și puțin neîndurătoare.

— Dar, Doamne ferește, una e să ierți și alta e să te întorci în acel infern...

— Ah, da, consimți marchiza. Așa îl descrie ea, copila mea sensibilă! Dar, privind lucrurile din perspectiva materială, domnule Archer, dacă ne putem înjosi să luăm în considerare asemenea lucruri, știți cumva la ce renunță? Trandafirii aceia de pe canapea hectare întregi, în sere și pe câmp, în grădinile lui neasemuite de la Nisa! Bijuterii, perle istorice: smaraldele Sobieski, blănuri de samur, dar ei nu-i pasă de toate acestea! Arta și frumusețea, de asta-i pasă ei, pentru asta trăiește, la fel ca mine și ca cei printre care a trăit mereu. Tablouri, mobilier prețios, muzică, discuții inteligente: ah, asta, dragul meu tânăr, dacă-mi permiți, de asta habar nu aveți aici! Iar ea a avut totul, a avut respectul și atențiile celor mai ilustre personaje, îmi spune că nu e considerată frumoasă la New York. Doamne sfinte! I s-a făcut portretul de nouă ori, cei mai mari artiști din Europa au implorat să li se acorde privilegiul. Oare aceste lucruri nu valorează nimic? Și nici remușcărilor unui soț care o adoră?

Când marchiza Manșon se apropia de punctul culminant, pe chip i se așternu o expresie de amintire extatică ce l-ar fi făcut pe Archer să râdă dacă n-ar fi fost stupefiat deja de uimire.

Ar fi râs dacă cineva i-ar fi prezis că prima dată când avea s-o vadă pe biata Medora Manșon, aceasta va apărea deghizată în mesagera Satanei. Dar acum n-avea nici un chef să râdă, iar femeia i se părea ieșită direct din infernul din care tocmai scăpase Ellen Olenska. *

— Ea nu știe încă nimic... Despre toate acestea? Întrebă el tăios.

Doamna Manșon își duse la buze un deget vinețiu.

— Nimic în mod direct... Dar poate că bănuiește. Cine știe? Domnule Archer, adevărul este că așteptam să discut cu dumneata. Din momentul în care am auzit ce poziție fermă ai adoptat și de influența dumitale asupra ei, am sperat că aș putea conta pe sprijinul dumitale... Că te-aș putea convinge...

— Că ea ar trebui să se întoarcă? Mai bine aș vedea-o moartă! Răbufni tânărul cu violență.

— Ah, murmură marchiza, fără să manifeste vreun resentiment.

O vreme rămase în fotoliul ei, deschizând și închizând ridicolul evantai de fildeș cu degetele ei acoperite de mănuși. Dar apoi, dintr-odată, ridică privirea și ciuli urechea.

— Lat-o că vine, spuse într-o șoaptă rapidă, și apoi, făcând un semn spre buchetul de pe canapea, adăugă: să înțeleg că preferi asta, domnule Archer? La urma urmei, căsătoria e căsătorie... Iar nepoata mea e măritată încă...

XVIII

— Ce puneți la cale aici, mătușă Medora? Exclamă madame Olenska intrând în cameră.

Era îmbrăcată de bal. Torul strălucea și scânteia în jurul ei, de parcă rochia ar fi fost țesută din aureole de lumânări aprinse. Mergea cu capul ridicat, ca o femeie frumoasă care intră sfidătoare într-o încăpere plină de rivale.

— Tocmai spuneam, draga mea, că aici te așteaptă o surpriză foarte plăcută, răspunse doamna Manșon, ridicându-se în picioare și făcându-i semn spre flori.

Madame Olenska încremeni și se uită lung la buchet. Chipul ei nu-și schimbă culoarea, dar un fel de strălucire albă de mânie îl străbătu ca un fulger de vară.

— Ah! Exclamă ea cu o voce stridentă, pe care tânărul nu i-o mai auzise niciodată. Cine e atât de ridicol încât să-mi trimită un buchet? De ce un buchet? Și de ce tocmai în seara asta? Nu mă duc la vreun bal și nici nu sunt o fată logodită. Dar unii oameni sunt mereu ridicoli.

Se întoarse spre ușă, o deschise și strigă:

— Nastasia!

Servitoarea omniprezentă apărură imediat, iar Archer o auzi pe madame Olenska spunându-i, într-o italiană pe care o pronunța cu o lentoare intenționată, ca și cum ar fi vrut ca el să înțeleagă:

— Poftim, aruncă asta la gunoi!

Și apoi, fiindcă Nastasia o privea cu o expresie de protest:

— Sau nu, bieteile flori n-au nici o vină. Spune-i băiatului să le ducă trei case mai încolo, la ușa lui Winsett, domnul brunet care a luat cina aici. Soția lui e bolnavă... Poate că florile îi vor face plăcere... Băiatul a ieșit, zici tu? Atunci, draga mea, du-te singură. Poftim, ia haina mea și fugi. Vreau să văd asta dispărând din casa mea imediat! Și, pentru numele lui Dumnezeu, nu spune că florile sunt de la mine!

Azvârli mantia de seară din catifea pe umerii cameristei și se întoarse în salon, trântind ușa. Pieptul i se ridica pe sub dantelă, iar Archer crezu o clipă că madame Olenska era cât pe ce să izbucnească în lacrimi, însă, în loc să plângă, ea izbucni în râs și, mutându-și privirea de la marchiză la Archer, întrebă brusc:

— Și voi doi... V-ați împrietenit deja!

— Asta s-o spună domnul Archer, draga mea, fiindcă el te-a așteptat răbdător în timp ce te îmbrăcai.

— Da, mi-a luat destul timp. Părul nu-mi stătea deloc, spuse madame Olenska, ducându-și mâna la buclele strânse în coc. Dar asta-mi aduce aminte

de ceva: văd că doctorul Carver a plecat, deci vei întârzia la serata doamnei Blenker. Domnule Archer, nu vrei s-o conduci pe mătușa mea la trăsură?

O urmă pe marchiză în hol, o ajută să-și pună o mulțime de șoșoni, șaluri și eșarfe, după care strigă din prag:

— Nu uita, trăsură trebuie să se întoarcă după mine la ora zece!

Apoi reintră în salon, unde Archer, întors de afară, o găsi stând lângă șemineu și privindu-se în oglindă, în societatea newyorkeză nu se obișnuia ca o doamnă să se adreseze cameristei sale cu „draga mea” și s-o trimită prin vecini în propria-i mantie de seară, iar Archer, printre sentimentele sale cele mai profunde, savura agitația plăcută pe care i-o dădea prezența într-o lume în care acțiunea urma emoției cu o asemenea viteză olimpică.

Madame Olenska nu se clinti când tânărul se apropie de ea din spate, iar pentru o clipă ochii lor se întâlniră în oglindă. Apoi se întoarse, se trânti într-un colț al canapelei și suspină:

— Avem timp de-o țigară.

El îl întinse cutia și-i aprinse o așchie și, în timp ce flacăra îi lumina chipul, ea îl privi cu ochi surâzători și-i zise:

— Ce părere ai despre mine când mă enervez? Archer păstră tăcerea o clipă, după care îi răspunse cu o fermitate bruscă:

— Mă face să înțeleg ce mi-a spus mătușa ta despre tine.

— Știam eu că a vorbit despre mine. Ei bine?

— Mi-a spus că erai obișnuită cu tot soiul de lucruri, splendori, distracții și emoții pe care noi nici nu putem visa să ți le oferim aici.

Madame Olenska zâmbi șters prin cercul de fum din jurul buzelor.

— Medora e incorrigibil de romantică. Așa a compensat atâtea lucruri!

Archer șovăi din nou și se hotărî din nou să riște.

— Romanticismul mătușii tale e mereu coerent cu realitatea?

— Vrei să spui dacă zice adevărul? Spuse nepoata, reflectând. Ei bine, îți voi spune: în aproape tot ceea ce zice există o doză de adevăr și una de neadevăr. Dar de ce mă întrebi? Ce ți-a spus?

Tânărul își întoarse din nou privirea spre foc și, apoi, spre figura radioasă a contesei. Inima i se strânse la gândul că era ultima lor seară lângă căldura aceluiași foc și că în orice moment va ajunge trăsură s-o ia de acolo.

— Ea spune susține că contele Olenski a rugat-o să te convingă să te întorci la el.

Madame Olenska nu răspuse. Rămase neclintită, ținându-și țigara cu mâna ușor ridicată. Expresia de pe chip nu i se schimbă, iar Archer își aminti că-i mai observase și înainte aparenta incapacitate de a se lăsa surprinsă.

— Așadar, știai? Izbucni el.

Contesa rămase tăcută atât de mult, încât îi căzu scrumul de la țigară, pe care imediat o scutură pe podea.

— A făcut aluzie la o scrisoare, biata de ea! Aluziile Medorei...

— La cererea soțului tău a venit ea aici pe neașteptate? Madame Olenska părea să se gândească și ea la această posibilitate.

— Din nou: n-am cum să-mi dau seama. Mi-a spus că a avut o „convocare spirituală”, orice o fi asta, din partea doctorului Carver. Mă tem că se va căsători cu doctorul... Biata Medora, mereu se căsătorește cu cineva. Dar poate că oamenii din Cuba s-au săturat pur și simplu de ea! Cred că se afla cu ei în calitate de însoțitoare plătită. Sincer, nu știu de ce a venit.

— Dar nu crezi că are o scrisoare de la soțul tău? Madame Olenska reflectă din nou în tăcere, după care zise:

— La urma urmei, era de așteptat.

Tânărul se ridică și se apropie de foc, rezemându-se de șemineu. O neliniște bruscă pusese stăpânire pe el, dar amuțise la gândul că minutele le erau numărate și că în orice moment avea să audă roțile trăsurii care se întorcea după contesă.

— Știi că mătușa ta crede că te vei întoarce? Madame Olenska își ridică repede capul. O roșcată aprinsă îi coloră chipul, întinzându-se până pe gât și pe umeri. Roșea rar și chinuitor, de parcă ar fi durut-o ca o arsură.

— Despre mine s-au crezut multe lucruri crude, spuse ea.

— Oh, Ellen, iartă-mă; sunt un prost și un dobitoc! Ea zâmbi ușor.

— Ești îngrozitor de nervos, ai și tu necazurile tale. Știu că tu crezi că soții Welland sunt iraționali în privința nunții și desigur că sunt de acord cu tine. În Europa lumea nu înțelege ce e cu logodnele noastre lungi din America. Presupun că nu sunt la fel de liniștiți ea noi.

Pronunță acel „noi” cu o ușoară intensitate care-i dădu o nuanță ironică.

Archer simți ironia, dar nu îndrăzni să i-o întoarcă. Ea urma urmei, poate că ea deviasse intenționat conversația de la problemele ei și, după durerea pe care i-o provocaseră ultimele lui cuvinte, se hotărî că singurul lucru pe care-l putea face era să-i urmeze exemplul, însă îl îngrozea senzația că timpul se scurgea prea repede; nu putea îndura gândul că o barieră de cuvinte ar cădea din nou între ei.

— Da, spuse el tăios. M-am dus în sud s-o rog pe May să se mărite cu mine după Paști. Nu există nici un motiv să nu ne căsătorim atunci.

— May te adoră... Și tot n-ai reușit s-o convingi? O credeam prea inteligentă ca să fie sclava unor asemenea superstiții absurde.

— Este prea inteligentă, nu e sclava lor. Madame Olenska îl privi.

— Bine, atunci... Nu înțeleg. Archer se înroși și continuă grăbit.

— Am avut o discuție sinceră, aproape prima de acest fel. Nerăbdarea mea i se pare un semn rău.

— Oh, Doamne, un semn rău?

— Crede că asta înseamnă că nu sunt sigur că o voi iubi în continuare. Pe scurt, crede că vreau să mă însor cu ea cât mai repede ca să scap de cineva la care... la care țin mai mult.

Madame Olenska analiză cu curiozitate aceste cuvinte.

— Dar dacă crede asta, de ce nu se grăbește și ea?

— Fiindcă ea nu-i așa, e mult mai nobilă. Insistă cu atât mai mult asupra logodnei prelungite, ca să-mi dea timp...

— Timp s-o lași pentru cealaltă femeie?

— Dacă asta vreau.

Madame Olenska se aplecă spre foc și-l țintui cu privirea fixă. Archer auzi trapul cailor de la trăsura contesei apropiindu-se pe strada liniștită.

— Un gest foarte nobil, zise ea, cu vocea frângându-i-se ușor.

— Da, dar e ridicol.

— Ridicol? Fiindcă tu nu ții la nici o altă femeie?

— Fiindcă n-am de gând să mă însor cu altcineva.

— Ah!

Urmă o altă tăcere lungă, într-un final, ea îl privi și întrebă:

— Cealaltă femeie... Te iubește?

— Nu există altă femeie; vreau să spun că... Persoana la care se gândea May este... N-a fost niciodată...

— Atunci, explică-mi, de ce te grăbești atât de mult?

— Ți-a sosit trăsura, spuse Archer.

Contesa se ridică și se uită în jur cu o privire absentă. Apoi luă cu un gest mecanic evantaiul și mânușile care se aflau pe canapea, lângă ea.

— Da, presupun că ar trebui să pic.

— Te duci la doamna Struthers?

— Da, zise ea zâmbind, după care adăugă: mă duc acolo unde sunt invitată, căci altminteri aș fi prea singură. De ce nu vii cu mine?

Archer își spuse că trebuia s-o țină lângă el cu orice preț, trebuia s-o facă să-i dedice tot restul serii. Ignorându-i întrebarea, rămase rezemat de șemineu, cu ochii ațintiți asupra mâinii în care ea își ținea mânușile și evantaiul, de parcă ar fi vrut să verifice dacă avea puterea s-o facă să le scape.

— May a ghicit adevărul, zise el. Există o altă femeie, dar nu cea la care se gândeste ea.

Ellen Olenska nu răspunse și nici nu se clinti din loc. După o clipă, Archer se așeză lângă ea și, luând-o de mână, i-o deschise încet, astfel încât mânușile și evantaiul să cadă pe canapea, între ei. Ea tresări și, eliberându-și mâna, se îndreptă spre celălalt capăt al șemineului.

— Ah, nu încerca să mă seduci! Au făcut-o prea mulți, zise ea, încruntându-se.

Archer, schimbându-se la față, se ridică și el: era cel mai amar reproș pe care ar fi putut să i-l facă.

— N-am încercat niciodată să te seduc, zise el. Și nici n-o voi face vreodată. Dar tu ești femeia cu care m-aș fi căsătorit dacă ar fi fost posibil pentru oricare dintre noi.

— Posibil pentru oricare dintre noi? Contesa îl privi cu o uimire nedisimuiată.

— Și spui asta tocmai tu, cel care a făcut lucrul ăsta imposibil?

El o privi lung, orbecăind într-o beznă prin care o singură săgeată de lumină îi deschidea o cale orbitoare.

— Eu am făcut căsătoria imposibilă?

— Tu, tu, tu! Strigă ea, cu buza inferioară tremurând ca cea a unui copil care mai are puțin și izbucnește în plâns. Nu tu ai fost cel care m-a convins să renunț la divorț, să renunț fiindcă mi-ai arătat ce gest egoist și răutăcios era, spunându-mi că trebuie să ne sacrificăm ca să păstrăm demnitatea căsătoriei... Și să scutim familia de o asemenea publicitate, de scandal? Și fiindcă familia mea urma să fie și familia ta de dragul lui May și al tău am făcut ce mi-ai spus, ce mi-ai demonstrat că trebuia să fac. Ah! Adăugă izbucnind brusc în râs, eu n-am ascuns nimănui că am făcut-o pentru tine!

Se trânti din nou pe canapea, ghemuindu-se printre pliurile festive ale rochiei, ca o femeie deghizată căreia i-a căzut masca. Iar tânărul rămase lângă șemineu și continuă s-o privească fără să se miște din loc.

— O, Doamne, mormăi el. Când am crezut...

— Ai crezut?

— Ah, nu mă întreba ce am crezuți încă uitându-se la ea, zări aceeași văpaie care-i urca de pe gât până pe față. Contesa se ridică în capul oaselor, privindu-l cu o demnitate severă.

— Ba te întreb. Prea bine, atunci: erau anumite lucruri în scrisoarea aceea pe care mi-ai cerut s-o citesc...

— Scrisoarea soțului meu?

— Da.

— N-aveam de ce să mă tem din scrisoarea aceea: de absolut nimic! Numi era teamă decât de proasta reputație și de scandalul pe care l-aș fi adus asupra familiei... Asupra ta și a lui May.

— O, Doamne, mormăi el din nou, îngropându-și fața în mâini.

Tăcerea care urmă căzu peste amândoi cu greutatea lucrurilor finale și irevocabile. Lui Archer i se păru că-l strivea ca propria piatră de mormânt; nu zărea nimic în tot viitorul său care să-i ridice acea povară de pe inimă. Nu se clinti din loc și nici nu-și ridică chipul din mâini. Ochii săi ascunși erau ațintiți în continuare în bezna absolută.

— Cel puțin eu te iubeam, îngăimă el.

Din cealaltă parte a șemineului, de pe colțul de canapea unde presupunea el că se afla încă ghemuită contesa, se auzi un plâns ușor și înăbușit, ca de copil. Dintr-un salt era deja lângă ea.

— Ellen! Ce nebunie! De ce plângi? Nu s-a făcut nimic care să nu se poată desface. Eu sunt încă liber, așa cum vei fi și tu.

O ținea în brațe, chipul ei ca o floare umedă în dreptul buzelor lui, iar toate spaimile lor inutile se risipeau ca fantele în zori. Singurul lucru care îl uluia acum era că-și petrecuse cinci minute certându-se cu ea din celălalt capăt al camerei, când lucrurile ar fi fost mult mai simple doar cu o atingere.

Ea îi întoarse toate săruturile, dar după un moment, tânărul o simți încordată în brațele lui și, dintr-odată, ea îl împinse și se ridică.

— Ah, bietul meu Newland, presupun că trebuia să se întâmple. Dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile, spuse pnvmdu-l dinspre șemineu.

— Mie îmi schimbă toată viața.

— Nu, nu, nu trebuie, nu se poate. Ești logodit cu May Welland, iar eu sunt măritată.

Se ridică și el, înflăcărat și hotărât.

~ Postii! E prea târziu pentru așa ceva. N-avem dreptal să-j mințim pe alții sau pe noi înșine. Hai să nu vorbim despre căsnicia ta; dar mă vezi însurându-mă cu May după clȘci CCVâ/

Ea păstră tăcerea, sprijindu-și coatele subțiri de șemineu cu profilul oglindit în geamul din spatele ei. Una dintre buclele din coc îi scăpase și-i atârna pe gât. Părea buimacă și aproape bătrână.

— Nu te văd punându-i această întrebare lui Mav zise ea i într-un sfârșit. Și tu?

El ridică din umeri nepăsător.

— E prea târziu să fac altceva.

— Spui asta fiindcă e cel mai ușor lucru de zis în acest moment, nu fiindcă e adevărat. De fapt, e prea târziu să facem altceva decât ceea ce ne-am hotărât deja să facem

— Ah, nu te înțeleg!

^Ea se sili să suradă compătimitoare, însă zâmbetul îi j strânse chipul în loc să i-l destindă.

— Nu înțelegi fiindcă încă nu ai ghicit cum ai schimbat l lucrurile pentru mine. Da, de la început, cu mult înainte să știi tot ce-ai făcut.

— Tot ce-am făcut?

— Da. La început eram perfect conștientă că oamenii de aici se fereau de mine, că mă credeau o persoană cumplită Se pare că chiar au refuzat să se întâlnească cu mine la cină' Am aflat asta ulterior. Și am mai aflat și că te-ai dus cu mama a la familia van der Luyden și ai insistat să-ți anunți logodna la balul soților Beaufort, pentru ca eu să pot avea două familii care să mă susțină în loc de una singură...

La auzul acestor cuvinte, el izbucni în râs.

— Numai închipuie-ți, zise ea, cât de proastă și de neatentă eram! N-am știut nimic din toate astea până nu s-a scăpat bunica într-o zi. Pentru mine, New York-ul însemna pace și libertate: mă întorceam acasă. Și eram atât de fericită să mă aflu din nou printre ai mei încât toți cei pe care-i cunoșteam mi se păreau buni și drăguți, ba chiar bucuroși să mă vadă. Însă, de la început, am simțit că nimeni nu era la fel de amabil ca tine, nimeni nu mi-a dat vreun temei pe care să-l înțeleg ca să fac ceea ce, la prima vedere, părea greu și inutil. Oamenii foarte buni nu m-au convins; mi s-a părut că n-au cunoscut niciodată ispita. Dar tu știai, tu înțelegeai, tu simțisei lumea exterioară trăgându-te cu mâinile-i aurii și totuși, urai lucrurile pe care le cerea în schimb. Urai acea fericire cumpărată cu necredință, cruzime și indiferență. Era ceva ce nu mai cunoscusem înainte, ceva mai bun decât orice am cunoscut.

Vorbise într-o șoaptă liniștită, fără lacrimi sau semne vizibile de agitație. Și fiecare cuvânt pronunțat i se prelingea în suflet lui Archer ca plumbul încins. Tânărul era așezat cu capul în mâini, holbându-se la covorașul din fața

șemineului și la vârful pantofului de satin care se ivea de sub rochia ei. Dintr-odată, îngenunchie și-i sărută pantoful.

Ea se aplecă peste el, punându-i mâinile pe umeri, și-l țintui cu o privire atât de profundă, încât tânărul încremeni în fața ei.

— Ah, să nu desfacem ce-ai făcut tu! Strigă contesa. Nu-mi mai pot schimba modul de a gândi acum. Nu te pot iubi decât renunțând la tine.

El își întinse brațele după ea, dar contesa se dădu înapoi și rămaseră amândoi față în față, despărțiți de distanța creată de cuvintele ei. Apoi, mânia lui se revărsă brusc.

— Și Beaufort? El urmează să mă înlocuiască?

În timp ce cuvintele-i țâșneau de pe buze, tânărul se aștepta la un acces de mânie, de care avea nevoie ca să-și alimenteze propria-i furie, însă madame Olenska nu făcu altceva decât să pălească puțin, cu brațele atârându-i pe lângă trup, cu capul ușor plecat, cum stătea uneori când cumpănea o întrebare.

— Te așteaptă acum la doamna Struthers; de ce nu te duci la el? Rânji disprețuitor Archer.

Contesa se întoarse să sune clopoțelul.

— Nu voi mai ieși în seara asta. Spune trăsorii să se ducă după Signora Marchesa, spuse ea când apăru camerista.

După ce ușa se închise din nou, Archer continuă să o privească cu ochii plini de amărăciune.

— De ce sacrificiul acesta? Dacă tot îmi spui că ești singură, n-am nici un drept să te înstrăinez de prietenii tăi.

Madame Olenska zâmbi ușor pe sub genele-i umede.

— Acum nu voi mai fi singură. Eram singură, îmi era teamă. Dar întunericul și senzația de gol au dispărut; când îmi revin în fire sunt ca un copil care se duce noaptea în camera unde e mereu lumină.

Tonul și privirea ei o învăluiau într-o ușoară inaccesibilitate, iar Archer mormăi din nou:

— Nu te înțeleg!

— Și totuși o înțelegi pe May!

Replica îl făcu să se înroșească, dar îi susținu privirea.

— May e pregătită să renunțe la mine.

— Imposibil! La trei zile după ce-ai implorat-o în genunchi să se mărite mai repede cu tine?

— A refuzat; asta îmi dă dreptul...

— Ah, tu m-ai învățat ce cuvânt urât e acesta, zise ea.

El se întoarse cu o senzație de sfârșeală absolută. Se simțea de parcă s-ar fi străduit ore în șir să urce dintr-o prăpastie adâncă, iar acum, când tocmai ajunsese sus, își dăduse drumul și se prăbușea din nou, cu capul în jos, spre beznă. Dacă ar fi avut-o iarăși în brațele lui, ar fi putut să-i demonteze argumentele. Dar ea îl ținea încă la distanță prin ceva de neînțeles din privirea

și atitudinea ei, precum și prin admirația pe care i-o stârnea cu sinceritatea ei. Într-un sfârșit, începu s-o roage din nou.

— Dacă facem asta acum va fi mai rău pe urmă... Mai rău pentru toată lumea...

În acel moment, clopoțelul umplu casa cu un clinchet lung. Nu auziseră nici o trăsură oprindu-se în fața casei și rămaseră înlemniți, privindu-se cu surprindere. ' Afară, se auzeau pașii Nastasiei traversând holul, deschizând ușa casei și, după o vreme, camerista se întoarse cu o telegramă pe care i-o înmâna contesei Olenska.

— Doamna a fost foarte mulțumită de flori, zise Nastasia, netezindu-și șorțul. A crezut că le primise de la signor marito și a plâns puțin și-a zis că e o nebulie.

Stăpâna sa zâmbi și luă plicul galben, îl deschise și se apropie de lampă; apoi, când ușa se închise din nou, îi înmâna telegrama lui Archer.

Era datată din St. Augustine și adresată contesei Olenska. Spunea: „Telegrama bunicii avut succes. Mama și tata acceptă căsătorie după Paști. Telegrafiez lui Newland. N-am cuvinte să exprim fericirea și te iubesc mult. A ta cu recunoștință May”.

După jumătate de oră, când Archer descuie ușa propriei case, găsi un plic asemănător pe masa din hol, în vârful unui teanc de bilete și scrisori. Mesajul dinăuntru era tot de la May Welland și spunea următoarele: „Părinți acceptă căsătorie marți după Paști la douăsprezece Grace Church opt domnișoare de onoare rog vorbește cu preot atât de fericită dragoste May”.

Archer mototoli hârtia galbenă de parcă gestul ar fi putut șterge vestea pe care o conținea biletul. Apoi scoase un mic carnet de buzunar și dădu paginile cu degetele tremurânde, însă nu găsi ceea ce căuta și, îndesându-și telegrama în buzunar, începu să urce scările.

Se zărea o lumină pe sub ușa salonașului care îi servea drept budoar și vestiar lui Janey, iar fratele ei bătu nerăbdător. Ușa se deschise și sora lui își făcu apariția înfășurată în veșnica-i cămașă de noapte din flanelă purpurie, cu părul pe bigudiuri. Avea chipul palid și neliniștit.

— Newland! Sper că telegrama aceea nu aduce vești proaste. Am așteptat dinadins, în cazul în care... (nici un articol de corespondență nu-i scăpa lui Janey).

El îi ignoră întrebarea.

— Uite ce e, când cade Pastele anul acesta?

Ea se indignă în fața unei asemenea ignorante necreștinești.

— Pastele? Newland! Ah, firește, în prima săptămână din aprilie. De ce?

— Prima săptămână?

El își întoarse atenția asupra paginilor din jurnalul său, calculând rapid în șoaptă.

— Primă săptămână ziceai?

Își dădu capul pe spate într-un hohot lung de râs.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a întâmplat?

— Nu s-a întâmplat nimic, doar că mă însor într-o lună. Janey îi sări la gât și-l strânse la pieptul acoperit de cămașa de flanelă purpurie.

— Ah, Newland, ce minunat! Cât mă bucur! Dar, dragul meu, de ce nu te oprești din râs? Taci, te rog, că o trezești pe mama.

PARTEA AII-A.

XIX.

Ziua era răcoroasă, cu un vânt jucăuș de primăvară care spulbera țărâna. Toate doamnele în vârstă din ambele familii își scosese rălăburile de samur și herminele îngălbenite de timp, iar mirosul de camfor din rândurile din față acoperea aproape complet suava mireasmă primăvărată a crinilor care încadrau altarul.

Newland Archer, la un semn al paracliserului, ieși din sacristie și se opri, împreună cu cavalerul său de onoare, pe dalele prezbiteriului din Grace Church.

Semnalul dădea de știre că se vedea apropiindu-se cupeul care-i aducea pe mireasă și pe tatăl ei. Însă cu siguranță urma un lung interval de acomodări și consultări la intrare, unde domnișoarele de onoare dădeau deja târcoale ca un buchet de flori de Paști, în timpul acestei inevitabile perioade, se presupunea că mirele, drept dovadă a nerăbdării sale, se arăta singur în fața asistenței. Archer îndeplinise această formalitate, la fel de resemnat ca toți cei care făceau ca nunțile din secolul al XIX-lea să arate ca un ritual ce părea să aparțină zorilor istoriei. Totul era la fel de ușor, sau la fel de dureros, în funcție de părerea fiecăruia, pe calea pe care se angajase să o urmeze și se supusese instrucțiunilor agitate ale cavalerului său de onoare cu aceeași evlavie ca toți ceilalți miri dinaintea lui, în zilele când fuseseră călăuziți prin același labirint.

Până la acel punct era destul de sigur că-și îndeplinise toate obligațiile. Cele opt buchete de liliac alb și de lăcrămioare ale domnișoarelor de onoare fuseseră trimise la timp, la fel ca și butonii de aur și safir ai celor opt paji de onoare și acul de cravată cu ochi de pisică al cavalerului de onoare. Archer își petrecuse jumătate din noapte încercând să varieze textul de mulțumiri pentru ultimul șir de cadouri primite de la amici și foste iubite. Onorariile pentru episcop și pentru paroh erau puse cu grijă în buzunarul cavalerului de onoare, bagajul său se afla deja în casa doamnei Manșon Mingott, ' unde avea să se țină micul-dejun după nuntă, și tot acolo erau și hainele sale de călătorie, în care urma să se schimbe. Rezervaseră un compartiment privat în trenul care avea să ducă tânărul cuplu spre o destinație necunoscută tănuirea locului în care tinerii își petreceau noaptea nunții era unul dintre cele mai sacre tabuuri ale acestui ritual preistoric.

— Ai verigheta, da? Îi șopti tânărul van der Luyden Newland, care era lipsit de experiență în ceea ce privea îndatoririle unui cavaler de onoare și se simțea coplesit de povara responsabilității sale.

Archer făcu gestul pe care mulți miri au fost văzuți făcându-l: cu mâna fără mănușă, își pipăi buzunarul de la jiletca gri închis și se asigură că inclusul de aur (gravat pe dinăuntru: Newland și May, aprilie... 18...) era la locul lui.

Apoi își relua poziția anterioară, ținând în mâna stângă jobenul și mănușile gri-perlă cu cusături negre, privind lung spre ușa bisericii.

Sus, marșul lui Händel urca pompos prin bolta din imitație de piatră, purtând prin notele sale elanul șters al nenumăratelor nunți la care, cu o indiferență voioasă, stătuse pe aceeași treaptă a prezbiteriului, uitându-se la alte mirese plutind prin naos către alți miri.

„Ce mult seamănă cu o noapte de premieră la operă!” își zise el, recunoscând aceleași chipuri în aceleași loje (pardon, strane) și întrebându-se dacă, atunci când va suna ultima trâmbiță, doamna Selfrädge Merry va fi de față cu aceleași impunătoare pene de struț prinse la bonetă, iar doamna Beaufort, cu aceiași cercei cu diamante și cu același surâs, și dacă li se pregăteau deja, pe lumea cealaltă, scaune adecvate în avanscenă.

După asta, încă mai avea timp să treacă în revistă, unul câte unul, chipurile familiare din primele rânduri; cele ale femeilor pline de curiozitate și emoție, cele ale bărbaților îmbufnați din cauza obligației de a fi nevoiți să-și pună cele mai bune redingote înainte de prânz și să se bată pe mâncare la micul-dejun de nuntă.

„Păcat că ospățul e la bătrâna Catherine”, își imagina mirele că-l auzea spunând pe Reggie Chivers. „Dar am înțeles că Lovell Mingott a insistat ca masa să fie pregătită de propriul său maestru bucătar, așa că ar trebui să fie bună, dacă reușești să ajungi la ea”. Și-l închipuia și pe Sillerton Jackson adăugând cu autoritate: „Dragul meu, n-ai auzit? Se va servi la măsuțe, după noua modă englezească”.

Ochii lui Archer zăboviră o clipă în strana din stânga, unde mama lui, care intrase în biserică la brațul domnului Henry van der Luyden, stătea plângând încet sub vâlul ei de dantelă Chantilly, cu mâinile ascunse în manșonul de hermină al bunicii sale.

„Biata Janey”, își zise el, uitându-se la sora sa. „Chiar dacă și-ar întoarce capul în toate părțile, tot n-ar putea să-i vadă decât pe cei din primele rânduri, care sunt, în mare parte, reprezentanți caraghioși ai clanurilor Newland și Dagonet”.

Pe partea dinăuntru a panglicii albe care separa locurile rezervate familiilor mirilor îl văzu pe Beaufort, înalt și roșu la față, uitându-se la femei cu privirea-i arogantă. Alături o zări pe soția lui, îmbrăcată toată în șinșilă argintie și cu violete, iar la capătul îndepărtat al panglicii, părul lins și bine periat al lui Lawrence Lefferts părea să vegheze peste zeitatea invizibilă a „etichetei” care prezida ceremonia.

Archer se întrebă câte cusururi aveau să descopere ochii ageri ai lui Lefferts în ritualul divinității lui; apoi își aduse aminte brusc că și el acordase importanță acestor chestiuni odinioară. Lucrurile cu care își umplea zilele înainte i se păreau acum o parodie infantilă a vieții, ca niște discuții de erudiți medievali despre termeni metafizici pe care nimeni nu-i înțelesese vreodată. O dispută furtunoasă despre necesitatea de a „expune” cadourile de nuntă îi întunecase ultimele ore dinainte de nuntă. Lui Archer i se părea de neconceput

ca niște oameni în toată firea să se agite într-un asemenea hal din cauza unor bagatele și ca problema să fie rezolvată (în sens negativ) de doamna Welland, cu lacrimi indignate: „Aș prefera mai degrabă să le dau drumul reporterilor prin casa mea”. Totuși, existase o perioadă când Archer avea o părere definită și aproape agresivă față de aceste probleme, când tot ce ținea de manierele și de obiceiurile micului său trib i se părea încărcat de o însemnătate cu caracter universal.

„Și presupun că, între timp, pe undeva trăiesc și oamenii adevărați, cărora li se întâmplă lucruri adevărate”, își zise în sinea lui.

— Iată-i că vin! Spuse gâfâind cavalerul de onoare. Dar mirele știa mai bine.

Atenta deschidere a ușii bisericii nu însemna decât că domnul Brown, șeful rânđașilor (îmbrăcat în negru pentru rolul său temporar de paracliser), făcea o cercetare preliminară a scenei înainte să-și alinieze trupele. Ușa se închise la loc încetșor, apoi, după un alt interval, se deschise cu un gest maiestuos, iar murmurul străbătu toată biserica:

— Familia!

Prima era doamna Welland, care venea la brațului fiului său celui mare. Chipul ei lat și trandafiriu era adecvat de solemn, iar rochia sa de satin de culoarea prunii cu albastru deschis pe laturi și penele albastre de struț prinse la o bonețică din satin fură întâmpinate cu aprobare generală, însă, înainte să se așeze, cu un foșnet impunător, în strana din fața doamnei Archer, spectatorii își lungeau deja gâtul să vadă cine venea în urma ei. Cu o zi înainte circulară niște zvonuri nestăpânite cum că doamna Manșon Mingott, în ciuda invalidității sale, se hotărâse să asiste la ceremonie. Iar ideea se potrivea atât de bine cu caracterul ei vesel, încât prin cluburi se puneau pariuri serioase dacă bătrâna va fi în stare să străbată naosul și să se strecoare pe un loc. Se știa că ea insistase să-și trimită propriul tâmplar ca să verifice dacă se putea da jos panoul lateral al stranei din față și ca să măsoare distanța dintre scaun și panoul din față; însă rezultatul fusese dezamăgitor și, în acea zi de așteptare, familia o văzuse punând la cale un plan ca să fie dusă pe roți prin naos cu enormul său scaun Bath, pe care avea să rămână așezată ca pe un tron la capătul prezbiteriului.

Ideea acestei monstruoase înfățișări a persoanei sale era atât de dureroasă pentru rudele ei, încât l-ar fi acoperit cu aur pe ingeniosul care ar fi descoperit brusc că scaunul era prea lat ca să încapă printre tijele de fier care susțineau marchiza ce se întindea de la ușa bisericii până la bordură. Ideea de a da jos marchiza și de a o lăsa pe mireasă la vederea mulțimii de modiste și de reporteri de ziar care se învârteau pe afară, încercând să se apropie, depășea până și curajul bătrânei Catherine, deși, pentru o clipă, luase în considerare această posibilitate.

— Vai, dar ar putea să-i facă o fotografie copilei mele și să o publice în ziare! Exclamase doamna Welland când i se sugerase ultimul plan al mamei ei, iar tot clanul dăduse înapoi, înfiorat, la auzul acestei indecențe de neconceput.

Bătrâna trebuise să renunțe, însă numai în schimbul promisiunii că micul-dejun de nuntă avea să se desfășoare sub acoperișul ei, deși (după cum spusese ruda din Washington Square), din moment ce casa Welland era mult mai aproape, părea dificil să negociezi un preț special pentru un cupeu Brown care să te ducă până la dracu-n praznic.

Deși frații Jackson oferiseră ample reiatări despre toate aceste operațiuni, o minoritate nesigură încă se mai agăța de ideea că bătrâna Catherine avea să-și facă apariția în biserică și atmosfera se răcise brusc la aflarea veștii că avea să fie înlocuită de nora ei. Doamna Lovell Mingott avea chipul aprins și privirea sticloasă pe care le-o produce doamnelor cu vârsta și obiceiurile ei efortul de a încăpea într-o rochie nouă. Însă, după ce se domoli dezamăgirea stârnită de absența soacrei sale, asistența căzu de acord că dantela ei de Chantilly peste satin lila, cu o bonetă cu violete de Parma, alcătuiă cel mai fericit contrast cu nuanțele de albastru și prună ale ținutei doamnei Welland. Foarte diferită fu impresia provocată de doamna sfrijită și mărunță care urma la brațul domnului Mingott, într-o dezordine sălbatică de panglici, franjuri și eșarfe plutitoare; iar la această ultimă apariție, inima lui Archer se strânse și încetă să mai bată.

Conta pe faptul că marchiza Manșon se afla încă în Washington, unde plecase în urmă cu patru săptămâni împreună cu nepoata sa, madame Olenska. Toți credeau că acea plecare bruscă se datora dorinței contesei de a-și salva mătușa de elocvența dăunătoare a doctorului Agathon Carver, care aproape că reușise s-o recruteze pentru comunitatea sa din Valea Dragostei. Iar în acele împrejurări, nimeni nu se așteptase ca cele două doamne să se întoarcă pentru nuntă. Preț de o clipă, Archer rămase cu ochii ațintiți asupra silue: tei fantastice a Medorei, străduindu-se să vadă dacă venea cineva în urma ei; însă micuța procesiune se încheiase, căci toți membrii mai puțin însemnați ai familiei luaseră loc deja, iar cei opt paji de onoare înalți, adunându-se ca niște păsări sau insecte care se pregătesc de o operațiune migratorie, se strecurau deja prin ușile laterale în vestibul.

— Newland, a ajuns! Șopti cavalerul de onoare.

Archer se ridică, tresărind.

S-ar fi zis că trecuse mult timp de când inima încetase să-i bată, căci procesiunea în alb și roz ajunsese deja la jumătatea naosului, iar episcopul, parohul și cei doi asistenți cu straie albe se învârteau în jurul altarului încadrat de flori și primele acorduri din simfonia lui Spohr își risipeau notele înflorite în fața miresei.

Archer deschise ochii (oare chiar îi avusese închiși, așa cum își imaginase?) și-și simți inima începând să-și reia ritmul obișnuit. Muzica, parfumul crinilor de pe altar, norul de tul și flori de portocal care plutea din ce în ce mai aproape, chipul doamnei Archer schimonosit dintr-odată de suspine de fericire, murmurul binecuvântător al glasului parohului, înaintarea disciplinată a celor opt domnișoare de onoare și a celor opt paji îmbrăcați în negru: toate aceste imagini, sunete și senzații, atât de familiare în sine, atât de

profund stranii și lipsite de sens în noua lui relație cu ele, se amestecau confuz în mintea lui.

— O, Doamne, sigur arn inelul? Se întrebă și repetă gestul convulsiv de mire.

Apoi, într-o clipă, May era lângă el, emanând o asemenea strălucire, încât stârni o ușoară căldură prin amorțeala ce-i cuprinsese trupul lui Archer, care se îndreptă și o privi zâmbind.

— Iubiți credincioși, ne-am adunat aici... Începu parohul.

May avea deja inelul pe mână, episcopul le dăduse binecuvântarea, iar domnișoarele de onoare erau dispuse să-și reia locul în procesiune, în vreme ce orga dădea primele semne că ar izbucni în marșul lui Mendelssohn, fără de care nici un cuplu proaspăt-căsătorit n-ar fi ieșit în New York.

— Brațul... Oferă-i brațul! Șuieră nervos tânărul Newland, iar Archer își dădu seama din nou că fusese dus în derivă, departe, spre un loc necunoscut. Se întrebă ce anume îl trimisese acolo. Pesemne faptul că zărise, printre spectatorii anonimi din transept, o bucla neagră sub o pălărie care, după o clipă, se dovedi a-i aparține unei doamne necunoscute cu nasul lung, atât de ridicol diferită de persoana a cărei imagine i-o evocase, încât tânărul se întrebă dacă nu începea să aibă halucinații.

Iar acum el și soția sa mergeau la pas ușor prin naos, purtați de notele grațioase ale lui Mendelssohn, ziua de primăvară îi saluta prin uși larg deschise în timp ce se îndreptau spre roibii doamnei Welland, care aveau frunțile împodobite cu embleme albe și se ridicau falnici pe picioarele din spate la celălalt capăt al tunelului de preiață.

Valetul, care avea o emblemă albă și mai mare pe rever, o acoperi pe May cu o mantie albă, iar Archer sări în cupeu, lângă ea. Tânăra se întoarse spre el cu un surâs triumfal, iar mâinile i se încleștară sub vâl.

— Draga mea! Spuse Archer și de îndată înaintea lui se căscă aceeași prăpastie neagră și simți că se prăbușea înăuntru, din ce în ce mai adânc, în timp ce vocea lui continua să vorbească, pe un ton cald și voios: da, firește că am crezut că am pierdut inelul. Nici o nuntă nu e completă dacă bietul mire nu trece prin așa ceva. Dar și tu m-ai făcut să aștept ceva! Am avut timp să mă gândesc la toate ororile care s-ar fi putut întâmpla.

Ea îl surprinse întorcându-se către el, în plin Fifth Avenue, și azvârlindu-și brațele în jurul gâtului lui.

— Dar de-acum nu se mai poate întâmpla nimic, atâta vreme cât suntem împreună, nu-i așa, Newland?

Fiecare detaliu al zilei fusese pregătit cu atâta grijă încât, după festinul matrimonial, tânărul cuplu avea destul timp să se schimbe în hainele de drum, să coboare pe treptele ample ale casei Mingott, printre chicotelile domnișoarelor de onoare și suspinele părinților, să urce în cupeu sub tradiționala ploaie de orez și papuci de satin; și tot mai rămase o jumătate de ceas ca să ajungă la gară, să-și cumpere ultimele săptămânale la un chioșc așa cum fac toți călătorii obișnuiți cu drumurile și să se așeze în compartimentul rezervat, în care

camerista lui May îi pusese deja mantia de călătorie de un cenușiu deschis și valiza nou-nouță de la Londra.

Bătrânele mătuși Du Lac de la Rhinebeck își pusese casa la dispoziția proaspătului cuplu căsătorit, cu o tragere de inimă însuflețită de perspectiva de a petrece o săptămână la New York, împreună cu doamna Archer. Iar Archer, bucuros că scăpa de obișnuitul „apartament matrimonial” dintr-un hotel din Philadelphia sau Baltimore, acceptase la fel de prompt.

May era încântată de ideea de a merge la țară și se amuza copilărește de eforturile zadarnice ale celor opt domnișoare de onoare de a descoperi unde se afla misteriosul lor refugiu. Se considera că e „foarte englezesc” să ți se împrumute o casă la țară, iar acest lucru dădu o ultimă notă de distincție evenimentului, pe care toată lumea îl considera cea mai strălucită nuntă a anului, însă nimeni nu trebuia să știe unde se afla casa, în afară de părinții mirilor, care, atunci când erau întrebați, strângeau din buze și spuneau pe un ton misterios: „Nu ne-au spus nimic”, ceea ce era adevărat, din moment ce nici nu mai trebuia să li se spună.

De îndată ce se instalară în compartiment și trenul se urni, lăsând în urmă interminabilele suburbii de lemn și intrând în peisajul palid de primăvară, conversația se dovedi mai ușoară decât se așteptase Archer. Prin înfățișare și temperament, May era aceeași fată simplă dinainte, doritoare să comenteze cu el incidentele de la nuntă și să le discute la fel de obiectiv ca o domnișoară de onoare vorbind cu un paj. La început, Archer crezuse că această detașare ascundea o neliniște lăuntrică, însă ochii ei limpezi reflectau doar cea mai liniștită ignoranță. Tânăra era singură pentru prima oară cu soțul ei, dar acesta era doar tovarășul încântător de dinainte. Nimeni nu-i plăcea atât de mult, în nimeni nu avea o încredere atât de deplină, iar „pozna” care încununa toată acea delicioasă aventură a logodnei și căsătoriei era să fie singură cu el într-o călătorie, ca o persoană adultă ca o „femeie măritată”, de fapt.

Era minunat, după cum aflase Archer în grădina misiunii spaniole din St. Augustine că puteau coexista sentimente atât de profunde cu o asemenea lipsă de imaginație. Dar își amintea că și arunci îl surprinsese prin revenirea bruscă la inexpresivitatea de fetișcană de îndată ce își eliberase conștiința de povara care o apăsa. Iar el își dădu seama că, probabil, May avea să treacă prin viață confruntându-se cum putea ea mai bine cu fiecare experiență întâlnită-pe parcurs, însă fără să anticipeze nici măcar o privire fugară.

Poate că respectiva înclinație spre ignoranță era cea care îi dădea acea limpezime din ochi și îi așternea pe chip acea expresie care reprezenta mai degrabă o tipologie decât o persoană, de parcă ar fi fost aleasă să pozeze pentru Virtutea Civică, sau pentru o zeiță greacă. Sângele care curgea atât de aproape de pielea ei luminoasă ar fi putut fi un lichid de conservare și nu un element distructiv. Totuși, aerul ei de tinerețe indestructibilă nu o făcea să pară nici dură și nici monotonă, ci doar primitivă și pură. În toiul acestei meditații, Archer se trezi privind-o brusc cu ochii uimiți ai unui străin și se cufundă în

amintirile de la micul-dejun de nuntă, cu apariția imensă și triumfală a bunicii Mingott.

May se delecta cu acest subiect.

— Dar m-a surprins, nu știu dacă și pe tine, că mătușa Medora a venit până la urmă. Ellen a scris că niciuna dintre ele nu se simțea destul de bine să călătorească. Aș fi preferat ca ea să fi fost cea care și-a revenit! Ai văzut superba dantelă veche pe care mi-a trimis-o?

— Da, eu... Nu. Da, era superb, spuse, privind-o fără s-o vadă și întrebându-se dacă de fiecare dată când auzea acele două silabe, toată lumea lui construită cu atâta grijă s-ar fi năruit ca un castel din cărți de joc. Nu ești obosită? Va fi plăcut să bem un ceai când ajungem sunt sigur că mătușile au pregătit totul de minune, spuse el grăbit, luându-i mâna într-ale lui.

Și mintea lui May zbură pe dată la magnificul serviciu de ceai și cafea din argint de Baltimore pe care-l primiseră de la soții Beaufort și care se potrivea perfect cu tăvile și farfuriile de la unchiul Lovell Mingott. ' în amurgul de primăvară, trenul se opri în stația Rhinebeck, iar cei doi merseră pe peron până la trăsura care-i aștepta.

— Ah, ce frumos din partea soților van der Luyden să ne trimită vizitiul tocmai de la Skuytercliff, exclamă Archer, în timp ce se apropia de ei un bărbat calm în livrea, care luă bagajele din mâinile cameristei.

— Îmi pare foarte rău, domnule, spuse emisarul, dar s-a produs un mic accident la domnișoarele du Lac: o scurgere la castelul de apă. S-a întâmplat ieri, iar domnul van der Luyden, care a auzit despre asta azi de dimineață, a trimis o servitoare cu trenul la prima oră ca să pregătească imediat casapatroomului. Cred că vi se va părea foarte confortabilă, domnule. Iar domnișoarele du Lac și-au trimis bucătarul, ca să fie la fel ca și când v-ați fi aflat la Rhinebeck., Archer îl fixa cu o privire atât de absentă, încât bărbatul repetă pe un ton și mai încărcat de regret:

— Va fi întocmai la fel, domnule, vă asigur.

Iar May exclamă cu nerăbdare, rupând tăcerea jenantă:

— La fel ca Rhinebeck? Casapatroomului? Dar va fi de o mie de ori mai bine, nu-i așa, Newland? Ce frumos și amabil din partea domnului van der Luyden să se gândească la această soluție.

În timp ce mergeau cu trăsura, cu camerista așezată lângă vizitiu și cu valizele miresei strălucind pe bancheta din fața lor, May continuă pe un ton agitat:

— Doar închipuie-ți, n-ai fost niciodată acolo nu-i așa? Soții van der Luyden arată casa la foarte puțini oameni Dar au deschis-o pentru Ellen, din câte se pare, iar ea mi-a povestit că e un locșor încântător: mi-a zis că e singura casă din toată America în care crede că s-ar simți complet fericită

— Ei bine, așa cum vom fi și noi, nu-i așa? Exclamă soțul ei cu voioșie.

Iar tânăra îi răspunse cu surâsul ei copilăros: -Ah, acesta e doar începutul viitorului nostru, minunal tului viitor pe care-l vom avea mereu împreună!

XX

— Bineînțeles că trebuie să luăm cina cu doamna Carfry, draga mea, spuse Archer.

Cu o încruntare neliniștită, soția sa îl privi peste monumentalul serviciu Britannia de pe masa de mic-dejun din casa de oaspeți.

În acel deșert ploios care era Londra toamna, soții Archer nu cunoșteau decât două persoane, pe care le evitaseră cu grijă, urmând vechea tradiției newyorkeză care susținea că e „sub demnitatea” cuiva să-și impună prezența în fața cunoștințelor din țări străine.

În vizitele lor în Europa, doamna Archer și Janey nu se abătuseră deloc de la acest principiu și întâmpinaseră avansurile prietenești ale tovarășilor de drum cu o asemenea reținere impenetrabilă, încât aproape că atinseseră recordul de a nu schimba nici măcar un cuvânt cu vreun „străin”, în afară de angajații hotelurilor și ai gărilor. Pe compatrioți cei pe care îi cunoșteau dinainte, sau care aveau recomandări adecvate îi tratau cu un dispreț și mai pronunțat, astfel încât, dacă nu dădeau peste vreun Chivers, Dagonet sau Mingott, lunile petrecute în străinătate se scurgeau într-un neîntrerupt tete-ă-tete.

Însă uneori și precauțiile supreme sunt zadarnice, iar într-o noapte, în Botzen, una dintre cele două doamne englezoaice din camera de la celălalt capăt al culoarului (ale căror nume, veșminte și situație socială Janey le cunoștea la perfecție) bătuse la ușă și întrebase dacă doamna Archer nu avea o sticlă de alifie. Sora intrusei, doamna Carfry, suferise o criză bruscă de bronșită. Iar doamna Archer, care nu călătorea niciodată fără o farmacie completă, îi putu furniza leacul dorit.

Doamna Carfry era foarte bolnavă, iar cum ea și sora ei, domnișoara Harle, călătoreau singure, le rămaseră profund recunoscătoare doamnelor Archer, care le oferiseră metode de alinare ingenioase și a căror cameristă eficientă o îngrijise pe invalidă până ce se întremase.

Când plecaseră din Botzen, doamnele Archer nu-și imaginau că aveau să le revadă pe doamna Carfry și pe domnișoara Harle. Pentru mentalitatea doamnei Archer, nimic n-ar fi fost mai „nedemn” decât să se impună atenției unui „străin” căruia se întâmplase să-i facă un serviciu accidental, însă doamna Carfry și sora ei, neștiind nimic despre acest punct de vedere care li s-ar fi părut absolut ininteligibil, se simțeau legate de o recunoștință eternă față de „încântătoarele americane” care se arătaseră atât de amabile la Botzen. Cu o fidelitate înduioșătoare, profitau de fiecare prilej de a se întâlni cu doamna Archer și cu Janey în cursul călătoriilor lor pe continent și făceau dovada unei perspicacități supranaturale de a afla când aveau să treacă acestea prin Londra, la venire sau la întoarcerea în Statele Unite. Prietenia deveni indisolubilă, iar doamna Archer și Janey, ori de câte ori soseau la Hotelul Brown, le găseau acolo pe cele două prietene afectuoase, care, asemenea lor, cultivau ferigi în ghivece imense, făceau macrameuri, citeau memoriile

baronesei Bunsen și aveau opinii formate despre ocupanții principalelor amvoane londoneze.

După cum spunea doamna Archer, „Londra era altfel” după ce le cunoșteai pe doamna Carfry și pe domnișoara Harle. Iar când se logodise Newland, legătura dintre familii era atât de strânsă încât se consideră că era „absolut corect” să trimită o invitație la nuntă celor două doamne englezoaice, care, la rândul lor, trimiseră un buchet frumos de flori alpine presate, într-o cutie de sticlă. Iar pe chei, când Newland și soția sa porniseră spre Anglia, ultimele cuvinte ale doamnei Archer fuseseră:

— Trebuie s-o duci pe May s-o cunoască pe doamna Carfry. Newland și soția lui n-aveau nici cea mai vagă intenție să respecte acest ordin, însă doamna Carfry, cu obișnuita-i agerime, îi localizase și le trimisese o invitație la cină. Tocmai din cauza acestei invitații se încrunta May Archer în timp ce-și servea ceaiul cu brișe.

— Pentru tine nu e nici o problemă, Newland, doar le cunoști, însă eu mă voi simți foarte timidă între atâția necunoscuți. Și cu ce să mă îmbrac?

Newland se lăsă pe spate în scaun și-i zâmbi. May arăta mai frumoasă și mai asemănătoare cu Diana ca niciodată. Aerul umed din Anglia părea să-i fi intensificat roșcata din obraji și să-i fi atenuat ușoara duritate a trăsăturilor sale candido. Sau poate că era pur și simplu strălucirea lăuntrică a fericirii, care scânteia ca o lumină sub gheață.

— Cu ce să te îmbraci, draga mea? Credeam că săptămâna trecută a sosit de la Paris un cufăr plin de lucruri.

— Da, firește. Voiam să spun că nu știu cu ce anume să mă îmbrac, zise ea, ușor bosumfiată. N-am ieșit niciodată la cină în Londra și nu vreau să mă fac de râs.

El încercă să-i înțeleagă dilema.

— Dar oare englezoaicele nu se îmbracă seara la fel ca toate femeile?

— Newland! Cum poți să pui asemenea întrebări absurde? Ele se duc la teatru cu rochii vechi de bal și fără pălărie!

— Mă rog, poate că poartă rochii noi de bal acasă; însă, în orice caz, nu cred că doamna Carfry și domnișoara Harle sunt așa. Vor apărea cu bonete ca mama... Și cu șaluri, niște șaluri foarte fine.

— Da, dar cum vor fi îmbrăcate celelalte femei?

— Nu la fel de bine ca ține, draga mea, îi replică el, întrebându-se ce anume îi stârnise soției sale acel interes morbid ca al lui Janey față de haine.

May își dădu scaunul în spate și oftă.

— Drăguț din partea ta, Newland, dar nu-mi e de mare folos.

Lui Archer îi veni o idee.

— De ce nu te îmbraci în rochia de mireasă? N-ai cum să dai greș cu așa ceva, nu crezi?

— Ah, dragul meu! Măcar de-aș avea-o aici! Dar am trimis-o la Paris s-o modific pentru iama viitoare și Worth n-a expediat-o încă înapoi.

— Păcat, făcu Archer, ridicându-se. Uite, se risipește ceața. Dacă dăm o fugă la National Gallery, am putea reuși să aruncăm o privire la tablouri.

Cuplul Newland Archer se întorcea acasă, după un voiaj de nuntă de trei luni, pe care May, în scrisorile trimise prietenelor ei, îl rezumase vag drept „fericit”.

Nu se mai duseseră la lacurile italiene. Gândindu-se mai bine, Archer nu reușise să și-o imagineze pe soția sa în acel decor. May. Era mai înclinată (după o lună cu modiștii din Paris) spre drumețiile pe munte în luna iulie și spre înot în j august. Acest plan fu dus la îndeplinire punctual, cei doi petrecându-și luna iulie la Interlaken și Grindelwald și retrăgându-se în august într-un locșor numit Etretat, pe țar) mul Normandiei, pe care cineva li-l recomandase drept pitoresc și liniștit. De vreo două ori, pe când se aflau în munți, Archer făcuse semn spre sud și spusese:

— Acolo e Italia.

Iar May, cu picioarele cufundate în stratul de gențiane, zâmbise voioasă și răspunsese: Ar fi minunat să mergem acolo la iarnă, dacă tu n-ar trebui să rămâi la New York.

Însă, în realitate, călătoriile o interesau mai puțin decât se așteptase el. Le considera pur și simplu (după ce-și comandase rochiile) un bun prilej de plimbări, de călărit, de înot și de a încerca noul sport fascinant al tenisului pe iarbă. Iar când se întoarseră, în cele din urmă, la Londra (unde urma să mai petreacă două săptămâni în care el își comanda hainele), May nu-și mai ascunse nerăbdarea cu care aștepta să se imbarce pe drumul de întoarcere.

La Londra n-o interesau decât teatrele și magazinele, iar teatrele i se păreau mai puțin captivante decât varieteurile din Paris, unde, sub castanii înfloriți de pe Champs Elysees, trăise pentru prima oară experiența de a observa de pe terasa restaurantului un public alcătuit din cocote, în timp ce soțul ei îi traducea din cântece cât credea el de cuviință pentru urechile ei de proaspăt căsătorită.

Archer revenise la toate vechile sale idei moștenite despre căsătorie. Era mai ușor să se conformeze tradiției și să se poarte cu May la fel cum se purtau și prietenii săi cu soțiile lor, în loc să încerce să pună în practică teoriile pe care le elaborase pe când era celibatar și se bucura de o libertate deplină. N-avea nici un rost să încerce să emancipeze o soție care n-avea nici cea mai vagă idee că nu era liberă. Și descoperise de mult timp că singura utilitate pe care i-o atribuia May libertății era cea de a o jertfi pe altarul adorației conjugale. Demnitatea ei innăscută avea s-o împiedice mereu să ofere acest prinos într-o manieră abjectă și poate că ar fi venit și ziua (așa cum se întâmplase o dată) când avea să-și găsească puterea de a retrage totul dacă i se părea că o făcea pentru binele lui. Însă cu o noțiune despre căsătorie atât de simplă și de nepăsătoare ca a ei, o asemenea criză nu putea fi provocată decât de ceva absolut cumplit din comportamentul soțului său, iar delicatețea sentimentelor ei pentru acesta făcea ca această posibilitate să i se pară de neînchipuit. Orice

s-ar fi întâmplat, Archer știa că ea avea să fie totdeauna fidelă, curajoasă și lipsită de ranchiună. Iar asta îl obliga să practice aceleași virtuți.

Toate acestea tindeau să-l readucă la vechile sale obiceiuri mentale. Dacă simplitatea ei ar fi fost simplitatea meschinăriei, s-ar fi supărat și apoi s-ar fi răzvrătit, însă, din moment ce liniile ei de caracter, oricât de puține, erau modelate cu aceeași finețe ca și chipul ei, May a devenit divinitatea tutelară a tuturor tradițiilor vechi și a motivelor de venerație ale soțului ei.

Aceste calități nu erau mai deloc cele menite să anime călătoriile prin străinătate, deși o transformau într-o însoțitoare facilă și agreabilă, însă Archer își dădu seama imediat că acele calități și-ar fi găsit locul într-un decor potrivit. Nu-i era teamă că se va trezi asupra de ele, căci viața lui artistică și intelectuală avea să continue, la fel ca întotdeauna, în afara cercului casnic, în interiorul căruia nu exista nimic mărunț și înăbușitor, iar când se întorcea la soția sa nu avea să se simtă ca și cum ar fi intrat într-o cameră înăbușitoare după o plimbare în aer liber. Și când vor avea copii, se vor umple și ungherele goale din viețile amândurora.

Toate aceste lucruri îi treceau prin minte în timpul drumului lung și lent din Mayfair spre South Kensington, unde locuiau doamna Carfiy și sora ei. Archer ar fi preferat și el să scape de ospitalitatea prietenelor mamei sale. Conform tradiției familiei, călătorise întotdeauna ca turist și spectator, simulând o insensibilitate arogantă față de prezența semenilor săi. O singură dată, imediat după ce absolvise Harvard, petrecuse câteva săptămâni vesele la Florența, în compania unui grup de americani europenizați excentrici, dansând toată noaptea prin palate, cu doamne cu titluri nobiliare, și petrecându-și jumătate de zi la jocuri de noroc, cu craii și filfizonii de la clubul aflat la modă. Însă, deși îl distraseră peste măsură, toate acestea i se păruseră la fel de ireale ca un carnaval. Aceste femei bizare și cosmopolite, cufundate în aventuri amoroase complicate, pe care s-ar fi zis că se simțeau obligate să le dezvăluie tuturor celor pe care-i cunoșteau, și acei minunați ofițeri tineri și domni în vârstă remarcabili cu inteligențe artificiale care reprezentau obiectul sau destinatarul respectivelor confidențe, erau prea diferiți de oamenii printre care crescuse Archer și prea asemănători cu plantele scumpe și rău mirositoare din serele exotice ca să-i rețină prea mult imaginația. Nici nu se punea problema să-și prezinte soția într-o asemenea societate, însă, în călătoriile sale, nici o altă societate nu se arătase interesată de compania lui. La scurtă vreme după sosirea la Londra, Archer dăduse peste ducele de St. Austrey, care, după ce-l recunoscuse pe loc și-l salutase cordial, îi zisese:

— Fă-mi o vizită când poți.

Însă nici un american decent n-ar fi considerat că aceea era o invitație căreia trebuia să-i dea curs, așa că nu s-au mai revăzut după aceea. Reușiseră s-o evite chiar și pe mătușa englezoaică a lui May, soția bancherului, care încă mai locuia în Yorkshire. De fapt, își amânaseră dinadins pe toamnă sosirea la Londra ca nu cumva prezența lor în timpul sezonului londonez să pară indiscretă sau snoabă în ochii acestor rude necunoscute.

— Probabil că nu e mai nimeni la doamna Carfry; Londra e un deșert în această perioadă și cred că ești prea elegantă, îi spuse Archer lui May, care stătea lângă el în cabrioleta splendidă și perfectă, cu mantia azurie tivită cu puf de lebedă, încât părea o răutate s-o expună murdăriei din Londra.

— Nu vreau să creadă că ne îmbrăcăm' ca niște sălbatici, replică ea, cu un dispreț care ar fi jignit-o și pe Pocahontas.

Iar el rămase uimit iarăși de respectul aproape religios al americancelor, până și al celor mai puțin mondene, față de avantajele sociale ale hainelor.

„E armura lor, protecția lor față de necunoscut, e modul lor de a-l sfida”, își zise în sinea lui. Și înțelese pentru prima oară zelul cu care May, altminteri incapabilă să-și lege o panglică în păr ca să-i facă pe plac, îndeplinise ritualul solemn al selectării și comandării unei garderobe ample.

Avusese dreptate când zisese că doamna Carfry va avea puțini invitați. Pe lângă gazdă și sora sa, în salonul lung și friguros se mai aflau doar o altă doamnă cu șal, un vicar amabil care se dovedi a fi soțul ei, un băiat tăcut, pe care doamna Carfry îl prezentă drept nepotul ei, și un domn brunet, scund și cu ochii vioi, prezentat cu nume francez drept preceptorul băiatului.

În mijlocul acestui grup ale cărui chipuri șterse abia se zăreau la lumina slabă, May Archer plutea ca o lebedă în amurg: mai mare, mai blondă, foșnindu-și mai tare rochia decât o văzuse făcând Archer vreodată. Iar el înțelese că obrajii îmbujorați și foșnetele erau semnele unei timidități extreme și puerile.

„Despre ce Dumnezeu se așteaptă să vorbesc eu?” îl implora ea cu ochi neajutorați, chiar în momentul în care uluitoarea ei apariție provoca aceeași reacție neliniștită în sufletele celorlalți. Însă frumusețea, chiar și nesigură pe sine, trezește încredere în inimile bărbaților, iar vicarul și preceptorul cu nume francez își exprimară repede dorința s-o facă pe May să se simtă comodă.

Totuși, în ciuda marilor ei eforturi, cina se dovedi a fi un episod chinuit. Archer observă că maniera soției sale de a se etala cu ușurință printre străini avea să devină mai intransigent locală în aluziile ei, astfel încât, cu toate că frumusețea ei stârnea admirație, replicile ei descurajau conversația. Vicarul se dădu bătut destul de repede, însă preceptorul, care vorbea o engleză fluentă și desăvârșită, continuă să-i vorbească elegant și curtenitor până când doamnele, spre evidenta ușurare a întregii asistențe, se retraseră în salon. După un pahar de porto, vicarul fu nevoit să plece grăbit la o întâlnire, iar nepotul cel sfios, care părea să fie bolnav, fu trimis la culcare, însă Archer și preceptorul continuară să-și bea vinul, iar dintr-odată Archer se trezi vorbind așa cum n-o mai făcuse de la ultima conversație cordială cu Ned Winsett. Se dovedi că nepotul doamnei Carfry se aflase în pragul unei tuberculoze și trebuise să plece din Harrow tocmai în Elveția, unde-și petrecuse doi ani respirând aerul suav de la lacul Lemman. Fiind un tânăr studios, îi fusese dat în grijă domnului Riviere, care îl adusese înapoi în Anglia, urmând să rămână alături de el până în primăvara următoare, când băiatul își începea cursurile la Oxford. Iar domnul Riviere adăugă cu simplitate că apoi va trebui să-și caute altă slujbă.

Lui Archer i se păru greu de crezut că i-ar fi luat mult să-și găsească de lucru, având atât de multe interese și talente. Era un bărbat pe la vreo treizeci de ani, cu o față uscățivă și urâtă (May l-ar fi descris cu siguranță drept „vulgar”) căreia agilitatea gândirii îi dădea o expresivitate intensă, însă însuflețirea lui nu avea nimic frivol sau superficial.

Tatăl său, care murise tânăr, avusese o mică slujbă în diplomatie și intenționase ca fiul său să urmeze aceeași carieră, însă pasiunea nestăvilită pentru litere îl condusese pe tânăr spre jurnalism și apoi spre profesia de scriitor (lipsit de succes, din câte se părea) și, în cele din urmă, după alte încercări și vicisitudini de care își scuti interlocutorul ajunsese să lucreze ca preceptor pentru tinerii englezi din Elveția. Totuși, înainte de asta trăise o bună vreme la Paris, unde frecventase mansarda fraților Goncourt, unde Maupassant îl sfătuisese să nu se apuce de scris (până și acest detaliu i se păru o incredibilă onoare lui Archer!) și discutase adesea cu Merimee în casa mamei sale. Era limpede că fusese dintotdeauna sărac și împovărat de griji (trebuind să-și întrețină mama și o soră necăsătorită) și că renunțase la ambițiile sale literare. De fapt, situația lui, sub aspect material, nu părea mai strălucită decât cea a lui Ned Winsett, dar el trăise într-o lume în care după cum zisese, nici o persoană care iubește ideile nu suferă de foame mentală. Și cum tocmai din cauza acestei pasiuni pentru idei se înfometa amarnic bietul Winsett, Archer îl privi cu un fel de invidie indirectă pe tânărul pasionat și nevoiaș care se descurcase de minune în sărăcia lui.

— Vedeți dumneavoastră, monsieur, că merită orice nu-i așa, să-ți menții libertatea intelectuală, să nu-ți subjugi propria putere de apreciere, propria independență critică Tocmai de aceea am abandonat jurnalismul și m-am apucat de o muncă mult mai monotună, cea de preceptor și secretar personal. E o muncă destul de ingrată, firește, dar mă ajută să-mi păstrez libertatea morală, ceea ce în franceză numim *quant-à-soi*. Și când ascuți conversații interesante, poți lua parte fără să periclitizezi alte opinii decât cele proprii' Sau poți să ascuți și să răspunzi mental. Ah, conversațiile intere ' sante nu există nimic mai bun, nu-i așa? Aerul ideilor e l singurul aer care merită respirat. Așa că n-am regretat niciol dată că am renunțat la diplomatie sau la jurnalism, două forme diferite ale aceleiași renunțări la sine.

Tânărul îl țintui pe Archer cu ochii săi expresivi în timp ce-și mai aprinse o țigară.

— Voyez-vous, monsieur, ca să poți privi viața în față menta să hăiești într-o mansardă, nu-i așa? Însă, la urma urmei trebuie să câștigi îndeajuns ca să plătești chiria pentru mansardă; și trebuie să mărturisesc că ideea de a îmbătrâni ca preceptor privat sau ca orice altceva „privat” e aproape la fel de înspăimântătoare ca o slujbă de secretar de ambasadă la București. Uneori cred că ar trebui să îndrăznesc să fac un pas definitiv, un pas uriaș. De pildă, credeți că aş avea vreo posibilitate în America, la New York?

Note: 'Rezervă, răceală, distanță (fr.)

Archer îl privi surprins. New York-ul, pentru un tânăr care îi frecventase pe frații Goncourt și pe Flaubert și care credea că viața ideilor era singura ce merită trăită! Continuă să se uite perplex la domnul Riviere, întrebându-se cum să-i spună că tocmai superioritatea și calitățile sale aveau să reprezinte cel mai mare obstacol în calea succesului.

— New York, New York, dar de ce trebuie să fie neapărat la New York? Îngăimă el, absolut incapabil să-și imagineze ce slujbă profitabilă i-ar fi putut oferi orașul său natal unui tânăr pentru care conversația de calitate părea să fie singura necesitate.

O îmbujorare bruscă îi coloră pielea pământie domnului Riviere.

— Credeam... Credeam că e metropola dumneavoastră... Viața intelectuală nu e mai activă acolo? Replică el, iar apoi, de parcă s-ar fi temut să-i dea interlocutorului său impresia că-i ceruse o favoare, adăugă în pripă: era mai degrabă o sugestie aleatorie, mai mult pentru mine. De fapt, nu văd nici o perspectivă imediată...

Și, ridicându-se de pe scaun, adăugă, fără a da semne de jenă:

— Probabil că doamna Carfry va considera că ar trebui să vă conduc sus, în salon.

Pe drumul spre hotel, Archer medita profund asupra acestui episod. Ora petrecută cu domnul Riviere îi umpluse plămâni de aer proaspăt, iar primul său impuls fusese să-l invite la cină a doua zi; dar începea deja să înțeleagă de ce bărbații însurați nu cedau imediat primelor impulsuri.

— Acel tânăr preceptor este un bărbat interesant; după masă am avut o discuție extrem de interesantă despre cărți și alte lucruri, zise el într-o doară în cabrioletă.

May se trezi dintr-o tăcere visătoare de-ale ei, căror Archer le atribuisese atâtea înțelesuri înainte să și le lămurească după jumătate de an de căsnicie.

— Micuțul francez? Nu ti s-a părut și ție îngrozitor de vulgar? Întrebă ea cu răceală.

Iar Archer ghici că May simțea o dezamăgire secretă fiindcă fusese invitată la Londra să cunoască un cleric și un preceptor francez. Dezamăgirea nu era provocată de sentimentul definit în mod normal ca snobism, ci de vechiul principiu newyorkez despre ce i se cuvenea unui membru al societății sale când își risca demnitatea în țări străine. Dacă părinții lui May primiseră familia Carfry pe Fifth Avenue englezii ar fi putut să le ofere și ei ceva mai substanțial decât un popă și un profesor.

Însă Archer aveanervii întinși la maxim și era pus pe hartă Vulgar... Vulgar în ce? O întrebă, iar ea îi răspunse cu o promptitudine neobișnuită:

— Aș zice că oriunde în afară de sala de clasă. Oamenii ca el arată mereu ciudat în societate, însă-adăugă ea, împăciuitoare presupun că nu mi-am dat seama că e inteligent.

Lui Archer îi displăcea modul în care soția sa folosea cuvântul „inteligent”, la fel de mult cum îi displăcea și vulgar, msa începea să se teamă de propria-i tendință de a insista asupra lucrurilor care nu-i plăceau la ea. În

fond May avusese dintotdeauna același punct de vedere al oamenilor printre care crescuse și pe care el însuși îl considerase mereu drept ceva necesar, dar lipsit de importanță. Pana în urmă cu câteva luni, nu cunoscuse vreo femeie decentă” care să privească altfel viața. Iar dacă un bărbat se'că-

— Ah, atunci nu-l voi mai invita la cină! Conchise el râzând, iar May repetă, uluită:

— O, Doamne... Să-l inviți pe preceptorul familiei Carfry?

— Mă rog, nu în aceeași zi cu familia Carfry, dacă așa ai ' prefera. Dar chiar am chef să mai stau de vorbă cu el își caută o slujbă la New York.

Mirarea ei creștea în aceeași măsură cu indiferența: Archer aproape că-și spusese că ea îl bănuia că se molipisese de ciudățenia străinilor.

— O slujbă la New York? Ce fel de slujbă? Lumea nu are preceptori francezi; ce are el de gând să facă?

— În primul rând, să se bucure de conversații de calitate, din câte mi se pare, replică soțul ei pe un ton răutăcios, iar ea izbucni într-un râs înțelegător.

— Ah, Newland, ce nostim! Ai auzit de ceva mai franțuzesc?

În fond, Archer se bucura că rezolvase problema grație refuzului lui May de a-i lua în serios dorința de a-l invita pe domnul Riviere. La o altă discuție după cină i-ar fi fost destul de greu să ocolească problema mutării la New York. Și, cu cât se gândea mai mult, Archer reușea din ce în ce mai puțin să și-l imagineze pe domnul Riviere în orice tablou imaginabil al New York-ului pe care-l cunoștea el.

Presimți, cu un fior lăuntric, că pe viitor multe probleme aveau să se rezolve negativ pentru el. Însă, în timp ce plătea birjarul și intra în casă pe urma trenei lungi a soției sale, se refugie în banalitatea mângâietoare a ideii că primele șase luni de mariaj sunt cele mai dificile. „Presupun că după această perioadă vom fi terminat de cizelat asperitățile unghiurilor noastre diferite”, își zise el. Însă partea cea mai proastă era că presiunea lui May începea să se simtă mai greu tocmai în acele unghiuri a căror asperitate voia el s-o păstreze cel mai mult.

XXI.

Micuța pajiște se întindea strălucitoare și netedă până la marea imensă și scânteietoare.

Gazonul era mărginit de un șir de geranii stacojii și straturi de coleus', iar urnele din fier forjat vopsite într-o nuanță ciocolatie, așezate la intervale potrivite de-a lungul cărării șerpuite care ducea spre mare, își ridicau ghirlandele de petunii și de iederă pe deasupra prundișului atent greblat.

La jumătatea distanței dintre marginea falezei și casa pătrată din lemn (văruiată și ea într-o nuanță ciocolatie dar cu acoperișul de tablă al verandei vopsit în dungi galbene și caienn, ca un cort), fuseseră așezate două ținte uriașe pentru turn fața unui tufiș. În cealaltă parte a pajiștii, vizavi de ținte se instalase un cort adevărat, împrejmuț cu băncuțe și scaune de grădină. Mai multe doamne îmbrăcate în rochii de vară și câțiva domni cu jiletci cenușii și jobenuri stăteau în picioare sau pe bănci, iar din când în când, câte o fată

zveltă îmbrăcata în muselină apretată ieșea din cort cu arcul în mână și trăgea câte o săgeată spre una dintre ținte, în vreme ce spectatorii își întrerupeau conversația ca să vadă rezultatul.

Stând în picioare pe veranda casei, Newland Archer privea această scenă cu curiozitate. De fiecare parte a treptelor vopsite în culori lucioase se afla un ghiveci uriaș din porțelan albastru, așezat pe un pedestal de porțelan galben strălucitor. Toate ghivecele conțineau câte o plantă verde și țepoasă, iar sub verandă se întindea un șir de hortensii albastre, mărginite de straturi de mușcate roșii, în spatele lui, ferestrele cu zăbrele ale saloanelor prin care trecuse Archer lăsau să se întrevadă, printre draperiile de dantelă care se unduiau, parchetul lucios presărat cu taburete învelite în creton, fotolii pitice și mese de catifea acoperite cu bibelouri din argint.

Clubul de tragere cu arcul al lui Newland își ținea întotdeauna reuniunea din august în casa soților Beaufort. Acest sport, care până atunci nu avusese alt rival decât crochetul, începea să fie abandonat în favoarea tenisului pe iarbă, însă acesta era considerat încă prea grosolan și prea lipsit de eleganță pentru evenimentele sociale. Ca prilej pentru ca lumea bună să-și etalaze hainele frumoase și posturile grațioase, arcul și săgeata nu aveau rival.

Archer contemplă cu mirare spectacolul familiar, îl surprindea faptul că viața putea continua pe vechiul său drum, când reacțiile sale față de ea se schimbaseră într-un mod atât de absolut, în Newport înțelesese pentru prima oară dimensiunea acestei schimbări. La New York, în timpul iernii trecute, după ce se stabilise cu May în căsuța verzui-gălbuiie cu bovindouri și vestibul pompeian, se întorsese cu ușurare la vechea rutină a muncii de la birou, iar reluarea acestei activități zilnice îi servise drept verigă de legătură cu fostul Archer. Apoi se văzuse confruntat cu plăcuta emoție a selectării unui bidiviu arătos și cenușiu pentru cupeul lui May (familia Welland le dăruise trăsura) și cu ocupația captivantă și interesul pentru amenajarea noii sale biblioteci, care, în ciuda îndoielilor și obiecțiilor familiei, arăta exact așa cum își visase, cu un tapet imprimat în relief într-o nuanță închisă, cu rafturi Eastlake și cu fotolii și mese de calitate. La Century se întâlnise din nou cu Winsett, iar la Knickerbocker, cu tinerii mondeni din grupul său. Și, între orele dedicate legii și cele rezervate ieșirilor la cină sau seratelor cu prietenii acasă, cu câte o vizită la operă sau la teatru, viața pe care o ducea i se părea încă o treabă destul de reală și de inevitabilă.

Însă Newport reprezenta o escapadă de la datorie, o cufundare într-o atmosferă absolută de vacanță. Archer încercase s-o convingă pe May să-și petreacă vara pe o insulă îndepărtată de pe coasta starului Măine (numită, probabil pe bună dreptate, Muntele Pustiului), unde numai câțiva turiști din Boston și Philadelphia poposeau în cabane „băștinașe” - un loc care era ridicat în slăvi pentru peisajele fermecătoare și pentru posibilitatea de a trăi în aer liber, aproape ca un vânător, printre codri și ape.

Însă familia Welland mergea mereu la Newport, unde deținea una dintre casele pătrate de pe faleză, iar ginerele nu putea invoca nici un motiv serios ca

să nu meargă și el cu May acolo. După cum sublinie doamna Welland pe un ton destul de caustic, la ce bun se chinuise May să probeze haine de vară la Paris, dacă n-avea unde să le poarte. Iar la acest gen de argumente Archer nu găsisse încă răspuns.

May însăși nu putea înțelege opoziția lui ciudată față de un j mod atât de rezonabil și de agreabil de apetrece vara. Îi reaminti i că lui îi plăcuse Newportcânderburlac, și, cumacestlucru i era incontestabil, lui Archer nu-i rămase altceva de zis decât că era sigur că acum, când erau împreună, locul avea să-i placă mai mult ca oricând, însă, în timp ce stătea pe veranda casei j Beaufort, uitându-se la pajiștea plină de oameni, își dădu, seama, înfiorându-se, că n-avea să-i placă deloc.

Nu era vina lui May, biata de ea. Dacă uneori își ieșiseră din ritm în timpul călătoriilor lor, armonia se reinstalase o dată cu întoarcerea în cadrul cu care era obișnuită soția sa Archer anticipase mereu că ea nu-l va dezamăgi și avusese dreptate. Se căsătorise (ca majoritatea tinerilor) fiindcă găsisse o fată absolut fermecătoare în momentul în care își încheia, cu un dezgust prematur, o serie de aventuri sentimentale fără rost. Iar ea reprezentase calmul, stabilitatea, tovarășia și senzația constantă a unei datorii inevitabile.

Nu putea spune că făcuse o alegere greșită, căci ea îi împlinise toate așteptările. Era, fără îndoială, o mare satisfacți să fii soțul uneia dintre cele mai frumoase și mai populare tinere căsătorite din New York, mai ales când ea era totodată o soție atât de rezonabilă și cu un caracter atât de plăcut. Archer nu rămăsese niciodată nepăsător la asemenea avantaje. Iar în privința nebuniei trecătoare care pusese stăpânire pe el în ajunul nunții, tânărul se instruisese să o considere drept ultimul său experiment lepădat. Ideea că la un moment dat, în deplinătatea facultăților mintale, visase că s-ar fi putut însura cu contesa Olenska îi devenise aproape de neconceput, iar ea îi rămânea în memorie drept cel mai jalnic și mai sfâșietor exemplar dintr-un șir lung de fantome ale trecutului.

Însă toate aceste eliminări și noțiuni abstracte îi transformaseră mintea într-un spațiu destul de gol, ca o cameră de rezonanță, iar Archer presupuse că acesta era unul dintre motivele pentru care acele persoane active și însuflețite de pe pajiștea lui Beaufort îl indignau, ca și cum ar fi fost niște copii jucându-se într-un cimitir.

Auzi un foșnet de fuste în spate, iar marchiza Manșon ieși agitată pe ușa de sticlă a salonului. Ca de obicei, era îmbrăcată de prost gust și împodobită excesiv, cu o pălărie de pai fleșcăită prinsă de cap cu mai multe rânduri de voal decolorat și cu o umbreluță de soare din catifea neagră, cu mâner din fildeș sculptat, pe care o balansa absurd pe deasupra borurilor mult mai largi ale pălăriei.

— Dragul meu Newland! Nu știam că tu și May ați sosit! Zici că ați ajuns de-abia ieri? Ah, ocupația, ocupația... Îndatoririle profesionale... Înțeleg. Știu că multor soți le-ar fi imposibil să-și însoțească nevestele aici mai mult decât la sfârșit de săptămână, zise ea, inclinând capul într-o parte și aruncându-i o

privire apatică, după care continuă cu o expresie răvășită: însă căsătoria e un mare sacrificiu, după cum îi reaminteam eu adesea lui Ellen a mea...

Inima lui Archer se opri cu aceeași convulsie stranie pe care o mai simțise o dată și care părea să trântescă brusc ușa dintre el și lumea exterioară. Inșă, pesemne că această întrerupere a continuității dură foarte puțin, căci o auzi imediat pe

— Nu, nu stau aici, ci cu familia Blenker, în singurătatea delicioasă din Portsmouth. Beaufort a avut bunătatea să-mi trimită faimoșii lui trăpași azi de dimineață, ca să arunc măcar o privire la petrecerile în aer liber organizate de Regina Dar astă-seară mă întorc la viața rurală. Familia Blenkerce femei adorabile și originale a închiriat o fermă veche și primitivă din Portsmouth, unde se adună oameni importanți.

Marchiza își lăasă garda jos sub borurile protectoare ale pălanei și adăugă, roșind ușor:

— Săptămâna aceasta, doctorul Agathon Carver organizează acolo un ciclu de întâlniri despre Gândirea Interioară Ce contest față de această veselă scenă de plăcere mondenă- dar, pe de altăparte, eu am trăitmereu din asemenea contraste! Pentru mine, singura moarte e monotonia. Lui Ellen îi zic mereu: ferește-tedemonotonie, aceastaemamatuturor păcatelor de moarte. Inșă biata mea copilă trece printr-o fază de exaltare, de repulsie față de lume. Presupun că știi că a remzattoatemvitațiiledeastalaNewport, chiarșipeceaabuni j eu ei Mingott. De-abia am reușit s-o conving să vină cu mine la Blenker, dacă-ți vine să crezi! Duce o viață morbidă nefirească. Ah, măcar dacă m-ar fi ascultat când încă se mai putea... Când ușa era încă deschisă... Dar nu vrei să coborâm și sa urmărim acest joc fascinant? Am auzit că May a dumi; tale ar fi în competiție.

Ieșind din cort, Beaufort înainta spre ei peste pajiște; înalt greoi, curedmgotalondonezăprea strâmtași cu una dintreproprnle orhidee prinsă la rever. Archer, care nu-l mai văzuse de vreo două-trei luni, rămase uluit de cât de mult se schimbase La lumina fierbinte a verii, chipul lui rumen părea sumbru și buhaitși, dacăn-arfiavut același umblet semetși aceiași umeri pătați, arfiarătat ca un bătrân îndopat și exagerat îmbrăcat.

Circulau tot soiul de zvonuri despre Beaufort. În primăvară plecase într-o lungă croazieră spre Indiile de Vest, în noul său iaht cu aburi, și se spunea că, în diferitele porturi unde ancorase, fusese văzut în compania unei doamne care semăna cu domnișoara Fanny Ring. Se spunea că iahtul, construit în Clyde și prevăzut cu băi pavate cu dale și cu alte luxuri inedite, îl costase jumătate de milion1; iar colierul de perle pe care i-l oferise soției sale la întoarcere era așa de magnific, cum numai cadourile ispășitoare pot să fie. Avera lui Beaufort era destul de mare ca să facă față cheltuielilor. Totuși, zvonurile neliniștitoare persistau, nu doar pe Fifth Avenue, ci și pe Wall Street. Unii spuneau că făcuse niște specule nefericite cu căile ferate, iar alții susțineau că era înșelat de una dintre cele mai nesătule reprezentante ale profesiei lui Fanny. Confruntat cu toate zvonurile care-l acuzau de insolvabilitate, Beaufort replicase printr-o nouă

extravaganță: construisese un nou șir de sere de orhidee, cumpăraseră un alt rând de cai de curse, pe lângă achiziția unui nou Meissonnier sau Cabanei pentru pinacoteca sa.

Se apropie de marchiză și de Newland cu obișnuitul său zâmbet sarcastic.

— Bună, Medora! Ți-ai făcut treaba cu trăpașii? Patruzeci de mile, eh?... Nu e rău deloc, din moment ce trebuia să ai grijă de nervii tăi.

Dădu mâna cu Archer și apoi, întorcându-se cu spatele la ei, se așeză de partea cealaltă a doamnei Manșon și-i șopti câteva cuvinte pe care însoțitorul marchizei nu le înțelese.

Marchiza răspunse cu una dintre bizarele sale expresii de jargon și cu un „Que voulez-vous?” care-i accentua și mai mult încruntarea lui Beaufort. Dar acesta reuși să schițeze un zâmbet de felicitare când se întoarse spre Archer să spună:

— Se pare că May va câștiga premiul întâi.

Note:

1 Comparând puterea de cumpărare din 1874 cu cea din prezent, Beaufort ar fi cheltuit corespondentul actual a opt milioane și jumătate de dolari.

— Ah, atunci rămâne în familie, murmură Medora, și în acel moment ajunseră la cort, iar doamna Beaufort îi primi într-un nor infantil de muselină mov și văluri plutitoare.

May Welland tocmai ieșea din cort. În rochia ei albă, cu o panglică verzuie la brâu și cu o coroniță de iederă pe pălărie, avea aceeași atitudine rezervată de zeiță a vânătorii pe care o manifestase și atunci când intrase în sala de bal din casa lui Beaufort, în noaptea logodnei sale. Între timp, s-ar fi zis că nici un gând nu-i trecuse prin minte și nici un sentiment prin inimă; și, deși soțul său o știa capabilă de amândouă, se miră încă o dată de modul în care experiența se îndepărta de ea fără să o atingă.

Avea în mână arcul și săgeata și, așezându-se la semnul făcut cu cretă pe gazon, ridică arcul la nivel umărului și ținti. Postura sa era atât de plină de o gratie clasică, încât la apariția ei se auzi un murmur de admirație, iar pe Archer îl încercă din nou acel simț al proprietății care îl amăgea adesea să se creadă fericit pe moment. Rivalele ei doamna Reggie Chivers, fetele Merry și diferitele fetișcane îmbujorate din clanurile Thorley, Dagonet și Mingott rămăseseră în spate, formând un grup fermecător și neliniștit de capete castanii și aurii, aplecate peste tablele de scoruri, iar pălăriile din muselină palidă și coronițele de flori alcătuiau un curcubeu suav. Erau toate tinere și frumoase, scăldate în prospețimea estivală, dar niciuna nu avea dezinvoltura de nimfă a soției sale când, cu mușchii încordați și chipul vesel, își subjugă sufletul unei competiții sportive.

— O, Doamne, îl auzi Archer pe Lawrence Lefferts. Nimeni de aici nu ține arcul ca ea.

Iar Beaufort adăugă:

— Da, dar acela e singurul tip de țintă pe care-l va nimeri în viața asta.

Archer se simți năpădit de o furie irațională. Disprețuitorul omagiu adus de gazdă „drăgălășeniei” lui May era tocmai ce ar fi trebuit să-și dorească un bărbat să audă despre soția sa.

Faptul că un bărbat vulgar o considera lipsită de farmec era pur și simplu o altă dovadă a calității lui May. Însă ce-ar fi fost dacă „drăgălășenia” ridicată la un asemenea rang suprem ar fi fost doar o negație, o perdea care acoperea un spațiu gol? Uitându-se la May, care se întorcea îmbujorată și liniștită după ce nimerise și ultima oară centrul țintei, avu senzația că nu ridicase încă acea perdea.

May primi cuvintele de felicitare de la rivalele sale și de la restul asistenței cu simplitatea care era calitatea sa cea mai de preț. Nimeni nu putea fi gelos pe triumfurile ei, fiindcă reușea să le dea tuturor impresia că ar fi fost la fel de senină și dacă și-ar fi ratat ținta. Însă, când privirea i se întâlnește cu cea a soțului său, chipul i se luminează de plăcerea pe care o citi în ochii lui.

La ieșire îi aștepta careta de răchită trasă de ponei a doamnei Welland, iar cei doi porniră printre celelalte trăsuri care se împrăștia, May ținând frâiele, cu Archer așezat alături.

Soarele după-amiezei zăbovea încă pe pajiștile lucioase și peste tufișuri, iar pe Bellevue Avenue se perinda o coloană dublă de șarete, cabriolete, landouri și trăsuri vis-à-vis în care se aflau doamne și domni eleganți, veniți de la petrecerea în aer liber a soților Beaufort, sau care se întorceau acasă după plimbarea zilnică de după-amiază pe Ocean Drive.

— Mergem s-o vedem pe bunica? Propuse May pe neașteptate. Mi-ar plăcea să-i spun că am câștigat premiul. Avem destul timp înainte de cină.

Archer încuviință, iar ea întoarse poneii pe Narragansett Avenue, traversă Spring Street și o luă spre pârlouga bolovănoasă din față. Ecaterina cea Mare, mereu indiferentă la standarde și strânsă la pungă, își construise, în tinerețe, tocmai în această zonă părăsită, o casă cu multe vârfuri de acoperiș și cu grinzi transversale pe o bucată de teren ieftină, care dădea spre golf. Aici, într-un desiș de stejari piperniciți, terasele ei se întindeau peste apele presărate cu insule. O cărare șerpuită urca, printre cerbi din fier și sfere de sticlă albastră fixate în dâmburile de geranii, către o ușă principală din lemn de nuc, dată cu mai multe straturi de lac, sub un acoperiș vopsit în dungi, în spate începea un hol îngust cu un parchet cu model înstelat cu negru și galben, care dădea înspre patru odăițe pe j trate cu tapete satinat, sub niște tavane pe care un zidar italian le împodobise cu toate divinitățile Olimpului. Una dintre j aceste camere fusese transformată în dormitor pentru doamna Mingott, când povara cărnurilor devenise insuportabilă, iar în camera de alături își petrecea bătrâna zilele, tronând pe un fotoliu uriaș, așezat între ușa deschisă și fereastră, făcându-și vânt tot timpul cu un evantai din frunze de palmier pe care protuberanta enormă a pieptului bătrânei îl ținea la o asemeș nea distanță de restul persoanei ei încât adierea produsă de-abia atingea marginea husei de pe brațele fotoliului.

Din moment ce era principala autoare a devansării căsătoriei lui Archer, bătrâna Catherine îi arătase tânărului cordialitatea cu care un serviciu făcut cuiva îl emoționează pe beneficiar. Era convinsă că nerăbdarea lui se datora unei pasiuni de nestăpânit și, fiind o admiratoare înflăcărată a impulsivității (când asta n-o făcea să cheltuiască bani), îl primea întotdeauna cu o scânteiere jovială de complicitate și cu caj teva aluzii pe care May, din fericire, nu părea să le înțeleagă.

Cercetă și evalua cu mult interes săgeata cu vârf de diamant care-i fusese prinsă la piept lui May la sfârșitul competiției, remarcând că, pe vremea ei, ar fi fost de-ajuns o broșă filigranată și că nu mai încăpea nici o îndoială că Beaufort făcea totul cu generozitate.

— Realmente o bijuterie de familie, draga mea, chicoti bătrâna. Trebuie să i-o lași moștenire fiicei mai mari.

O ciupi pe May de brațul alb și o văzu îmbujorându-se.

— Bine, bine, ce ți-am zis de te-am speriat? N-o să ai fete, doar băieți, asta e? Doamne sfinte, ia uite-o cum roșește din nou! Ce, nici asta n-am voie să zic? Vai de mine, când copiii mei mă roagă să șterg toți zeii și zeițele pictate pe tavan, le răspund de fiecare dată că sunt foarte recunoscătoare să am pe cineva lângă mine care nu se mai miră de nimic!

Archer izbucni în râs, iar May îl imită, roșie până la urechi.

— Bine, continuă bătrâna. Acum, dragii mei, povestiți-mi despre petrecere, că de la prostata de Medora n-o să scot nici un cuvânt.

— Verișoara Medora? Exclamă May. Dar eu credeam că s-a întors la Portsmouth.

— Acum se întoarce, răspunde bătrâna tacticos. Dar a venit aici mai întâi ca s-o ia pe Ellen. Ah, nu știai că Ellen a venit să-și petreacă ziua cu mine? Ce nebunie că n-a venit să stea toată vara aici, dar am renunțat să mă mai cert cu tinerii încă de acum cincizeci de ani. Ellen! Eeeellen! Strigă cu vocea ei bătrână și stridentă, încercând să se aplece în față atât cât să poată zări pajiștea care se întindea dincolo de verandă.

Nu primi nici un răspuns, iar doamna Mingott începu să bată nerăbdătoare cu bastonul în podeaua lucioasă. O servitoare mulțră, cu un turban colorat, intră la această chemare și-i spuse stăpânei că o văzuse pe „domnișoara Ellen” coborând pe poteca ce ducea la țârm. Atunci doamna Mingott se întoarse spre Archer.

— Dă fuga și adu-o încoace, ca un nepot bun ce ești; această doamnă drăgălașă o să-mi descrie petrecerea între timp, zise ea, iar Archer se ridică în picioare ca printr-un vis.

Auzise numele contesei Olenska pronunțat destul de des în anul și jumătate care se scursese de la ultima lor întâlnire și chiar era la curent cu principalele evenimente produse în viața ei între timp. Știa că-și petrecuse vara anterioară la Newport, unde se părea că ieșise mult în societate, dar în toamnă subînchiriase pe neașteptate „casa perfectă” pe care Beaufort se străduise atât de mult să i-o găsească și se hotărâse să se mute la Washington.

Archer auzise (aşa cum se auzea mereu despre doamnele frumoase de la Washington) că acolo, în timpul iernii, contesa strălucise în „splendida societate diplomatică” ce ar fi trebuit să compenseze lipsurile administraţiei. Ascultase aceste reiatări, precum şi diferitele informaţii contradictorii despre înfăţişarea şi conversaţia ei, despre punctele sale de vedere şi despre selectarea prietenilor, şi o făcuse cu detaşarea celuilor ascultă amintiri despre o persoană care a murit de mult. Însă Ellen Olenska revenise la viaţă pentru-el de-abia când Medora îi pronunţase brusc numele la concursul de tras cu arcul. Murmurul nesăbuit al marchizei îi evocase imaginea unui salonaş luminat de flăcările focului şi sunetul roţilor unei trăsurii care se întorcea pe o stradă pustie. Se gândi la o poveste pe care o citise, despre nişte copii de ţărani din Toscana care dădeau foc unui mănunchi de paie într-o grotă de la marginea drumului şi, la lumina flăcărilor, descopereau vechi imagini tăcute pe mormântul lor pictat...

Drumul către ţărm cobora de pe terasamentul pe care era cocoţată casa spre o cărare peste apă mărginită de sălcii plângătoare. Prin vălul care i se aşternuse pe ochi, Archer văzu licăririle din Linie Rock, cu foişorul de un alb spălăcit şi cu căsuţa în care eroica paznică a farului, Ida Lewis, îşi trăia ultimii ani din îndelungata-i viaţă. Mai încolo se ridicau câmpurile netedeşi urâtele hornuri guvernamentale de pe Goat Island, golful întinzându-se către nord cu o strălucire aurie înspre Prudence Island, cu stejarii săi pitici, şi ţărmurile insulei Conanicut, care se pierdeau în negura asfinţitului.

De pe cărarea cu sălcii pornea un dig uşor din lemn în capătul căruia se ridica un pavilion în formă de pagodă; acolo se afla o doamnă, rezemată de balustradă, cu spatele la mal. Văzând-o, Archer se opri, de parcă s-ar fi trezit dintr-un vis. J Acea viziune din trecut era un vis, iar realitatea îl aştepta în casa cocoţată pe terasament, cu trăsura trasă de ponei a doamnei Welland dând ocol în jurul ovalului uşii, cu May şezând sub neruşinaţii olimpicieni, plină de speranţe secrete, cu vila familiei Welland la celălalt capăt al Bellevue Avenue, cu domnul Welland, deja îmbrăcat de cină, preumblându-se prin salon, cu ceasul în mână şi cu o nerăbdare de dispeptic Fiindcă în acea casă întotdeauna se ştia exact ce avea să se întâmple la o anumită oră.

„Ce sunt eu? Un ginere”, îşi zise Archer.

Silueta de la celălalt capăt al digului nu se clintise. Pentru un lung răstimp, tânărul rămase la jumătatea drumului spre mal, uitându-se la golful brăzdat de acel neîncetat du-te-vino al navelor cu pânze, al iahturilor, al bărcilor de pescuit şi al şlepurilor leneşe şi negre ca smoala, trase de remorhere zgomotoase. Doamna din pavilion părea să fie ţintuită de aceeaşi imagine. Dincolo de bastioanele cenuşii ale Fortului Adams, asfinţitul prelungit părea să se spargă în mii de focuri, iar razele atinseră pânzele unei bărci care-şi croia drum prin canalul dintre Lime Rock şi ţărm. În timp ce privea, Archer îşi aminti de scena din Shaughraun în care Montague îşi ducea la buze panglica Adei Dyas fără ca aceasta să-şi dea seama că el se afla în încăpere.

„Nu știe, nu-și dă seama. Oare eu aș ști dacă s-ar furișa ea pe la spatele meu?” cugetă Archer, dar apoi își spuse brusc: „Dacă nu se întoarce către mine înainte ca barca să treacă de Lime Rock, mă duc înapoi în casă”.

Barca plutea pe apele refluxului. Alunecă pe lângă Lime Rock, acoperi contururile căsuței Idei Lewis și trecu de foișorul în care se afla farul. Archer așteptă până când o mare întindere de apă scânteie între ultimul recif al insulei și pupa bărcii, însă silueta din pavilion nu se clinti.

Tânărul se întoarce și o luă în sus pe deal.

— Îmi pare rău că n-ai găsit-o pe Ellen, mi-ar fi plăcut s-o revăd, zise May când se întorceau acasă în amurg. Dar poate că ei nu i-ar fi păsat... Pare atât de schimbată.

— Schimbată? Repetă soțul ei cu o voce palidă, cu ochii ațintiți asupra urechilor ciulite ale poneilor.

— Vreau să spun că e atât de indiferentă față de prietenii ei; a renunțat la New York și la casa ei și-și petrece vremea cu oameni așa de bizari. Imaginează-ți cât de îngrozitor de stânjenită trebuie să se simtă în casa Blenker! Susține că o face ca.

El izbucni în râs.

— Sancta simplicitas! Exclamă, iar când May d^e răutăcios.

— Răutăcios?

— Păcat ca s-a casatont în străinătate, atunci spuse Mav invitații de pe masa din hol, întregul lanț de mofturi despotice care lega o oră de următoarea și pe fiecare membru al familiei de celălalt făceau ca orice existență mai puțin sistematizată și mai prosperă să pară ireală și precară. Dar de-acum casa familiei Welland și viața pe care se presupunea că urma s-o ducă și el acolo deveniseră ireale și irelevante, iar scurta scenă de pe țărm, când rămăsese nehotărât la câțiva pași de mal, îi era la fel de apropiată ca sângele din propriile vene.

Stătu treaz toată noaptea, alături de May, în enormul dormitor de creton, urmărind lumina lunii alunecând pieziș peste covor și închipuindu-și-o pe Ellen Olenska întorcându-se acasă peste plajele scânteietoare din urma trăpașilor lui Beaufort.

XXII

— O petrecere pentru familia Blenker? Pentru Blenker?

Domnul Welland lăsă din mână cuțitul și furculița și se uită neliniștit și sceptic, peste masa de prânz, la soția sa care potrivindu-și ochelarii cu rame de aur, citi cu glas'tare, pe uri ton de satiră a maltei societăți: „Profesorul și doamna Emerson Sillerton au plăcerea să-i invite pe domnul și doamna Welland la întrunirea Clubului de miercuri după-amiază pe 25 august, la orele trei fix. Pentru prezentarea doamnei și a domnișoarelor Blenker.

Red Gables, Catherine Street. R. S. V. P.”

— O, Doamne, suspină domnul Welland, de parcă ar fi avut nevoie de o a doua lectură ca să se convingă de o asemenea aberație monstruoasă.

— Biata Amy Sillerton, nu poți să știi niciodată ce-o să mai facă soțul ei, oftă doamna Welland. Presupun că tocmai le-a descoperit pe fetele Blenker.

Profesorul Emerson Sillerton era un ghimpe în coasta societății din Newport, ba chiar un ghimpe imposibil de scos, căci creștea dintr-un arbore genealogic respectat și respectabil. Era, după spusele lumii, un bărbat care avusese parte de toate avantajele. Tatăl lui era unchiul lui Sillerton Jackson, mama era o Pennilow din Boston, din ambele părți ale familiei se bucurase de avere și de poziție socială, ba chiar și de potrivire reciprocă. După cum remarcase adesea doamna Welland nimic nu-l obliga pe Emerson Sillerton să fie arheolog, sau chiar profesor de orice fel, și nimic nu-l silea să stea în Newport pe perioada iernii, sau să facă orice altă faptă revoluționară cu care se mândrea, însă, dacă avea de gând să doboare tradiția și să-și bată joc de societate, cel puțin n-ar fi trebuit să se însoare cu biata Amy Dagonet, care avea dreptul să se aștepte la „altceva” și destui bani ca să aibă o trăsură proprie.

În familia Mingott, nimeni nu putea să înțeleagă de ce Amy Sillerton se supusese atât de cuminte la excentricitățile unui soț care îi umplea casa cu bărbați cu părul lung și cu femei cu părul scurt, iar atunci când călătorea, o ducea să exploreze morminte în Yucatan, în loc s-o ia la Paris sau în Italia. Dar erau încă împreună, apărându-și fermi obiceiurile și, din câte s-ar fi zis, fără să-și dea seama că erau diferiți de alți oameni. Iar când ofereau una dintre îngrozitoarele lor petreceri anuale în aer liber, înrudirea pe linia Sillerton-Pennilow-Dagonet făcea ca toate familiile de pe faleză să tragă la sorti și să trimită un reprezentant împotriva voinței sale.

— Să fim recunoscători, observă doamna Welland, că n-au ales ziua Cupei! Ți aduci aminte, acum doi ani, când au dat o petrecere pentru un negru în ziua ceaiului dansant al Miei Mingott? Din fericire, de data aceasta nu mai are loc nici un alt eveniment, din câte știu eu, fiindcă bineînțeles că unii dintre noi va trebui să mergem.

Domnul Welland suspină nervos.

— Unii dintre noi, draga mea? Adică nu doar unul singur? Și trei după-amiaza e o oră atât de incomodă. Eu trebuie să fiu aici la trei și jumătate, ca să-mi iau picăturile; n-are nici un rost să încerc să mă țin de tratamentul lui Bencomb dacă nu o fac sistematic. Și dacă vin după tine mai târziu, bineînțeles că-mi ratez plimbarea cu trăsura.

La acest gând, lăsă din nou cuțitul și furculița, iar o roșeață nervoasă îi acoperi ridurile fine din obraji.

— Nu văd nici un motiv să mergi tu, dragul meu, îi zise soția sa cu o voioșie care era aproape automată la ea. Trebuie să mă duc să las niște cărți de vizită în celălalt capăt al bulevardului Bellevue Avenue, așa că voi trece pe la petrecere pe la ora trei și jumătate și voi rămâne doar atât cât e nevoie pentru ca Amy să nu se simtă desconsiderată.

Îi aruncă o privire șovăitoare fiicei sale

— Iar dacă Newland are ceva programat după-amiază May te poate duce la plimbare cu poneii, ca să facă o probă noilor harnașamente roșiatice.

În familia Welland era un adevărat principiu că zilele și oreletuturortrebuiausăfie, după cum zicea doamna Welland „programate”. Melancolica posibilitate de „a omori timpul” (mai ales pentru cei care nu se dădeau în vânt după whist sau pasienâe) eraoviziunecareoobseda, așa cumfantoma șomerului îl obsedează pe filantrop. Un alt principiu de-ale ei era ca părinții nu trebuie să se amestece niciodată (la vedere cel puțin) în planurile odraslelor căsătorite. Iar dificultatea de a adapta acest respect pentru independența lui May cu satisfacerea cerințelor domnului Welland putea fi depășită doar pnnttr-un exercițiu de ingeniozitate care nu-i lăsa nici o clipă „neprogramată” doamnei Welland. *

— Bineînțeles că-l duc pe tata la plimbare. Sunt sigură că Newland își va găsi ceva de Scut, spuse May pe un ton care amintea ușor de lipsa de reacție a soțului ei.

Faptul că ginerele său nu manifesta nici o prevedere în a-și programa zilele era o adevărată sursă de suferințe neîncetate pentru doamna Welland.

Se mtâmplase deja în repetate rânduri, în decursul celor doua săptămâni pe care Archer le petrecuse sub acoperișul ei ca, atunci când ea întreba cum avea de gând să-și consume dupa-annaza, ginerele să îi replice pe un ton paradoxal-

— Da, cred că, de data asta, o voi economisi în loc s-o consum.

Iar o dată, când ea și May se duseseră să facă o serie de vizite de după-amiază îndelung amânate, Archer mărturisise ca stătuse toată după-amiază tolănit sub o stâncă pe plaja de la poalele falezei pe care se afla casa

— Se pare că Newland nu planifică niciodată nimic, se hazardase să se plângă doamna Welland față de fiica ei o dată, însă May îi răspunsese cu seninătate:

— Nu, dar înțelegi că nu contează, fiindcă atunci când n-are nimic special de făcut, el citește o carte.

— Ah, da, întocmai ca tatăl său! Încuviințase doamna Welland, de parcă ar fi recunoscut o bizarerie moștenită.

Iar după acea întrebare, renunțase tacit la problema ocupării timpului lui Newland.

Totuși, pe măsură ce se apropia recepția soților Sillerton, May începu să manifeste o atenție naturală față de fericirea soțului ei și-i sugeră o partidă de tenis la familia Chivers, sau o plimbare cu barca lui Julius Beaufort, ca modalitate de a-și ispăși dezertarea temporară.

— Mă întorc până la șase, dragul meu; știi că tata nu-și prelungeste niciodată plimbarea după ora asta.

Și apoi nu se potoli până când Archer nu îi spuse că avea de gând să închirieze o trăsură ca să se ducă pe insulă, la o crescătorie de cai, să caute un al doilea cal pentru cupeul ei. Trecuse mult timp de când căutau acest cal, așa că sugestia fu atât de acceptabilă, încât May își privi mama de parcă ar fi vrut

să-i spună: „Vezi că știe să-și programeze timpul la fel de bine ca oricare dintre noi”.

Ideea cu herghelia și cu cupeul îi încolțise în minte lui Archer în aceeași zi, când i se pomenise pentru prima oară despre invitația lui Emerson Sillerton, dar nu spusese nimic, de parcă planul ar fi avut vreun element ilicit, a cărui dezvoltare i-ar fi împiedicat execuția. Totuși, își luase măsura de precauție de a rezerva dinainte o trăsură cu o pereche de trăpași din grajdurile cu chirie, care încă puteau să facă optsprezece mile pe drum drept. Iar la ora două, ridicându-se grăbit de la masa de prânz, sări în trăsură și plecă.

Era o zi perfectă. Briza dinspre nord aducea rotocoale mici de nori albi peste un cer ultramarin și peste o mare scânteietoare. Bellevue Avenue era pustie la ora aceea, iar după lasă perandas la colț cu Mm Beach Road și traversă plaja Eastman noscut Conducându-și trăpașii la pas lejer, estima că va ajunge la herghelie, care nu era prea departe de Taradile Rocks, înainte de ora trei, astfel încât, după ce-și căuta cau (*-l încerca, dacă i se părea promițător), Lr mai fi rămasTa dispoziție încă vreo patru ore minunate.

De îndată ce auzise despre petrecerea soților Sillerton își spusese ^ marchiza Manșon avea să vi ldlm noudeprelejuldea-șiPetreceziucubunica ei. InDorice caz, probabil că reședința Blenker avea să fienis ție, și putea, m mod discret, să-și satisfacă o vagă curiozitate pe careoavea în privința casei. Nuera sigur dacă voia s-orere^ZsuT ol61*1”1' ^ ^ Când °PrfViSe dePL Că (tm) imposibil de descris, să vadă locul în care fră^contesTstsă beacevaceagustatșiauitatcumultă vreme în urmă Nuve? Dea dincolo de acest dor, nu-și imagina la ce l-ar fi putut conduce, căci nu-și dădea seama dacă voia să vorbească cu nu simțea ca, dacă ar fi putut lua cu el imaginea colțișorului de pământ pe care pășea ea și pe cea a cerului și mării din jur, reSmn i s-ar fi părut mai puțin pustiu.

Când ajunse la herghelie, îi fu de-ajuns o singură privire ca să-și dea seama că nu-i plăcea calul; totuși, racuTturfc! Să pașilor și o lUă pe drumurile laterale ce duc'EAU laâortltlt Vântul se domolise și la orizont se zărea o păclă ușoară care prevestea că ceața aștepta să urce încetișor pe Saconnet la schimbarea fluxului; însă tot ce-l înconjură, de la câmpuri la păduri, era scâldat într-o lumină aurie.

Trecu prin fața caselor de fermă cu acoperișuri cu șindrilă cenușie împrejmuite de livezi, trecu de câmpurile cu fân și de crângurile de stejari, de sate cu clopotnițe albe care se înălțau ascuțite spre cerul decolorat și, în cele din urmă, după ce se opri să-i întrebe pe niște bărbați care lucrau pe câmp încotro s-o ia, coborî pe un drum mărginit de sânziene și de mure. La capătul cărării dădu de strălucirea albastră a râului; în stânga, în fața unui pâlci de stejari și arțari, zări o casă lungă și dărăpănată, cu vopseaua albă scorojită de pe dranițe.

Pe marginea drumului, în fața porții, se afla un șopron ca acelea în care fermierii din Noua Anglie își țineau uneltele agricole, iar vizitatorii își „priponeau atelajele”. Sărind din trăsură, Archer își duse trăpașii în șopron și,

după ce-i legă de un stâlp, se îndreptă spre casă. Peticul de pajiște din fața casei se transformase într-o pășune, însă în stânga se vedea o grădiniță de dalii și tufe de trandafiri crescute peste măsură, care înconjurau un pavilion fantomatic din împletitură de nuiele, ce fusese alb odinioară și în vârful căruia se ridica un Cupidon care-și pierduse arcul și săgeata, însă continua să țintească în zadar.

Archer se rezemă o clipă de poartă. Nu se vedea picior de om și nici un sunet nu răzbătea din casă prin ferestrele deschise: un terranova cenușiu moțăia în pragul ușii, ca un paznic la fel de inutil precum acel Cupidon fără săgeți. I se părea greu de crezut că acel loc liniștit și decăzut era căminul turbulentelor femei Blenker, însă Archer era sigur că nu se înșelase.

Rămase o bună vreme la poartă, mulțumindu-se să privească peisajul și căzându-i încetșor în mreje. Dar, în cele din urmă, se trezi cu senzația scurgerii timpului. Venise doar ca să privească până se sătura pentru ca apoi să plece? Șovăia și, brusc, își dori să vadă casa pe dinăuntru ca să-și poată imagina camera în care-și petrecea timpul madame Olenska.

Nu-l împiedica nimic să se îndrepte spre ușă și să sune clopoțelul; dacă, așa cum presupunea, ea plecase cu restul grupului, atunci putea să-și anunțe imediat numele și să ceară permisiunea de a intra în salon pentru a scrie un bilet.

În schimb, traversă peluza și se îndreptă spre grădiniță. Intrând, zări ceva viu colorat în pavilion și-și dădu seama imediat că era o umbrelă de soare trandafirie, care îl atrăgea ca un magnet: era sigur că umbrela era a ei. Intră în pavilion, se așeză pe un scaun șubred, ridică umbrela de mătase și-i privi mânerul sculptat dintr-un lemn necunoscut care emana o mireasmă aromată. Archer duse mânerul la buze.

Auzi un foșnet de faste apropiindu-se de grădiniță și rămase neclintit, sprijinindu-se în mânerul umbrelei cu mâinile încleștate și lăsând foșnetul să se apropie fără să-și ridice privirea. Știuse dintotdeauna că asta trebuia să se întâmple.

— Ah, domnule Archer! Exclamă o voce tânără și puternică.

Ridicându-și privirea, o văzu în fața lui pe cea mai mică și mai durdulie dintre domnișoarele Blenker, blondă și șleampătă, îmbrăcată într-o rochie de muselină destul de murdară. Pata roșie de pe un obraz lăsa să se înțeleagă că stătuse cu chipul lipit de o pernă, iar ochii semiadormiți îl priveau primitori, dar cam confuzi.

— O, Doamne, de unde ați apărut? Probabil că dormeam dusă în hamac. Toată lumea s-a dus la Newport. Ați sunat la ușă? Întrebă ea incoerentă.

Archer era și mai tulburat decât ea.

— Eu. Nu. Adică. Tocmai plecam. A trebuit să vin pe insulă ca să văd un cal și după aceea mi-am zis să profit de prilej ca să le salut pe doamna Blenker și pe musafirele voastre. Dar casa mi s-a părut goală, așa că m-am așezat să aștept.

Domnișoara Blenker, revenindu-și din somnolență, îl privea cu interes sporit.

— Casa chiar e goală. Mama nu e aici și nici marchiza, nu e nimeni în afară de mine.

Privirea ei căpătă o umbră de reproș.

— Nu știți că profesorul și doamna Sillerton dau o petrecere în aer liber pentru mama și noi toate în această după-amiază? Din păcate, eu n-am putut să merg, fiindcă m-a durut gâtul, iar mamei îi era teamă de răcoarea nopții, când ne-am fi întors. Ați mai auzit ceva așa de dezamăgitor? Bineînțeles, adăugă ea cu voioșie, nu mi-ar fi păsat așa de mult dacă aș fi știut că veniți încoace.

Archer zărea la ea simptomele unei. Cochetării stângace și găsi puterea s-o întrerupă:

— Însă madame Olenska... Aplecat și ea la Newport? Domnișoara Blenker îl privi surprinsă.

— Madame Olenska... Nu știți că a fost chemată și că a trebuit să plece?

— A fost chemată?

— Ah, umbrela mea cea mai bună! I-am împrumutat-o găsculiței de Katie fiindcă se potrivea cu panglicile ei și ea, neatentă cum e, probabil că a uitat-o aici. Așa suntem noi în familia Blenker... Adevărate boeme!

Ferindu-se de soare cu o mână puternică, fata deschise umbrela și-i duse cupola trandafirie deasupra capului.

— Da, Ellen a primit veste ieri; ne permite să-i spunem Ellen, cum vi se pare? A sosit o telegramă de la Boston și ea a zis că trebuia să plece vreo două zile. Îmi place la nebunie cum își aranjează părul, dumneavoastră nu?

Domnișoara Blenker îndrugă mai departe vrute și nevrute.

Archer continuă să privească prin ea de parcă ar fi fost transparentă. Tot ce vedea era umbrela ordinară care forma un arc trandafirii peste chipul hlizit al fetei.

După o clipă, se hazarda să întrebe:

— Știți cumva de ce a plecat madame Olenska la Boston? Sper că n-a primit vești proaste.

Domnișoara Blenker îi răspunse cu o neîncredere voioasă.

— Nu, nu cred. Nu ne-a zis ce conținea telegrama. Cred că nu voia să afle marchiza. Are o înfățișare așa de romantică, nu vi se pare? Nu vă aduce aminte de doamna Scott-Siddons¹ când citește Lady Gemldine's Courtship²? Ați ascultat-o vreodată?

Archer încerca în grabă să-și pună ordine în gânduri. Avea impresia că tot viitorul i se desfășura brusc în fața ochilor și, străbătându-i pustiul nesfârșit, zărea silueta împuținată a unui bărbat căruia nu avea să i se întâmple niciodată nimic. Aruncă o privire înjur, la grădina neîngrijită, la casa dărăpănată și la păduricea de stejari peste care se cobora amurgul. I se părea tocmai locul în care ar fi trebui s-o găsească pe madame Olenska; dar ea era departe și nici măcar umbreluța de soare roz nu era a ei...

Tânărul se încruntă și șovăi.

— Presupun că nu știți, firește... Dar voi fi în Boston mâine. Dacă aș reuși s-o văd...

I se păru că domnișoara Blenker nu mai era așa de interesată de el, deși zâmbetul nu-i dispăruse de pe buze.

— Ah, bineînțeles, ce frumos din partea dvs. Stă la Parker House; trebuie să fie îngrozitor acolo pe vremea asta.

După aceea, Archer avu doar o noțiune intermitentă a cuvintelor pe care le schimbă cu domnișoara Blenker. Își amintea doar că îi refuzase ferm invitația de a rămâne să aștepte întoarcerea întregii familii și de a servi un ceai cu tot grupul înainte să plece acasă, într-un sfârșit, însoțit de gazda sa, ieși din raza Cupidonului de lemn, își dezlegă caii și porni la drum. Când dădu colțul, o zări pe domnișoara Blenker în poartă, făcându-i semn de rămas bun cu umbrela trandafirie.

XXIII.

A doua zi dimineață, când Archer coborî din trenul Făli River, se trezi într-un Boston umed în toiul verii. Străzile din apropierea gării duhneau a bere, cafea și fructe stricate, iar o gloată în mâneci scurte forfotea cu abandonul intim al elevilor de pension care merg încolonați la baie pe coridor.

Archer găsi o cabrioletă de închiriat și se duse la Clubul Somerset să ia micul dejun. Până și cartierele elegante aveau un aer gospodăresc neîngrijit pe care nici măcar excesul de căldură nu-l produce într-o măsură atât de degradantă în orașele europene. Paznicii îmbrăcați în stambă stăteau tolăniți în pragurile caselor bogătașilor, iar Common1 arăta ca un parc de distracții în ziua de după un picnic masonic.

Note: 'MaryFrances Scott-Siddons (1844-1896), actriță foarte populară m Anglia și m America în seC. Al XIX-lea jPoezie de dragoste de Elizabeth Barrett Browning, publicată în 1844 și foarte elogiată de lumea literară și de critici.

Dacă Archer ar fi încercat să și-o închipuie pe Ellen Olenska în peisaje insolite, n-ar fi găsit niciunul mai neverosimil decât acest Boston pustiu și vlăguit de arșiță.

Își mancă micul dejun tacticos și cu poftă, începând cu o felie de pepene și citind un ziar de dimineață în timp ce-și aștepta pâinea prăjită și omleta. Se simțea cuprins de o nouă senzație de energie și activitate încă de noaptea trecută, când îi spusese lui May că avea treabă la Boston și că urma să plece cu Făli River în acea după-amiază, urmând să se întoarcă la New York noaptea următoare. Fusese limpede de la bun început că avea să revină în oraș la începutul săptămânii, și când se întorsese din excursia de la Portsmouth găsisese o scrisoare de la birou, pe care soarta i-o așezase într-un colț al mesei din hol, iar acest răvaș era de-ajuns ca să justifice brusca schimbare de planuri. Ba chiar se rușina de ușurința cu care se rezolvase totul, ceea ce-i aminti, făcându-l să se simtă incomod o clipă, de născocirile meșteșugite ale lui Lawrence Lefferts menite să-i asigure libertate, însă asta nu-l tulbură prea mult' nmdca nu era într-o dispoziție analitică.

După micul dejun, fuma o țigară și aruncă un ochi peste Commercial Advertiser. În timp ce el era prins în această activitate, intrară în club vreo doi-trei bărbați pe care-i cunoștea și se făcu schimbul uzual de saluturi. La urma urmei, era aceeași lume, deși el avea senzația ciudată că s-ar fi strecurat prin mrejele timpului și ale spațiului.

Se uită la ceas și, văzând că era nouă și jumătate, se ridică și se îndreptă spre sala de scris. Mâzgăli câteva rânduri și-i porunci unui curier să ia o trăsură până la Parker House și să aștepte răspuns. După care se așeză cu un alt ziar în mâini și

— Doamna ieșise, domnule, auzi dintr-o dată glasul unui chelner lângă umărul său.

— Ieșise? Îngăimă Archer, de parcă ar fi fost un cuvânt dintr-o limbă străină.

Se ridică și ieși în hol. Trebuia să fie o greșeală; ea n-avea cum să iasă la o asemenea oră. Se înroși de furie față de propria prostie; de ce nu trimisese biletul de îndată ce ajunsese?

Își luă umbrela și bastonul și ieși în stradă.

Note:

1 Parc public central din Boston, unul dintre cele mai vechi din Statele Unite.

Orașul devenise dintr-o dată la fel de străin, de vast și de pustiu, ca și cum el ar fi fost un călător venit de departe. Preț de o clipă se opri în prag șovăind, după care se hotărî să se îndrepte către Parker House' Ț. I dacă curierul înțelesese greșit și ea se afla încă acolo?

Începu să traverseze parcul Common, iar pe prima bancă sub un copac, o văzu. Își proteja capul cu o umbrelă de soare din mătase cenușie; cum de și-o putuse imagina cu o umbrelă roz/În timp ce se apropia, îl uimi postura ei neclintităstătea j pe bancă de parcă n-ar fi avut nimic altceva de făcut. Archer îi văzu profilul înclinat și părul strâns la baza gâtului, sub pălăria neagră, și mânușa lungă și mototolită în mâna cu care ținea umbrela. Se mai apropie câțiva pași, iar ea se întoarse și-l privi.

— Ah, exclamă contesa.

Iar Archer văzu pentru prima oară o tresărire de uimire pe chipul ei, care făcu loc imediat unui surâs leneș de mirare și satisfacție.

— Ah, făcu ea din nou, pe un ton diferit, în timp ce el stătea în continuare în picioare, privind-o.

Fără să se ridice, îi făcu loc pe bancă, lângă ea.

— Am venit cu treburi... Tocmai am ajuns, explică Archer și, fără să știe de ce, începu să se prefacă uluit că o vede acolo. Dar ce Dumnezeu faci în pustietatea asta?

Chiar n-avea idee ce spunea: avea senzația că urla la ea de la o depărtare nesfârșită și că ea ar fi putut să dispară din nou înainte să-o ajungă din urmă.

— Eu? Ah, și eu sunt aici cu treburi, răspunse contesa, întorcându-și capul spre el, astfel încât se aflau față în față.

Archer aproape că nu-i asculta cuvintele; nu-i percepea decât vocea și faptul surprinzător că în memorie nu-i rămăsese nici un ecou al acelui glas. Nu-și mai amintea nici măcar că era o voce joasă, cu o ușoară asprime în articularea consoanelor.

— Îți aranjezi părul altfel, zise el, cu inima bătându-i de parcă ar fi pronunțat ceva irevocabil.

— Altfel? Nu... Numai că trebui să mă descurc cum pot când n-o am pe Nastasia.

— Nastasia... Dar nu e și ea cu tine?

— Nu, sunt singură. N-avea rost să o aduc pentru două zile.

— Ești singură... la Parker House?

Ea îl privi cu o scânteie din vechea-i malițiozitate.

— Ți se pare un lucru periculos?

— Nu, nu periculos...

— Neconvențional atunci? Înțeleg; presupun că așa e, zise ea, reflectând un moment. Nu mă gândisem la asta, fiindcă tocmai am făcut ceva mult mai neconvențional, spuse, cu o ușoară nuanță de ironie lucindu-i încă în privire. Tocmai am refuzat să iau înapoi o sumă de bani care îmi aparținea.

Archer sări în picioare și se îndepărtă cu câțiva pași. Ea își închisese umbrela și ședea pe bancă cu o expresie absentă, desenând forme pe pietriș. Apoi el se înapoie și se opri în fața ei.

— Avenitcinevadupătine... Aici?

— Da.

— Cu această ofertă? Ea încuviință din cap.

— Și ai refuzat... Din cauza condițiilor?

— Am refuzat, zise ea după un moment. Archer se așeză iar lângă ea.

— Care erau condițiile?

— Ah, nu erau apăsătoare. Trebuia doar să stau în capul mesei lui din când în când.

Urmă un alt interval de tăcere. Inima lui Archer se închisese în acel mod ciudat al său, iar tânărul se străduia în zadar să-și găsească cuvintele potrivite.

— Te vrea înapoi... Cu orice preț?

— Mă rog, cu un preț foarte bun. Cel puțin pentru mine, suma e însemnată.

El se opri din nou, luptându-se cu întrebarea pe care considera că trebuia să i-o pună.

— Ai venit aici ca să te întâlnești cu el? Ea îl privi fix și apoi izbucni în râs.

— Să mă întâlnesc cu el... Cu soțul meu? Aici? În perioada asta e mereu în Cowes sau la Baden.

— A trimis pe cineva?

— Da.

— Cu o scrisoare? Ea dădu din cap.

— Nu, doar cu un mesaj. El nu scrie niciodată. Nu cred c-am primit mai mult de o scrisoare de la el Aluzia o făcu sa roșească, iar îmbujorarea i se reflectă în obraji aprinși ai lui Archer.

— De ce nu scrie niciodată?

— De ce-ar trebui s-o facă? Pentru ce mai există secretarii atunci?

Îmbujorarea tânărului se accentua. Ea pronunțase cuvântul de parcă n-ar fi avut mai multă însemnătate decât oricare altul din vocabularul ei. Pentru o clipă, îi stătu pe limbă s-o întrebe: „Atunci l-a trimis pe secretarul lui?” Dar amintirea singurei scrisori trimise de contele Olenski soției sale era prea vie în memoria sa. Tăcu din nou și apoi se avântă iarăși:

— Și persoana...?

— Emisarul? In ce mă privește, emisarul răspunse madame Olenska, încă zâmbind ar fi putut să plece deja; dar a insistat să aștepte până în seara asta... În caz că... Dacă ar fi existat posibilitatea...

— Și ai venit aici să te gândești la acea posibilitate?

— Am venit după o gură de aer. Hotelul e prea sufocant.

Mă întorc la Portsmouth cu trenul în după-amiaza asta.

Rămaseră tăcuți, fără să se uite unul la celălalt, ci privind în față, la oamenii care treceau pe alee. În cele din urmă, ea își întoarse privirea către el și spuse:

— Ești neschimbat.

Lui îi venea să răspundă: „Eram, până te-am văzut din nou”, însă se ridică brusc și privi înjur prin parcul murdar și sufocant.

— E oribil aici. Nu vrei să mergem puțin în golf? Acolo bate briza și va fi mai răcoare. Am putea lua vaporul până la PointArley.

Ea îl privi șovăitoare, așa că tânărul continuă:

— E luni dimineață și nu va fi nimeni pe vas. Eu am tren de-abia diseară, mă întorc la New York. De ce n-am merge? Insistă, privind-o, dar apoi răbufni brusc: oare n-am făcut tot posibilul?

— Ah, șopti ea din nou.

Se ridică de pe bancă și deschise umbrela, privind în jur ca și cum ar fi căutat un sfat și ca să se asigure că era imposibil să mai rămână acolo. Pe urmă se întoarse și-l privi în ochi:

— Nu trebuie să-mi spui asemenea lucruri.

— Îți voi spune ce vrei sau nimic. Nu voi deschide gura decât dacă mi-o ceri. Îi facem cuiva vreun rău prin asta? Nu vreau decât să te ascult, îngăimă el.

Ea scoase un mic ceas cu cadranul de aur și cu un lănișor smălțuit.

— Ah, nu face calcule, izbucni el. Dă-mi ziua asta! Vreau să te duc departe de omul acela. La ce oră trebuia să vină?

Contesa se îmbujora din nou.

— La unsprezece.

— Arunci tebuie să vii cu mine imediat.

— Nu trebuie să-ți fie teamă... Chiar dacă nu vin.

— Și nici ție, dacă vii. Îți jur că nu vreau decât să aflu mai multe despre tine, să știu ce-ai mai făcut. A trecut un secol, l de când nu ne-am mai văzut... Poate că va mai trece un secol până ne vom revedea.

Ea încă șovăia, țintuindu-i chipul cu ochi neliniștiți.

— De ce n-ai venit după mine pe plajă, în ziua aceea când eram la bunica? Îl întrebă.

— Fiindcă nu te-ai întors spre mine, fiindcă nu ți-ai dat seama că eram acolo. Mi-am jurat să nu cobor după tine decât dacă te întorci.

Archer râse, dându-și seama ce infantil suna mărturisirea lui.

— Dar eu nu m-am întors dinadins.

— Dinadins?

— Știam că erai acolo, când ai ajuns am recunoscut poneii. Așa că m-am dus pe plajă.

— Ca să te îndepărtezi cât mai mult de mine?

— Ca să mă îndepărtez cât mai mult de tine, repetă ea aproape în șoaptă.

El râse din nou, de această dată cu o satisfacție copilărească.

— Mă rog, vezi că n-are nici un rost. De fapt, chiar pot să-ți spun că treaba pentru care am venit aici era tocmai să te gădesc pe tine. Dar, hai, trebuie să ne urnim, fiindcă vaporul nostru pleacă.

— Vaporul nostru?

Ea se încruntă nedumerită și apoi zâmbi.

— Ah, dar eu trebuie să mă întorc la hotel mai întâi... Trebuie să las un bilet...

— Câte bilete vrei tu. Poți să le scrii aici.

Archer își scoase portofelul și unul dintre noile sale stilouri.

— Am chiar și un plic; vezi că totul e predestinat! Poftim... Ține-l pe genunchi, până repar eu stiloul. Trebuie să te porți frumos cu ele, așteaptă...

Lovi mâna cu care ținea stiloul de spătarul băncii.

— E ca și cum ai scutura mercurul dintr-un termometru: doar o mică șmecherie. Ia vezi acum...

Ea râse și se aplecă peste foaia de hârtie pe care Archer o pusese peste portofelul lui și începu să scrie. Tânărul făcu câțiva pași înapoi, uitându-se cu ochi strălucitori la trecători, care, la rândul lor, se opreau să se zgâiască la spectacolul inedit al unei femei elegante care scria un bilet pe genunchi, pe o bancă din parcul Common.

Madame Olenska băgă foaia în plic, scrise un nume pe el și-l îndesă în buzunar. Apoi se ridică în picioare.

Se întoarseră pe jos spre Beacon Street, iar în apropiere de club Archer zări herdicul care îi dusesese biletul la Parker House și al cărui vizitiu se odihnea după efort, improspătându-și fața la cișmeaua din colț.

— Ce ți-am spus eu că totul e predestinat! Iată că avem și trăsură. Poftim!

Râseră amândoi, uimiți să găsească un mijloc de transport în comun la acea oră și într-un loc atât de insolit, într-un oraș în care stațiile de trăsură închiriate erau încă o noutate „străină”.

Uitându-se la ceas, Archer își dădu seama că aveau timp să treacă pe la Parker House înainte să meargă la debarcader. Trăsura îi hurducă pe străzile încinse până se opri în fața ușii hotelului.

Archer întinse mâna să primească scrisoarea.

— Nu vrei s-o duc eu?

Insă madame Olenska, dând din cap, sări din trăsură și se făcu nevăzută în spatele ușilor de sticlă. Era de-abia zece și jumătate. Dar dacă emisarul, nerăbdător să primească răspuns și neștiind cum să-și ocupe timpul, s-ar fi aflat deja înăuntru, sorbind o băutură răcoritoare printre călătorii pe care Archer îi zărise când ea intrase în hotel?

Așteptă, plimbându-se încolo și înapoi în fața herdicului. Un tânăr sicilian cu ochi ca ai Nastasiei se oferi să-i lustruiască ghetetele, iar o irlandeză bătrână încercă să-i vândă piersici. Din când în când, ușile se deschideau și din hotel ieșeau bărbați nădușiți, cu pălării de pai trase pe spate, care îl priveau în trecere. Se minună că ușa se deschidea atât de des și că toți oamenii care ieșeau de acolo semănau atât de mult între ei, dar și cu toți ceilalți oameni nădușiți care, la acea oră, intrau și ieșeau pe ușile rotitoare ale hotelurilor din toată țara.

Iar apoi, dintr-o dată, zări un chip pe care nu-l putea asocia cu celelalte, îl zărise fulgerător, căci se îndepărtase destul de mult în preumblarea sa, și tocmai când se întoarse spre hotel zări, într-un grup de chipuri tipice lunguiețe și obosite, rotunde și surprinse, strâmbe și blânde – acest chip care cuprindea atâtea lucruri la un loc, atâtea lucruri diferite. Era chipul unui tânăr palid și destul de vlăguit de arșiță, sau de îngrijorare, sau de amândouă, dar cumva mai vioi, mai expresiv, mai ager. Sau poate că doar părea așa, fiindcă era atât de diferit. Archer ezită o clipă pe firul subțire al memoriei, care se rupse și pluti mai departe, împreună cu chipul care dispărea probabil al unui om de afaceri străin, care arăta de două ori mai străin într-un asemenea decor. Tânărul se făcu nevă; zut în puhoiul de oameni, iar Archer își reluă patrularea.

Nu-i păsa dacă era văzut din hotel cu ceasul în mână, iar calculul inutil al timpului îl făcu să conchidă că, dacă madame Olenska întârzia atât de mult, asta nu putea fi decât din cauză că se întâlnise cu emisarul, care o prinsese într-o ambuscadă. La acest gând, teama lui Archer se transformă într-o neliniște chinuitoare.

„Dacă nu iese în curând, intru după ea”, își zise în sinea lui.

Ușile se deschiseră din nou și contesa se îndreptă spre el. Se urcară în herdic și, când se urniră din loc, el își scoase ceasul și văzu că absența contesei durase doar trei minute, în zăngănitul ferestrelor deschise care nu permiteau nici o conversație, trăsura se zgâlțâi pe pietrele neregulate ale pavajului până la debarcader.

Așezați unul lângă altul pe o bancă de pe vaporul pe jumătate gol, își dădură seama că nu aveau aproape nimic să-și spună sau, mai bine zis, că pentru ceea ce aveau de spus era mai potrivită tăcerea propriei eliberări și izolări.

Când roțile cu zbaturi se puseră în mișcare, iar debarcaderul și bărcile dispărură în vălul arșiței, lui Archer i se păru că se dizolva și toată lumea veche și familiară a obiceiurilor lui. Își dorea s-o întrebe pe madame Olenska dacă simțea și ea același lucru, acea senzație că porneau într-o lungă călătorie din care poate că nu se vor mai întoarce niciodată, însă îi era teamă s-o întrebe sau să spună ceva care să tulbure echilibrul fragil al încrederii ei în el. De fapt, nu voia să-i trădeze acea încredere. Trăise zile și nopți în care amintirea săratului lor îi arsese buzele iarăși și iarăși și, chiar cu o zi înainte, pe drumul spre Portsmouth, imaginea ei îl străbătuse ca o văpaie. Dar acum, când o avea lângă el, când pluteau spre acea lume necunoscută, s-ar fi zis că ajunseseră la acea apropiere profundă pe care o atingere ar putea s-o reteze.

Când barca ieși din port și se îndreptă spre larg, briza îi învălui și golful se frânse în lungi valuri uleioase, iar apoi în încrețituri încununuate cu spumă. Ceața zăpușelii încă mai plana deasupra orașului, însă în fața lor se deschidea o lume proaspătă cu ape agitate, promontorii îndepărtate și faruri scăldate în lumina soarelui. Madame Olenska, rezemată de balustrada vaporului, sorbea răcoarea cu buzele întredeschise, își prinsese un vâl lung în jurul pălăriei, dar își lăsase chipul descoperit, iar Archer rămase uimit de voioșia senină a expresiei ei. Părea să fi luat aventura ca pe ceva normal, fără să se teamă de întâlniri neașteptate și nici (ceea ce era și mai rău) să se bucure prea mult de posibilitatea unor asemenea întâlniri.

În modesta sală de mese a hanului, unde el sperase să nu se mai afle nimeni, găsiră un grup strident de tineri, bărbați și femei, cu chipuri inocente profesori veniți în vacanță, după cum le spuse hangiu, iar lui Archer i se strânse inima la gândul că va trebui să poarte o conversație în acea larmă.

— E inutil, mă duc să cer un salon privat, zise el, iar madame Olenska, fără nici o obiecție, așteptă cât se duse el să discute.

Camera se deschidea spre o verandă lungă din lemn, de la ferestrele căreia se vedea marea. Era pustie și răcoroasă, cu o masă acoperită cu o pânză aspră în pătrățele și împodobită cu o sticlă cu murături și o tartă de afine sub un clopot de sticlă.

Nici un alt cabinet particular cu un aspect atât de nevinovat nu oferise vreodată găzduire unui cuplu clandestin; Archer își imagină că-și regăsește motivul de liniște în surâsul ușor amuzat cu care îl privea madame Olenska, așezată în fața lui. O femeie care fugise de soțul ei cu un alt bărbat, din câte se spunea ar fi trebuit să stăpânească arta de a lua situațiile ca atare, însă ceva din seninătatea ei îi înăbușea ironia lui Archer. Fiind atât de liniștită, atât de puțin surprinsă și atât de simplă, reușise să șteargă convențiile și să-l facă să simtă că încercarea de a căuta o asemenea intimitate era lucrul cel mai normal pentru doi vechi prieteni care aveau să-și spună atât de multe...

XXIV.

Serviră prânzul în tihnă și căzuți pe gânduri, cu intervale de tăcere între rafalele de conversație. Căci, odată ruptă vraja, aveau multe să-și spună și totuși existau momente în care cuvintele deveneau doar un acompaniament al unor lungi dialoguri tăcute. Archer evită să vorbească despre problemele personale, fără nici o intenție conștientă, ci fiindcă nu voia să rateze nici un cuvânt din povestea ei. Sprijinită pe masă, cu bărbia așezată în mâini, contesa îi povesti ce se întâmplase în ultimul an și jumătate de când nu se mai văzuseră.

Se săturase de ceea ce lumea numea „societate”; New York-ul era amabil, era aproape insuportabil de ospitalier și ea n-avea să uite niciodată cu câtă căldură o primiseră la întoarcere. Dar după primul șoc al noutății, se trezise, după cum ea însăși spuse, prea „diferită” ca să-i mai pese de lucrurile de care-i pasau societății newyorkeze. Așa că se hotărâse să-și încerce norocul la Washington, unde era de așteptat să dea peste mai multe feluri de oameni și de opinii. Și, în fond, probabil că s-ar fi stabilit la Washington și și-ar fi făcut acolo un cămin pentru biata Medora, care le epuizase răbdarea tuturor celorlalte rude tocmai în momentul în care avea mai mare nevoie să aibă grijă de ea și s-o ferească de primejdiile matrimoniale.

— Dar doctorul Carver... Nu ți-e teamă de doctorul Carver? Am auzit că a stat cu voi la familia Blenker.

Ea zâmbi.

— Ah, pericolul Carver s-a terminat. Doctorul Carver e un om foarte inteligent. Vrea o soție bogată care să-i finanțeze planurile, iar Medora e bună pur și simplu ca reclamă pentru convertire.

— Convertire la ce?

— La tot soiul de scheme sociale noi și nebunești. Dar, crede-mă că pe mine mă interesează mai mult decât conformismul orb în fața tradiției altora pe care-l văd la prietenii noștri. Mi se pare prostesc să fi descoperit America doar ca s-o transformăm într-o copie a altei țări, zise ea, zâmbind peste masă. Crezi că Cristofor Columb s-ar fi deranjat să mai traverseze oceanul doar ca să meargă la operă cu soții SelfridgeMerry?

Archer se întunecă la față.

— Și Beaufort... Îi spui lucrurile astea și lui Beaufort? O întrebă el tăios.

— Nu l-am mai văzut de mult timp. Dar i le spuneam; și el le înțelege.

— Ah, e cum ți-am spus eu mereu. Nu-ți place de noi. Și-ți place de Beaufort fiindcă e atât de diferit de noi.

Tânărul aruncă o privire prin camera goală și apoi spre i plaja goală și spre șirul de căsuțe albe și despuiate din sat, care se întindea de-a lungul țărmului.

— Suntem îngrozitor de plictisitori. N-avem caracter, n-avem culoare și nici varietate. Mă întreb izbucni el de ce nu te duci înapoi?

Ochii contesei se întunecară, iar el se așteptă la o replică indignată. Însă ea păstră tăcerea, de parcă s-ar fi gândit la cuvintele lui, iar tânărul se temu ca nu cumva să-i răspundă că și ea se întreba același lucru.

În cele din urmă, contesa spuse:

— Cred că din cauza ta.

^ Era cu neputință să facă această mărturisire într-o manieră mai impasibilă, sau pe un ton mai puțin încurajator față de orgoliul persoanei căreia îi era adresată confesiunea. Archer se înroși până la tâmplă, însă nu îndrăzni să se miște sau să deschidă gura: era ca și cum cuvintele ei ar fi fost niște fluturi rari pe care cea mai mică mișcare i-ar fi izgonit bătând repede din aripi, dar care s-ar fi putut aduna într-un stol întreg dacă nu-i deranja nimeni.

— Cel puțin, continuă ea, tu ai fost cel care m-a făcut să înțeleg că sub toată monotonia se ascund lucruri atât de frumoase, de sensibile și de delicate, încât până și cele care mă interesau cel mai mult în viața mea anterioară mi s-au părut infime prin comparație. Nu știu cum să explic ridică din sprâncene într-un gest de neliniște – dar e ca și cum înainte n-aș fi înțeles în ce mod dificil și meschin trebuie plătite plăcerile cele mai alese.

„Plăcerile cele mai alese... E îndeajuns că le-am savurat!”, îi veni lui să replice, dar rugămintea din ochii ei îl făcu să tacă.

— Vreau să fiu absolut sinceră cu tine și cu mine însămi, continuă ea. O bună bucată de vreme am sperat că va sosi prilejul potrivit ca să-ți spun cât de mult m-ai ajutat, ce-ai făcut din mine...

Archer o privea încruntat. O întrerupse cu un hohot de râs:

— Și tu ce crezi că ai făcut din mine?

— Din tine? Întrebă ea pălind ușor.

— Da. Fiindcă eu sunt opera ta, mult mai mult decât ești tu opera mea. Simt bărbatul care s-a căsătorit cu o femeie fiindcă alta i-a spus s-o facă.

Paloarea ei se transformă într-o roșeață fugitivă.

— Am crezut mi-ai promis că nu vorbim despre asemenea lucruri astăzi.

— Ah, tipic pentru femei! Niciuna dintre voi nu vrea să analizeze până la capăt o chestiune neplăcută! Ea își coborî tonul.

— Chiar e o chestiune neplăcută... Pentru May?

Archer rămase în picioare lângă fereastră, bătând cu degetele în cerceveaua ridicată și simțind în tot corpul tandrețea nostalgică cu care contesa pronunțase numele verișoarei sale.

— Fiindcă la asta trebuie să ne gândim întotdeauna, nu-i așa? După propriile-ți principii, insistă ea.

— După propriile-mi principii, repetă Archer ca un ecou, fixându-și privirea goală asupra mării.

— Sau dacă nu, continuă ea, urmându-și firul gândurilor cu o râvnă dureroasă, dacă nu merită sacrificiul de a fi renunțat, de a fi ratat atâtea lucruri pentru ca alții să fie scutiți de i dezamăgiri și de nefericire... Atunci toate lucrurile pentru care am venit, tot ce făcea ca viața mea anterioară să

pară atât de pustie și de săracă, prin comparație, fiindcă acolo nimeni nu acordă importanță celorlalți... Toate aceste lucruri sunt o J farsă sau un vis...

El se întoarse fără să se miște din loc.

— Și în acest caz, nu există nici un motiv pe lume ca să nu te duci înapoi? Conchise în locul ei.

Ochii contesei se agățau de el cu disperare.

— Ah, nu există nici un motiv?

— Nu, dacă riști totul pentru succesul căsniciei mele. Căsnicia mea, zise el cu furie, nu va fi un spectacol care să te rețină aici.

Ea nu răspunse, așa că Archer continuă:

— Ce rost are? Tu m-ai făcut să întrevăd pentru prima oară ce înseamnă viața adevărată și, în același moment, mi-ai cerut să trăiesc o farsă. E mai mult decât poate suporta orice ființă umană, asta-i tot.

— Vai, nu spune asta; nu când cea care suportă sunt eu! Răbufni contesa cu ochii plini de lacrimi.

Brațele îi căzură de-a lungul mesei, iar ea stătea acolo cu chipul abandonat la mila privirii lui, de parcă ar fi fost indiferentă în fața unui grav pericol. Chipul o trăda mai mult decât întreaga sa persoană, dezgolindu-i sufletul. Archer rămase mut, copieșit de ceea ce tocmai îi spunea acel suflet.

— Și tu... Ah, în tot acest timp, și tu?

Drept răspuns, ea dădu frâu liber lacrimilor care începură J să-i alunece ușor pe obraji.

Jumătate din încăpere îi ținea la distanță și niciunul dintre ei nu dădea să se miște. Archer își remarcă o ciudată indiferență | față de prezența ei fizică: aproape că nu și-ar fi dat seama de asta dacă una dintre mâinile ei sprijinite pe masă nu i-ar fi atras atenția ca în acea seară din căsuța de pe 23rd Street, când se uitase lung la mâna ei, ca să n-o privească în față. De-acum imaginația sa se învărtea înjurai mâinii ca într-un vârtej, dar nu făcu nici un efort să se apropie. Cunoscuse dragostea hrănită cu mângâieri și care hrănește mângâierile; dar această pasiune pe care o simțea mai lăuntrică decât propriile oase nu putea fi satisfăcută superficial. Marea sa spaimă era să facă ceva ce-ar fi putut șterge sunetul și impresia cuvintelor ei; singurul său gând era că n-avea să se mai simtă niciodată complet singur.

Dar, după o clipă, îl birui senzația că irosea și distrugea ceva. Erau împreună, atât de aproape, închiși în acea cameră, în siguranță; și totuși erau atât de înlănțuiți de destinele lor diferite, încât ar fi putut la fel de bine să-i despartă lumea întreagă.

— Ce rost are, dacă vei pleca? Răbufni el cu un strigăt deznădăjduit, „Ce-aș putea face ca să rămâi cu mine?” izbucnind din spatele cuvintelor sale.

Ea rămase nemișcată, cu pleoapele coborâte.

— Ah, nu voi pleca încă!

— Încă nu? Atunci mai avem ceva timp? Ceva timp pe care l-ai prevăzut deja?

La auzul acestor cuvinte, contesa își ridică ochii limpezi.

— Îți promit că nu voi pleca atâta vreme cât rezisti tu. Nu atâta vreme cât ne vom putea privi în ochi ca acum.

El se prăbuși pe scaun. Ceea ce spunea, în fond, răspunsul ei era: „Dacă ridici un deget, mă vei îndepărta, mă voi întoarce la toate monstruozițiile despre care știi și la toate ispitele pe care le întrezezi”. Archer înțelese asta la fel de limpede, de parcă acele cuvinte ar fi fost pronunțate cu glas tare, iar gândul îl ținu lipit de masă într-un fel de supunere înduioșată și sacră.

— Ce viață ar fi asta pentru tine! Gemu el.

— Ah, atâta vreme cât face parte din viața ta...

— Și a mea dintr-a ta? Ea încuviință cu capul.

— Și asta-i totul, pentru amândoi?

— Ei bine, chiar este totul, nu-i așa?

La auzul acestor cuvinte, Archer sări în picioare, uitând totul, în afară de dulceața chipului ei. Contesa se ridică și ea, însă nu de parcă ar fi vrut să-i sară în brațe sau să fugă de el, ci liniștită, ca și cum cea mai dificilă parte a misiunii se încheiase și de-acum nu mai trebuia decât să aștepte. Atât de liniștită încât, când el se apropie, mâinile ei întinse nu răspunseră ca o barieră, ci ca o călăuză. Căzură între ale lui, iar brațele ei, întinse, însă nu încordate, îl țineau la distanță îndeajuns încât chipul ei supus să spună tot restul.

Poate că rămaseră așa un lung răstimp sau numai câteva momente, însă destul ca tăcerea ei să exprime tot ce-avea de zis și ca Archer să simtă că numai un singur lucru mai conta. Nu trebuia să facă nimic pentru ca această întâlnire să fie și ultima; trebuia să-și lase viitorul în grija ei și să-i ceară doar să-l țină strâns.

— Nu te întrista, zise ea, cu vocea frântă, retrăgându-și mâinile.

— Nu vei pleca... Nu vei pleca? Răspunse el, de parcă aceea era singura posibilitate pe care n-o putea îndura.

— Nu voi pleca, zise ea și, întorcându-se, deschise ușa și se îndreptă spre sala de mese.

Profesorii gălăgioși își adunau deja lucrurile, pregătindu-se să pornească în dezordine spre debarcader, în celălalt capăt al plajei aștepta vapozașul alb legat de dig. Și, peste apele scânteietoare, orașul Boston se contura într-o dâră de ceață.

XXV.

La întoarcere, pe vapor, în prezența altora, Archer simți o liniște sufletească ce-l surprindea și-l alina totodată.

După orice evaluare normală, ziua fusese mai curând un eșec ridicol. Nici măcar nu-i atinsese cu buzele mâna contesei Olenska și nici nu-i smulsese vreun cuvânt care să-i ofere o promisiune de viitoare oportunități. Totuși, pentru un bărbat care suferă de pe urma unei iubiri nesatisfăcute și care se desparte pentru o perioadă indefinită de obiectul pasiunii sale, se simțea aproape umilitor de calm și alinat, datorită echilibrului perfect pe care îl atingea contesa între fidelitatea amândurora față de alții și sinceritatea față de ei înșiși, care îi tulburase și îi liniștise totodată. Un echilibru care nu era

calculat artificial, după cum arătau lacrimile și șovăielile ei, ci un echilibru izvorât firesc din sinceritatea ei imperturbabilă. Asta îl umplea de uimire afectuoasă, acum că trecuse pericolul, și-i mulțumea destinului că nici un orgoliu personal, nici o senzație de a juca un rol în fața unor martori rafinați nu-l tentaseră s-o ispitească. Chiar și după ce-și dădură mâna, în semn de rămas bun, la gara Făli River, iar el se întoarse singur, rămase cu convingerea că întâlnirea lor salvase mult mai multe lucruri decât sacrificase.

O luă pe jos spre club, unde se duse să stea singur în biblioteca pustie, învârtind pe toate părțile în minte fiecare secundă a orelor petrecute împreună, îi era limpede și-i devenea din ce în ce mai limpede după o analiză atentă că, dacă ea s-ar fi hotărât, în cele din urmă, să se întoarcă în Europa la soțul ei – asta nu s-ar datora tentațiilor din fosta ei viață, nici măcar în noile condiții care i se oferiseră. Nu: ea avea să plece numai dacă simțea că devenise o tentație pentru Archer, o tentație de a se abate de la regula pe care o stabiliseră împreună. Ea alesese să rămână cu el atâta vreme cât el nu-i va cere să se apropie mai mult; deci depindea de el s-o rețină chiar și în acel punct, în siguranță, deși departe de el.

Aceste gânduri îl însoțiră și în călătoria cu trenul, îl închideau într-un fel de păclă aurie, prin care chipurile celor din jur păreau îndepărtate și șterse; avea senzația că, dacă ar fi vorbit cu tovarășii de drum, aceștia nu l-ar fi înțeles, în această stare de neatenție se trezi și a doua zi, de dimineață, în mijlocul realității unei zile sufocante de septembrie în New York. Chipurile veștejite de căldură din trenul lung i se perindau prin fața ochilor, iar el le privea prin aceeași ceață aurie; însă, dintr-o dată, când ieși din stație, un chip se desprinse din mulțime, se apropie și îl sili să-l observe. Archer își aminti imediat: era fața tânărului pe care-l văzuse, cu o zi înainte, ieșind din Parker House, cel pe care-l remarcase fiindcă era diferit de prototip, fiindcă nu părea să-și aibă locul într-un hotel american.

Același gând îi trecu prin minte și acum, iar Archer avu din nou aceeași senzație vagă că-l mai văzuse înainte. Tânărul se uita înjur cu aerul derutat al străinului lăsat la mila sorții neîndurătoare a călătorului prin America. Apoi se îndreptă spre Archer, își scoase pălăria și-i zise pe englezește:

— Ne-am cunoscut la Londra, nu-i așa, monsieur?

— Ah, bineînțeles, la Londra! Zise Archer, strângându-i mâna cu simpatie și curiozitate. Deci până la urmă ați ajuns aici! Exclamă, uitându-se iscoditor la chipul tras, dar'isteț al tânărului receptor francez al familiei Carfry.

— Ah, am ajuns aici, da, zâmbi domnul Riviere cu buzele strânse. Inșă nu stau mult. Mă întorc poimâine.

Rămase în picioare, ținându-și strâns valiza ușoară într-o mână îmbrăcată în mănușă și, privindu-l în ochi pe Archer cu o expresie neliniștită, perplexă și aproape rugătoare

— Mă întreb, monsieur, din moment ce am avut norocul să dau peste dumneavoastră, dacă aș putea...

— Tocmai voiam să v-o propun. De ce nu veniți să luați prânzul cu mine? În centru, vreau să zic; dacă treceți pe la biroul meu, vă duc la un restaurant foarte decent din acel cartier.

Domnul Riviere era vizibil emoționat și surprins.

— Foarte amabil din partea dumneavoastră, însă voiam să vă întreb doar dacă mi-ați putea spune cum să ajung la un mijloc de transport. Nu e nici un hamal și aici nimeni nu pare să asculte...

— Știu; gările noastre americane probabil că v-au surprins. Când ceri un hamal, ți se dă gumă de mestecat, însă, dacă veniți cu mine, vă scot eu de aici. Și să nu uitați: trebuie neapărat să luați prânzul cu mine.

După o ezitare aproape imperceptibilă, tânărul răspunse, într-un potop de mulțumiri, dar pe un ton care nu părea prea convins, că avea deja un alt program, însă, când ajunseră în relativa siguranță de pe stradă, îl întrebă pe Archer dacă-i putea face o vizită în acea după-amiază. Neavând un program încărcat în tihna estivală de la birou, Archer fixă o oră și-i scrisese în grabă adresa pe o carte de vizită, pe care francezul o îndesă în buzunar cu noi mulțumiri, după care îl salută printr-un gest amplu cu pălăria și se urcă într-o trăsură, iar Archer plecă pe jos.

Cu mare punctualitate, domnul Riviere își făcu apariția la ora exactă: bărbierit, pieptănat, dar încă vădit încordat și serios. Archer era singur în birou, iar tânărul, înainte să accepte scaunul oferit, începu brusc:

— Cred că v-am văzut ieri, la Boston, domnule.

Afirmația era destul de neînsemnată, iar Archer se pregătea să încuviințeze, dar își înghiți cuvintele, zărind o licărire misterioasă și totuși edificatoare în privirea insistentă a musafirului său.

— Ce extraordinar, absolut extraordinar, continuă domnul Riviere, că ne-am întâlnit în împrejurarea în care mă aflu acum.

— Ce împrejurare? Replică Archer, întrebându-se cu o oarecare cruzime dacă tânărul n-avea cumva nevoie de bani.

Domnul Riviere continuă să-l cerceteze cu privirea atentă.

— N-am venit să-mi caut de lucru, așa cum v-am zis la ultima noastră întâlnire, ci am venit într-o misiune specială...

— Ah! Exclamă Archer.

Caprintr-o străfulgerare, cele două întâlniri se încheară în mintea sa. Se opri să analizeze situația care i se lămurise pe neașteptate, iar domnul Riviere rămase tăcut, ca și cum și-ar fi dat seama că spusese destul.

— O misiune specială, repetă Archer, într-un sfârșit. Tânărul francez, deschizându-și palmele, le ridică ușor, iar cei doi bărbați continuară să se privească peste birou, până când Archer se ridică și spuse:

— Vă rog, luați loc.

Domnul Riviere se înclină, după care se așeză pe un scaun aflat mai departe și așteptă.

— In legătură cu această misiune voiți să vă consultați cu mine? Întrebă Archer în cele din urmă.

Domnul Riviere dădu din cap.

— Nu în numele meu; în această privință, eu... Am dezbătut intens cu mine însumi. Aș vrea să vă vorbesc, cu voia dumneavoastră, despre contesa Olenska.

Archer intuiuse în ultimele minute că tânărul va rosti aceste cuvinte; dar când le auzi, sângele îi dădu năvală în tâmpile, înroșindu-le de parcă s-ar fi zgâriat de o creangă într-un hățiș.'

— Și în numele cui vreți să-mi vorbiți? Replică. Domnul Riviere îi înfruntă întrebarea cu fermitate.

— Ei bine, aș putea spune că în numele ei, dacă n-aș lăsa impresia unei lipse de respect. Să zic mai bine: în numele justiției abstracte?

Archer îl privi cu o expresie ironică.

— Cu alte cuvinte, dumneavoastră sunteți mesagerul con ' țelui Olenski?

Își văzu propria îmbujorare reflectată și mai intens pe chipul pământiu al domnului Riviere.

— Nu în fața dumneavoastră, monsieur. Dacă apelez la dumneavoastră, o fac din alte motive.

— Și ce drept aveți dumneavoastră, în aceste împrejurări, să aveți orice fel de motive? Replică Archer. Dacă sunt emisar, sunteți emisar.

Tânărul îi cumpăni cuvintele.

— Misiunea mea s-a încheiat: în ce o privește pe contesa Olenska, am dat greș.

— Aici n-am ce face, răspunse Archer pe același ton ironic.

— Nu, dar puteți face...

Domnul Riviere se opri, își întoarse pălăria în mâinile încă acoperite de mănuși, se uită la căptușeală și apoi își ridică privirea către chipul lui Archer.

— Puteți face ceva, monsieur, sunt convins că puteți face în așa fel încât să fie considerată o greșeală și în familia ei.

Archer își împinse scaunul în spate și se ridică.

— Prea bine... Și zău dacă n-o s-o fac! Exclamă el. Rămase în picioare, cu mâinile în buzunare, țintuindu-l cu o privire mânioasă pe micul francez, a cărui față, deși se ridicase și el în picioare, încă era cu vreo cinci centimetri sub nivelul ochilor lui Archer.

Domnul Riviere păli până-și recupera culoarea naturală; nici c-ar fi putut fi mai palid de-atât.

— De ce naiba, continuă Archer pe un ton exploziv, v-ați gândit dumneavoastră din moment ce presupun că-mi cereți asta bazându-vă pe relația mea de rudenie cu madame Olenska că eu aș adopta o poziție contrară celei pe care o are restul familiei?

Pentru o clipă, singurul răspuns al domnului Riviere fu schimbarea de expresie de pe chipul său, care trecu de la timiditate la o mâhnire absolută; cu greu ar fi putut un tânăr care se arăta, în general, inteligent să pară mai dezarmat și mai lipsit de apărare.

— Oh, monsieur...

— Nu-mi pot imagina, continuă Archer, de ce-ați apelat la mine, când există alte persoane mult mai apropiate contesei' și cu atât mai puțin înțeleg de ce ați crezut că eu aș fi mai deschis la argumentele cu care presupun că ați fost trimis.

Domnul Riviere întâmpină acest atac cu o smerenie deconcertantă.

— Argumentele pe care vreau să vi le prezint, monsieur sunt ale mele și nu sunt cele cu care am fost trimis.

— Atunci mi se pare că am și mai puține motive ca să le ascult.

Domnul Riviere își plecă din nou privirea în pălărie de parcă s-ar fi întrebat dacă aceste ultime cuvinte nu reprezentau o aluzie destul de clară că e momentul să-și pună pălăria și să plece. Dar apoi vorbi cu o neașteptată hotărâre:

— Monsieur, îmi puteți spune ceva? Ceea ce puneți la îndoială este dreptul meu de a mă afla aici? Sau credeți cumva că întreaga poveste e deja închisă?

Insistența lui calmă îl făcu pe Archer să înțeleagă lipsa de tact a propriei răbufniri. Domnul Riviere reușise să se impună. Roșind ușor, Archer se trânti din nou pe scaun și-i făcu semn tânărului să ia loc.

— Să-mi fie cu iertare, dar de ce nu e închisă povestea? Domnul Riviere îl privi mâhnit.

— Atunci sunteți de acord cu restul familiei că, după noile propuneri pe care le-am adus, e aproape imposibil ca madame Olenska să nu se întoarcă la soțul ei?

— Oh, Doamne! Exclamă Archer, iar musafirul său scoase un murmur slab de confirmare.

— Înainte să mă întâlnesc cu ea, am fost la cererea contelui Olenski la domnul Lovell Mingott, cu care am discutat de câteva ori înainte să mă duc la Boston. Înțeleg că dânsul reprezintă poziția mamei sale și că influența doamnei Manșon Mingott e hotărâtoare în întreaga familie.

Archer păstra tăcerea, având senzația că se agăța de marginea prăpastiei. Își dădea seama că fusese exclus de la aceste negocieri, cu a căror existență nici măcar nu era la curent, iar acest șoc îl lovide mult mai tare decât mirarea cu care îl asculta pe tânăr, înțelese pe dată că, dacă familia încetase să-i mai ceară opinia, asta se datora unui profund instinct tribal care-i avertiza că el nu mai era în tabăra lor. Și atunci își aminti, începând să înțeleagă, un comentariu de-ale lui Mary pe când se întorceau de la doamna Manșon Mingott, în ziua concursului de tragere cu arcul: „Poate că, la urma urmei, Ellen ar fi mai fericită cu soțul ei”.

Chiar și în tumultul acestor descoperiri, Archer își aminti reacția sa indignată și faptul că, de atunci, soția sa nu o mai pomenise pe madame Olenska în prezența lui. Aluzia ei neglijentă fusese, fără îndoială, ca paiul ridicat ca să vezi din ce direcție bate vântul. Rezultatul fusese comunicat familiei, iar după aceea, Archer fusese omis în mod tacit de la consfăturile lor. Admiră disciplina tribală care o făcuse pe May să se plece în fața acestei decizii.

Știa că ea n-ar fi făcut-o, dacă i-ar fi protestat conștiința, însă, probabil că împărtășea opinia familiei că madame Olenska ar duce-o mai bine ca soție nefericită decât ca femeie divorțată și că nu avea nici un rost să discute problema cu Newland, care avea un mod ciudat de a nu mai accepta, dintr-o dată, valabilitatea celor mai fundamentale lucruri.

Archer ridică ochii și dădu de privirea neliniștită a musafirului său.

— Nu știți, monsieur se poate oare să nu știți – că familia a început să se îndoiască dacă are dreptul să o sfătuiască pe contesă să refuze ultimele propuneri ale soțului ei?

— Propunerile aduse de dumneavoastră?

— Propunerile aduse de mine.

Lui Archer îi stătea pe limbă să exclame că, indiferent de ce ar fi știut sau nu, asta nu era treaba domnului Riviere, însă ceva din tenacitatea smerită, și totuși curajoasă, a interlocutorului său îl făcu să respingă această idee, așa că răspunse la întrebarea tânărului cu altă întrebare.

— Cu ce scop îmi vorbiți dumneavoastră despre toate acestea?

Nu trebui să aștepte nici măcar un moment după răspuns.

— Ca să vă implor, monsieur, să vă implor din răspuțeri să nu o lăsați să se întoarcă. Vă rog să n-o lăsați! Exclamă domnul Riviere.

Archer îl privea din ce în ce mai uluit. Nu încăpea nici o îndoială că sinceritatea suferinței și forța fermității domnului Riviere erau veritabile: era limpede că se hotărâse să renunțe la absolut orice în fața supremei necesități de a-și manifesta astfel sentimentele. Archer căzu pe gânduri.

— Pot să vă întreb, zise el într-un sfârșit, dacă aceasta e strategia pe care ați abordat-o și cu contesa Olenska?

Domnul Riviere se înroși, dar ochii nu-i ezitară deloc.

— Nu, monsieur; mi-am acceptat misiunea cu bună-credință. Credeam realmente din motive cu care nu vă voi deranja că ar fi mai bine pentru madame Olenska să-și recapete situația, averea, considerația socială pe care i-o conferă poziția soțului ei.

— Așa mă gândeam și eu; altminteri n-ați fi putut accepta o asemenea misiune.

— N-ar fi trebuit s-o accept.

— Și atunci...?

Archer se opri din nou, iar ochii li se întâlniră într-o altă privire iscoditoare prelungită.

— Ah, monsieur, după ce-am văzut-o, după ce-am ascultat-o, mi-am dat seama că ea se simte mai bine aici.

— V-ați dat seama...?

— Monsieur, m-am achitat perfect de misiunea mea: i-am prezentat argumentele contelui și ofertele sale, fără să adaug nimic de la mine. Contesa a avut amabilitatea să mă asculte cu răbdare; a fost atât de bună încât să mă primească de două ori și a cumpănit cu imparțialitate tot ce i-am spus. Dar în

cursul acestor două conversații m-am răzgândit, am început să văd lucrurile altfel.

— Pot să vă întreb ce a provocat această schimbare?

— Simplul fapt că am văzut schimbarea ei, replică domnul Riviere.

— Schimbarea ei? Deci o cunoșteți dinainte? Tânărul se înroși din nou.

— O vedeam adesea în casa soțului ei. Pe contele Olenski îl cunosc de mulți ani. Vă puteți imagina că n-ar fi trimis un necunoscut într-o asemenea misiune.

Rătăcind peste pereții albi ai biroului, privirea lui Archer se opri asupra unui calendar agățat, încununat cu trăsăturile austere ale președintelui Statelor Unite. I se părea, dincolo de orice imaginație, că o asemenea conversație se purta într-un oarecare loc de pe milioanele de mile pătrate aflate sub cârmuirea lui.

— Schimbarea... Ce fel de schimbare?

— Ah, monsieur, cum să vă explic! Domnul Riviere se opri o clipă.

— Poftim a descoperit, presupun, un lucru la care nu m-am gândit niciodată: că e americană. Și că, pentru americanii de genul ei de genul dumneavoastră – anumite lucruri acceptate în alte societăți, sau cel puțin tolerate ca parte dintr-o concesie socială convenabilă, devin aici de neconceput, absolut de neconceput. Dacă rudele contesei Olenska ar înțelege aceste lucruri, fără îndoială că s-ar opune întoarcerii ei într-o manieră la fel de necondițională ca ea. Însă ei par să considere că dorința soțului ei de a o recăpăta este o dovadă a unui dor irezistibil de viața casnică.

Domnul Riviere se opri, după care adăugă:

— Când, de fapt, lucrurile nu sunt nici pe de parte atât de simple pe cât par.

Archer se uită din nou la președintele Statelor Unite și apoi la biroul său și la hârțile împrăștiate pe el. Preț de vreo două secunde, nu avu încredere în glasul său ca să deschidă gura în: acest timp, îl auzi pe domnul Riviere dându-și scaunul înapoi și-și dădu seama că tânărul se ridicase în picioare. Când îl privi din nou, observă că interlocutorul său era la fel de emoționat ca și el.

— Mulțumesc, spuse Archer pe un ton firesc

— N-aveți pentru ce să-mi mulțumiți, monsieur; mai degrabă eu...

Domnul Riviere se întrerupse, de parcă și lui îi era greu să vorbească.

— Totuși, aș vrea să mai adaug un lucru, spuse el pe un ton mai ferm.

M-ați întrebat dacă lucrez pentru contele Olenski în acest moment, da; m-am întors la el, acum câteva luni, din motive de nevoi personale, așa cum i se poate întâmpla oricui are în grija două persoane bolnave și în vârstă, însă, din momentul incareamfacutpasuldeaveniaicipentruavăspuneacestelu; crun, mă consider concediat și-i voi spune și contelui la înl toarcere, explicându-i și motivele mele. Asta-i totul, monsieur. ^ Domnul Riviere făcu o reverență și se dădu cu un pas înapoi.

Mâna.

Mulțumesc, zise Archer din nou, în timp ce-i strângea în fiecare an, pe 15 octombrie, Fifth Avenue își deschidea obloanele, își desfășura covoarele și-și agăța la ferestre triplul strat de perdele.

Pe 1 noiembrie, acest ritual domestic era deja încheiat, iar societatea începea se să se uite înjur și să-și facă inventarul. Pe 15, sezonul era deja la apogeu; opera și teatrele își promovau noile puncte de atracție, se adunau invitațiile la cină și se fixau datele balurilor. Tocmai în această perioadă zicea și doamna Archer că New York-ul s-a schimbat foarte mult.

Observând totul din punctul de vedere superior al celui care nu se implică, doamna Archer era în stare, cu ajutorul domnului Sillerton Jackson și al domnișoarei Sophy, să depisteze toate fisurile nou apărute pe suprafața societății newyorkeze și să indice toate buruienile ciudate care creșteau printre rândurile ordonate de legume sociale. Una dintre distracțiile lui Archer din tinerețe fusese să aștepte această declarație anuală a mamei sale și s-o audă enumerând semnele infime ale dezintegrării pe care privirea lui neatentă o ignorase. Fiindcă, în concepția doamnei Archer, New York-ul nu se schimba niciodată decât în rău, iar această opinie era împărtășită din tot sufletul și de domnișoara Sophy Jackson.

Domnul Sillerton Jackson, după cum se cuvenea să facă un om de lume, se abținea să emită judecăți și asculta lamentările doamnelor cu o imparțialitate amuzată, însă nici măcar el nu tăgăduia că New York-ul se schimbese. Iar Newland Archer, în iarna celui de-al doilea an al căsniciei sale, se văzu obligat să recunoască și el că, dacă orașul nu se schimbese mea, atunci cu siguranță era în schimbare.

Aceste probleme fuseseră ridicate, ca de obicei, la cina de Ziua Recunoștinței oferită de doamna Archer. La data când era obligată oficial să-și exprime gratitudinea pentru binecuvântările de peste an, ea avea obiceiul să facă o relatare sumbra, dar niciodată înverșunată, a lumii ei și să se întrebe pentru ce trebuia să fie recunoscătoare.

În orice caz, nu pentru starea societății; societatea, dacă se putea spune că există, era mai curând un spectacol asupra căruia trebuiau invocate blestemele biblice. Și, de fapt, toată lumea știa ce vrusese să spună reverendul Ashmore când alesese un text din Ieremia (Cap. II, versul 25) pentru predica sa de Ziua Recunoștinței. Doctorul Ashmore, noul paroh de la St Matthew's, fusese numit în această funcție fiindcă era foarte „avansat”: predicile lui treceau drept îndrăznețe prin abordare și inovatoare prin limbaj. Când tunașifulgera împotriva societății mondene, se referea mereu la „tendențele” ei, iar doamnei Archer i se părea îngrozitor și totodată fascinant să simtă ca tace parte dintr-o comunitate care „tindea” spre ceva

— Nu mai încapă nici o îndoială că reverendul Ashmore are dreptate: chiar există o tendință pronunțată, zise ea, de parcă ar fi fost ceva vizibil și măsurabil, ca o crăpătură într-o casă

— A fost ciudat, totuși, să țină o predică despre asta de Ziua Recunoștinței, își dădu cu părerea domnișoara Jackson la care gazda sa răspunse pe un ton sec:

— Oh, vrea să fim recunoscători pentru ce ne-a rămas Archer avea obiceiul să suradă la aceste profeții anuale ale mamei sale; însă, în acest an, până și el se vedea nevoit să recunoască, ascultând-o cum enumera schimbările că tendința” era vizibilă. ' ~

— Îmbrăcămintea extravagantă, începu domnișoara Jackson. Sillerton m-a dus la premieră la operă și tot ce pot să vă zic e că rochia lui Jane Merry a fost singura pe care am recunoscut-o de anul trecut și până și aceea avea partea din față schimbată. Și știu bine că a comandat-o de la Worth în urmă cu doar doi ani, fiindcă modista mea îi modifică întotdeauna rochiile de la Paris înainte să le poarte.

— Ah, Jane Merry e una dintre noi, spuse doamna Archer oftând, de parcă n-ar fi fost ceva de invidiat să trăiești într-o epocă în care doamnele începeau să-și etaleze rochiile pariziene de îndată ce treceau de vamă, în loc să le lase la „copt” sub șapte rânduri de chei, cum făceau contemporanele doamnei Archer.

— Da, e una dintre puținele, în tinerețea mea, replică domnișoara Jackson, se considera vulgar să te îmbraci după ultima modă. Iar Amy Sillerton mi-a zis mereu că în Boston regula era să pui deoparte timp de doi ani rochiile de la Paris. Bătrâna doamnă Baxter Pennilow, care era atât de elegantă în tot ce făcea, importa câte douăsprezece rochii pe an: două din catifea, două din satin, două din mătase și alte șase din poplin și din cel mai bun cașmir. Era o comandă permanentă, și, cum a fost bolnavă în ultimii doi ani înainte să moară, s-au găsit patruzeci și opt de rochii Worth care nici măcar nu fuseseră scoase din ambalaj; iar când fetele au terminat doliul, au putut să poarte prima serie la concertele simfonice fără să pară înaintea modei.

— Mă rog, Bostonul e mai conservator decât New York-ul; însă mie mi se pare mereu că, pentru o doamnă, e o regulă sigură să-și pună deoparte rochiile franțuzești timp de un sezon, admise doamna Archer.

— Beaufort a fost care a demarat noua modă, obligându-și soția să-și pună rochiile noi de îndată ce soseau: trebuie să spun că, uneori, e nevoie de toată distincția Reginei ca să nu arate ca...

Domnișoara Jackson aruncă o privire în jurul mesei, dădu peste ochii bulbucați ai lui Janey și se refugie într-un murmur neinteligibil.

— Ca rivalele ei, spuse domnul Sillerton Jackson, de parcă tocmai născocise o epigramă.

— Oh, șoptiră doamnele.

Iar doamna Archer adăugă, mai degrabă ca să-i distragă fiicei sale atenția de la subiectele interzise:

Domnul Jackson dădu din cap cu indiferență. Toată lumea auzise respectivele zvonuri, iar el detesta să confirme o poveste care era deja în domeniul public.

O tăcere sumbră căzu asupra grupului. Nimănui nu-i plăceau adevărat de Beaufort și nu era întru totul neplăcut să zică ce e mai urâte lucruri despre viața lui personală însă ideea de a fi dezonorat financiar familial și de a se revoltă, fie și pentru o discuție între dușmanii lui New York-ul lui Archer tolera ipocrizia în relațiile personale, însă în afaceri pretindea o cinste limpede și impecabilă irecuse multa vreme de când nu mai fusese discreditat vreun bancher foarte cunoscut, însă toată lumea își amintea de anul ahei Dallas n-ar fi putut s-o mai salveze pe biata Regina dacă se adevereau vonurile despre speculațiile legale ale SLuTer. Conversația se abătuse spre subiecte mai puțin îngrijorătoare. Insa toate temele abordate păreau să confirme Tmp^ - sia doamne! Archer despre o tendință accelerată în Newland, firește msa May o întrerupse cu voioșie:

— Ah, dar toată lumea se duce la doamna Struthers acumpana și bunica a mvitat-o la ultima ei recepție

~"f 'f V^ dePăȘ6a NW Y°rk-Ul etapele de tonzWe, își spuse Archer: conspirând să le ignore până când se terminau și ap01, cu toată buna-credință, închipuindu-și că avuseseră ioc mir-o epocă anterioară. În ora^ pvâct iardupă ce el (sau, în general, ea) preda cheia Șe^Jce r2 mai avea să se insiste că era de necucerit? După ce lumea gustase ospitalitatea duminicilor lejere de la doamna Struthers, nimeni nu mai voia să rămână acasă, spunându-și că la ea se servea vacs transformat în șampanie.

— Știu, dragă, știu, suspină doamna Archer. Presupun că trebuie să se întâmplesse și aceste lucruri, atâta vreme cât lumea nu caută decât mijloace de distracție; însă n-o voi ierta niciodată pe verișoara ta, madame Olenska, pentru că a fost prima care a sprijinit-o pe doamna Struthers.

O roșeață bruscă coloră chipul tinerei doamne Archer, surprinzându-l pe soțul ei, precum și pe ceilalți invitați de la masă.

— Ah, Ellen, murmură ea, pe același ton acuzator și de/aprobator pe care părinții ei ar fi spus: Ah, familia Blenker”.

Acela era tonul pe care îl adopta familia de fiecare dată când se pomenea numele contesei Olenska, din moment ce aceasta îi surprinsese și îi deranjase pe toți, rămânând insensibilă la propunerile soțului ei. Însă îți dădea de gândit să-l auzi pe buzele lui May, iar Archer o privi cu senzația ciudată care îl copleșea când ea rezona la mediul social și familial.

Doamna Archer, dovedindu-se mai puțin sensibilă decât de obicei la atmosferă, insistă:

— Am crezut dintotdeauna că oamenii precum contesa Olenska, oameni care au trăit în societăți aristocratice, ar trebui să ne ajute să ne păstrăm distincțiile sociale în loc să le ignore.

Roșcata din obrajii lui May era la fel de intensă; părea să aibă o semnificație ce depășea recunoașterea relei-credințe sociale a contesei Olenska.

— Nu am nici o îndoială că în ochii străinilor arătăm la fel cu toții, spuse domnișoara Jackson cu mâhnire.

— Nu cred că pe Ellen o interesează societatea; însă nimeni nu știe exact ce anume o interesează, continuă May, de parcă ar fi încercat să se eschiveze.

— A, bine, suspină din nou doamna Archer. Toată lumea știa că madame Olenska nu mai era în grațiile familiei sale. Până și principala ei susținătoare, bătrâna doamnă Manșon Mmgott, nu mai putuse să-i sprijine reșul de a se întoarce la soțul ei. Familia Mingott nu-și declarase în mod evident dezaprobarea, căci avea un simț al solidarității prea puternic. După cum se exprimase doamna Welland'pur și simplu o lăsaseră „pe biata Ellen să-și găsească locul în societate, iar acel loc, în mod chinuitor și de neînțeles, era în abisurile întunecoase unde triumfau cele trei Blenker și unde își săvârșeau ritualurile necurate „oamenii care scriau„. Era un fapt incredibil, deși adevărat, că Ellen, în ciuda tuturor oportunităților și privilegiilor sale, devenise o simplă, boemă” ceea ce întărea și mai mult părerea că făcuse o greșală fatală atunci când alesese să nu se întoarcă la contele Olenski în fond și la urma urmei, locul unei femei tinere era sub acoperișul soțului ei, mai ales când ea îl părăsise în împrejurări pe care... Ei bine... Dacă te-ai fi deranjat să le examinezi.

— Madame Olenska e foarte admirată de către domni zise domnișoara Sophy, de parcă ar fi vrut să spună ceva împăciuitor, când știa prea bine că împlânta o suliță.

— Ah, acesta-i pericolul la care se expune mereu o femeie tână ca madame Olenska, încuviință cu mâhnire doamna Archer. Iar doamnele, după această concluzie, își strânseseră trenurile ca să se retragă la luminile mai blânde din salon, în vreme ce Archer și domnul Sillerton Jackson se îndreptară spre biblioteca gotică.

După ce se instala în fața șemineului și se consolă pentru cina msufidentă cu perfecțiunea unei țigări de foi, domnul Jackson luă un aer profetic și comunicativ.

— Dacă se produce falimentul lui Beaufort, anunță el vor urma multe dezvăluiri. *

Archer ridică repede capul: nu putea auzi acel nume fără să-și aducă aminte de silueta greoaie a domnului Beaufort acoperită cu blănuri opulente și încălțată cu pantofi scumpi' înaintând prin zăpadă la Skuytercliff.

— Va fi fără doar și poate, continuă domnul Jackson cea mai „murdară curățenie”. Nu și-a cheltuit toți banii cu Regina.

— Bine, dar asta se înțelege de la sine, nu-i așa? Eu cred că Va ieși la liman, spuse tânărul, vrând să schimbe subiectul.

— Poate, poate. Știu că urma să se întâlnească astăzi cu niște oameni influenți. Desigur, admise fără tragere de inimă domnul Jackson, trebuie să sperăm că vor reuși să facă curățenie după el, cel puțin de data aceasta. Nu mi-ar plăcea să mă gândesc că biata Regina își va petrece restul zilelor în străinătate, într-o stațiune balneară ordinară, din acelea pentru falși.

Archer nu zise nimic. Lui i se părea așa de firesc oricât de tragic ar fi fost ca pentru banii obținuți pe căi necinstite să fie ispășită o pedeapsă gravă, încât

mintea lui, oprindu-se doar o clipă asupra sorții negre a domnului Beaufort, se întoarse la chestiuni mai apropiate. De ce roșise May la auzul numelui contesei Olenska?

Trecuseră patru luni de la acea zi de vară pe care o petrecuse împreună cu madame Olenska, iar de atunci nu o maț/revăzuse. Știa că se întorsese la Washington, în căsuța pe care o închinase acolo împreună cu Medora. Îi scrisese o dată doar câteva cuvinte, întrebând-o când se vor mai întâlni, iar ea îi trimisese un răspuns și mai scurt: „Nu încă”.

De atunci încetase comunicarea dintre ei, iar Archer își clădise un fel de sanctuar lăuntric în care ea domnea printre gândurile și dorurile lui de taină. Puțin câte puțin, aceasta deveni scena vieții sale reale, a singurelor lui activități raționale; acolo își ducea cărțile pe care le citea, ideile și sentimentele care-l hrăneau, deciziile și fanteziile, în afara acestui spațiu interior, pe scena vieții sale cotidiene, se mișca cu o senzație tot mai pronunțată de irealitate și insuficiență, lovindu-se de prejudecățile familiare și de punctele de vedere tradiționale, ca un bărbat distrat care se ciocnește de mobilă în propriul dormitor. Era absent, atât de absent din tot ce era extrem de real și de apropiat de cei din jurul său, încât uneori tresărea dându-și seama că ei încă îl mai credeau prezent.

Își dădu seama că domnul Jackson își dregea glasul, pregătindu-se să facă noi dezvăluiri.

Olenska de a accepta ultima propunere a soțului

— Păcat, mare păcat că a refuzat.

— Păcat? Pentru numele lui Dumnezeu de ce? Domnul Jackson își privi piciorul până la șoseta perfect mtmsa care dispărea într-un pantof lucios.

— Ei bine, dacă e să ne exprimăm în termeni pragmatici și vulgari... Din ce va trăi acum?

— Acum?

— DacăBeaufort...

Archer fășni în picioare și lovi cu pumnul în marginea măportul dublu din bronz se zguduiră în alveolele lor Ce naiba vreți să spuneți, domnule?

Domnul Jackson, foindu-se ușor pe scaun, întoarse o privire liniștită spre chipul aprins al tânărului ese Olenska atunci când aceasta a refuzat să se întoarcă la soțul .. Și cum prin acest refuz, pierde și banii din mostenir a care i-a fost dată când s-a măritat și pe care Olenski era dispus sa i-o înapoieze dacă se întorcea la el – atunci ce naiba vrei tu să zici, băiete dragă, când mă întrebi pe mLe ce vreau sa spun? Îi replică domnul Jackson pe un ton j (tm)

Archer se îndreptă spre șemineu și se aplecă să scormonească cenușa din vatră.

— Lefferts, cel care i-a făcut curte și s-a ales cu un refuz! Răbufni Archer pe un ton disprețuitor.

— Zău așa? Spuse brusc domnul Jackson, de parcă tocmai pentru asta l-ar fi atras în cursă. Ședea în continuare lângă foc, astfel încât privirea lui dură și bătrână îi prinse chipul lui Archer ca într-un arc de oțel.

— Gata, gata; mare păcat că n-a plecat înainte de prăbușirea lui Beaufort, repetă el. Dacă pleacă acum, iar el dă faliment, asta nu va face altceva decât să confirme impresia generală, care nu-i aparține doar lui Lefferts, dacă vrei să știi.

— Ah, nu va pleca acum; acum mai puțin ca niciodată! Archer nici nu pronunță bine aceste cuvinte, că avu din nou senzația că tocmai asta așteptase să audă domnul Jackson.

Bătrânul domn îl privea cu mare atenție.

— Aceasta e părerea dumitale, așadar? Mă rog, probabil că știi dumneata ce zici. Însă toată lumea îți va spune că puținii bani pe care îi mai are Medora Manșon se află în mâinile lui Beaufort și nu-mi imaginez cum vor reuși să supraviețuiască aceste două femei dacă el nu scapă. Firește, madame Olenska încă îi mai poate înmuia inima bătrânei Catherine, care s-a opus din răspuțeri deciziei nepoatei sale de a rămâne aici. Și bătrâna Catherine ar putea să-i ofere orice rentă și-ar dori. Dar știm cu toții că nu-i place să renunțe la bani, iar restul familiei n-are nici un interes să o țină pe madame Olenska aici.

Archer clocotea de furie inutilă; era exact în starea în care orice bărbat știe că va face ceva prostesc și își dă seama că o face, în același timp.

Pricepu că domnul Jackson rămăsese uimit să vadă că el știa despre neînțelegerile contesei Olenska cu bunica ei și cu celelalte rude și își dădu seama că bătrânul domn trăsese concluzii proprii privitoare la motivele excluderii lui Archer din consfăturile familiei. Acest fapt îl puse în gardă pe Archer, însă aluziile la Beaufort îl făceau să reacționeze nechibzuit. Era atent, totuși, dacă nu la propriul pericol, atunci măcar la faptul că domnul Jackson se afla sub acoperișul mamei sale și, prin urmare, era și invitatul său. Vechiul New York acorda o mare atenție etichetei ospitalității și nu se permitea ca vreo discuție cu un oaspete să degenereze într-o ceartă.

— Nu vreți să urcăm în salonul mamei? Sugeră el cu răceala, când ultimul scrum din țigara domnului Jackson căzu m scrumiera de bronz de lângă cotul lui.

Pe drumul spre casă, May păstră o tăcere ciudată prin întuneric, Archer o simțea încă învăluită într-o roșeață amenințătoare. Nu putea ghici ce însemna această amenințare dar era dejapuz în gardă de faptul că fusese provocată de numele contesei Olenska.

Urcară la etaj, iar el intră în bibliotecă. De obicei May îl urma, dar de această dată o auzi traversând culoarul către dormitorul ei.

— May! Strigă el cu nerăbdare.

Ea se întoarse, ușor surprinsă de tonul lui.

— Lampa asta fumează din nou; credeam că servitorii vor avea grijă să-i taie fitilul, mormăi el, nervos.

— Îmi pare rău, nu se va mai întâmpla, răspunse ea, pe tonul term pe care îl învățase de la mama ei.

Archer era exasperat la gândul că ea începea deja să-i facă pe plac ca și cum ar fi fost un domn Welland mai tânăr May se aplecă să coboare fitilul, iar

când lumina se revărsă peste umerii albi și peste curbele luminoase ale chipului ei Archer își zise: „Ce tânără e! Câți ani interminabili va mai' dura viața aceasta!”

Cu groază, își simți propria tinerețe robustă și sângele care-i pulsa în vene. '

— Uite ce e, zise el brusc, s-ar putea să trebuiască să plec la Washington pentru câteva zile; poate chiar săptămâna viitoare Ea nu-și desprinsese mâna de pe șurubul lămpii când se întoarse încet spre el. Căldura flăcării îi readusese strălucirea în obraji, însă chipul îi păli când ridică privirea. _ Cu treburi? Întrebă ea pe un ton care lăsa să se înțeleagă ca nici n-ar putea exista vreun alt motiv imaginabil și căpușese întrebarea automat, ca și cum ar fi vrut să încheie fraza lui Archer în locul lui.

— Cu treburi, firește. E un caz legat de niște brevete care va avea înfățișare la Curtea Supremă.

Archer îi spuse numele inventatorului și apoi îi oferii detalii cu toată volubilitatea exersată a lui Lawrence Lefferts, în vreme ce ea îl asculta atent, spunând din când în când:

— Da, înțeleg. Schimbarea îți va face bine, zise ea pe un ton firesc, după ce el termină ce avea de zis. Și trebuie să te duci neapărat s-o vezi și pe Ellen, adăugă ea, privindu-l direct în ochi, cu zâmbetul ei senin și vorbind pe tonul pe care l-ar fi folosit ca să-i ceară să nu uite de o obligație enervantă de familie.

Acestea fură singurele cuvinte pe care le schimbară pe acest subiect, însă, în codul pe care îl învățaseră amândoi încă din copilărie, asta însemna: „Desigur că înțelegi că știu tot ce spune lumea despre Ellen și mă alătur din tot sufletul eforturilor familiei mele de a o face să se întoarcă la soțul ei. Mai știu și că, dintr-un motiv pe care n-ai binevoit să mi-l spui, ai sfătuit-o să nu urmeze această cale, pe care o aprobă toți bărbații mai coți din familie, precum și bunica noastră, așa cum știu și că, datorită sprijinului tău, Ellen ne sfidează pe toți și se expune genului de critici pe care probabil că ți le-a adus la cunoștință Sillerton Jackson în după-amiaza aceasta, aluzia care te-a făcut atât de irascibil... N-au lipsit aluzii, într-adevăr; dar cum tu nu pari dispus să le primești de la alții, îți ofer eu însămi una, în singura manieră în care oamenii bine-crescuți de rangul nostru își pot comunica lucruri dezagreabile: dându-ți de înțeles că știu că ai de gând să o vezi pe Ellen la Washington și că, poate, tocmai pentru asta te duci acolo; și că, din moment ce sigur te vei întâlni cu ea, vreau s-o faci cu aprobarea mea deplină și explicită și să profiți de prilej ca să-i spui unde ar putea s-o ducă această linie de comportament pe care ai încurajat-o s-o adopte”.

Ținea încă mâna pe șurubul lămpii când Archer prinse și ultimul cuvânt al acestui mesaj mut. May dădu fitilul în jos, ridică sticla și suflă peste flacăra rebelă.

— Miroase mai puțin dacă o stingi suflând peste ea, explică May, cu aerul său de excelentă gospodină. Se opri în prag și așteptă ca el să vină s-o sărute.

A doua zi, pe Wall Street circulau informații mai liniștitoare despre situația lui Beaufort. Nu erau precise, dar erau optimiste. Toată lumea avea senzația că Beaufort putea recurge la persoane foarte influente în caz de urgență și că o și făcuse, cu mult succes. Iar în acea seară, când doamna Beaufort își făcu apariția la operă cu obișnuitul ei surâs pe buze și purtând un nou colier cu smaralde, societatea răsuflă ușurată.

New York-ul condamna implacabil neregularitățile financiare. Până în acel moment, nu se făcuse nici o excepție de la regula tacită care susținea că cei care încălcau principiul onestității trebuiau să plătească. Și toți știau că până și Beaufort și soția lui vor fi sacrificați fără ezitare pe altarul acestui principiu, însă obligația de a-i sacrifica nu era doar dureroasă, ci și deloc convenabilă. Dispariția soților Beaufort ar fi lăsat un gol uriaș în micul lor cerc compact, iar cei care erau prea ignoranți, sau prea indiferenți ca să nu se înfioare în fața catastrofei morale, deplângeau deja pierderea celei mai bune săli de bal din New York.

Archer se hotărâse categoric să plece la Washington. Aștepta doar deschiderea procesului despre care îi vorbise lui May, pentru ca data respectivă să coincidă cu cea a vizitei sale. Dar, marțea următoare, află de la domnul Letterblair că acel caz s-ar fi putut prelungi cu câteva săptămâni. Totuși, se duse acasă hotărât să plece oricum în seara următoare. Cel mai probabil era ca May, care nu știa nimic despre viața lui profesională și nici nu demonstrase vreun interes față de ea, să nu aștepte de amânare, dacă aceasta avea să se producă și nici să-și amâne numele ampricinaților, dacă cineva o amâna în prezența ei. Și, în orice caz, nu mai putea amâna întrevăderea cu madame Olenska. Avea prea multe să-i spună Miercuri dimineață, când ajunsese la birou, domnul Letterblair îl întâmpină cu mari semne de tulburare. Până la urmă Beaufort nu reușise să iasă dinnecaz, dar, răspândind zvonul că o făcuse, depunătorii săi se liniștiseră și se făcuseră plăți consistente la bancă până în seara anterioară, când se reinstalaseră zvonurile liniștitoare. Drept urmare, depunătorii începuseră să-și retragă masiv banii din bancă și era foarte probabil ca aceasta să-și închidă ușile înainte de sfârșitul zilei. Se spuneau cele mai urâte lucruri despre Beaufort, iar prăbușirea sa promitea să fie una dintre cele mai compromițătoare din istoria bursei de pe Wall Street.

Magnitudinea catastrofei îl lăsase pe domnul Letterblair alb ca varul și derutat.

— Am văzut lucruri urâte la viața mea, dar nimic atât de îngrozitor. Toți cei pe care îi cunoaștem vor fi afectați, într-un tel sau altul. Și ce se va întâmpla cu doamna Beaufort? Ce se poate face pentru ea? Cel mai mult mi-e milă de doamna Manșon Mmgott; la vârsta ei nu se știe cum ar putea să-și afecțeze povestea aceasta. Ea crezută totdeauna în Beaufort s-a împrietenit cu el! Și mai e și înrudirea cu familia Dallasbiata doamnă Beaufort e înrudită cu voi toți. Singura ei șansă ar fi să-și părăsească soțul... Dar cum i-ar putea

spune cineva așa ceva? E de datoria ei să-i rămână alături și, din fericire, se pare ca a închis mereu ochii la slăbiciunile intime ale lui Beaufort.

Se auzi o bătaie în ușă, iar domnul Letterblair își întoarse capul brusc.

— Ce e? Nu vreau să fiu deranjat.

Un funcționar aduse o scrisoare pentru Archer și se retrase.

Recunoscând scrisul soției sale, tânărul deschise plicul și citi: „Poți veni, te rog, în centru cât de repede poți? Bunica a avut o ușoară criză azi-noapte. Într-un mod misterios a aflat înaintea tuturor vestea aceasta îngrozitoare cu banca. Unchiul Lovell e plecat la vânătoare, iar ideea dizgrației l-a făcut pe bietul tata să fie atât de nervos, încât are febră și nu poate ieși din cameră. Mama are mare nevoie de tine și sper că te poți elibera imediat ca să vii direct la bunica”.

Archer îi întinse biletul partenerului său și, după câteva minute, se deplasa spre nord într-un tramvai ticsit pe care îl schimbă pe 14th Street cu unul dintre autobuzele înalte și hurducate de pe linia Fifth Avenue. Era trecut de ora douăsprezece când coborî din acel vehicul greoi în fața casei bătrânei Catherine. La fereastra de la salonul de la parter, unde trona de obicei bătrâna, se zărea silueta nepotrivită a fiicei sale, doamna Welland, care, ridicându-și privirea încercănată, îl salută pe Archer când îl văzu apropiindu-se. May îl aștepta în pragul ușii. Holul emana acel aer nefiresc, specific caselor bine întreținute care sunt năpădite brusc de boală: fulare și blănuri aruncate la grămadă pe scaune, geanta și haina doctorului pe masă, alături de teancurile de scrisori și cărți de vizită cărora nimeni nu le mai acorda atenție.

May era palidă, dar surâzătoare: doctorul Bencomb, care tocmai venise a doua oară, era mai optimist, iar hotărârea neclintită a doamnei Mingott de a trăi și de a se însănătoși începea să-și facă deja efectul asupra întregii familii. May îl conduse pe Archer spre salonul bătrânei, unde ușile glisante care dădeau spre dormitor fuseseră închise, iar peste ele se așternuseră draperii galbene din damasc greu. Iar aici doamna Welland îi comunică în șoapte îngrozite amănuntele catastrofei. Din câte se părea, în seara dinainte se petrecuse ceva cumplit și misterios. Pe la ora opt, chiar după ce doamna Mingott își terminase pasiențele pe care le juca mereu după cină, se auzise clopoțelul de la ușă, iar o doamnă acoperită de un vâl atât de gros, încât servitorii n-o recunoscuseră imediat, ceruse să fie primită.

Majordomul, auzind o voce cunoscută, deschisese ușa salonului, anunțând: „Doamna Julius Beaufort”, după care o închise la loc în spatele celor două doamne. El spunea că stătuseră de vorbă vreo oră. Când a sunat clopoțelul doamnei Mingott, doamna Beaufort deja dispăruse fără s-o vadă nimeni, iar bătrâna, albă ca varul, imensă și teribilă, așezată în fotoliul ei uriaș, îi făcuse semn majordomului s-o ducă în camera ei. În acel moment, deși părea vădit tulburată, își stăpânea perfect trupul și mintea. Servitoarea mulatră o băgase în pat, îi adusese o ceașcă de ceai, ca de obicei, strânsese prin cameră și plecase. Dar la trei noaptea, clopoțelul sunase din nou, iar două servitoare care dăduseră repede fuga la această chemare neobișnuită (căci, în general, bătrâna Catherine dormea ca un prunc) își găsiseră stăpâna așezată în capul

oaselor, rezemată de perne, cu un zâmbet strâmb pe chip și o mână atârându-i moale din brațul uriaș.

Era limpede că avusese o criză ușoară, din moment ce pui tea să articuleze și să se facă înțeleasă. Iar la scurtă vreme după vizita medicului, începu să-și recapete controlul mușchilor feței. Însă panica fusese mare; și proporțional de mare fu și indignarea după ce, din propozițiile incomplete ale doamnei Mingott, familia înțelese că Regina Beaufort apelase la bătrână ca s-o roage ce insolentă! Să-l sprijine pe soțul ei, să-i ajute sa iasă din necaz, să nu-i „părăsească”, după cum se exprimase ea de fapt să convingă toată familia să le acopere și să le ierte acea monstruoasă dezonoare.

— Eu i-am spus: în casa Manșon Mingott, onoarea a fost dmtotdeauna onoare, iar cinstea, cinste; și așa va fi până când voi ieși de-aici cu picioarele înainte, se bâlâbâise bătrâna în urechea fiicei sale, cu glasul gros al bolnavilor paralizați parțial. Iar când ea mi-a zis: „Dar numele meu, mătușă., numele meu e Regina Dallas”, i-am răspuns: numele tău era Beaufort când el te umplea de bijuterii și trebuie să rămână Beaufort acum când te umple de rușine.

Toate acestea le reiată, printre lacrimi și suspine îngrozite, doamna Welland lividă și dărâmată de obligația neobișnuită de a trebui să-și ațintească privirea, în cele din urmă asupra unor lucruri dezagreabile și compromițătoare. Dacă măcar aș putea să-i ascund totul socrului tău; îmi spune tot timpul: „Augusta, te implor, nu-mi distruge ultimele amăgiri”. Cum să-l împiedic să afle despre aceste grozăvii? Zise biata doamnă Welland, plângând.

— La urma urmei, mamă, el nu le-a văzut, îi sugeră fiica sa, iar doamna Welland oftă:

— Ah, nu; slavă Domnului că e la adăpost, în patul lui. Și doctorul Bencomb ne-a promis să-l țină aici până când se va întrema biata mama, iar Regina va fi plecat undeva, Archer se așezase lângă fereastră și privea în gol către strada pustie. Era limpede că fusese convocat acolo ca sa le acorde sprijin moral doamnelor copieșite de durere, și nu pentru vreun ajutor special pe care ar fi putut să-l ofere. I se trimisese o telegramă domnului Lovell Mingott și se împărțeau mesaje din mână în mână membrilor familiei care locuiau în New York. Între timp, tot ce le rămânea de făcut era să vorbească în șoaptă despre urmările dezonoarei produse de Beaufort și despre acțiunea impardonabilă a soției sale.

Doamna Lovell Mingott, care se aflase în cealaltă cameră scriind bilete, își făcu imediat apariția și intră în discuție. Pe vremea lor, căzură de acord doamnele mai în vârstă, soția unui bărbat care făcuse ceva necinstit în afaceri avea o singura cale de ieșire: să se retragă, să dispară o dată cu el.

— De pildă cazul bieteii bunici Spicer; străbunica ta, May. Firește se grăbi să adauge doamna Wellandproblemele financiare ale străbunicului tău erau personale pierduse bani la cărți sau girând pentru cineva – n-am știut niciodată prea bine, fiindcă mama nu a vrut să vorbească despre asta. Însă ea a fost crescută la țară, fiindcă mama ei a trebuit să plece din New York după acea rușine, oricare ar fi fost situația; au locuit singuri pe malul râului Hudson,

anotimp după anotimp, până când mama a împlinit șaisprezece ani. Bunicii Spicer nici nu i-ar fi dat prin cap să-i ceară familiei sale s-o „sprijine”, după cum am înțeles că s-a exprimat Regina. Deși o rușine personală nu e nimic în comparație cu scandalul ruinării a sute de oameni nevinovați.

— Presupun că trebuie s-o facem, continuă doamna Lovell Mingott, de parcă ar fi sperat s-o contrazică cineva.

May se întoarce spre mijlocul salonului.

— Bineînțeles că trebuie s-o facem, zise ea. Bunica știe ce vrea și trebuie să-i îndeplinim toate dorințele. Vrei să scriu eu telegrama în locul tău, mătușă? Dacă e trimisă imediat, probabil că Ellen poate prinde trenul de mâine dimineață.

Pronunțase ultimele silabe cu o claritate aparte, ca și cum ar fi lovit doi clopoței de argint.

— Mă rog, nu poate fi trimisă imediat. Jasper și servitorul care se îngrijește de pivniță sunt plecați să ducă bilete și telegrame.

May se întoarce spre soțul ei, surâzând.

— Dar îl avem pe Newland, dispus să ne ajute în orice fel. Nu vrei să duci tu telegrama, Newland? Ai timp s-o faci înainte de prânz.

Archer se ridică declarându-și disponibilitatea cu jumătate de glas, iar soția lui se așază la biroul Bonheur du Jour din lemn de trandafir al bătrânei Catherine și scrise mesajul cu caligrafia sa mare și imatură. După ce termină, împături biletul și i-l întinse lui Archer.

— Ce păcat, zise May, că tu și Ellen vă veți intersecta pe drum! Newland adăugă ea, întorcându-se spre mama și mătușa ei trebuie să plece la Washington pentru un caz legat de niște de brevete, care va avea înfățișare la Curtea Supremă. Presupun că unchiul Lovell se va întoarce până mâine seară, iar cum se pare că bunica se întreamează foarte repede, nu mi se pare corect să-i cerem lui Newland să renunțe la o obligație atât de importantă din partea firmei, nu-i așa?

Opri, parcă așteptând răspuns, iar doamna Welland afirmă în grabă:

— Ah, desigur că nu, draga mea. Bunica ta nici n-ar vrea să audă de așa ceva.

Când Archer ieși din cameră cu telegrama, o auzi pe soacra sa adăugând, probabil înspre doamna Lovell Mingott: „De ce Dumnezeu te face să-i telegrafiezi lui Ellen Olenska?” la care May răspunse cu vocea-i limpede:

— Poate că vrea să insiste din nou și s-o facă să înțeleagă ca, a urma urmei, e de datoria ei să fie alături de soțul său.

Ușa de la intrare se închise în urma lui Archer, care se îndrepta grăbit spre oficiul de telegraf.

XXVIII

— Ol... ol... cum se scrie asta? Întrebă pe un ton acru tânăra doamnă căreia Archer îi întinse telegrama soției sale prin ghișeu de bronz al oficiului Western Union.

— Olenska... O-len-ska, repetă el, luând înapoi mesajul ca să scrie cu majuscule numele străin deasupra scrisului dezlânat al lui May.

— Ce nume incredibil pentru un oficiu de telegraf din New York, cel puțin din cartierul acesta, remarcă o voce neașteptată.

Întorcându-se, Archer dădu cu ochii de Lawrence Lefferts, lipit de cotul lui, netezindu-și mustața impecabilă și prefăcându-se că nu se uita la mesaj.

— Bună, Newland; mă gândeam eu că te voi găsi aici. Tocmai ce-am auzit despre criza bătrânei doamne Mingott. Mă îndreptam spre casa ei când te-am văzut dând colțul pe strada asta, așa că am dat fuga după tine. Presupun că vii de acolo.

Archer încuviință din cap și strecură telegrama prin geamul ghișeului.

— Foarte rău, eh? Continuă Lefferts. Telegrafiezi rudelor, presupun, înțeleg că e ceva foarte grav dacă o includeti și pe contesa Olenska.

Archer strânse din buze; simți un impuls sălbatic să tragă un pumn în chipul lung, înfumurat și arătos de lângă el.

— De ce? Întrebă el.

Lefferts, care era cunoscut pentru obiceiul de a se sustrage de la discuții, ridică din sprâncene cu o grimasă ironică ce-l avertiza pe Archer că fata din spatele ghișeului îi privea.

Privirea aceea îi aminti lui Archer că nimic n-ar fi tulburat mai tare eticheta decât un acces de furie într-un cat atunci, dar impulsul de a-l lovi pe Lefferts fu doar trecătoare. Nu putea accepta ca numele lui Ellen ei provocări, își plăti ca Patasta Pâmreadesine, Archer continuă Lefferts, cu o expresie exagerată de ușurare, îl înăceadupă-amiază, anunțul despre falimentul lui Beaufort seregasea întoateziarele, eclipsând informațiile de pre Sa doamne! Manșon Mingott, și doar cei putini la nu care auziseră despre misterioasa legătură dintre cele două evenimente, se gândiră să pună boala bătrânei Catherine pe seza altor factori decât acumularea de carne și de ani existase niciodată un caz mai îngrozitor în istoria orașului de care el Sa-și arn mtea Scă) totașă Cum, la Oadică, nimic ma P it nu se m t m plase nici pe vremea îndepărtetului Le care dăduse numele firmei. Banca primise în continuare ții săi proveneau din principalele cla ale le! Duptotatea lui Beaufort părea de două ori mai c t olit indignarea față de soțul ei însă așa cum stăteau lucrurile, mai ales după ce se află scopu Si și noctumeladoamna Manson Mingott, se consideră c Tc ei îl depășea pe al lui și că ea nu avea scuza așa cum nici detractorii ei nu avură satisfacția de a pretexta că e „străină”. Era o oarecare alinare (pentru cei ai căror bani nu erau în primejdie) să-și aducă aminte că Beaufort era, realmente, străin; însă, la urma urmei, dacă o Dallas din Carolina de Sud adopta o asemenea atitudine și vorbea cu ușurință despre cum soțul ei avea să fie „pe picioare din nou”, argumentul își pierdu forța și nu mai rămânea altceva de făcut decât să accepte această dovadă îngrozitoare a indisolubilității căsătoriei. Societatea trebuia să găsească forma de a continua să existe fără soții Beaufort și cu asta basta; firește, în afară de nefericitele victime ale dezastrului, precum

Medora Manșon, sau bătrânele domnișoare Lanning și alte necugetate doamne de familie bună care, dacă l-ar fi ascultat pe domnul Henry van der Luyden...

— Cel mai bun lucru pe care-l pot face soții Beaufort e să plece și să trăiască în căsuța Reginei din Carolina de Nord, zise doamna Archer, rezumând povestea de parcă ar fi anunțat un diagnostic și ar fi prescris un tratament adecvat. Beaufort a avut dintotdeauna cai de curse și ar trebui să se dedice creșterii de trăpași. Aș îndrăzni să zic că avea toate calitățile unei excelent negustor de cai.

Toată lumea era de acord cu ea, însă nimeni nu binevoia să întrebe ce-aveau de gând să facă, în realitate, soții Beaufort.

A doua zi, doamna Manșon Mingott se simțea mult mai bine; își recăpătase îndeajuns glasul ca să dea ordin ca nimeni să nu-i mai pomenească vreodată pe soții Beaufort în prezența ei. Când își făcu apariția doctorul Bencomb, bătrâna întrebă de ce naiba se agitase atâta familia din cauza stării ei de sănătate.

— Dacă oamenii de vârsta mea mănâncă saiată de pui seara, la ce te poți aștepta? Întrebă ea.

Și cum medicul îi modificase dieta la momentul potrivit, criza fu transformată într-o indigestie, însă, în ciuda tonului ei ferm, bătrâna Catherine nu-și recapătă complet fosta atitudine față de viață. Deși nu-i diminuase curiozitatea față de cei din jur, depărtarea tot mai mare, în timp și spațiu, pe care o aduce bătrânețea n tocise sensibilitatea (care niciodată nu fusese prea intensă) Ja de problemele celorlalți. S-ar fi zis că nu-i <Ș delocTeu să-și coațad mîinte dezastrul cu Beaufort. Însă, pentru prima oară. Mcepurâsoobsedeze propriile simptomeșieapucă săTe monstreze un interes sentimental față de'

Domnul Welland, în particular, avu privilegiul de a-i putea și însemnată agerime Cmăcar dacă ar fi „vrut” să o aplice) fuseseră întâmpinate cu un acum mtr-un obiect de interes fascinant, iar doamna Mingott emlse un ordm imperial, convocându-l să o vizitezei să corn pare diete de îndată ce i-o permitea febra. Căci bătrâna Cathermeerade-acum primacarerecunoșteacă nupotifinT ciodataprea grijuliu când vine vorba de febră.

La douăzeci și patru de ore după ordinul trimis contesei O^kaso^otelegmmăcareanuntacăaveasăsoseascădela Boston a doua zi, pe seară. În casa familiei Welland, unde se întompla sa ia prânzul Newland arunci, se ridică imediat Jroblema dacă cmeva trebuia s-o aștepte în Jersey City iar dificultate materiale dezbătute în acea casă, deparcăr fi'fos unavanpostde frontieră, aprinseră și mai tare discuția. Căz n acea d ja-amiaza și nu putea renunța la cupeu din moment ce dacă domnului Welland i se Tăcea rău la vederea soacrei sale pentru pnma oară după criză, poate că ar fi vrut să fie du acasă imediat. Fiii cuplului Welland aveau să fie, firește fa

; centra'^domnul Lovell Mingott de-abia arfi ajuns delalătoare iar trăsura Mingott era rezervată să-l ia pe el. Și nimeni nu îndrăzneă s-o roage pe May, la

sfatul unei dublaT” de iarna sa, a singură feribotul până în Jersey City, chiar și ar fi putut trece drept lipsă de ospitalitate, dacă, în ciuda dorințelor exprese ale bătrânei Catherine, familia ar fi permis ca madame Olenska să sosească fără să o aștepte nimeni la gară. Tipic pentru Ellen să-și pună familia într-o asemenea dilemă, părea să spună vocea obosită a doamnei Welland.

— Întotdeauna le-a făcut una după alta, se plânse biata doamnă, într-una dintre puținele sale răzvrătiri în fața soției. Singurul lucru care mă face să cred că mama poate nu se simte atât de bine cum zice doctorul Bencomb este această dorință morbidă de a o chema imediat pe Ellen, indiferent cât de incomod va fi să ne întâlnim cu ea.

Vorbise fără să gândească, așa cum se întâmplă adesea cu excesele de furie. Iar domnul Welland se năpusti imediat, luând cuvântul:

— Augusta, zise el, pălind și lăsând furculița din mână, mai ai vreun motiv să crezi că Bencomb e mai puțin demn de încredere decât înainte? Ai observat că a fost mai puțin meticolos decât de obicei în tratarea cazului meu sau al mamei tale?

Îi veni rândul doamnei Welland să pălească, în timp ce prin fața ochilor i se perindau șirul nesfârșit de consecințe ale gafei sale. Dar reuși să râdă și-și puse încă o porție de escalop de stridii, după care spuse, străduindu-se să se strecoare din nou în obișnuita-i armură de voieșie:

— Dragul meu, cum de ți-ai închipuit așa ceva? N-am vrut să spun decât că, după atitudinea hotărâtă pe care a adoptat-o mama, insistând că e datoră lui Ellen să se întoarcă la soțul ei, mi se pare ciudat acest capriciu brusc de a o vedea, când mai are vreo șase alți nepoți pe care ar fi putut să-i cheme. Dar nu trebuie să uităm că, în ciuda vitalității ei minunate, mama e o femeie foarte bătrână.

Domnul Welland rămase încruntat și era limpede că imaginația lui tulburată se fixase de îndată pe ultima remarcă a soției sale.

— Da, mama ta e o femeie foarte bătrână; și, din câte știm noi, Bencomb s-ar putea să nu aibă atâta succes cu oamenii

— Cazul e închis... Amânat, replică Archer.

— Amânat? Ce ciudat! De dimineață am văzut un bilet trimis de domnul Letterblair mamei, în care îi zicea că mâine se duce la Washington pentru un caz important cu brevete pe care trebuie să-l susțină în fața Curții Supreme. Mi-ai zis că era un caz legat de niște brevete, nu-i așa?

— Păi... Tocmai asta e: nu poate merge întreaga firmă. Letterblair s-a hotărât azi de dimineață să se ducă el.

— Atunci nu s-a amânat? Continuă ea, cu o insistență atât de atipică, încât Archer simți sângele năvălindu-i în obraji, ca și cum s-ar fi înroșit din cauza faptului că soția sa renunțase, în mod neobișnuit, la toate finețurile tradiționale.

— Nu, cazul nu s-a amânat, ci doar plecarea mea, răspunse el, blestemând explicațiile de prisos pe care i le dăduse atunci când îi anunțase intenția de a pleca la Washington, și se întrebă unde citise că mincinoșii

deștepți dau detalii, dar cei și mai deștepți n-o fac. Îl durea mai puțin s-o mintă pe May decât s-o vadă prefăcându-se că nu-l demascase.

— Voi merge mai încolo, din fericire pentru familia ta, continuă el, recurgând cu josnicie la sarcasm.

În timp ce vorbea, simți că May se uita la el și o privi în ochi ca să nu dea impresia că o evită. Privirile li se întâlniră o clipă, și poate că asta le deschise calea către gândurile celuilalt, mai mult decât și-ar fi dorit-o amândoi.

— Da, mare noroc că poți să o aștepți pe Ellen, până la urmă, încuviință May. Ai văzut ce recunoscătoare ți-a fost mama pentru că te-ai oferit.

— Ah, o fac cu plăcere.

Trăsura se opri, iar când Archer sări, ea se aplecă spre el și-i acoperi mâna cu a ei.

— La revedere, dragul meu, zise ea, cu ochii atât de strălucitor de albaștri, încât Archer se întrebă ulterior dacă nu străluciseră așa din cauza lacrimilor.

Tânărul traversă în grabă Union Square, repetându-și ca într-o psalmodiere lăuntrică: „Sunt două ore din Jersey City până la bătrâna Catherine. Două ore întregi... Și poate chiar mai mult”.

XXIX.

Cupeul albastru închis al soției sale (cu același strat de lac de la nuntă) îl aștepta pe Archer la feribot, de unde îl duse cu mare pompă la terminalul Pennsylvania din Jersey City.

Era o după-amiază mohorâtă și ninsă, iar în gara imensă unde zgomotele răsunau ca un ecou, erau aprinse toate felinarele cu gaz. În timp ce se plimba pe peron, așteptând expresul de Washington, Archer își aminti că unii oameni credeau că mtr-o bună zi, va exista un tunel pe sub râul Hudson, prin care trenurile de pe linia Pennsylvania vor putea ajunge direct la New York genul de vizionari care prevesteau, în egală măsură, construirea de vapoare care să traverseze Atlanticul în cinci zile, inventarea unei mașinării zburătoare, iluminatul electric, comunicațiile telefonice fără fir și alte minunății parca scoase din O mie și una de nopți.

„Nu mă interesează care dintre viziunile lor se va adevăra atâta vreme cât tunelul nu există încă”, își spuse Archer.

În fericirea lui infantilă și nesăbuită, și-o imagină pe madame Olenska coborând din tren, el zărind-o de la mare depărtare, peste mulțimea de chipuri insignifiante, ea agățându-se de brațul lui în timp ce el conducea trăsura, apropiindu-se încet de debarcader printre cai alunecoși, căruțe încărcate, căruțași scandalagii, și apoi liniștea uluitoare de pe feribot, unde stăteau unul lângă altul în ninsoare, în trăsura neclintită, în vreme ce pământul părea să alunece sub ei, rotindu-se către cealaltă parte a soarelui. Nu-i venea să creadă câte avea să-i spună și în ce ordine elocventă i se adunau cuvintele pe buze.

Trenul se apropie zăngănind și scârțâind și intră șovăitor și lent în gară, ca un monstru care-și aduce prada în bârlog. Archer o luă înainte, făcându-și loc cu coatele prin mulțime și holbându-se prostește prin fiecare fereastră a

vagoanelor înalte. Iar apoi, dintr-o dată, zări în apropiere fața palidă și surprinsă a contesei Olenska și avu din nou aceeași senzație chinuitoare că-i uitase chipul.

Ajunseră unul lângă altul, mâinile li se regăsiră, iar el o luă de braț.

— Pe aici... Sunt cu trăsura, zise.

Pe urmă totul se întâmplă ca în visul lui. O ajută să urce în cupeu cu tot cu valize, iar mai târziu își aminti vag că-i dăduse veștile bune despre bunica ei și-i făcuse o recapitulare a poveștii lui Beaufort (îl ului suavitatea vocii ei când spuse: „Biata Regina!”), între timp, trăsura își începuse drumul șerpuit prin jurul gării și coborau de-acum pe rampa alunecoasă ce ducea la debarcader, amenințați de deplasarea vagonetelor cu cărbuni, a cailor zăpăciți, a vagoanelor de expres răvășite și a unui dric gol ah, acel dric! Ea închise ochii când trecu prin fața lor și-l strânse de mână pe Archer.

— Dă, Doamne, să nu însemne... Biata bunica!

— Oh, nu, nu, e mult mai bine, se simte foarte bine. Gata, am trecut de dric! Exclamă el, de parcă asta ar fi schimbat cu totul lucrurile.

Mâna contesei era încă într-a lui, iar în timp ce trăsura traversa hurducată pasarela către feribot, el se aplecă, îi desfăcu nasturii de la mănuașă cafenie strâmtă și-i sărută palma de parcă ar fi fost niște moaște. Ea se eliberă cu un zâmbet șters.

— Nu te așteptai să dai de mine azi? O întrebă.

— Ah, nu.

— Aveam de gând să plec la Washington să te văd. Făcusem toate pregătirile, aproape că ne-am intersectat în tren.

— Ah, exclamă ea, parcă îngrozită de cât de puțin lipsise să rateze întâlnirea.

— Știi că aproape că te uitasem?

— Aproape că mă uitasei?

— Vreau să spun... Cum să-ți explic? Pățesc mereu la fel De fiecare dată e ca și cum te-aș cunoaște din nou

— Ah, da, știu, știu!

— Adică... Și ție ți se întâmplă la fel... Cu mine? Insistă Archer.

Ea dădu din cap, privind pe fereastră.

— Ellen... Ellen... Ellen!

Ea nu-i răspunse, iar Archer păstră tăcerea, privindu-i profilul care se contura tot mai șters pe fundalul amurgului înzăpezit de afară. Se întrebă ce făcuse ea în acele patru luni intermabile. Ce puține lucruri știau unul despre celălalt la urma urmei! Clipele prețioase se scurgeau, dar Archer uitase tot ce vruse să-i spună și nu putea decât să se gândească deznădăjduit la misterul îndepărtării și apropierii lor, care părea simbolizat de faptul că stăteau atât de aproape, dar fără să-și poată vedea chipurile.

— Ce trăsură frumoasă! E a lui May? Întrebă contesa mtorcându-și brusc chipul către el

— Da.

— Atunci May te-a trimis după mine? Ce drăguț din partea ei! Archer nu răspunde imediat, după care răbufni:

— Secretarul soțului tău mi-a făcut o vizită a doua zi după ce ne-am întâlnit în Boston.

În scurta scrisoare pe care i-o trimisese, nu făcuse nici o aluzie la vizita domnului Riviere și avusese intenția să tăinușca incidentul. Însă, când ea îi aminti că se aflau în trăsura soției lui, simți impulsul să i-o întoarcă. Voia să vadă dacă aluzia lui la Riviere îi „plăcea” la fel de mult cum îi plăcuse, și lui aluzia ei la May. Ca și alte dați, când el se așteptase să o smulgă din calmul ei obișnuit, contesa nu trăda nici un semn de mirare, iar tânărul conchise imediat: „Atunci înseamnă că el îi scrie”.

— Domnul Riviere ți-a făcut o vizită?

— Da; nu știai?

— Nu, răspunse ea pe un ton firesc.

— Și nu ești surprinsă? Contesa ezită.

— De ce-ar trebui să fiu? La Boston, mi-a zis că te cunoaște, că v-ați cunoscut în Anglia, mi se pare.

— Ellen, trebuie să te întreb un lucru.

— Da.

— Am vrut să te întreb după ce-am vorbit cu el, dar nu puteam să-o fac într-o scrisoare. Riviere a fost cel care te-a ajutat să fugi... Când ți-ai părăsit soțul?

Inima îi bătea atât de tare încât îl sufoca. Oare avea să-i răspundă la această întrebare cu aceeași seninătate?

— Da, îi datorez enorm de mult, răspunse ea, fără ca vocea ei calmă să tremure deloc.

Tonul ei era atât de firesc, aproape indiferent, încât agitația tânărului se domoli. Prin incredibila-i simplitate, reușise din nou să-l facă să se simtă prostesc de convențional tocmai când credea că renunța cu totul la convenții.

— Cred că ești cea mai sinceră femeie pe care-am cunoscut-o! Exclamă el.

— Oh, nu, dar probabil sunt una dintre cele mai puțin năzuroase, răspunse ea, cu un surâs în glas.

— Zi-i cum vrei; tu vezi lucrurile așa cum sunt.

— Ah, a trebuit să-o fac. A trebuit să mă uit la chipul Gorgonei.

— Mă rog... Nu te-a orbit! Ai văzut că e doar o veche gogoriță ca toate celelalte.

— Dar nu te orbește; te seacă de lacrimi.

Răspunsul opri rugămintea de pe buzele lui Archer; părea să se ivească din profunzimile unei experiențe care-l depășea, înaintarea lentă a feribotului încetase, iar prova se lovi de stâlpii debarcaderului atât de violent, încât zguduiri trăsura și-o azvârli pe madame Olenska în brațele lui Archer. Tremurând, tânărul simți apăsarea umărului ei și o îmbrățișa.

— Dacă n-ai orbit, atunci trebuie să vezi că asta nu poate continua așa.

— Ce anume?

— Încercarea noastră de a fi împreună... Și totuși deloc împreună.

— Nu. N-ar fi trebuit să vii azi, zise ea cu vocea schimbată. Apoi se întoarse brusc, îl îmbrățișa și-și lipi buzele de ale lui. În acel moment, trăsura începu să se miște, iar pe fereastră scânteie lumina unei lămpi cu gaz aflate în capătul debarcaderului. Ea se retrase și rămaseră amândoi tăcuți și nemișcați, în timp ce cupeul își croia drum prin aglomerația de căruțe din jurul debarcaderului. Când ajunseră pe stradă, Archer începu să vorbească grăbit.

— Nu te teme de mine, n-ai de ce să te ghemuiești așa în colțul tău. Nu vreau un sărut furat. Uite: nici măcar nu încerc să-ți ating mâneca jachetei. Să nu crezi că nu înțeleg de ce nu vrei să permiți ca acest sentiment dintre noi să se diminueze și să se transforme într-o vulgară aventură clandestină. Ieri n-aș fi putut să-ți vorbesc așa, fiindcă atunci când suntem despărțiți și încerc să te văd, toate gândurile mi se mistuie într-o văpaie imensă. Dar apoi vii aici și ești mai mult decât îmi aminteam și ce vreau de la tine e mult mai mult de-un ceas sau două din când în când, cu acele pustiuri însetate la mijloc, când pot să stau absolut nemișcat lângă tine, ca acum, cu cealaltă viziune în minte, nădăjduind liniștit că se va împlini.

Preț de o clipă ea nu-i răspunse, dar apoi îl întrebă în șoaptă:

— Ce vrei să spui că nădăjduiești că se va împlini?

— Păi... Știi și tu că așa va fi, nu?

— Viziunea ta în care suntem împreună? Întrebă ea, izbucnind într-un râs aspru. Și ce loc bun ai ales ca să mi-o spui!

— Te referi la faptul că suntem în cupeul soției mele? Vrei să coborâm și să mergem pe jos, arunci? Presupun că nu te de l ranjează puțină zăpadă.

Ea râse din nou, mai blând.

— Nu; nu voi coborî și nici nu voi merge pe jos, fiindcă trebuie să ajung cât mai repede la bunica. Iar tu te vei așeza lângă mine și nu ne vom uita la viziuni, ci la realități.

— Nu știi ce vrei să zici prin realități. Pentru mine aceasta e singura realitate.

Ea îi întâmpină cuvintele cu o lungă tăcere, în care trăsura intră pe o stradă lăturalnică întunecoasă, după care dădu colțul spre luminile puternice de pe Fifth Avenue.

— Atunci tu crezi că ar trebui să trăiesc cu tine ca amantă, din moment ce nu-ți pot fi soție? Întrebă ea.

Cruzimea întrebării îl făcu să tresară: era un cuvânt de care se temeau toate femeile din categoria ei, chiar și atunci când conversația lor se apropia ușor de acest subiect. Observă că madame Olenska îl pronunțase de parcă ar fi fost un loc cunoscut în vocabularul ei și se întrebă dacă era un cuvânt folosit adesea în prezența ei în acea viață îngrozitoare de care fugise, întrebarea contesei îl înfiora și-l făcu să-și piardă firul gândurilor și argumentelor.

— Vreau... Vreau să evadez cumva cu tine într-o lume unde cuvinte ca acesta... Categorișiri ca aceasta... Să nu existe. Unde să fim doar două fături

care se iubesc, care înseamnă totul una pentru cealaltă; și nimic de pe pământ să nu mai conteze.

Ea scoase un oftat adânc, care se transformă într-un alt răs.

— Ah, dragul meu... Unde e acea țară? Ai fost vreodată acolo? Întrebă și, cum el rămase mut și posac, continuă: cunosc atâția oameni care au încercat s-o găsească. Și crede-mă, au ajuns cu toții din greșală în zone lăturalnice, în locuri precum Bologna, Pisa ori Monte Carlo, care nu erau deloc diferite de vechea lume pe care o părăsiseră, ci doar mai mici, mai murdare și mai promiscue.

Archer n-o mai auzise niciodată vorbind pe acest ton și-și aminti de propoziția pe care o folosise ea cu puțin înainte.

— Da, gorgona ți-a secat lacrimile, îi zise.

— Da, dar mi-a și deschis ochii. E o amăgire să spui că-i orbește pe oameni, când face exact invers: îți deschide larg ochii, ca să nu mai fii niciodată în blestematul întuneric. Nu există și o tortură chinezească asemănătoare? Ar trebui să fie. Ah, crede-mă, e o țărișoară mică și jalnică!

Trăsura trecuse de 42nd Street: calul voinic înhămat la cupeul lui May îi purta spre nord ca un trăpaș din Kentucky. Archer se simțea sufocat de impresia minutelor irosite și a cuvintelor inutile.

— Atunci care e, mai exact, planul pentru noi doi? O întrebă.

— Pentru noi? Dar nu există nici un „noi” în acest sens! Suntem aproape doar dacă trăim departe unul de celălalt. Doar așa putem fi noi înșine. Altminteri am fi doar Newland Archer, soțul verișoarei lui Ellen Olenska, și Ellen Olenska, verișoara soției lui Newland Archer, care încearcă să fie fericiți pe la spatele oamenilor care au încredere în ei.

— Ah, eu sunt dincolo de toate astea, gemu el.

— Ba nu, nu ești! N-ai fost niciodată dincolo. Eu, da, zise ea cu o voce ciudată. Și știi cum arată totul dincolo.

El păstră tăcerea, năucit de o durere nedeslușită. Apoi bâjbâi prin întunericul din trăsură după soneria cu care-i dădea ordine vizitiului, își aminti că May suna de două ori când voia să oprească. Apăsă pe sonerie și trăsura trase lângă trotuar.

— De ce ne oprim? N-am ajuns la bunica, exclamă madame Olenska.

— Nu, dar eu mă dau jos aici, îngăimă el, deschizând ușa și sărind pe trotuar. La lumina felinarului îi zări chipul uimit și mișcarea instinctivă pe care o făcu ca să-l oprească. Archer închise ușa și se rezemă o clipă de fereastră.

— Ai dreptate: n-ar fi trebuit să vin azi, spuse destul de încet, încât să nu-l audă vizitiul.

Ea se aplecă în față și părea că vrea să zică ceva. Dar el îi făcuse deja semn vizitiului să pornească, iar trăsura se îndepărtă în timp ce Archer rămase în colțul străzii privind în gol după ea. Dintr-o dată simți ceva aspra și rece pe gene și-și dădu seama că plânsese și că vântul îi înghețase lacrimile.

Își îndesă mâinile în buzunare și iuți pasul pe Fifth Avenue, îndreptându-se către casă.

În seara aceea, când Archer coborî, înainte de cină, găsi salonul gol.

El și May cinau singuri, toate invitațiile familiei fiind amânate din cauza bolii doamnei Manșon Mingott; și pentru că May era persoana cea mai punctuală dintre ei doi, el fii surprins să descopere că ea nu coborâse înaintea lui. Știa că era acasă, căci, în timp ce se îmbrăca, o auzise mișcându-se prin camera ei; iar, acum, se întreba de ce întârzia.

De la un timp tot medita asupra acestor conjuncturi, pentru a încerca să-și coreleze gândurile cu realitatea. Uneori se simțea ca și când ar fi găsit cheia pentru preocuparea socrului său pentru fleacuri; poate că, demult, chiar și domnul Welland avusese viziuni în care încercase să se piardă, și escapade, și implorase toate spiritele vieții de familie să îl apere împotriva acestora.

Când apăru și May, el se gândi că arăta obosită. Se îmbrăcase cu rochia pentru cină, decoltată și strânsă în corset, pe care ceremonialul Mingott o cerea pentru ocaziile cele mai informale, și își coafase părul în obișnuitele bucle, pieptănate înalt, și, prin contrast, chipul ei arăta foarte obosit și aproape șters, însă, față de el, afișă obișnuita ei tandrețe, ochii păstrându-și strălucirea albastră din ziua precedentă.

— Ce s-a întâmplat cu tine, dragul meu? Întrebă ea. Te așteptam la bunica acasă, iar Ellen a venit singură și mi-a spus că te lăsase, undeva pe drum, căci aveai niște afaceri de rezolvat. S-a întâmplat ceva?

— Era vorba doar de niște scrisori de care uitasem și pe care vroiam să le rezolv înainte de cină.

— Ah, spuse ea; iar, după un moment, adăugă: îmi pare rău că nu ai ajuns și tu la bunica probabil că scrisorile acelea erau foarte urgente.

— Chiar erau, spuse el, surprins de insistența ei. În plus, nu văd de ce ar fi trebuit să vin și eu la bunica ta. Nici nu știam că tu erai acolo.

Ea se întoarse cu spatele și se îndreptă spre oglinda de pe polița șemineului. Stând în fața oglinzii, își ridică brațul ei lung pentru a prinde mai bine o pană care se desprinsese din coafura ei complicată, iar Archer se simți inundat de sentimentul de apatie și rigiditate ce emana din atitudinea ei, întrebându-se dacă monotonia groaznică a vieților lor nu cumva o apăsa și pe ea. Apoi își aminti că, atunci când plecase de acasă, în acea dimineață, ea îi strigase, din capul scârilor, că îl va aștepta la bunica ei pentru a se putea întoarce împreună acasă. El îi strigase, peste umăr un „Bine!” vesel și, apoi, absorbit de alte gânduri își uitase promisiunea. Acum, se simți paralizat de remușcări dar și iritat de faptul că un astfel de fleac îi era reproșat după aproape doi ani de căsnicie. Obosise să trăiască într-o perpetuă lună de miere, călduță, fără fierbințeala pasiunii, dar cu toate pretențiile acesteia. Dacă May ar fi dat glas supărărilor ei (iar el bănuia că are multe) poate că el i le-ar fi îndepărtat prin râs; dar ea era obișnuită să-și ascundă rănile imaginare în spatele unui zâmbet spartan.

Pentru a-și ascunde propria lui enervare, o întrebă ce mai făcea bunica ei, iar ea îi răspunse că doamna Mingott se simțea mai bine, dar că fusese destul de tulburată de ultimele vești despre familia Beaufort.

— Ce vești?

— Se pare că vor rămâne în New York. Cred că el va intra în afacerile cu asigurări, sau așa ceva. Își caută o locuință mică.

Absurditatea acelei situații nu putea fi pusă în discuție, iar cei doi intrară în sufragerie, în timpul cinei, conversația lor se învârti în același uzual cerc limitat; dar Archer observă că soția sa nu făcu nici o aluzie la Madame Olenka și nici la primirea făcută acesteia de Catherine. Pentru acest lucru el îi era recunoscător, cu toate că i se păru vag amenințătoare situația.

După cină, urcară în bibliotecă să-și bea cafeaua, iar Archer își aprinse o țigară și alese un volum de Michelet. Serile, începuse să citească lucrări de istorie, de când May își arătase tendința de a-l ruga să citească, cu voce tare, ori de câte ori îl vedea cu un volum de poezii în mână; și asta nu pentru că nu-i plăcea sunetul propriei sale voci, ci pentru că, întotdeauna, putea anticipa comentariile ei referitoare la ceea ce citea, în perioada cât fuseseră logodiți, ea, pur și simplu, aproba ceea ce-i spunea el (după cum realiza el, acum); dar, de când el încetase să-i mai ofere diverse păreri, ea începuse să-și exprime propriile opinii, cu rezultate catastrofale pentru capacitatea lui de a se bucura de operele asupra cărora se comenta.

Văzând că el alesese o lucrare de istorie, ea își aduse coșulețul cu broderiile, trase un fotoliu lângă lampadarul cu abajur verde și scoase din coșuleț o pernă pe care o broda pentru sofa lui. Nu era o femeie talentată la broderie; mâinile ei mari și puternice erau făcute pentru echitație, vâslit și activități în aer liber; dar pentru că alte soții brodau perne pentru soții lor, ea nu dorea să lase nici acest lucru în afara devoțiunii ei pentru el.

Se așezase astfel încât Archer, doar ridicându-și privirea, o putea vedea aplecată asupra lucrului, cu manșetele până la, cot, cu volănașe alunecând de pe brațele ei rotunjite și solide, cu safirul inelului de logodnă strălucind pe mâna ei stângă, deasupra verighetii late din aur, în timp ce cu mâna dreaptă, împungea încet și laborios pâza pernei. Cum stătea astfel, cu lumina lămpii căzându-i direct pe fruntea netedă, el se gândi, cu exasperare, că întotdeauna va ști ce gânduri îi trec ei prin minte, că niciodată, în toți anii ce vor urma, ea nu-l va surprinde printr-o stare de spirit neașteptată, sau cu o idee nouă, o slăbiciune, un gest de cruzime, sau un sentiment. Ea își cheltuiuse toată poezia și tot romantismul în scurta lor perioadă de curtare: aceste sentimente se sfârșiseră pentru că nu mai era nevoie de ele. Acum, pur și simplu, ea se maturiza, transformându-se într-o copie a mamei ei și, în mod misterios, prin acest proces încerca să-l transforme și pe el într-un domn Welland. Archer puse de-o parte cartea și se ridică, agitat, în picioare; imediat ea își ridică privirea de pe lucru.

— Ce s-a întâmplat?

— Camera asta este sufocantă; am nevoie de puțin aer.

El insistase ca draperiile bibliotecii să poată fie închise și deschise, pe o baghetă, astfel încât seara să poată fi trase în loc să rămână fixate de cornișa aurită, căzând în falduri nemișcate peste straturile de dantelă ale perdelelor, ca

în sufragerie; acum, el trase în lături, draperiile și deschizând fereastra, se aplecă în afară, în aerul înghețat al nopții. Simplul fapt de a nu o privi pe May, așezată lângă masa lui, sub lampa lui, faptul de a vedea alte case, acoperișuri, coșuri, de a simți alte vieți, în afară de a lui, alte orașe, în afară de New York și o altă lume, diferită de a lui, îi limpezi mintea, fiindu-i mai ușor să respire.

După ce stătu aplecat peste fereastră, în întunericul nopții, pentru câteva minute, o auzi spunându-i:

— Newland! Închide fereastra. Altfel te poți îmbolnăvi și poți să mori.

El închise fereastra și se întoarse spre ea.

— Mă pot îmbolnăvi și aș putea muri! Repetă el; apoi simți că-i venea să adauge: „dar deja m-am îmbolnăvit și am murit. Sunt MORT sunt mort de luni de zile.”

Și, dintr-o dată, acest joc de cuvinte îi trezi o sugestie nebunească. Dacă EA era cea moartă! Dacă ea ar fi urmat să moară și să moară curând eliberându-l! Senzația de a sta acolo, în acea cameră familiară, privind-o și dorindu-i moartea, era atât de ciudată, atât de fascinantă și de puternică, încât nu conștientiza, imediat, enormitatea ei. Simțea doar că, soarta îi dăduse o nouă posibilitate de care, sufletul lui bolnav, se putea agăța. Da, May ar putea muri oamenii mureau: oameni tineri, oameni sănătoși ca ea; ar putea muri, eliberându-l dintr-o dată.

May îl privi, iar el observă în ochii ei măriți că figura lui, probabil, exprima ceva ciudat.

— Newland! Nu te simți bine?

El scutură din cap și se întoarse spre fotoliul său. Ea se aplecă, din nou, asupra lucrului de mână, iar el, trecând pe lângă ea, își puse mâna pe părul ei, spunând:

— Biata May!

— Biată? De ce, biată? Întrebă ea, cu un râs forțat.

— Pentru că nu voi putea niciodată să deschid o fereastră fără să te îngrijorez, spuse, râzând și el.

Un moment, ea rămase tăcută; apoi spuse foarte încet, cu capul aplecat peste lucru:

— Nu mă voi îngrijora niciodată, dacă tu ești fericit.

— Ah, draga mea; nu voi fi niciodată fericit dacă nu voi putea deschide ferestrele!

— Pe vremea asta? Protestă ea; iar el, oftând, se cufundă în cartea sa.

Trecură șase sau șapte zile. Archer nu mai auzi nimic de la Madame Olenska și deveni conștient de faptul că numele acesteia nu era menționat de nici un membru al familiei, în prezența lui. Nu încercă să o vadă; să facă asta cât timp ea stătea la bătrâna Catherine, păzită foarte bine, ar fi fost aproape imposibil. Se lăsă să plutească în incertitudinea acelei situații, conștient cumva, în străfundul minții sale, de o hotărâre pe care o luase atunci când se aplecase peste fereastra bibliotecii sale, în aerul înghețat al nopții. Tăria acelei hotărâri îi ușura așteptarea, fără să lase să se observe ceva.

Apoi, într-o zi, May îi spuse că doamna Manșon Mingott ceruse să-l vadă. Această cerere nu era deloc surprinzătoare, căci bătrâna declarase mereu, deschis, că-l preferase pe Archer în fața celorlalți nepoți prin alianță. May îi anunță vestea cu o plăcere evidentă; era mândră de aprecierea pe care bătrâna Catherine o arăta soțului ei.

Urmă un moment de tăcere, apoi Archer se simți dator să spună:

— Bine. Vrei să mergem împreună, în după-amiaza asta? Chipul soției sale se luminează, dar răspunse imediat:

— Oh, ar fi mai bine să te duci doar tu. Pe bunica o plictisește să vadă aceleași chipuri, prea des.

Inima lui Archer bătea violent, când sună la ușa bătrânei doamne Mingott. Mai presus de toate își dorise să vină singur, căci era sigur că această vizită îi va oferi șansa de a vorbi în particular cu contesa Olenska. Era hotărât să aștepte până când această oportunitate s-ar fi ivit în mod natural; și iat-o, și iată-l și pe el, pe treptele acelei case. În spatele ușii, în spatele draperiilor camerei cu damasc galben, de lângă hol, cu singuranță ea îl aștepta; peste foarte puțin timp, va putea să vorbească cu ea, înainte ca aceasta să-l conducă în camera bătrânei bolnave.

Vroia să-i adreseze doar o singură întrebare; apoi, drumul lui va fi clar. Dorea să o întrebe doar data întoarcerii ei la Washington; iar la acea întrebare era greu ca ea să refuze să răspundă.

Dar în salonul galben, cea care-l aștepta era slujnica mulatră, cu dantura ei albă strălucind precum clapele unui pian, în timp ce-i deschise ușile și îl invită să intre în camera bătrânei Catherine.

Bătrâna ședea într-un fotoliu, ca un tron, așezat lângă pat. Lângă ea se afla o măsuță din lemn de mahon cu o lampă de bronz, cu un glob gravat peste care fusese așezat un abajur din hârtie verde. La îndemână nu se afla nici un ziar și nici o carte, sau vreo urmă a unei ocupații femeiești; conversația fusese întotdeauna singurul interes al doamnei Mingott și disprețuia orice încercare de a mima interesul pentru altceva.

Archer nu observă nici o urmă lăsată de boală pe chipul ei obez. Era doar puțin mai palidă, cu cearcăne mai închise și mai slabă; și, între boneta legată cu o fundă rigidă, între gușile ei, și baticul de muselină cu capetele împreunate peste halatul ei, umflat și purpuriu, părea un fel de străbună șireată și amabilă care cedase, cu prea multă larghețe, plăcerilor bucatelor.

Întinse una dintre mâinile sale mici, care se odihneau în poala sa imensă, precum niște animale de casă, și spuse slujnicei:

— Să nu mai intre nimeni. Dacă vin fiicele mele, spune-le că dorm.

Slujnica se retrase, iar bătrâna doamnă se întoarse spre nepotul ei.

— Dragul meu, sunt perfect hidoasă? Întrebă cu veselie, punându-și una dintre mâini între faldurile de muselină, ce-i acopereau pieptul. Fiicele mele îmi spun că la vârsta mea nu mai contează de parcă hidoșenia nu ar conta cu cât devine mai greu de ascuns!

— Draga mea, ești mai frumoasă ca niciodată! Răspunse Archer pe același ton, iar ea râse, lăsându-și capul pe spate.

— Ah, dar nu la fel de frumoasă ca Ellen! Îi aruncă ea, clipind din ochi, malițios, spre el; și înainte ca el să poată răspunde, adăugă: a fost chiar atât de teribil de frumoasă în ziua în care ai adus-o de la feribot?

El râse, iar ea continuă:

— Oare, pentru că i-ai spus-o te-a lăsat undeva pe drum? În tinerețea mea, tinerii nu părăseau femeile frumoase dacă nu erau obligați să o facă! Scoase un nou chicotit și apoi se întrerupse pentru a spune, aproape cu generozitate: „Păcat de faptul că nu s-a măritat cu tine; mereu îi spun asta. M-ar fi scutit de toate aceste griji. Dar care dintre voi v-ați gândit să vă scutiți bunica de griji?”

Archer se întrebă dacă nu cumva boala îi afectase mintea, dar, dintr-o dată, ea spuse:

— Ei bine, oricum, este stabilit: ea va locui cu mine, indiferent de ce spune restul familiei! Nu sosise nici de cinci minute, înainte ca eu să fiu gata să cad în genunchi și să o rog să rămână măcar dacă, în ultimii douăzeci de ani, aș fi văzut unde era podeaua!

Archer ascultă în tăcere, și ea continuă:

— Au încercat să mă facă să mă răzgândesc, după cum sigur știi; să mă convingă, Lovell, și Letterblair, și Augusta Welland, și tot restul, că trebuie să rezist și să-i tai alocația, până când va realiza că este de datoria ei să se întoarcă la Olenski. Au crezut că m-au convins, când secretarul, sau ce este el, a venit cu ultimele propuneri; și trebuie să mărturisesc faptul că erau niște propuneri frumoase. Până la urmă, căsătoria este căsătorie, și banii sunt bani ambele lucruri folositoare, în felul lor. Iar eu nu am știut ce să răspund... Se opri și trase, lung, aer în piept, de parcă vorbitul ar fi devenit un efort pentru ea. „Dar, imediat ce am văzut-o, am spus: Oh, păsărică scumpă! Vor să te închidă în colivia aceea, din nou? Niciodată! Iar, acum, lucrurile sunt stabilite, ea va locui aici și o va îngriji pe bunica ei, atâta timp cât va trebui îngrijită. Nu este o perspectivă prea fericită, dar pe ea nu o deranjează; și, bineînțeles, i-am spus lui Letterblair că trebuie să-i dea o alocație adecvată.

Tânărul o asculta cu venele pulsându-i; dar în confuzia din mintea lui, abia dacă-și putea da seama dacă veștile bătrânei îi aduceau bucurie sau suferință. Se hotărâse atât de irevocabil asupra drumului pe care vroia să-l urmeze, încât, pe moment, nu-și putea reacomoda gândurile. Treptat, însă, îl invada sentimentul delicios al dificultăților amânate și al oportunităților ivite. Dacă Ellen consimțise să vină și să locuiască împreună cu bunica ei, sigur o făcuse pentru că recunoscuse incapacitatea ei de a renunța la el. Acesta era răspunsul la ultima lui rugămintă, din ziua precedentă; chiar dacă ea nu făcuse pasul extrem, la care o îndemnase el, alesese, în cele din urmă, o jumătate de măsură. El se cufundă, din nou, în gânduri, cu ușurarea involuntară a unui bărbat, care fusese gata să riște totul, și, care, dintr-o dată, gustă dulceața periculoasă a siguranței.

— Dar nu se poate să se fi dus înapoi imposibil! Exclamă el.

— Ah, dragul eu, întotdeauna am știut că ești de partea ei; și tocmai din această cauză, am trimis după tine, astăzi, și i-am spus drăguței tale soții, când mi-a propus să vină și ea cu tine: „Nu, draga mea, mi-e dor să-l văd pe Newland și nu vreau ca cineva să fie părtaș la discuția noastră.” Căci vezi tu, dragul meu-vezi tu, cred că vom avea o ceartă, spuse ea, apropiindu-și de el chipul, atât cât îi permiteau bărbiile, și privindu-l direct în ochi. „Familia nu o vrea și vor spune că m-a convins să o las să stea cu mine pentru că am fost bolnavă, pentru că sunt o femeie bătrână și slabă, încă nu mă simt destul de bine ca să mă pot lupta cu fiecare dintre ei, pe rând, așa că va trebui să o faci tu pentru mine.

— Eu? Se bâlbâi el.

— Tu. De ce nu? Îi aruncă ea, ochii ei rotunzi devenind, dintr-o dată, ascuțiți ca un tăiș de cuțit, își ridică o mână din fotoliu și o prinse pe a lui, strângându-l cu unghiile ei ca într-o gheară de pasăre. De ce nu? Repetă.

Sub privirea ei, Archer își recapătă stăpânirea de sine.

— Oh, dar eu nu contez sunt prea insignifiant.

— Ei bine, ești partenerul lui Letterblair, nu-i așa? Trebuie să ajungem la ei prin Letterblair. Asta dacă nu cumva ai alt motiv, insistă ea.

— Oh, draga mea, sunt sigur că ai putea să le ții piept tuturor, dar dacă ai nevoie de sprijinul meu, atunci îl vei avea, o asigură el.

— Atunci suntem în siguranță! Oftă ea, și, zâmbindu-i cu toată șiretenia vârstei ei, adăugă, în timp ce își retrăgea mâna: întotdeauna am știut că ne vei susține, pentru că ei nu te-au menționat niciodată atunci când discuta de despre faptul că este de datoria ei să se întoarcă acasă la ea.

El se înfiora puțin de perspicacitatea ei și simți nevoia să întrebe „Și pe May pe ea nu o menționează?” Apoi, se gândi că era mai sigur să nu rostească tare acea întrebare și spuse:

— Și Madame Olenska? Când o pot vedea?

Bătrâna doamnă chicoti, își flutură genele, și recurse la mimica unei actrițe:

— Nu astăzi. Fiecare lucru pe rând, te rog. Madame Olenska a ieșit în oraș.

El se îmbujora de dezamăgire, iar ea continuă:

— A ieșit în oraș, băiatul meu; cu trăsura mea pentru a se vedea cu Regina Beaufort.

Se opri, pentru a da timp acestei vești să-și producă efectul. Apoi spuse:

— Pentru femeia aceea a renunțat la mine, deja. Chiar a doua zi după ce a ajuns aici și-a pus cea mai bună bonetă, și mi-a spus, bătoasă ca un castravete, că se duce în vizită la Regina Beaufort. „Eu nu o cunosc, cine este?” am întrebat-o eu. „Este nepoata ta și o femeie foarte nefericită”, mi-a răspuns ea. „Este soția unui ticălos și la fel sunt și eu, și cu toate acestea, întreaga mea familie vrea ca eu să mă întorc la el”. Ei bine, aceste cuvinte m-au înmuiat și am lăsat-o să se ducă; în cele din urmă, într-o zi mi-a spus că afară plouă prea

tare pentru a se putea duce în vizită pe jos, așa că m-a rugat să-i împrumut trăsura. „Pentru ce?” am întrebat-o eu, iar ea mi-a spus: „Ca să mă duc să o văd pe verișoara Regina” VERIȘOARA! Ei bine, dragul meu, m-am uitat pe fereastră și am văzut că nu ploua deloc; dar am înțeles-o, așa că am lăsat-o să ia trăsura... Până la urmă, Regina este o femeie curajoasă și la fel este și Ellen, iar mie întotdeauna mi-a plăcut curajul mai mult decât orice altceva.

Archer se aplecă și își puse buzele pe mâna micuță, ce încă se mai odihnea peste a lui.

— Eh, eh, eh! A cui mână îți imaginezi că săruți, tinere sper că a soției tale?! Izbucni, bătrâna doamnă, cu chicotitul ei batjocoritor și, pe când el se ridica să plece, ea îi strigă:

— Transmite-i dragostea bunicii ei; dar ai face bine să nu-i spui nimic despre discuția noastră.

XXXI.

Archer fusese uimit de veștile pe care i le dăduse bătrâna Catherine. Era normal ca Madame Olenska să fi venit în grabă de la Washington la chemarea bunicii ei; dar faptul că se hotărâse să rămână sub acoperișul acesteia mai ales acum, când doamna Mingort aproape că își revenise complet era mult mai greu de explicat.

Archer era sigur de faptul că decizia doamnei Olenska nu fusese influențată de schimbarea situației ei financiare. El știa suma exactă a micului venit pe care soțul ei permisesse să-l primească, la despărțirea lor. Fără alocația de la bunica ei, acei bani nu prea ajungeau să trăiești, în orice înțeles dat acestor cuvinte de familia Mingott; iar acum că Medora Manșon, care avea aceeași viață ca și Madame Olenska, fusese ruinată, un astfel de venit abia ar fi putut acoperi îmbrăcămintea și hrana celor două femei. Cu toate acestea, Archer era convins că Madame Olenska nu acceptase oferta bunicii ei din motive interesate.

Avea generozitatea nepăsătoare și extravaganța spasmodică a persoanelor obișnuite cu averi mari și indiferente față de bani; dar se putea lipsi de multe lucruri, pe care cunoștințele sale le considerau indispensabile; și doamna Lovell Mingot și doamna Welland fuseseră auzite, des, deplângând faptul că oricine care se bucurase de luxul cosmopolitan al locuințelor contelui Olenski poate fi interesat atât de puțin de „cum trebuie să te porți”, în plus, după cum știa Archer, trecuseră câteva luni de când alocația îi fusese oprită; și, cu toate acestea, în acest interval de timp, ea nu încercase să recâștige favorurile bunicii sale. De aceea, dacă ea luase decizia de a locui acolo, cu siguranță o făcuse dintr-un alt motiv decât banii.

Și nici nu trebuia să caute prea departe acel motiv. Pe drumul de întoarcere de la feribot, ea îi spusese că ei doi trebuie să păstreze distanța; dar i-o spusese cu capul plecat în piept. El știa că nu existase nici o urmă de cochetărie calculată, în cuvintele ei; ea doar se împotriva destinului ei, așa cum o făcuse și el, agățându-se cu disperare de decizia de a nu trăda încrederea oamenilor care se încredeau în ei doi. Dar, în timpul celor zece zile

care se scurseseră de la întoarcerea ei în New York, poate că ea ghicise, din tăcerea lui și din faptul că el nu încercase deloc să o vadă, că el se gândea să facă un pas decisiv, un pas de la care nu exista cale de întoarcere. La acest gând, este posibil să o fi cuprins o temere bruscă și lăuntrică și poate că a simțit că, până la urmă, era mai bine să accepte compromisul uzual din astfel de cazuri și să urmeze calea rezistenței minime.

Cu o oră înainte, când sunase la ușa doamnei Mingott, Archer se gândise că drumul său era clar. Vruse să discute singur cu Madame Olenska, și dacă nu ar fi reușit, vruse să afle de la bunica ei în ce zi și cu ce tren urma să plece ea în Washington. Intenționa să i se alăture în acel tren și să o însoțească la Washington, sau oricât de departe dorea ea să meargă. El unul, înclina spre Japonia. Oricum, ea ar fi înțeles imediat faptul că, oriunde s-ar fi dus, el ar fi urmat-o. Intenționase să-i lase un bilet lui May, care să oprească orice încercare de a-l căuta.

Se simțise nu doar emoționat în fața acestui pas, dar și nerăbdător să-l facă; și totuși, când auzise că un astfel de curs al evenimentelor nu mai era posibil, se simțise ușurat. Totuși, acum, în timp ce se întorcea acasă de la doamna Mingott, era conștient de aversiunea tot mai mare pentru ceea ce se afla în fața lui. Nu exista nimic necunoscut sau nefamiliar în drumul pe care se presupunea că va merge; dar când mai mersese pe acest drum, o făcuse ca bărbat liber, care nu răspundea în fața nimănui pentru faptele sale și care se putea deda, cu o detașare amuzată, la jocul prevederilor și ambiguităților, tănuirilor și îngăduinței, joc cerut de această cale. Această procedură se numea „apărarea onoarei unei femei”; și romanele de ficțiune cele mai bune, combinate cu discuțiile de după cină, avute cu părinții săi, îl inițiaseră, cu mult timp în urmă, în arta codului acestui drum.

Vedea acum întreaga chestiune într-o nouă lumină, iar rolul său părea a se fi diminuat foarte mult. De fapt, era același rol pe care, cu o îngâmfare prostească, o urmărise pe doamna Thorley Rushworth jucându-l față de un soț afectuos și prostuț: o permanentă minciună plină de zâmbete, tachinări, glume și vigilență. O minciună și zi și noapte, prezentă în fiecare atingere, în fiecare cuvânt și în fiecare tăcere.

Era mult mai ușor și mai puțin mișelesc pentru toată lumea ca o soție să joace un astfel de rol față de soțul ei. Standardul de onestitate pentru femei era, în mod tacit, considerat inferior: ea era creatura supusă și versată în arta celor înrobiți. Și-apoi, mai era și faptul că întotdeauna putea da vina pe toane sufletești și nervi fragili și pe dreptul de a nu fi făcută răspunzătoare pentru aceste lucruri, într-un mod prea strict; și chiar și în societățile cele mai încorsetate, gluma era mereu pe seama soțului.

Dar, în mica lume a lui Archer, nimeni nu râdea de o soție înșeiată și un anumit dispreț era arătat bărbaților care își continuau aventurile și după căsătorie, în alternanța recoltelor, exista uri anotimp și pentru ovăzul sălbatic; dar acesta nu trebuia semănat mai mult de o singură dată.

Archer împărtășise întotdeauna această opinie, iar în adâncul inimii sale îi considera pe cei din familia Lefferts vrednici de dispreț. Dar să o iubească pe Ellen Olenska nu însemna să devină un bărbat precum Lefferts: pentru prima oară, Archer se trezi față în față cu înspăimântătoarea idee a, cazului individual. Ellen Olenska nu era precum nici o altă femeie, iar el nu era precum alți bărbați; de aceea situația lor nu semăna cu nici o alta, iar ei nu erau răspunzători în fața nimănui, în afara judecății lor proprii.

Da, într-adevăr, dar peste încă zece minute, urma să urce treptele casei sale; iar acolo îl aștepta May, și rutina, și onoarea și toate vechile decențe, în care el și apropiatii săi crezuseră întotdeauna...

La colțul străzii sale ezită și apoi porni în jos pe Fifth Avenue. Înaintea lui, în noaptea geroasă de iarnă, se deslușea o casă mare și neluminată. Pe când se apropia, se gândi la cât de des o văzuse strălucind de lumini, cu treptele acoperite de un covor roșu și cu trăsuri așteptând pe două rânduri să se oprească în fața intrării, în sera acestei case, care-și întindea acoperișul negru deasupra străzii, furase el primul sărut de la May; sub miile de candelabre din sala de bal, o văzuse pe ea apărând, înaltă și învesmântată în argintiu, precum o Diană tânără.

În jurul casei era întuneric precum într-un mormânt, în afară de flacăra slabă a unei lămpi cu gaz, ce răzbătea de la subsol, și de o lumină dintr-una din camerele de la etaj, unde draperiile nu fuseseră trase. Ajungând la colț, Archer observă că trăsura doamnei Manșon Mingott se afla oprită în fața intrării. Ce oportunitate pentru Sillerton Jackson, dacă ar fi trecut pe acolo, din întâmplare! Archer fusese foarte mișcat de povestea bătrânei Catherine despre atitudinea doamnei Olenska față de doamna Beaufort; făcea ca dezaprobarea virtuoză a New York-ului să pară o toană stupidă, însă el știa foarte bine cum va fi etichetată vizita doamnei Ellen Olenska la vara sa, în toate cluburile și saloanele din oraș.

Se opri și privi spre fereastra luminată. Fără îndoială, cele două femei stăteau împreună în acea cameră: Beaufort probabil că-și căutase consolarea în altă parte. Existau chiar zvonuri cum că el ar fi părăsit New York-ul, împreună cu Fanny Ring; dar atitudinea doamnei Beaufort făcea ca aceste zvonuri să pară improbabile.

Înaintea lui Archer se deschidea întreaga panoramă nocturnă de pe Fifth Avenue, aproape doar pentru el. La acea oră, majoritatea oamenilor se afla deja în case, îmbrăcându-se pentru cină; iar el se bucura, în secret, că vizita lui Ellen putea foarte bine să treacă neobservată, în timp ce se gândea la acest lucru, ușa se deschise, iar ea ieși. În spatele ei se vedea o lumină slabă, ca a unei lumânări ce fusese coborâtă pe scări pentru a-i lumina ei drumul. Ea se întorse pentru a spune ceva, cuiva; apoi, ușa se închise, iar ea coborî treptele.

— Ellen, strigă Archer, încet, când ea ajunse pe trotuar. Ea se opri, cu o ușoară tresărire, și, chiar în acel moment, el văzu doi tineri eleganți, apropiindu-se. Există ceva familiar în paltoanele lor și în modul în care fularele lor de mătase erau legate peste cravatele albe și se întrebă cum de niște tineri

de calitatea acestora, cinau în oraș atât de devreme. Apoi își aminti că familia Reggie Chivers, a cărei casă se afla la câteva uși depărtare, urma să ia cu ei mai multe persoane pentru a merge să o vadă pe Adelaide Nailson în Romeo și Julieta, și se gândi că cei doi tineri se numărau printre acele persoane. Cei doi trecură prin dreptul unui felinar, iar el îl recunoscu pe Lawrence Lefferts și pe tânărul Chivers.

Dorința meschină ca Madame Olenska să nu fie văzută la ușa familiei Beaufort dispăru când simți căldura puternică a mâinii ei.

— Acum voi putea să te văd vom fi împreună, izbucni el, abia dându-și seama ce spunea.

— Ah, răspunse ea. Bunica ți-a spus?

În timp ce o privea, deveni conștient de faptul că Lefferts și Chivers, ajungând la colțul străzii, traversaseră discret Fifth Avenue. Era genul de solidaritate masculină pe care o practicase și el, deseori; dar acum se simți scârbit de atitudinea lor. Oare ea chiar își imagina că ei doi puteau trăi astfel? Și dacă nu, ce altceva își imagina?

— Măine trebuie să te văd undeva unde să fim singuri, spuse el, cu un glas care și lui i se păru aproape mâniaș.

Ea tremură și se îndreptă spre trăsura.

— Dar eu voi fi acasă la bunica cel puțin pentru moment, adăugă ea, ca și cum ar fi fost conștientă de faptul că o schimbare de planuri ar fi necesitat niște explicații.

— Undeva unde să putem fi singuri, insistă el. Ea râse ușor și se încruntă la el.

— În New York? Dar nu există nici biserici, nici monumente.

— Este Muzeul de Artă din parc, explică el, în timp ce ea! Îl privea încurcată. La ora două și jumătate. Voi fi la intrarea în muzeu.

Ea îi întoarse spatele fără să spună nimic și se sui în trăsura. În timp ce trăsura se îndepărta, ea se aplecă pe fereastră, iar lui i se păru că-i face cu mâna în întunericul străzii. Se uită după ea, tulburat și plin de sentimente contradictorii. I se părea că stătuse de vorbă nu cu femeia pe care o iubea, ci cu o alta, o femeie căreia îi era îndatorat pentru plăceri deja trecute; era oribil să se trezească prizonierul acestui vocabular răsuflat.

— Va veni! Își spuse în gând aproape disprețuitor. Evitând populara Colecție Wolf, ale cărei pânze umpleau una dintre principalele galerii ale straniei sălbăticii din fontă și dale encaustice, cunoscută sub numele de Muzeul Metropolitan, se plimbară pe pasajul către camera unde „antichitățile Cesnola” mucegiau într-o singurăătate lipsită de vizitatori.'

Aveau acest refugiu melancolic doar pentru ei și, așezați pe banca ce înconjura radiatorul pe aburi din centrul camerei, priveau, în tăcere, vitrinele, montate în lemn de abanos, care conțineau obiecte recuperate din Uium.

— Este ciudat, spuse Madame Olenska, nu am mai fost niciodată aici.

— Ah, ei bine într-o zi, presupun că va fi un mare muzeu.

— Da, răspunse ea, absentă.

Apoi se ridică și începu să se plimbe prin încăpere. Archer, rămânând așezat, urmări unduirile ușoare ale trupului ei, atât de tineresc, chiar și sub blănurile grele ale hainei ei, privi pana de bățlan, prinsă ingenios de căciula de blană și felul în care câte un cârlionț de păr închis, cădea precum cărceii de viță-de-vie, pe fiecare obraz, deasupra urechilor. Minte lui, ca întotdeauna de când s-au întâlnit pentru prima oară, era complet absorbită de detaliile delicioase care o alcătuiau pe ea, făcând-o să fie așa cum era. Dintr-odată, se ridică și se apropie de vitrina în dreptul căreia stătea ea. Rafturile din sticlă ale acesteia erau pline cu obiecte mici, sparte, ustensile casnice abia recunoscibile și fleacuri personale din sticlă, din lut, din bronz decolorat și din alte materiale șterse de vreme.

— Pare crud, spuse el, cum, după un timp, nimic nu mai contează; la fel ca și aceste lucruri mici, care au fost cândva necesare și importante pentru un popor uitat și care acum trebuie privite printr-o lupă pentru a-ți da seama ce sunt și pentru a le eticheta: „întrebuințare necunoscută”.

— Da, dar între timp...

— Ah, între timp...

În timp ce stătea acolo, în haina ei lungă, din blană de focă, cu mâinile ascunse într-un manșon micuț, cu voaleta trasă, ca o mască transparentă, până la vârful nasului, și cu buchetul de violete, pe care el i le adusese, tremurând cu fiecare respirație, părea incredibil să te gândești că această pură armonie de linii și culori va suporta stupida lege a schimbării, a îmbătrânirii.

— Între timp, totul contează tot ce are legătură cu tine, spuse el.

Ea îl privi gânditoare și se întoarse la bancă. El se așeză lângă ea și așteptă; dar, dintr-o dată auzi eco-ul unor pași, în depărtare, în încăperile goale, și simți presiunea timpului ce se scurgea.

— Ce doreai să-mi spui? Întrebă ea, de parcă ar fi simțit același avertisment.

— Ce doream să-ți spun? Repetă el. Ei bine, vroiam să-ți spun că eu cred că ai venit în New York pentru că te temeai.

— Mă temeam?

— Ca eu să nu Vin la Washington.

Ea privi în jos, la manșon, iar el îi observă mâinile tremurând în interiorul acestuia.

— Ei?

— Ei, da, spuse ea.

— Îți era teamă? Știai?

— Da. Am știut...

— Ei bine, și atunci? Insistă el.

— Ei bine, și atunci. Este mai bine așa, nu? Replică și ea, cu un lung suspin, iscoditor.

— Maibine...?

— Așa îi vom răni mai puțin pe ceilalți. La urma urmelor, nu asta ți-ai dorit întotdeauna?

— Să te am aici, vrei să spui aproape și totuși atât de departe? Să te întâlnesc astfel, pe ascuns? Este exact opusul la ceea ce-mi doresc eu. Ți-am spus acum câteva zile ce-mi doresc.

Ea ezită.

— Și tot mai crezi că așa este mai rău?

— De o mie de ori! Ar fi mai ușor să te mint; dar adevărul este că așa considera asta detestabil.

— Oh, la fel și eu! Strigă ea cu un oftat de ușurare. El sări în picioare, agitat.

— Ei bine, atunci este rândul meu să te întreb: ce crezi tu, pentru numele lui Dumnezeu, că este mai bine?

Ea își plecă fruntea și continuă să-și frământa mâinile, în interiorul manșonului. Zgomotul pașilor se apropie, și un gardian cu un chipiu legat cu șnur trecu apatic prin încăpere, ca o fantomă bântuind printr-o necropolă. Amândoi își ațintiră privirile pe vitrina din fața lor, iar când paznicul dispăru pe un culoar plin de mumii și sarcofage, Archer vorbi din nou:

— Ce crezi că ar fi mai bine?

În loc să răspundă, ea murmură:

— I-am promis bunicii că voi sta cu ea, pentru că mi s-a părut că aici voi fi mai în siguranță.

— Față de mine?

Ea încuviință ușor din cap, fără să-l privească.

— Mai în siguranță față de dragostea ta pentru mine? Chipul ei rămase nemișcat, dar el observă o lacrimă alunecându-i pe obraz și rămânând prinsă în voaleta ei.

— Ferită de a nu face un rău ireparabil. Haide să nu fim precum toți ceilalți! Spuse ea.

— Care ceilalți? Eu nu susțin că așa fi diferit de restul oamenilor. Sunt consumat de aceleași dorințe și doruri.

Ea îl privi ușor înspăimântată, iar el observă că se îmbujorase ușor.

— Să vin la tine și apoi să mă duc acasă? Întrebă ea, dintr-odată, încet. Chipul tânărului se înroși.

— Draga mea! Spuse el, fără să se miște. Arăta de parcă și-ar fi ținut inima în mâini, iar la cea mai mică mișcare acesta ar fi putut cădea.

Apoi, ultimele ei cuvinte își făcură loc în mintea lui, iar chipul i se întunecă.

— Să te duci acasă? Ce vrei să spui prin asta?

— Acasă la soțul meu.

— Și te aștepti ca eu să fiu de acord cu asta? Ea își aținti privirea tulburată într-a lui.

— Ce altceva putem face? Eu nu pot rămâne aici știind că-i mint pe cei care s-au arătat buni cu mine.

— Dar, tocmai din cauza aceasta eu te rog să pleci împreună cu mine!

— Și să le distrug viețile, când eu m-au ajutat să mi-o refac pe a mea?

Archer sări în picioare și rămase privind în jos la ea, cu o mare disperare. Ar fi fost mai ușor să spună: „Da, vino, vino acum.” El știa ce putere i-ar fi dat ea, dacă ar fi acceptat; apoi, nu ar mai fi fost nici o dificultate în a o convinge să nu se întoarcă la soțul ei.

Dar ceva îl făcu să nu spună nimic. Un fel de onestitate pasionată, din ființa ei, îl determină să nu încerce să o atragă în acea capcană familiară. „Dacă aș lăsa-o să vină cu mine acasă, apoi va trebui să o las din nou să plece”, își spuse în sinea lui, iar asta era de neimaginat.

Însă, observându-i lacrimile prinse de gene, șovăi.

— Până la urmă, spuse el, amândoi avem viețile noastre... Nu are nici un rost să încercăm imposibilul. Tu ești atât de lipsită de ciudați pare să-i placă să se facă remarcată. Presupun că este din cauza acelei vieți pe care a dus-o în acea societate frivolă din Europa; fără nici o îndoială că noi îi părem îngrozitor de plictisitori. Dar nu vreau să o judec greșit.

Se opri din nou, puțin fără suflare din cauza discursului neobișnuit de lung, și rămase cu buzele ușor întredeschise și roșie în obraji.

Privind-o, Archer își aminti de strălucirea ce-i inundase chipul în grădina misiunii din St. Augustine. Deveni conștient de același efort obscur al ei de a încerca să ajungă la ceva aflat, de obicei, în afara sferei ei de înțelegere.

„O urăște pe Ellen”, gândi el, „și încearcă să-și înăbușe acest sentiment și să mă facă și pe mine să o ajut să-l înăbușe”. Gândul acesta îl mișcă și, pentru un moment fu pe punctul de a rupe tăcerea și de a se lăsa la mila ei.

— Înțelegi, nu-i așa, continuă ea, de ce familia a fost deranjată de ea, uneori? La început, cu toții am făcut ce am putut pentru ea; dar ea pare să nu fi înțeles niciodată asta. Iar acum, această idee de a merge în vizită la doamna Beaufort, de a merge acolo în trăsură bunicii! Mi-e teamă că i-a îndepărtat complet pe van der Luyden...

— Ah, spuse Archer, râzând agitat. Ușa deschisă se închisese din nou între ei.

— Este timpul să ne schimbăm, cinăm în oraș, nu-i așa? Întrebă el, plecând de lângă șemineu.

Se ridică și ea, dar mai rămase lângă cămin, în timp ce el trecu pe lângă ea, se întinse înainte, impulsiv, de parcă ar fi vrut să-l mai rețină; privirile li se întâlniră, iar el observă că ochii ei aveau aceeași culoare albastră lichidă ca atunci când el se despărțise de ea pentru a merge în Jersey.

May își încolăci brațele în jurul gâtului lui și îl îmbrățișa.

— Nu m-ai sărutat astăzi, șopti ea; iar el o simți tremurând în brațele lui.

XXXII

— La curtea de la Tuileries, spuse domnul Sillerton Jackson, cu zâmbetul cuiva care-și deapănă amintirile, astfel de lucruri erau tolerate destul de ușor.

Se afla în sufrageria cu mobilă din lemn de nuc, a familiei van der Luyden, din Madison Avenue, în seara aceleiași zile în care Archer vizitase Muzeul de Artă. Domnul și doamna van der Luyden veniseră în oraș pentru câteva zile, din Skuytercliff, unde se refugiaseră, precipitat, la anunțul ruinei

lui Beaufort. Dar li se spusese că zăpăceala în care societatea fusese aruncată de această afacere deplorabilă făcea ca prezența lor în oraș să fie mai necesară ca niciodată. Era una dintre ocaziile în care, după cum spunea doamna Archer: ei „erau datori societății” să se arate la Operă, și chiar să-și deschidă propriile uși musafirilor.

— Nu se face, draga mea Louisa, să lași oameni precum doamna Lemuel Struthers să creadă că pot intra în pantofii Reginei. Exact în astfel de momente, acei oameni noi încep să preseze pentru a reuși să se impună, în timpul epidemiei de vărsat de vânt din New York, din iarnă, doamna Struthers a apărut pentru prima dată, iar bărbații căsătoriți au început să se furișeze la ea acasă, în timp ce soțiile lor aveau grijă de bolnavi. Tu și dragul de Henry, Louisa, trebuie să luați atitudine așa cum ați făcut-o întotdeauna.

Domnul și doamna van der Luyden nu putuseră rămâne surzi la un astfel de apel și, fără tragere de inimă, dar plini de curaj, se întorseseră în oraș, își deschiseseră casa și trimiseseră invitații pentru două dineuri și o recepție.

În această seară, îl invitaseră pe Sillerton Jackson, pe doamna Archer, pe Newland și pe soția lui să-i însoțească la Operă, unde era pus în scenă Faust, pentru prima dată în acea stagiune de iarnă. Nimic nu se făcea fără ceremonial, sub acoperișul van der Luyden-ilor, și deși aveau doar patru invitați, cina începuse la ora șapte fix, astfel încât înșiruirea de feluri de mâncare să poată fi servită, adecvat, fără grabă, înainte ca domniile să se retragă la o țigară.

Archer nu-și mai văzuse soția din seara precedentă. Plecase devreme la birou unde se aruncase asupra unor chestiuni lipsite de importanță, dar care se adunaseră în timp. Apoi, după-amiaza, unul din partenerii fondatori îi făcuse o vizită și, din această cauză, ajunsese acasă atât de târziu, încât May plecase înaintea lui la familia van der Luyden și îi trimisese trăsura înapoi.

Acum, peste garoafele de Skuytercliff și platoul masiv din mijlocul mesei, ea i se păru extrem de palidă și apatică; dar ochii îi străluceau și discuta cu o vioiciune exagerată.

Subiectul care determinase aluzia favorită a domnului Sillerton Jackson fusese deschis (Archer se gândi că nu fără intenție) de gazda lor. Nereușita lui Beaufort, sau, mai degrabă, atitudinea lui Beaufort de la nenorocire încoace, era încă o temă succulentă pentru moraliștii din saloane; și, după ce a fost atent examinată și condamnată, doamna van der Luyden își întoarse privirile grijulii asupra lui May Archer.

— Este posibil, oare, draga mea, să fie adevărat ceea ce am auzit? Mi s-a spus că trăsura bunicii tale Mingott a fost văzută în fața ușii doamnei Beaufort. Era clar, pentru toată lumea, că nu se mai referea la acea doamnă ofensatoare, cu numele ei de botez.

May se îmbujora, iar doamna Archer spuse repede:

— Dacă este așa, atunci sunt sigură că era acolo fără ca doamna Mingott să știe.

— Ah, așa crezi? Doamna van der Luyden se opri, oftă, și își privi soțul.

— Mi-e teamă că inima plină de bunătate a doamnei Olenska ar fi putut să o determine în a comite o imprudență, vizitând-o pe doamna Beaufort, spuse domnul van der Luyden.

— Sau gustul ei pentru oameni aparte, adăugă doamna Archer, pe un ton acru, în timp ce privirea ei se opri, inocentă, asupra ginerelui ei.

— Mi-ar părea rău să cred așa ceva despre doamna Olenska, spuse doamna van der Luyden; iar doamna Archer murmură:

— Ah, draga mea și asta după ce ai avut-o ca invitată, de două ori, la Skuytercliff!

În acest moment, domnul Jackson, consideră că era cazul să arunce, din nou, aluzia sa favorită.

— La Tuileries, repetă el, observând cum ochii tuturor se îndreaptă spre el, moravurile erau extrem de îndoielnice, din unele puncte de vedere; și dacă întrebai de unde proveneau banii lui Morny... Sau cine plătea datoriile unora dintre frumusețile de la curte...

— Sper, dragă domnule Sillerton, spuse doamna Archer, că nu sugerezi ca noi să adoptăm astfel de moravuri?

— Eu nu sugerez niciodată, răspunse domnul Jackson, imperturbabil. Dar educația primită în străinătate a doamnei Olenska, ar putea-o deosebi de noi...

— Ah, suspinară cele două doamne mai în vârstă.

— Cu toate acestea, să țină trăsura bunicii ei la ușa unei persoane ce nu și-a îndeplinit obligațiile? Protestă domnul van der Luyden, și Archer ghici că acesta își amintea și îi părea rău după coșurile de goaroafe pe care le trimisese la micuța casuță de pe 23rd Street.

— Întotdeauna am spus că doamna Olenska privește lucrurile diferit de noi, rezumă doamna Archer.

May se îmbujora. Se uită peste masă la soțul ei și spuse repede:

— Sunt sigură că Ellen a vrut să facă un gest frumos.

— Oamenii imprudenți sunt, deseori, generoși, spuse doamna Archer, ca și cum, de fapt, acest lucru ar fi fost un dezavantaj; iar doamna van der Luyden murmură:

— Măcar dacă s-ar fi sfătuit cu cineva -Ah, așa ceva nu a făcut niciodată! Adăugă doamna Archer. În acest moment, domnul van der Luyden, își privi soția care-și aplecase ușor capul spre doamna Archer; iar trene'le strălucitoare ale celor trei doamne dispărură pe ușă, în timp ce domnii își aprinseră țigările, în serile de Operă, domnul van der Luyden oferea niște țigări scurte, dar erau atât de bune, încât îi făceau pe oaspeți să-i deplângă punctualitatea.

După primul act al operei, Archer se detașă de grupul său și se duse în partea din spate, unde se afla clubul. De acolo, urmări, peste diverși cunoscuți ca Chivers, Migott și Rushworth, aceeași scenă pe care o urmărise, cu doi ani înainte, în noaptea primei sale întâlniri cu Ellen Olenska. Într-un fel se așteptase ca ea să apară, din nou, în loja bătrânei doamne Migott, însă aceasta

rămase goală, iar el stătu nemișcat, cu ochii ațintiți asupra ei, până când, brusc, vocea de soprană a doamnei Nilsson izbucni: „M'ama, non m'ama...”

Archer se întoarse spre scenă, unde, în decorul familiar al unor trandafiri imenși și panseluțe pictate, aceeași victimă blondă și masivă, sucomba în fața aceluiași seducător mic și șaten.

De la scenă ochii i se întreprară spre May, care ședea între două doamne în vârstă, la fel cum, și în acea noapte, stătuse între doamna Lovell Mingott și vara ei, nou sosită din străinătate. Ca și în acea noapte, era complet înveșmântată în alb; iar, Archer, care nu observase cu ce era îmbrăcată, recunoscuse satinul alb-albăstrui și dantela veche a rochiei ei de mireasă.

În vechiul New York, exista obiceiul ca miresele să apară îmbrăcate în aceste veșminte costisitoare, în primul an, sau în primii doi ani de căsnicie; mama lui, după câte știa el, își păstra rochia ei de mireasă, pusă bine, cu speranța că, într-o zi, Janey o va purta, deși sărmana Janey ajunsese la vârsta la care nu mai putea spera să devină mireasă.

Lui Archer i se păru că, de când se întorseseră din Europa, May purtase foarte rar rochia ei de mireasă din satin, iar surpriza de a o vedea îmbrăcată cu ea, îl făcu să o compare cu tânăra pe care o privise plin de speranță, cu doi ani înainte.

Deși silueta lui May era puțin mai plină, după cum anunțase structura ei osoasă ca de zeiță, formele ei atletice și transparența feciorelnică a chipului rămăseseră neschimbate, în afara ușoarei apatii pe care o observase la ea Archer, în ultimul timp. În afara acestei mici schimbări părea exact aceeași fată, care se juca cu buchetul ei de crini de câmp, în seara nunții ei. Acest fapt părea un apel adițional la mila lui; o astfel de inocență era la fel de înduioșătoare ca și îmbrățișarea sinceră a unui copil. Apoi își aminti de generozitatea pasională de sub învelișul acela calm și indiferent, își aminti privirea ei înțelegătoare, când el îi spusese că ar trebui să-și anunțe logodna la balul Beaufort; auzi din nou tonul pe care ea îi spusese, în grădina misiunii: „Nu aș suporta ca fericirea mea să se bazeze pe un rău un rău făcut altcuiva”; și simți dorința incontrollabilă de a-i spune adevărul, de a se lăsa la mâna generozității ei și de a-i cere să-i redea libertatea pe care, cândva, o refuzase.

Newland Archer era un tânăr tăcut și controlat. Respectarea disciplinei unei societăți mici devenise aproape a doua sa natură, îi dispăcea profund să facă ceva melodramatic și ascuns, orice domnul van der Luyden ar fi putut condamna, la fel ca și clubul. Dar, dintr-odată nu-l mai interesă nici clubul de box, nici domnul van der Luyden, și toți ceilalți care, de foarte mult timp, îl încătușaseră în atmosfera călduță a rutinei și obiceiurilor. Merse de-a lungul pasajului semicircular, din spatele lojelor, și deschise ușa lojei doamnei van der Luyden de parcă ar fi fost o poartă spre necunoscut.

„M'ama” cântă, din nou triumfător, Marguerite, iar ocupanții lojei îl priveră cu urnire pe Archer. Deja încălcase una dintre regulile lumii sale, care interzicea intrarea în lojă în timpul unui solo.

Strecurându-se între domnul van der Luyden și Sillerton Jackson, se aplecă spre soția sa.

— Am o durere groaznică de cap; nu spune nimănui și vino acasă cu mine, te rog, șopti el.

Ea îl privi cu înțelegere, apoi îi șopti ceva mamei ei, care aprobă cu simpatie. Murmură o scuză doamnei van der Luyden și se ridică de pe locul ei exact când Marguerite cădea în brațele lui Faust. Archer, în timp ce o ajută să-și îmbrace pelerina de operă, observă un schimb de zâmbete pline de semnificații, între cele două doamne în vârstă.

Pe când plecau, May își puse mâna peste a lui, cu timiditate.

— Îmi pare rău că nu te simți bine. Mi-e teamă că iar ai muncit prea mult la birou.

— Nu, nu este asta; te deranjează dacă deschid fereastra? Și se întoarse confuz, coborând geamul dinspre parte lui. Rămase privind strada, simțind-o pe soția lui lângă el tăcută și atentă, el menținându-și ochii asupra caselor pe lângă care treceau. Când ajunseră la ușa lor, ea își prinse rochia într-una din treptele trăsorii și se sprijini de el.

— Te-ai lovit? Întrebă el, prinzând-o cu brațul.

— Nu, dar biata mea rochie vezi cum am rupt-o! Exclamă ea. Se aplecă să-și adune trena pătată de noroi și îl urmă pe scări, intrând în holul casei. Slujitorii nu-i așteptau să se întoarcă atât de devreme și nu exista decât o lampă aprinsă la etaj.

Archer urcă scările, aprinse și alte lămpi și așeză câte două în fiecare parte apoliței șemineului. Draperiile erau închise și atmosfera caldă și prietenoasă a camerei îi strânse inima, ca atunci când întâlnești un chip familiar în timpul unui drum pe care nu-l poți evita.

Observă că soția sa era foarte palidă și o întrebă dacă să-i aducă puțin brandy.

— Oh, nu, exclamă ea, roșind ușor, în timp ce își scotea pelerina. Dar nu ar fi mai bine să te culci imediat, adăugă ea, în timp ce el deschidea o tabacheră argintie, de pe masă, și scotea o țigară.

Archer renunță la țigară și se duse în fotoliul lui de lângă foc.

— Nu, nu mă doare capul chiar atât de tare. Apoi făcu o pauză, după care continuă: și aș vrea să-ți spun ceva; ceva important ceva ce trebuie să-ți spun imediat.

Ea se așeză pe fotoliul ei și își ridică privirea spre el.

— Da, dragule? Spuse ea, atât de calmă, încât el se miră de lipsa de uimire cu care primise această introducere.

— May începu el, stând la câțiva pași de fotoliul ei și privind-o de parcă și cea mai mică distanță dintre ei era un abis de netrecut. Sunetul vocii lui răsună straniu în liniștea încăperii, și repetă... Trebuie să-ți spun ceva... Despre mine...

Ea stătea tăcută, fără să se miște sau fără ca genele să-i tremure, încă era foarte palidă, dar chipul ei era extrem de liniștit, de parcă s-ar fi adăpat dintr-o sursă internă și secretă.

Archer se gândi la frazele convenționale de auto-acuzare, care-i treceau prin minte. Era hotărât să-i prezinte situația, cu îndrăzneală, fără scuze și acuzații deșarte.

— Madame Olenska spuse el, dar auzind acest nume, soția lui își ridică mâna, ca și cum ar fi vrut să-l facă să tacă. Făcând acest gest, lumina lămpilor căzu pe aurul verighetelor ei.

— Oh, de ce să discutăm despre Ellen în noaptea asta? Întrebă ea, cu o ușoară îmbufnare de nerăbdare.

— Pentru că ar fi trebuit să o fi făcut mai demult. Chipul ei rămase calm.

— Chiar merită, dragă? Știu că uneori am fost nedrepti față de ea poate că noi toți am fost. Fără îndoială că tu ai înțeles-o mai bine decât noi, tu ai fost mereu bun cu ea. Dar ce mai contează, acum când totul s-a sfârșit?

Archer o privi pierdut. Era oare posibil ca sentimentul de irealitate în care el însuși se simțise închis, să o fi cuprins și pe soția lui?

— Totul s-a terminat ce vrei să spui? Întrebă el, încurcat. May îl privea încă cu ochi goi.

— Ei bine pentru că ea va pleca înapoi în Europa, curând; pentru că bunica a înțeles-o și a acceptat să o ajute să devină independentă și să nu mai fie legată de soțul ei...

Ea se opri, iar Archer, apucând convulsiv colțul poliței șemineului, sprijinindu-se de aceasta, încercă în van să-și controleze gândurile confuze.

— Am presupus, au/i el, din nou, vocea egală a soției sale, că ai rămas la birou, până mai târziu în seara asta, pentru a face aranjamentele necesare. Am impresia că totul a fost hotărât în această dimineață. Apoi ea își coborî privirea și chipul i se îmbujora din nou, trecător.

El înțelese că propria lui privire era probabil de nesuportat, și întorcându-se cu spatele la ea își sprijini coatele de polița căminului și își îngropa fața în mâini. Auzea ceva bătându-i cu putere în urechi, dar nu-și putea da seama dacă era propriul lui puls sau ticăitul ceasului de pe poliță.

May stătu nemișcată și tăcută în timp ce ceasul măsură scurgerea a cinci minute. O bucată de cărbune căzu lângă grătarul șemineului, și auzind-o că se ridică pentru a aranja cărbunii din foc, Archer se întoarse cu fața spre ea.

— Este imposibil, exclamă el.

— Imposibil?

— De unde știi ceea ce tocmai mi-ai spus?

— Am văzut-o pe Ellen alaltăieri și-am spus că m-am întâlnit cu ea la bunica acasă.

— Și atunci și-a spus ea că pleacă?

— Nu; am primit un bilet de la ea în această după-amiază. Vrei să-l vezi?

El simți că nu mai are glas să răspundă, iar ea ieși din cameră și se întoarse, aproape imediat, cu biletul.

— Credeam că știi, spuse ea, simplu.

Puse pe masă o coală de hârtie, iar Archer întinse mâna și o luă. Scrisoarea avea doar câteva rânduri.

„May dragă, în sfârșit am reușit să o fac pe bunica să înțeleagă faptul că vizita mea nu poate fi mai mult decât o vizită; iar ea a fost la fel de bună și de generoasă ca întotdeauna, își dă seama, acum, că dacă mă întorc în Europa trebuie să locuiesc singură, sau, mai bine spus, împreună cu biata mătușă Medora, care mă va însoți. Mă grăbesc să ajung în Washington pentru a-mi împacheta lucrurile, iar săptămâna viitoare ne vom imbarca pe un vapor către Europa. Să ai grijă de bunica după plecarea mea, să te porți bine cu ea la fel de bine cum te-ai purtat și cu mine, întotdeauna.

Ellen.

Dacă vreunul dintre prietenii mei dorește să încerce să mă convingă să mă răzgândesc, te rog să le spui că ar fi total în zadar.”

Archer citi scrisoarea de două sau de trei ori, apoi o aruncă din mână și izbucni în râs.

Sunetul râsului său îl sperie, își aminti de spaima lui Janey când, la miezul nopții, îl găsisse legănându-se și râzând, cu telegrama lui May în mâini, prin care aceasta îl anunța că data căsătoriei lor fusese stabilită mai devreme.

— De ce a scris asta? Întrebă el, înăbușindu-și cu greu râsul. May primi întrebarea cu obișnuita ei candoare.

— Cred că din cauza lucrurilor pe care le-am discutat noi două, alaltăieri.

— Ce lucruri?

— Am spus că mă temeam că nu m-am purtat drept față de ea că nu am înțeles, mereu, cât de greu trebuie să-i fi fost aici, singură printre atât de mulți oameni care, deși îi sunt rude, sunt niște străini pentru ea; oameni care simțeau că au dreptul să o critice, deși nu întotdeauna, cunoșteau circumstanțele. Știam că tu i-ai fost singurul prieten pe care a putut conta; și am vrut să știe că tu și cu mine suntem la fel în ceea ce privește sentimentele noastre.

Apoi, se opri, ezitând, de parcă l-ar fi așteptat să spună ceva, dar adăugă, încet:

— Ea mi-a înțeles dorința de -a-i spune aceste lucruri. Cred că înțelege totul.

Se îndreptă spre Archer și, luând mâna sa rece, și-o apăsă de obraz.

— Și pe mine mă doare capul; noapte bună, dragul meu, spuse ea și porni spre ușă, cu rochia de mireasă ruptă și murdară de noroi, plutind în urma ei.

XXXIII.

După cum doamna Archer îi spuse, zâmbind, doamnei Welland, primul mare dineu, organizat de un cuplu tânăr însemna un eveniment de mare importanță pentru aceștia.

De când își întemeiaseră un cămin, tinerii Newland Archer primiseră mulți invitați într-un cadru informai. Lui Archer îi plăcea să aibă, alături de el

la cină, trei sau patru prieteni, iar May îi primea cu bucurie, după exemplul dat de mama ei în privința acestor lucruri. Soțul ei se întreba dacă, lăsată să decidă singură, ea ar fi invitat vreodată lume la ei în casă; însă, renunțase cu mult timp în urmă să încerce să mai separe eul ei. De femeia pe care tradiția și pregătirea o modelaseră. Era de așteptat ca tinerele cupluri din New York să dea astfel de cine | informale, iar un Welland, căsătorit cu un Archer, erau dublu obligați în fața acestei tradiții.

Însă o cină grandioasă, cu un bucătar angajat și doi lachei împrumutați, cu puncte roman, trandafiri de la Handerson și meniuri scrise pe cartonașe cu marginea aurită, era o cu totul altă chestiune, ce nu trebuia tratată cu ușurință. După cum remarca doamna Archer, punctul roman făcea diferența; nu punctul în sine, ci multitudinea de implicații ale acestuia căci putea însemna fie că trebuia servit spate de rață sălbatică, fie broască J țestoasă, două feluri de supă, un desert fierbinte și unul rece, trebuia îmbrăcată o rochie decoltată cu mâneci scurte, și trebuiau aduși invitați de importanță adecvată.

Întotdeauna era o ocazie interesantă arunci când tinerele perechi trimiteau primele lor invitații la persoana a treia, iar acestea erau, deseori, refuzate de persoanele experimentate și foarte căutate. Cu toate acestea, a fost considerat un succes faptul că, familia van der Luyden, la rugămintea lui May, acceptaseră să mai rămână în oraș pentru a fi prezenți la cina de adio dată în onoarea contesei Olenska.

Cele două soacre statură numai în salonul lui May, în după-amiaza marelui eveniment, doamna Archer scriind meniurile pe cele mai groase cartonașe cu margini aurite, de la Tiffany, în timp ce doamna Welland supraveghease aranjarea palmierilor, pentru decor, și a lămpilor standard.

Sosind târziu de la birou, Archer le găsisse tot acolo. Doamna Archer își îndreptase atenția spre cartonașele cu numele invitaților, așezate pe masă, iar doamna Welland se gândea dacă să mute mai în față sofa mare și aurită, astfel încât, un alt „colț” să poată fi creat între pian și fereastră.

May, i se spuse, se afla în sufragerie, inspectând aranjamentul de trandafiri Jacqueminot din mijlocul mesei lungi și așezarea bomboanelor Mallard în coșuri din argint, între sfeșnice. Pe pian se afla un coș mare cu orhidee, pe care domnul van der Luyden le trimisese din Skuytercliff. Totul era, pe scurt, exact așa cum trebuia să fie în ajunul unui eveniment atât de important.

Doamna Archer mai verifică, o dată, lista invitaților, bifând fiecare nume cu stiloul ei de aur.

„Henry van der Luyden Louisa familia Lovell Mingott familia Reggie Chiverse Lawrence Lefferts și Gertrude (da, presupun că May are „dreptate să-i invite) familia Selfridge Merry Sillerton Jackson Van Newland și soția lui. (Cum zboară timpul! Parcă ieri îți era cavalier de onoare, Newland) și contesa Olenska da, cred că asta este tot...”

Doamna Welland își privea ginerele, cu afecțiune:

— Nimeni nu poate spune, Newland, că tu și May nu-i oferiți lui Ellen o petrecere de adio frumoasă.

— Ah, ei bine, spuse doamna Archer, înțeleg dorința lui May ca verișoara ei să povestească oamenilor din străinătate că nu suntem chiar niște barbari.

— Sunt sigură că aceasta va aprecia petrecerea. Cred că urma să se întoarcă în oraș, azi de dimineață. Va rămâne cu o ' ultimă impresie de-a dreptul fermecătoare. Seara de dinaintea unui voiaj este, de obicei, atât de tristă, spuse doamna Welland, plină de viață.

Archer porni spre ușă, dar soacra sa îi spuse:

— Du-te, te rog, în sufragerie și uită-te la întregul aranjament, și nu o lăsa pe May să se obosească prea mult.

Însă el se prefăcu a nu auzi și coborî, repede, scările spre bibliotecă. Camera îi păru străină, cu aspectul ei politicoș, iar el își dăduseama că fusese curățată și ordonată, pregătită pentru ca domnia să poată fuma acolo, prin așezarea unor scrumiere și a unor tabachere din lemn de cedru. „Ei bine, gândi el, cel puțin schimbările nu sunt permanente” și se duse în dormitorul său.

Zece zile trecuseră de când madame Olenska plecase din New York. În aceste zece zile, Archer nu primise nici un semn din partea ei, în afara de primirea unei chei, împachetate în hârtie de mătase, trimisă pe adresa biroului său, într-un plic sigilat și cu scrisul ei de mână pe spate. Acest răspuns la ultima sa rugămintă, ar fi putut fi interpretat drept o mișcare clasică dintr-un joc familiar, dar tânărul alege să-i dea o altă semnificație. Ea încă se mai împotriva destinului; însă pleca în Europa, dar nu se întorcea la soțul ei. De aceea, nimic nu-l împiedica să o urmeze; și odată ce el ar fi făcut acest pas, dovedindu-i că este irevocabil, credea că ea nu-l va goni.

Această încredere în viitor îl liniștise destul încât să-și joace rolul în evenimentele prezentului. De asemenea, îl împiedicase să-i scrie, sau să-și trădeze, prin orice semn sau gest, nefericirea și chinul. I se părea că, în jocul mortal și tăcut dintre ei, atuurile se aflau încă în mâna lui, iar el așteptă.

Cu toate acestea, existaseră momente destul de dificile; ca atunci când domnul Letterblair, la o zi după plecarea doamnei Olenska, îl chemase pentru a revedea, împreună, detaliile contului pe care doamna Manșon Migott dorea să-l deschidă nepoatei sale. Câteva ore, Archer examinase termenii documentelor legale, împreună cu șeful său, în tot acest timp având vagul sentiment că dacă era consultat, acest lucru se întâmpla dintr-un alt motiv în afara celui evident și anume gradul său de rudenie cu Ellen, și că, la sfârșitul ședinței, va afla acel motiv.

— Ei bine, doamna nu poate nega faptul că este un aranjament foarte avantajos pentru ea, concluziona domnul Letterblair, după ce bombănise aplecat asupra documentelor. De fapt, mă simt obligat să spun că este tratată extrem de bine, din toate punctele de vedere.

— Din toate punctele de vedere? Repetă Archer, pe un ton ușor ironic. Vă referiți la propunerea soțului ei de a-i înapoia proprii ei bani?

Sprâncenele stufoase ale domnului Letterblair se ridicară puțin.

— Dragul meu domn, legea este lege, iar verișoara soției dumneavoastră s-a căsătorit sub legea franceză. Se presupune că știa ce înseamnă acest lucru.

— Chiar dacă a știut, ce s-a întâmplat apoi... Archer se opri. Domnul Letterblair își sprijini stiloul de nasul său zbârcit, privindu-l cu acea expresie a domnilor în vârstă și virtuoși, pe care o adoptă atunci când vor ca tinerii să înțeleagă faptul că virtutea nu este sinonimă cu ignoranța.

— Dragul meu domn, nu doresc să găesc circumstanțe atenuante pentru greșelile contelui; dar, dar pe de altă parte... Eu nu aș băga mâna în foc... Ei bine, că nu ar fi fost vorba despre ceva de genul ochi pentru ochi și dinte pentru dinte... În ceea ce-l privește pe tânărul secretar. Apoi, domnul Letterblair descuie un sertar și întinse o hârtie împăturită lui Archer. Acest raport, rezultatul unor investigații discrete... Dar cum Archer nici măcar nu privi hârtia, sau nici măcar nu încercă să respingă sugestia, avocatul continuă hotărât: nu spun că este concludent; nici pe departe. Dar indiciile arată... Și, în general, toate părțile implicate sunt satisfăcute, în cel mai înalt grad, de soluția stabilită.

— Oh, în cel mai înalt grad, consimți Archer, împingând înapoi hârtia.

Una sau două zile mai târziu, răspunzând unei convocări din partea doamnei Manșon Mingott, sufletul îi fu supus la o încercare și mai grea.

O găsi pe bătrâna doamnă, deprimată și nemulțumită.

— Știi că m-a părăsit? Începu ea, abrupt; și fără a-i aștepta răspunsul, continuă: O, și nu mă întreba de ce. Mi-a dat atât de multe motive, încât le-am uitat pe toate. Eu cred că nu a putut face față plictiselii. Oricum, asta cred Augusta și celelalte nepoate ale mele. Și, nici măcar nu-mi dau seama dacă o condamn pentru asta. Olenski este un ticălos terminat; dar viața alături de el trebuie să fi fost mult mai veselă decât este pe Fifth Avenue. Nu că familia ar recunoaște acest lucru; ei consideră Fifth Avenue, Raiul cu Rue de la Paix, adăugată. Și biata Ellen nu are nici o intenție de a se întoarce la soțul ei. S-a opus mai mult ca oricând acestui lucru. Așa că se va stabili în Paris, cu prostata aceea de Medora... Ei bine, Parisul este Paris, acolo nu poți întreține o trăsură cu aproape nici un ban. Dar a fost plină de veselie, iar mie îmi va lipsi teribil. Două lacrimi, lacrimile unei bătrâne, se rostogoliră pe obraji ei pufoși și dispărură în abisul pieptului ei.

— To. T ce cer, continuă ea, este ca ei să nu mă mai deranjeze. Chiar trebuie să mi se permită să-mi diger terciul... Și îl privi cu nostalgie pe Archer.

În acea seară, după ce se întorsese acasă, May îl anunță intenția ei de a organiza o cină de adio pentru vara ei. Numele doamnei Olenska nu mai fusese pronunțat între ei din noaptea în care aceasta plecase la Washington, iar Archer își privi surprins, soția.

— O cină... De ce? Întrebă el. Ea se îmbujora.

— Dar ție îți place de Ellen am crezut că vei fi încântat.

— Este foarte frumos din partea ta să faci așa ceva. Dar eu chiar nu-mi dau seama...

— Dar chiar vreau să fac asta, Newland, spuse ea, ridicându-se în picioare și ducându-se la biroul ei. Uite, invitațiile sunt scrise deja. Mama m-a ajutat și ea este de părere că așa trebuie să facem. Se opri, jenată, dar zâmbind încă, iar Archer văzu în fața lui, imaginea întruchipată a Familiei.

— Oh, bine, fie, spuse el, privind, fără să vadă însă, lista de invitați pe care ea i-o înmânase.

Când intră în salon, înainte de cină, o găsi pe May aplecată deasupra focului, încercând să facă în așa fel încât buștenii să ardă în decorul de dale imaculate, din șemineu.

Lămpile cele înalte erau aprinse toate și orhideele domnului van der Luyden fuseseră așezate, atent, în diferite vase din porțelan modern și argint. Salonul doamnei Newland Archer era considerat, de obicei, un mare succes. O jardiniară de bambus, aurită, bloca accesul către fereastra ce se deschidea spre golf (cei de modă veche ar fi preferat o copie a lui Venus din Milo în locul jardinierei); canapelele și fotoliile din brocat pastelat erau grupate în jurul unor măsuțe moderne, acoperite cu jucării din argint, animale din porțelan și rame eflorescente de fotografii; și lămpi cu abajururi trandafirii, răspândite ca niște flori tropicale printre palmieri.

— Nu cred că Ellen a văzut vreodată această cameră complet luminată, spuse May, ridicându-se de deasupra focului, roșie în obraji, privind înjur cu mândrie. Vătraiul de bronz, pe care-l sprijinise de șemineu, căzu cu un zgomot puternic ce acoperi răspunsul soțului ei; și înainte ca ea să-l poată așeza la loc, domnul și doamna van der Luyden fură anunțați.

Apoi începură să sosească și ceilalți musafiri, căci se știa că familiei van der Luyden îi plăcea punctualitatea. Camera era aproape plină, iar Archer tocmai îi arăta doamnei Selfridge Merry un micuț Studiu al Oii, foarte lăcuit, semnat de Verbeekhoven, pe care domnul Welland îl dăruise lui May de Crăciun, când se trezi cu doamna Olenska lângă el.

Era foarte palidă, iar paloarea ei făcea ca părul să pară și mai întunecat și mai bogat decât oricând. Poate că acest lucru, sau faptul că își așezase mai multe șiraguri de mărgelile de chihlimbar în jurul gâtului, îi aminti, dintr-o dată, de acea micuță Ellen Mingott cu care dansase el la petrecerile copiilor, când Medora Manșon o adusese la New York pentru prima dată.

Mărgelile de chihlimbar nu-i puneau în valoare tenul, sau, poate că rochia ei era cam nepotrivită; chipul ei era lipsit de strălucire și aproape urât, dar el nu o iubise niciodată așa de mult ca în acel moment. Mâinile lor se atinseră, iar lui i se păru că o aude spunând:

— Da, plecăm mâine spre Rusia... Apoi se auziră ușile deschizându-se și glasul lui May: -Newland! Cina a fost anunțată. Vrei, te rog, să o conduci tu pe Ellen în sufragerie?

Doamna Olenska își așeză mâna pe brațul lui, iar el observă că nu purta mănuși, și își aminti cum o privise fix în j seara când stătuse împreună cu ea, în salonul căsuței din 23rd Street. Toată frumusețea care-i părăsese chipul, părea că se re' fugiase în degetele ei lungi și palide și în încheieturile mâinilor,

iar el se gândi: „Chiar și doar pentru a-i vedea mâinile din nou, aș urma-o oriunde...”

Doar la un astfel de eveniment cu multă lume de față, oferit în onoarea unui „vizitator din străinătate”, doamna van der Luyden suporta să fie așezată în stânga gazdei. Acest statut de străină al doamnei Olenska nu putea fi mai accentuat decât de acest tribut de adio; și doamna van der Luyden își acceptă locul cu o bunăvoință care nu lăsa nici un dubiu asupra aprobării ei. Existau anumite lucruri care trebuiau făcute, și dacă se făceau, trebuiau făcute bine; iar unul dintre acestea, în codul vechiului New York, era acela de a se aduna, precum un trib, în jurul unei rude de sex feminin care urma să fie eliminată din acel trib. Nu era nimic pe lume pe care familiile Mingott și Walland nu l-ar fi făcut, pentru a-și proclama afecțiunea neștirbită față de contesa Olenska, acum când plecarea ei spre Europa era stabilită iar Archer, așezat la capul mesei, se minuna în fața agitației neobosite prin care popularitatea ei fusese restabilită, doleanțele față de comportamentul ei din trecut și din prezent fiind șterse de aprobarea familiei. Doamna van der Luyden îi arăta bunăvoință, ceea ce pentru ea era sentimentul cel mai apropiat de cordialitate, iar domnul van der Luyden, din locul său de la dreapta lui May, arunca priviri mândre, de-a lungul mesei, garoafelor pe care le trimisese din Skuytercliff.

Archer, care părea să asiste la întreaga scenă, într-o stare de ciudată imponderabilitate, de parcă ar fi plutit undeva între candelabru și tavan, se mira cel mai mult de propriul său rol în tot acest eveniment, în timp ce privea chipurile bine hrănite și placide ale comensalilor, văzu cum toți acei oameni neajutorați atacau fripturile de rață ale lui May, precum o bandă de conspiratori stupizi, el și femeia palidă, din dreapta sa, aflându-se în mijlocul acelei conspirații. Apoi, ca o imagine vastă, alcătuită din mai multe frânturi, realizează că pentru toți acei oameni, el și doamna Olenska erau iubiți, iubiți în sensul special al vocabularului „străin”. Realizează că, de luni de zile, probabil, el fusese ținta nenumăratelor priviri iscoditoare și a urechilor răbdătoare; și înțelese că, prin mijloace încă necunoscute lui, despărțirea dintre el și partenera lui de păcat fusese realizată, și că, acum, întregul trib se adunase în jurul soției lui, sub presupunerea tacită că nimeni nu știa nimic, sau că nu-și imaginase niciodată nimic, și că acea petrecere era doar dorința normală a lui May Archer de a-și lua un rămas bun afectuos de la prietena și vara sa.

Acesta era modul vechiului New York de a privi viața „fără agitație”, în felul caracteristic oamenilor care se tem de un scandal mai mult decât de boală, care pun decența deasupra curajului, și care consideră că nimic nu denotă o mai mare proastă creștere decât „scenele”, în afară de comportamentul celor care dau naștere acestora.

Pe măsură ce aceste gânduri i se succedau prin minte, Archer începu să se simtă precum un prizonier aflat în mijlocul unui câmp minat. Privi înjur și își dădu seama de lipsa de îndurare a celor care-l țineau în captivitate, din tonul pe care, în timpul bucatelor cu asparagus din Florida, aceștia discutau despre Beaufort și soția lui. „Asta pentru a-mi arăta, ce s-ar putea întâmpla și

cu mine”, gândi el și simți că în fața lui, precum ușile seifului familiei, se închid sentimentul mortal al superiorității implicațiilor și analogiei asupra acțiunii directe și tăcerea asupra cuvintelor pripite.

Râse și atunci întâlni privirea puțin speriată a doamnei vanderLuyden.

— Crezi că este de răs? Întrebă ea, cu un zâmbet înghețat. Presupun că ideea sărmanei Regina de a rămâne în New York are și o parte ridicolă; iar Archer murmură:

— Desigur.

În acest moment deveni conștient de faptul că celălalt vecin de masă al doamnei Olenska era prins, de ceva vreme, într-o discuție cu doamna așezată în cealaltă parte a sa. Tot acum, observă și că May, stând senină între domnul van der Luyden și domnul Selfridge îi aruncase o scurtă privire de-a lungul mesei. Era evident că gazda și doamna din dreapta lui nu puteau sta în tăcere pe durata întregii cine. Astfel că el se întoarse spre doamna Olenska, fiind întâmpinat de zâmbetul ei palid.

— Oh, haide să rezistăm până la capăt, părea să-i spună acel zâmbet.

— Drumul din Washington și până aici a fost obositor? Întrebă el, pe un ton care-l surprinse chiar și pe el prin naturalețe.

Ea îi răspunse că, dimpotrivă, rar călătorise mai bine decât atunci.

— În afara groaznicii călduri din tren, pe care o știi și tu, adăugă ea.

Iar el remarcă faptul că, în țara unde se ducea, nu va mai suferi din cauza acestui inconvenient.

— Niciodată nu m-am simțit mai înghețat, așa cum mi s-a întâmplat o dată, în aprilie, într-un tren ce mergea între Calais și Paris, declară el cu intensitate.

Ea îi răspunse că nu se mira de acest lucru, dar că, până la urmă, întotdeauna puteai lua cu tine o haină în plus și că orice maieră de a călători își avea inconvenientele sale. La acestea el răspunse abrupt că el considera toate aceste inconveniente lipsite de importanță în comparație cu binecuvântarea de a pleca dintr-un anumit loc. Chipul ei își schimbă culoarea, iar el adăugă, puțin cam tare:

— În curând intenționez și eu să călătoresc.

Un fior tecu peste chipul ei, iar el, aplecându-se spre Reggie Chivers, strigă:

— Ce zici, Reggie, de o călătorie în jurul lumii; acum, luna viitoare? Eu sunt pentru, dacă și tu ești.

La aceste cuvinte, doamna Chivers interveni, spunând că nici nu se punea problema ca Reggie să plece înainte de balul Martha Washington, pe care-l organiza pentru Azilul de Orbi, în săptămâna Paștelui, iar soțul ei, observă placid, că la acea vreme el va trebui deja să se antreneze pentru partida internațională de polo.

Însă, domnul Selfridge Merry auzise fraza „în jurul lumii” și, pentru că o dată călătorise în jurul lumii în yachtul său cu aburi, prinse ocazia de a împărtăși celor de la masă câteva lucruri despre apele puțin adânci ale

porturilor de la marea Mediterană. Dar oricum nu contează arunci când vizitezi Atena, și Smirna, și Constantinopole iar doamna Merry adăugă că-i va rămâne veșnic îndatorată doctorului Bencomb pentru că nu-i lăsase să se ducă și în Napoli, unde era o epidemie de febră.

— Însă, pentru a vizita India, în liniște, trebuie să-ți acorzi trei săptămâni, încheie soțul ei, nerăbdător să dea de înțeles că el nu era un turist frivol.

Acum, doamnele se ridicară și se retraseră în salon.

În bibliotecă, în ciuda unor prezențe mult mai cu greutate, Lawrence Lefferts domină conversația.

Ca de obicei, discuțiile se învârtiră în jurul familiei Beaufort, și chiar și domnii van der Luyden și Selfridge Merry, instalați în fotoliile rezervate, în mod tacit, lor, păstrară tăcerea pentru a asculta discursul acuzator al tânărului bărbat.

Niciodată, Lefferts nu abundase, ca acum, în sentimente ce venerau bărbăția creștină și preamăreau sanctitatea căminului. Indignarea îi adusese o elocință usturătoare, și era clar că dacă alții i-ar fi urmat exemplul și ar fi acționat după cum vorbea el, societatea nu ar fi fost niciodată atât de slabă încât să primească un parvenit precum Beaufort nu domnule, nici măcar dacă acesta s-ar fi căsătorit cu o van der Luyden sau Laning, în loc de o Dallas. Și arunci ce șansă ar mai fi existat, întrebă Lefferts mânios, ca un bărbat ca acela să se căsătorească cu cineva din familia Dallas, dacă, înainte, nu ar fi reușit să pătrundă în anumite case, precum cea a doamnei Lemuel Struthers? Dacă societatea alegea să deschidă ușile unor femei vulgare, pericolul nu era mare, deși câștigul era îndoielnic; dar odată ce societatea începea să tolereze bărbați cu origini obscure și cu avere pătată, finalitatea era dezintegrarea totală și rapidă.

— Dacă lucrurile vor continua astfel, tună Lefferts, semănând cu un tânăr profet, îmbrăcat de Poole, și care încă nu fusese lapidat, vom ajunge să vedem cum copiii noștri se vor bate pe invitațiile în casele unor șarlatani, căsătorindu-se cu bastarzii lui Beaufort.

— Oh, pe legea mea fii mai blând! Protestară Reggie Chivers și tânărul Newland, în timp ce domnul Selfridge Merry privea alarmat, iar pe chipul sensibil al domnului van der Luyden se așternuse o expresie de durere și dezgust.

— Întrebarea este dacă are vreun sentiment de blândețe, strigă domnul Sillerton Jackson, frecându-și urechile, iar, în timp ce Lefferts încerca să schimbe subiectul, bătrânul domn șopti la urechea lui Archer: „Ciudați, tipii aceia care întotdeauna așteaptă pentru a îndrepta ei lucrurile. Oamenii cu cei mai proști bucătari, îți vor spune mereu că au fost serviți numai cu mâncăruri groaznice atunci când iau masa în altă parte. Dar aud că ar exista niște motive serioase pentru diatriba prietenului nostru: lucruri importante de data aceasta, după câte am înțeles.”

Cuvintele zburară pe lângă Archer, precum un un râu ce cuge și tot curge pentru că nu știe cum să se oprească. Observă, pe chipurile celor din jurul său, expresii amuzate, interesate și chiar vesele. Ascultă râsul tânărului bărbat, și laudele aduse vinului de Madeira pe care-l degustau domnii van der Luyden și Selfridge Merry. Era, de asemenea, vag conștient, de atudinea prietenoasă a bărbaților față de el, de parcă paznicii săi ar fi încercat să-i îndulcească captivitatea; iar toate acestea îi sporiră decizia de a se elibera.

În salon, unde se alăturară și ei doamnelor, întâlni privirea triumfătoare a lui May și citi în ea faptul că totul „mersese” foarte bine. Ea se ridică de lângă doamna Olenska și, imediat, doamna van der Luyden o chemă pe aceasta din urmă să se așeze lângă ea, pe sofaua aurită, unde trona. Doamna Selfridge Merry se apropie, din cealaltă parte a camerei, pentru a se alătura celor două, iar lui Archer îi fu clar că, și aici, se desfășura o conspirație a reabilitării și ștergerii trecutului. Organizația ascunsă care ținea unită lumea lui era hotărâtă să fie privită ca și când nu ar fi pus niciodată la îndoială comportamentul doamnei Olenska, sau fericirea totală a căminului lui Archer. Toate aceste persoane amabile și implacabile erau decise să se prefacă, una față de cealaltă, că niciodată nu auziseră, nu bănuiseră și nici măcar nu concepuseră a fi posibil să fi fost ceva între cei doi, iar din această plasă a disimulării, Archer realizează, încă o dată, faptul că New York-ul credea că el și doamna Olenska erau amanți. Prinse strălucirea de victorie din ochii soției sale, și pentru prima dată, înțelese că și ea împărtășea aceeași convingere. Această descoperire îi trezi un râs diavolesc ce, cu tot efortul său, izbucni ca un râu în continuă mișcare, care nu știa să se oprească.

În cele din urmă o văzu pe doamna Olenska ridicându-se și luându-și la revedere, înțelese că dintr-un moment în altul ea va pleca, și încercă să-și amintească ce-i spusese în timpul cinei, dar nu-și putu aminti nici măcar un cuvânt.

Ellen se duse spre May, restul invitațiilor formând un cerc, pe măsură e ea avansa. Cele două tinere se prinseră de mâini, apoi May se aplecă și sărută obrazul verișoarei sale.

— Cu siguranță gazda noastră este cea mai frumoasă dintre cele două, îl auzi Archer pe Reggie Chivers, spunându-i încet tinerei doamne Newland, și își aminti rânjetul vulgar al lui Beaufort în timp ce privise frumusețea piață a lui May.

Un moment mai târziu, se trezi în hol, punând haina doamnei Olenska pe umerii acesteia.

Cu toată confuzia sa, se abținu să-i spună vreun cuvânt ce ar fi putut-o speria sau tulbura. Convins de faptul că nici o putere nu-l mai putea întoarce, acum, de la decizia sa, găsi puterea de a lăsa evenimentele să alunece pe lângă el. Dar, în timp ce o urma pe doamna Olenska în hol, se gândi, plin de dorință, să încerce să rămână o clipă singur cu ea, lângă ușa trăsorii ei.

— Trăsura ta este aici? Întrebă el, dar, în acel moment, doamna van der Luyden, care era ajutată să-și îmbrace blana de zibelină, spuse blând:

— O ducem noi pe draga Ellen acasă.

Inima lui Archer tresări și doamna Olenska, apucându-și haina și evantaiul cu o singură mână, i-o întinse lui pe cealaltă:

— La revedere, spuse ea.

— La revedere dar ne vom revedea, curând, la Paris, răspunse el tare, ba chiar i se părea că țipase.

— Oh, murmură ea, dacă tu și May ați putea veni! Domnul van der Luyden înainta, pentru a-i oferi brațul, iar Archer se întoarse spre doamna van der Luyden. Pentru un moment, în întunericul trăsurii, el mai apucă să-i vadă chipul și ochii strălucitori apoi ea dispăru.

În timp ce urca treptele se întâlni cu Lawrence Lefferts, care cobora, împreună cu soția sa. Lefferts își apucă gazda de mânecă, retrăgându-se pentru a-i permite lui Gertrude să treacă.

— Prietene, te-ar deranja dacă aș lăsa să se înțeleagă că mâine seară voi cina cu tine la club? Mulțumesc mult, bătrâne! Noapte bună.

— Chiar a mers totul foarte bine, nu-i așa? Îl întrebă May, din pragul bibliotecii.

Archer se ridică în picioare, speriat. Imediat ce ultima trăsură plecase, el retrăsese în bibliotecă, cu speranța că soția lui, care atunci încă mai zăbovea la parter, se va duce direct în dormitorul ei. Însă, iat-o acolo, palidă și trasă la față, totuși radiind cu energia cuiva care a trecut peste oboseală.

— Pot să intru și să discutăm? Întrebă ea.

— Dacă vrei, sigur că da. Dar, probabil că-ți este foarte somn.

— Nu, nu-mi este somn. Aș vrea să mai stau cu tine, puțin.

— Foarte bine, spuse el, împingând fotoliul ei lângă foc. Se așezară amândoi; dar rămaseră tăcuți o vreme, în cele dn urmă, Archer începu brusc:

— Din moment ce nu-ți este somn, și vrei să stai de vorbă, trebuie să-ți spun ceva. Am mai încercat să-ți spun și noaptea trecută...

Ea îl privi repede.

— Da, dragă. Era ceva despre tine?

— Despre mine. Spui că tu nu ești obosită; ei bine, eu sunt. Groaznic de obosit.

Imediat ea deveni neliniștită și tandră.

— Oh, mă așteptam la asta, Newland. Am fost atât de ocupată...

— Poate că asta este. Oricum, am nevoie de o pauză.

— O pauză? Vrei să renunți la drept?

— Oricum, să plec imediat, într-o lungă călătorie, foarte departe departe de toate...

Aici se opri, conștient că nu reușise să vorbească cu indiferența unui om care tânjește după o schimbare, dar care este încă prea obosit pentru a o face. Indiferent ce spunea, nerăbdarea vibra în el.

— Departe de toate, repetă el.

— Foarte departe? Unde, de exemplu? Întrebă ea.

— Oh, nu știu în India sau Japonia.

Ea se ridică, și în timp ce el stătea cu bărbia sprijinită în mâini, îi simți căldura și parfumul deasupra lui.

— Atât de departe? Dar mi-e teamă că nu se poate, dragă, spuse cu o voce inegală. Nu și dacă nu mă iei cu tine. Și pentru că el tăcea, ea continuă, pe un ton atât de egal, încât fiecare silabă se lovea de creierul lui ca un ciocănel: asta dacă doctorii mă vor lăsa să merg... Dar, mi-e teamă că nu o vor face. Căi vezi tu, Newland, încă de azi dimineață sunt sigură de ceva, ceva ce am dorit și am sperat atât de mult.

El o privi cu ochi bolnăvicioși, iar ea se lăsă în jos, îmbujorată, și își ascunse fața lângă genunchiul lui.

— Oh, draga mea, spuse el, îmbrățișând-o, în timp ce mâna lui rece îi mângâia părul.

Urmă o lungă tăcere, timp în care diavolul din el, îl umplu de un răs strident. May se desprinsese din brațele lui și se ridică.

— Nu ai ghicit?

— Ba da. Eu... Nu. Adică, bineînțeles că am sperat...

Se priviră un moment și, din nou, tăcerea se lăsă între ei; apoi, îndepărtându-și privirea de la ea, el întrebă abrupt: -Ai mai spus altcuiva?

— Doar mamei mele și mamei tale. Apoi adăugă repede, înroșindu-se: și lui Ellen. Știi că ți-am spus că am avut o lungă conversație, într-o după-amiază și cât s-a bucurat pentru mine.

— Ah, spuse Archer, simțind cum inima i se oprește. Simți că soția sa îl urmărește atentă.

— Te deranjează că i-am spus ei, mai întâi, Newland?

— Să mă deranjeze? De ce m-ar deranja? Făcu un ultim efort să se adune. Dar asta s-a întâmplat acum două săptămâni, nu-i așa? Mi s-a părut că ai spus că nu ai fost sigură până azi.

Ea se înroși și mai mult, dar îi susținu privirea.

— Nu, atunci nu eram sigură dar ei i-am spus că eram. Și vezi că am avut dreptate! Exclamă ea, cu ochii albaștri umezi datorită victoriei.

XXXIV.

Newland Archer stătea la biroul din biblioteca sa din East 39* Street.

Tocmai se întorsese de la o mare recepție oficială, organizată pentru inaugurarea unei noi galerii a Muzeului Metropolitan, iar spectacolul acelor spații imense, aglomerate cu obiecte din diferite ere, unde mulțimea la modă se plimba printre comorile catalogate în mod științific, îi declanșaseră o amintire ruginită.

— Ei, dar aceasta a fost una dintre vechile încăperi Cesnola, auzise pe cineva spunând, și, imediat, totul în jurul lui dispăru, iar el se văzu stând singur, pe o bancă tare, din piele, de lângă un radiator, în timp ce o siluetă subțire, învăluită într-o haină de blană de focă, se îndepărta pe culoarul sărăcăcios al vechiului Muzeu.

Această viziune îi trezi alte asocieri de idei, iar el rămase, privind cu ochi noi biblioteca ce, de peste treizeci de ani, fusese scena meditațiilor sale solitare și a tuturor conversațiilor din familia sa.

Era camera în care se întâmplaseră aproape toate lucrurile reale din viața sa. Acolo, soția lui, cu aproape douăzeci și șase de ani în urmă, îl anunțase, cu o îmbujorare care le-ar fi făcut pe tinerele femei ale noii generații să zâmbească, că era însărcinată; acolo, cel mai mare dintre băieții lor, Dallas, prea fragil pentru a fi dus la biserică în mijlocul iernii, fusese botezat de vechiul lor prieten, Episcopul New York-ului, mărețul și de neînlocuitul Episcop, atâta vreme mândria și podoaba diecezei sale. Tot acolo, Dallas făcuse primii pași, strigând: „Tata”, în timp ce May și doica râdeau din ușa; acolo, cel de-al doilea lor copil, Mary (care semăna atât de mult cu mama ei), își anunțase logodna cu cel mai plicticos și sigur dintre mulții băieți ai lui Reggie Chivers; și tot acolo, Archer o sărutase prin voalul de mireasă, înainte de a coborî la mașina care urma să-i ducă la Biserica Grace căci, într-o lume care se prăbușise pe propria fundație, Biserica Grace rămăsese o instituție neschimbată.

În acea bibliotecă el și May discutaseră, întotdeauna, despre viitorul copiilor lor; studiile lui Dallas și ale fratelui său mai mic, Bill; incurabila indiferență a lui Mary față de „realizări” și pasiunea ei pentru sport și filantropie, și vagile înclinații spre artă, care, în cele din urmă, îl conduseseră pe neliniștitul și curiosul Dallas spre meseria de arhitect în devenire al New York-ului.

Tinerii din zilele noastre se distanțează de drept și afaceri și se apucă de tot felul de lucruri noi. Dacă nu erau prinși în politica statului sau în reformele municipale, se orientau spre arheologia Americii Centrale, spre arhitectură sau ingineria peisajului; acordând un mare interes clădirilor din vremea pre-revoluționară a noii lor țări, studiind și adaptând stilul georgian, și protestând față de uzul fără noimă al cuvântului Colonial, în zilele noastre nimeni nu mai deține case în stilul Colonial, în afara comercianților milionari din suburbii.

Dar, mai presus de toate câteodată Archer considera acel moment mai presus de toate în acea bibliotecă, Guvernatorul New York-ului, întorcându-se din Albany într-o seară, pentru a cina și a petrece noaptea la ei, se întorsese spre gazda lui și spusese:

— Dă-l încolo pe politicianul de profesie! Dumneavoastră sunteți genul de om pe care țara îl vrea! Dacă este să fie curățat vreodată grajdul, oameni ca dumneavoastră trebuie să ajute la curățarea lui.

„Oameni ca dumneavoastră” -Archer se simțise flatat de acea frază! Cu câtă nerăbdare răspunsese apelului! Era un ecou al vechiului apel, adresat de Ned Winsett, de a-și sufleca mânecile și de a se apuca de treabă; dar spus de un om care dădea exemplul acestui gest și a cărui convocare de a-l urma fusese irezistibilă.

Privind, înapoi în timp, Archer nu era sigur de faptul că oameni ca el erau ceea ce trebuia țării, cel puțin nu în serviciul activ în care Theodore Roosevelt îl numise; de fapt, chiar avea motive să creadă asta, căci după un an

în Adunarea de Stat nu mai fusese reales; și se întorsese mulțumit în obscuritatea muncii utile pentru municipalitate, iar din această activitate, înapoi la scrisul ocazional de articole, pentru unul dintre ziarele săptămânale, reformatoare care încercau să scoată țara din apatia sa. Nu prea avea la ce să privească înapoi în timp, dar când își aminti care fuseseră interesele tinerilor din vremea sa rutina de a face bani, sportul și societatea la care fusese limitată viziunea lor-chiar și mica sa contribuție adusă noii stări de fapt părea să conteze, așa precum fiecare cărămidă contează într-un zid bine construit. Făcuse puțin în viața publică; întotdeauna va fi, prin caracterul lui, un bărbat contemplativ și un diletant; dar avusese lucruri importante de contemplat, lucruri mărețe cu care să se încânte; și prietenia unui om măreț să-i fie putere și mândrie.

Pe scurt, fusese ceea ce oamenii începeau să denumească „un bun cetățean”, în New York, pentru o mare parte din trecut, fiecare nouă mișcare, filantropică, municipală sau artistică, ținuse seama de opinia lui și dorise să-și lege numele de al lui. Oamenii spuneau: „întreabă-l pe Archer”, atunci când apărea problema punerii bazelor pentru prima școală de copii infirmi, reorganizarea Muzeului de Artă, fondarea Clubului Grolier, inaugurarea unei noi Biblioteci, sau înființarea unei noi societăți de muzică de cameră. Zilele îi erau pline, și erau umplute cu activități decente. Presupuse că mai mult de atât nimeni nu putea cere.

Știa totuși că pierduse ceva: floarea vieții. Dar acum, se gândea la asta ca la un lucru atât de imposibil de obținut și atât de improbabil, încât să se plângă ar fi fost ca și cum ar fi disperat pentru că nu a câștigat lozul cel mare la loterie. Existau un milion de bilete în loteria lui, și exista doar un singur premiu, iar șansele fuseseră, în mod decisiv, împotriva lui. Când se gândea la Ellen Olenska, o făcea în mod abstract, calm, ca și cum într-o noapte s-ar fi gândit la o iubită imaginară dintr-o carte sau dintr-o pictură: ea devenise viziunea complexă a tuturor lucrurilor pe care el le pierduse. Acea viziune, ștearsă și subtilă cum era, îl oprise să se gândească la alte femei. Fusese ceea ce se numea un soț fidel; iar când May murise brusc răpită de pneumonie infecțioasă de care-l îngrijise pe copilul lor cel mai mic el o jelise cu adevărat. Anii lungi petrecuți împreună îl învățaseră că nu conta prea mult dacă mariajul era o datorie plicticoasă, atâta timp cât își păstra demnitatea unei îndatoriri: fără acest lucru, devenea o simplă luptă a poftelor urâte. Privind în jurul său, își onora propriul trecut și îl jelea. Până la urmă, existau și lucruri bune în trecut.

Privirea sa, plimbându-se în jurul camerei redecorată de Dallas cu mezzotinte englezești, dulapuri Chippendale, obiecte bleu și albe și lămpi electrice, cu abajururi în culori plăcute reveni la biroul său vechi, în stil Eastlake, la care nu renunțase niciodată, și la prima sa fotografie cu May, pe care o păstra lângă suportul pentru cerneală.

Lat-o, înaltă, cu pieptul plin și mlădios, cu rochia ei Leghom, din muselină, așa cum o văzuse, demult, sub portocalii din grădina misiunii. Și așa

cum o văzuse în acea zi, ea rămăsese neschimbată; niciodată chiar la aceeași înălțime, dar, totuși, niciodată sub: generoasă, credincioasă, neobosită, dar atât de lipsită de imaginație, atât de incapabilă de a se dezvolta, încât lumea tinereții ei se destrămasese în mii de bucățele și se reclădise fără ca ea să fie conștientă de schimbări. Aceste lipsuri ale ei îi menținuseră orizontul imediat aparent nealterat. Incapacitatea ei de a recunoaște schimbare, îi determinase pe copii ei să-i ascundă opiniile lor, la fel cum făcuse și Archer; de la început, existase un fel de asemănare, un fel de ipocrizie inocentă a familiei, în care tatăl și copii colaboraseră fără să vrea. Iar ea murise, gândind că lumea este un loc bun, plin de cămine fericite și armonioase, pe care se decisese să-l părăsească pentru că era convinsă că Newland va continua să-i insuflă lui Dallas aceleași principii și prejudecăți care formaseră și viețile părinților lui, și că, Dallas, la rândul său (atunci când Newland ar fi urmat-o) va transmite aceleași lucruri și micuțului Bill. Iar în ceea ce o privea pe Mary, era sigură ca de ea însăși. Așa că, după ce îl smulsese pe micuțul Bill din ghearele morții, dându-și propria ei viață în schimb, s-a dus împăcată în cavoul familiei Archer, din St. Mark, unde doamna Archer se odihnea deja, la adăpost de tendința groaznică de care nora ei nu devenise conștientă niciodată.

Alături de portretul lui May se afla cel al fiicei ei. Mary Chivers era la fel de înaltă și de frumoasă ca și mama ei, dar cu talia mai plină, cu pieptul plat, și cu umerii ușor lăsați, după cum cerea moda de atunci. Faptele extraordinare de atletism ale lui Mary nu ar fi putut fi realizate cu talia de viespe, pe care corsetul azuriu al lui May Archer reușea să o modeleze. Și diferența părea simbolică: viața mamei fusese la fel de încorsetată ca și silueta ei. Mary, care nu ea mai puțin convențională și nici mai inteligentă, ducea o viață mai bogată și avea opinii mai tolerante. Existau și lucruri bune în noua stare de lucruri.

Telefonul sună, și Archer, luându-și ochii de la fotografii, răspunse. Cât de departe se aflau de zilele în care telegrama era mijlocul cel mai rapid de comunicații al New York-ului!

— Vă caută Chicago.

Ah trebuie să fie o convorbire interurbană, din partea lui Dallas, care fusese trimis la Chicago de firma sa, pentru a discuta un plan al palatului Lakeside, pe care urma să-l construiască pentru un tânăr milionar, plin de idei. Firma îl trimitea întotdeauna pe Dallas la astfel de discuții.

— Alo, tată tu ești? Sunt Dallas. Ce părere ai dacă ai pleca într-o călătorie, miercuri? În Mauritania, da, miercurea viitoare. Clientul nostru vrea ca eu să mă uit la niște grădini italiene, înainte de a stabili ceva, și m-a rugat să plec cu următorul vapor. Trebuie să mă întorc pe întâi iunie vocea se frânse într-un râs vesel -tată, am nevoie de ajutorul tău, te rog, vino.

Dallas parcă era acolo, vocea era atât de aproape și de naturală, de parcă ar fi râs din fotoliul lui preferat, de lângă șemineu. Acest lucru nu l-ar fi surprins pe Archer, în mod obișnuit, căci convorbirile de la distanță deveniseră o chestiune la fel de obișnuită ca și iluminatul electric și călătoriile de cinci zile peste Atlantic. Dar râsul fiului său, îl sperie puțin; tot îi părea ceva incredibil

ca, peste atâtea mile de țări, păduri, râuri, munți, preerii, orașe agitate, cu milioane de oameni ocupați, râsul lui Dallas îi putea transmite: „Indiferent de ce se întâmplă, trebuie să fiu înapoi pe întâi iunie, pentru că Fanny Beaufort și cu mine trebuie să ne căsătorim pe data' de cinci”.

Vocea lui se auzi din nou:

— Gândește-te! Nu domnule, nu un minut. Trebuie să-mi spui da, acum. De ce nu, aș vrea să știu! Nu-mi poți da nici măcar un singur motiv. Nu știam eu. Atunci rămâne stabilit, da? Pentru că mă bazez pe tine să telefonezi la biroul Cunard, mâine, la prima oră, și ai face bine să rezervi și un bilet de întoarcere pe un vapor din Marsilia. Va fi ultima noastră călătorie împreună, în acest fel Oh, Doamne! Știam că vei accepta.

Archer închise telefonul, se ridică și începu să se plimbe, în sus și în jos, prin cameră.

Va fi ultima lor călătorie petrecută astfel: băiatul avea dreptate. Vor mai exista multe alte momente petrecute împreună, după căsătoria lui Dallas, tatăl său era sigur de asta; căci ei doi erau prieteni, și Fanny Beaufort, indiferent de ce credea lumea despre ea, nu părea genul care să intervină între ei doi. Ci, din contră, din modul în care o percepea el, gândi că și ea va fi inclusă, în mod natural, în prietenia lor. Dar, cu toate acestea, schimbarea era schimbare, și diferențele diferențe, și oricât de simpatică îi era lui viitoarea sa noră, era tentant să profite de această ultimă șansă de a fi singur împreună cu fiul lui.

Nu exista nici un motiv pentru care să nu profite de această șansă, în afară de cea mai profundă, și anume că-și pierduse gustul pentru călătorii. Lui May nu-i plăcuse să călătorească, decât pentru motive întemeiate, cum ar fi să ducă copiii la mare sau la munte; nu-și putuse imagina nici un alt motiv pentru care să fi părăsit casa ei din 39* Street, sau apartamentele lor confortabile, din casa familiei Welland, din Newport. După ce Dallas își obținuse diploma, se gândise că era de datoria ei să plece într-o călătorie de șase luni; și întreaga familie făcuse turul, de modă veghe, prin Anglia, Elveția și lalia. Timpul fiind limitat (nimeni nu știa de ce), săriseră peste Franța. Archer își aminti mânia lui Dallas când fusese rugat să contemple Mont Blanc în loc de Rheims și Chartres. Dar Mary și Bill vroiau să urce pe munte, și deja se plictisiseră, cât timp îl însoțiseră pe Dallas în vizitele sale prin catedralele Angliei; iar May, întotdeauna dreaptă cu copii ei, insistase să se mențină un echilibru între preocupările sportive și cele artistice. Chiar propusese ca soțul ei să se ducă la Paris, o noapte, și să li se alăture, din nou, la lacurile din Italia, după cei ei vor fi vizitat Elveția; dar Archer refuzase. „Vom rămâne împreună”, spusese el, iar chipul lui May se luminase, observând că el îi dă un exemplu atât de bun lui Dallas.

De la moartea ei, cu aproape doi ani în urmă, nu mai existase nici un motiv pentru ca el să continue aceeași rutină. Copii săi îl rugaseră să călătorească; Mary Chivers era sigură că îi va face bine să călătorească în străinătate și să viziteze „galeriile de artă”, însăși natura misterioasă a unei astfel de cure o făcea să aibă și mai multă încredere în eficacitatea ei. Însă

Archer descoperi că era reținut de tabieturile sale, de amintiri și de o bruscă teamă de nou.

Acum, pe când își revedea trecutul, realiză că se cufundase într-o rutină adâncă. Lucrul cel mai rău în a-ți face datoria era acela de a deveni incapabil să mai faci și altceva. Cel puțin, aceasta era opinia lui, ca om al generației sale. Împărțirea tranșantă dintre bine și rău, dintre onestitate și lipsa ei, dintre respectabilitate și opusul acesteia, lăsau foarte puțin loc neprevăzutului. Există momente în care imaginația unui om, atât de ușor supusată vieții sale, se înalță peste nivelul zilnic, privind lungă întindere a destinului, iar Archer rămase pe acea margine, minunându-se...

Ce rămăsese din micuța lume în care crescuse, și ale cărei standarde îl modelaseră și îl încătușaseră? Își aminti profeția sârmanului Lawrence Lefferts, emisă cu mulți ani în urmă, chiar în acea încăpere: „Dacă lucrurile vor continua astfel, vom ajunge să vedem cum copii noștri se vor căsători cu bastarzii lui Beaufort.”

Era exact ceea ce fiul cel mare al lui Archer, mândria vieții lui, făcea; și nimeni nu se mai mira sau nu-l dezaproba. Chiar și mătușa băiatului, Janey, care și acum arăta la fel ca în tinerețea ei târzie, luase smaraldele și perlele mamei ei și le dăruise, cu mâini tremurătoare, viitoarei mirese; iar Fanny Beaufort, în loc să se arate dezamăgită că nu primise un set de bijuterii de la un bijutier din Paris, se extaziase în fața frumuseții lor de modă veche, și spusese că atunci când le va purta se va simți ca o miniatură de Isabey.

Fanny Beaufort, care apăruse în New York la vârsta de optsprezece ani, după moartea părinților ei, se comportase cam la fel cum o făcuse madame Olenska, cu treizeci de ani mai înainte; cu diferența că, în loc să fie neîncrezătoare și temătoare față de ea, societatea o acceptase cu veselie. Era drăguță, amuzantă și realizată: ce mai putea cere cineva? Nimeni nu era atât de îngust la minte încât să o învinuiască pentru lucrurile, pe jumătate uitate, pe care le făcuse tatăl ei, și pentru originea ei. Doar oamenii vârstnici își aminteau incidentul obscur din viața afacerilor din New York, și anume nereușita lui Beaufort, sau faptul că, după moartea soției sale, se căsătorise cu renumita Fanny Ring, și părăsise țara cu noua sa soție și o fetiță mică, ce moștenise frumusețea mamei sale. Apoi, s-a mai auzit despre el prin Constantinopole și Rusia; iar doisprezece ani mai târziu, călătorii americani erau bine primiți de el în Buenos Aires, unde era reprezentantul unei mari companii de asigurări. El și soția lui muriseră acolo, în parfumul prosperității; și, într-o zi, fiica lor orfană, apăruse în New York, în grija cumnatei lui May Archer, doamna Jack Welland, al cărui soț fusese desemnat tutorele fetei. Acest lucru o aruncă într-o relație de rudenie cu copiii lui Newland Archer, și nimeni nu fu surprins când Dallas anunță logodna lor.

Nimic nu putea reda mai bine cât de mult se schimbase lumea. Oamenii de acum erau prea ocupați prea ocupați cu reformele, cu „mișcările”, cu toane și frivolități pentru a se mai interesa de vecinii lor. Și ce mai conta trecutul oricui în uriașul caleidoscop în care toți atomii sociali gravitau pe același plan?

Newland Archer, privind pe fereastra camerei sale de hotel, la veselia străzilor pariziene, își simți inima bătând cu agitația și neliniștea tinereții.

De mult nu îi mai palpitase astfel sub vestă, lăsându-l în momentul următor, cu pieptul gol și tâmplele arzându-i. Se întrebă dacă la fel se simțea și fiul lui în prezența domnișoarei Fanny Beaufort și decise că nu. „Probabil că inima lui funcționează la fel, doar că ritmul este altul”, gândi el, amintindu-și calmul cu care tânărul își anunțase logodna, considerând de la sine înțeles că familia sa va fi de acord.

„Diferența constă în faptul că acești tineri consideră de la sine înțeles că vor obține orice doresc, iar noi, consideram de la sine înțeles, aproape întotdeauna, că nu vom obține orice ne doream. Doar că, mă întreb lucrurile de care cineva este atât de sigur dinainte, îi pot face inima să bată atât de sălbatic?”

Era a doua zi după sosirea lui la Paris, iar soarele de primăvară îl făcea pe Archer să țină fereastra deschisă, spre panorama întinsă a Place Vendome. Una dintre condițiile pe care le pusese, aproape singura, atunci când fusese de acord să-l însoțească pe Dallas, a fost acela ca, în Paris, să nu fie obligat să viziteze unul din acele palate construite în stil nou.

— Oh, bine desigur, acceptase în mod normal Dallas. Te voi duce la un palat vechi la Bristol continuase fiul său, lăsându-l fără glas la gândul că acel cămin de regi și împărați era considerat acum, un han demodat, unde te duceai pentru a vedea culoarea locală a acelor vremuri.

După ce, de multe ori, își imaginase scena reîntoarcerii lui în Paris, acum, acea imagine era ștearsă, iar el încercă să privească orașul ca decorul vieții doamnei Olenska.

Stând singur, în biblioteca sa, noaptea, după ce toți cei din casă se retrăseseră, își imaginase sosirea primăverii pe străzile cu castani, florile și statuile din grădinile publice, adierea vântului printre liliacul din cărucioarele cu flori, curgerea maiestuoasă a râului, pe sub mărețele poduri, și viața plină de artă, studiu și plăcere, care se desfășura pe fiecare stradă principală a orașului.

Acum, spectacolul i se înfățișa în toată gloria lui și, în timp ce-l privea, se simți timid, de modă veche și nelalocul lui: un punct gri în comparație cu bărbatul magnific și nemilos care-și imaginase că va fi...

Mâna lui Dallas se lăsă, plină de voioșie, pe umărul lui.

— Bună, tată: priveliștea este grozavă, nu-i așa? Rămaseră amândoi, tăcuți, privind pe fereastră, apoi, tânărul continuă:

— Apropo, am un mesaj pentru tine: contesa Olenska ne așteaptă la ora cinci și jumătate.

O spusese ușor, cu dezinteres, de parcă i-ar fi comunicat niște informații obișnuite, cum ar fi ora la care urma să plece trenul lor spre Florența, în seara următoare. Archer îl privi, și i se păru că zărește în ochii lui veseli și tineri o frântură din malițiozitatea străbunicii lui, Mingott.

— Oh, nu ți-am spus? Continuă Dallas. Fanny m-a obligat să-i promit că voi face trei lucruri cât voi fi în Paris: să-i fac rost de partitura ultimelor compoziții ale lui Debussy, să merg la Grand-Guinol și să o văd pe doamna Olenska. Știi că ea s-a purtat foarte frumos cu Fanny când domnul Beaufort a trimis-o de la Buenos Aires la Assomption. Fanny nu avea nici un prieten în Paris, iar doamna Olenska s-a purtat foarte frumos cu ea și obișnuia să o ia la ea în vacanțe. Cred că a fost o foarte bună prietenă a primei doamne Beaufort. Și mai este și verișoara noastră, desigur. Așa că în dimineața asta i-am telefonat, înainte să ies, și i-am spus că noi doi suntem în oraș pentru două zile și că dorim să o vedem. Archer continuă să-l privească.

— I-ai spus că sunt și eu aici?

— Bineînțeles de ce nu? Dallas se încruntă. Apoi, neprimind nici un răspuns, își luă tatăl de braț, cu încredere.

— Tată, cum era ea?

Archer simți că se înroșește sub privirea fiului său.

— Haide, mărturisește, tu și ea ați fost buni prieteni, nu-i așa? Nu-i așa că era foarte drăguță?

— Drăguță? Nu știu. Era diferită.

— Ah iată! La asta se reduce totul, mereu, nu? Când se întâmplă este diferită dar nu știi să spui exact de ce. Exact așa simt și eu în ceea ce o privește pa Fanny.

Tatăl lui se retrase un pas, eliberându-și brațul:

— În ceea ce o privește pe Fanny? Dar, dragul meu băiat chiar sper să fie așa! Doar că nu-mi dau seama ce...

— Haide tată, nu te comporta ca cineva din epoca preistorică! Cândva, ea nu a fost Fanny a ta?

Dallas aparținea trup și suflet noii generații. Era primul născut al lui Newland și al lui May Archer, dar cu toate acestea, niciodată, nu fusese posibil să i se insuflă elementele de bază ale rezervei. „Ce rost are să menții misterul? Cu atât mai mult oamenii vor dori să-și bage nasul, spunea el, mereu, când era sfătuit să demonstreze discreție. Dar Archer, întâlnindu-i privirea, văzu lumina filială din ea.

— Fanny a mea?

— Ei bine, femeia pentru care ai fi renunțat la tot; doar că nu ai făcut-o, continuă fiul lui, spre surprinderea sa.

— Nu am făcut-o, repetă Archer, cu un fel de solemnitate.

— Nu; te întâlnești, privești, dragul meu. Dar mama spunea...

— Mama ta?

— Da, în ziua dinainte de a muri. Când m-a chemat doar pe mine îți amintești? Mi-a spus că știe că suntem în siguranță cu tine, și că așa vom fi mereu, pentru că, cândva, atunci când ea te-a rugat, tu ai renunțat la lucrul pe care ți-l doreai cel mai mult.

Archer primi această veste ciudată în tăcere. Ochii lui priveau fără să vadă mulțimea din piața luminată de razele soarelui, pe fereastră, în cele din urmă, spuse încet:

— Nu m-a rugat niciodată.

— Nu, am uitat, voi nu vă cereați niciodată, nimic, unul altuia, nu-i așa? Și nici nu vă spuneți niciodată, nimic. Doar stăteți și vă priveți, și încercați să ghiciți ce se întâmpla cu fiecare dintre voi., ca într-un azil de surdo-muți! Ei bine, aplaud generația voastră pentru că știa mai multe despre gândurile personale ale fiecăruia decât avem noi timp să aflăm despre propriile noastre gânduri. Tată, nu ești supărat pe mine, nu? Da, da, haide să ne împacă și să luăm prânzul la Henri. După trebuie să ajung la Versailles.

Archer nu-și însoți fiul la Versailles. Preferă să-și petreacă după-amiaza plimbându-se singur prin Paris. Trebuia să facă față, dintr-o dată, regretelor și amintirilor unei vieți în care nu discutase destul, petrecute în tăcere.

După puțin timp, nu mai regretă indiscreția lui Dallas. I se părea că i se luase o piatră de pe inimă, acum când cineva ghicise și îl compătimise... Iar faptul că acea persoană fusese chiar soția lui, îl mișcă până în adâncul sufletului. Dallas, cu toată afecțiunea sa și cu tot ceea ce știa despre acea poveste, nu ar fi înțeles asta. Pentru băiat, acel episod, era doar un moment patetic de frustrări în van, de forță risipită. Dar, oare, însemna mai mult? Mult timp Archer șezu pe o bancă în Champs Elysees, întrebându-se, în timp ce viața se desfășura peste tot în jurul lui...

La câteva străzi depărtare, la câteva ore depărtare, Ellen Olenska aștepta. Nu se mai întorsese niciodată la soțul ei, iar când acesta murise, cu câțiva ani în urmă, ea nu schimbase ni mic în stilul ei de viață. Acum nu mai exista nimic care să-i despartă, pe ea și pe Archer iar, în acea după-amiază, el urma să o întâlnească.

Se ridică și traversă Place de la Concorde și grădinile Tuileries, spre Luvru. Cândva, ea îi spusese că se duce des acolo, iar el se gândise să-și petreacă restul timpului într-un loc în care se putea gândi că ea tocmai fusese. Timp de o oră, sau mai mult, se plimbă din galerie în galerie, în lumina după-amiezii, și unul după altul tablourile i se înfățișară în splendoarea lor, pe jumătate uitată, umplându-i sufletul cu ecourile fumuseții. Până la urmă, viața lui fusese prea lipsită de...

Dintr-o dată, dinaintea unui Tițian strălucitor, se trezi spunând: „Am doar cincizeci și șapte de ani” și apoi plecă. Era prea târziu pentru astfel de vise văratice, dar, cu siguranță, nu era prea târziu pentru recolta unei prietenii, a unei camaraderii, în preajma ei.

Se întoarse la hotel, unde el și Dallas urmau să se întâlnească, și, împreună, traversară Place de la Concorde și apoi podul ce duce spre Camera Deputaților.

Dallas, neștiutor față de ce se întâmpla în mintea tatălui său, vorbea agitat și foarte mult despre Versailles. Îl mai văzuse doar o singură dată, până atunci, în timpul unei vacanțe în care încercase să vadă toate locurile pe care

nu le putuse vizita în timpul călătoriei sale cu familia în Elveția; iar entuziasmul nestăvilit și criticile pline de încredere îi zburau de pe buze.

Pe măsură ce Archer îl asculta, sentimentul lui de nepotrivire și inexpresivitate, spori. Știa că băiatul nu era insensibil; dar avea ușurința și încrederea în sine date de faptul că privea destinul ca pe un egal, nu ca pe un stăpân. „Asta este se simt egali cu lucrurile știu să se descurce”, gândi Archer, privindu-și fiul ca pe purtătorul de cuvânt al unei noi generații care dă rămase toate ideile și standardele vechi.

Dintr-odată fiul lui se opri și apucând brațul tatălui său, exclamă:
— Oh, pe Jupiter!

Ajunseseră în spațiul larg cu copaci din fața Domului Invalizilor. Domul lui Monsart plutea ușor, deasupra copacilor înmuguriți și a fațadei gri a clădirii, atrăgând toate razele după-amiezii, stând acolo precum un simbol vizibil al gloriei rasei umane.

Archer știa că doamna Olenska locuia într-o piață din apropierea unuia dintre bulevardele care porneau din fața Domului Invalizilor; și își imaginase un cartier liniștit, aproape obscur, îndepărtându-se de splendoarea centrală la care privea acum. În acest moment, printr-un ciudat proces de asociere, acea lumină aurie, deveni pentru el lumina în care trăia ea. Pentru aproape treizeci de ani, viața ei despre care el știa atât de puține se desfășurase în această atmosferă bogată, care era deja prea densă și prea obositoare pentru plămâni lui. Însă se gândi la piesele de teatru pe care ea probabil că le văzuse, la tablourile pe care probabil le privise, la vechile case, sobre și splendide, în care probabil fusese, la oamenii cu care probabil că vorbise, la nesfârșita agitație de idei, curiozități, imagini și asocieri, trezite de o rasă intens socială, într-un decor imemorial; și își aminti de tânărul francez care îi spusese, cândva: „O conversație bună nu există nimic asemenea unei bune conversații, nu-i așa?”

Archer nu-l mai văzuse pe M. Riviere, și nici nu mai auzise de el, de aproape treizeci de ani, iar asta îi arată cât de puțin știa despre existența doamnei Olenska. Mai mult de jumătate de viață îi despărțea, iar acest lung interval ea și-l petrecuse printre oameni necunoscuți lui, într-o societate necunoscută lui, în condiții pe care nu le-ar înțelege, niciodată, pe deplin, în acest timp, el revăzuse doar amintirea ei, dar, cu siguranță, ea avea și alți prieteni, oameni tangibili, spre deosebire de el. Poate că și ea păstrase amintirea lui ca pe ceva aparte; dar dacă o făcuse, probabil că era precum o relicvă dintr-o capelă micuță; unde nu era vreme de rugăciune în fiecare zi...

Traversară Place des Invalides, și o porniră pe una dintre străzile principale, care flancau clădirea. Era un cartier liniștit, în ciuda splendorii și istoriei sale; iar acest lucru te făcea să-ți dai seama de bogățiile pe care Parisul le avea de oferit, dacă un loc precum acesta era lăsat celor puțini și indiferenți.

Ziua se stingea într-un apus încețoșat, străpuns, din loc în loc, de lumina electrică, gălbuie, trecătorii fiind puțini în micuța piață în care intrară. Dallas se opri din nou și privi în sus.

— Aici trebuie să fie, spuse el, strecurându-și brațul pe sub cel al tatălui său, cu o mișcare ce nu-i scăzu timiditatea lui Archer, și rămaseră amândoi, astfel, privind în sus la o casă.

Era o clădire modernă, fără un stil distinctiv, dar cu multe ferestre și balcoane răspândite pe fațada sa iată și vopsită în crem. La unul dintre balcoane, mult deasupra coroanelor castanilor din piață, perdelele erau încă trase, deși soarele părăsise acea fereastră.

— Mă întreb la ce etaj? Spuse Dallas și, ducându-se pe veranda casei, se întoarse spunând: Etajul cinci. Trebuie să fie fereastra cu perdelele trase.

Archer rămase nemișcat, privind ferestrele, de parcă ajunsese la sfârșitul unui pelerinaj.

— Știi că este aproape ora șase? Îi aminti fiul său, în cele din urmă. Tatăl lui privi o băncuță goală, aflată sub un copac.

— Cred că am să mă așez acolo, un moment, spuse el.

— De ce nu te simți bine? Exclamă fiul lui.

— Oh, mă simt perfect. Dar aș vrea ca tu să urci fără mine, te rog.

Dallas se așeză în fața lui, vizibil uimit.

— Dar tată, vrei să spui că nu vei urca deloc?

— Nu știu, răspunse Archer, încet.

— Dacă nu ai să vii, ea nu va înțelege.

— Du-te băiete; poate că te voi urma și eu. Dallas îl privi lung, în lumina apusului.

— Dar ce Dumnezeu să-i spun?

— Dragul meu, tu întotdeauna știi ce să spui, replică tatăl său, zâmbind.

— Foarte bine. Voi spune că ești de modă veche, și că preferi să urci pe scări, cinci etaje, în loc să iei liftul.

Tatăl său zâmbi din nou.

— Spune-i că sunt de modă veche. Asta va fi destul. Dallas îl privi iar, și apoi, cu un gest ce-i arăta uimirea, intră în clădire.

Archer rămase pe bancă și continuă să privească balconul. Calculă timpul de care avea nevoie fiul lui pentru a ajunge la etajul cinci, cu liftul, pentru a suna la ușă, pentru a fi primit în hol și, apoi, pentru a fi invitat în salon. Și-l imaginează pe Dallas intrând în încăpere, cu pasul lui rapid și sigur și cu zâmbetul său încântător, și se întrebă dacă oamenii care spuneau că îi seamănă lui, aveau dreptate.

Apoi încercă să-și imagineze persoanele din încăpere căci probabil la acea oră de vizite erau sigur mai multe persoane adunate acolo și printre ele, o doamnă brunetă, palidă și brunetă, care ar privi repede în sus, pe jumătate ridicată din scaun, și care i-ar întinde, o mână fină și subțire, cu trei inele. Se gândi că ea va sta pe un colțar, lângă foc, cu un buchet de azalee pe masa din spatele ei.

„Pentru mine, pare mai reală, aici, decât dacă aș fi urcat”, se auzi spunând, iar teama că acea ultimă umbră de realitate se va pierde, îl făcu să rămână pe loc, pe măsură ce minutele treceau.

Rămase pe bancă, mult timp, în lumina tot mai slabă a apusului, cu ochii ațintiți mereu asupra balconului, în cele din urmă, o lumină străluci prin fereastră și, un moment mai târziu, un servitor apăru pe balcon, trase draperiile și închise obloanele.

De parcă ar fi fost semnalul pe care îl aștepta, Newland Archer se ridică, încet, și se întoarse la hotelul său.

SFÂRȘIT

1 Luther Burbank (1849-1926), horticultor american, cunoscut pentru experimentele sale de altoire.

2 Rochie la modă în timpul Primului Imperiu Francez (1804-1815), denumită astfel după prima soție a lui Napoleon, Josephine, împărăteasă a Franței (1804-1809); rochia avea talie înaltă, corsaj decoltat, fustă amplă și mâneci scurte și bufante.

3 Napoleon al III-lea (1808-1873), împărat al Franței între 1852-1870.

4 Marie Taglioni (1804-1884), balerină italiană cu o influență uriașă în istoria dansului: a fost printre primele balerine care au dansat pe poante, iar rochiile ei diafane aveau să fie remodelate în clasicele tutuuri

5 Dubluânțeles (fr.)